

GŁÓWNY INSPEKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Akceptuję

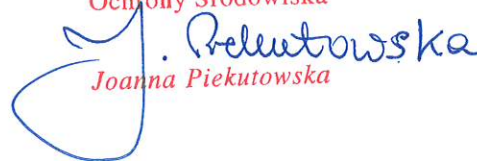

Minister Klimatu
i Środowiska

INFORMACJA O REALIZACJI ZADAŃ INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA W 2023 ROKU

Przedkładam do akceptacji
Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor
Ochrony Środowiska

Joanna Piekutowska

Warszawa, 31 maja 2024 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	9
II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA	10
1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2023 r.	10
1.1 Działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska związane z występowaniem <i>Prymnesium parvum</i> „złotej algi” w rzece Odrze	12
2. Realizacja zadań kontrolnych.....	17
2.1 Ewidencja zakładów i planowanie kontroli	17
2.2 Liczba przeprowadzonych kontroli	21
3. Wyniki kontroli i stwierdzone naruszenia.....	25
3.1 Kontrola zakładów I kategorii ryzyka.....	28
3.1.1 Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR).....	28
3.1.2 Stacje demontażu pojazdów	28
3.1.3 Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu.....	29
3.1.4 Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	30
3.1.5 Fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego	30
3.1.6 Fermy drobiu wymagające pozwolenia zintegrowanego	31
3.2 Kontrola zakładów II kategorii ryzyka.....	32
3.2.1 Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)....	32
3.2.2 Strzępiarki	32
3.2.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IED).....	33
3.3 Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka.....	34
3.3.1 Utrzymanie czystości i porządku w gminach.....	34
3.3.2 Instalacje komunalne.....	35
3.3.3 Działania podejmowane w walce z nielegalną działalnością w gospodarce odpadami ..	36
3.3.4 Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych	36
3.3.5 Instalacje do termicznego przetwarzania odpadów.....	37
3.3.6 Oleje odpadowe.....	37
3.3.7 Podmioty zbierające odpady (tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne, guma).....	39
3.3.8 Kontrole w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową i fluorowanych gazów cieplarnianych	40
3.3.9 Kontrole producentów i użytkowników produktów zawierających lotne związki organiczne	41
3.3.10 Kontrola zawartości siarki w paliwach	42
3.3.11 Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych.....	42

3.3.12 Mikroorganizmy i organizmy genetycznie zmodyfikowane.....	43
3.3.13 Kontrole użytkowników zasobów genetycznych i kolekcji zasobów genetycznych....	44
3.3.14 Silniki do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach.....	44
3.3.15 Działalność kontrolna w miejscach zagrożonych wystąpieniem pożaru odpadów.....	44
3.3.16 Kontrole transportów odpadów	45
3.3.17 Biogazownie i kompostownie	45
3.3.18 Kontrole stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego	47
3.3.19 Kontrole oczyszczalni ścieków	47
3.3.20 Kontrole ujęć wody	51
3.3.21 Kontrole dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.....	51
3.3.22 Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna	53
3.3.23 Kontrole w zakresie uchwalania i realizacji zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych	53
3.3.24 Kontrole w zakresie PEM	54
3.3.25 Kontrole przestrzegania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.....	55
3.3.26 Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, a podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów	55
3.3.27 Punkty zbierania pojazdów	56
3.3.28 Postępowanie z bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami.....	56
3.3.29 Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne	57
3.3.30 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi.....	58
3.3.31 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki odpadami w postaci drewnianych podkładów kolejowych	59
3.3.32 Kontrola pozostałych przedsiębiorców objętych przepisami ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym	60
3.3.33 Kontrole przestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności.....	61
3.3.34 Kontrole w zakresie zagospodarowania odpadów zawierających azbest	62
3.3.35 Kontrole w zakresie gospodarki odpadami medycznymi i weterynaryjnymi	62
3.4. Kontrole prowadzone przez zespoły kontrolne powołane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska	63
3.5. Inne działania	64
3.5.1 Skargi i wnioski o podjęcie interwencji	64
3.5.2 Interpelacje i zapytania parlamentarzystów	65

3.5.3 Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.....	66
4. Wybrane sankcje i działania pokontrolne	67
4.1 Wnioski do organów ścigania	70
4.2 Wymierzanie kar i opłat/opłat podwyższonych	70
4.2.1 Wydane decyzje o karach i opłatach/opłatach podwyższonych.....	70
4.2.2 Kary biegnące.....	71
4.2.3 Kary za okres trwania naruszenia, kary za inne naruszenia, opłaty oraz opłaty podwyższone	72
4.2.4 Kary, opłaty oraz opłaty odroczone, zawieszono, umorzono lub rozłożono na raty	73
4.2.5 Kary i opłaty podwyższone rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar oraz kary i opłaty podwyższone wymierzone w związku z niezrealizowaniem przedsięwzięcia w terminie lub nieusunięciem przyczyn wymierzenia odroczonej kary lub opłaty podwyższonej	74
4.2.6 Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska	74
4.2.7 Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar.....	74
4.3 Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar	75
4.4 Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych	75
4.5 Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)	76
4.6 Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym.....	76
4.7 Realizacja zadań organu II instancji.....	77
III. TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW	83
1. Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów	83
1.1 Przywóz odpadów do Polski	84
1.2 Wywóz odpadów z Polski	86
1.3 Tranzyt odpadów przez terytorium kraju	87
2. Współpraca IOŚ z przedstawicielami innych służb (Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego) w zakresie zwalczania nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów (ntpo).....	87
3. Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów	88
4 Działania mające na celu zwrot odpadów nielegalnie wwiezionych do Polski	89
4.1. Nielegalne przemieszczanie odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów.....	89
4.2 Pozostałe odpady	91
IV. ZWALCZANIE PRZESTĘPCZOŚCI ŚRODOWISKOWEJ.....	97
1. Przykłady ujawnionych przestępstw przeciwko środowisku w 2023 r.	97

2. Zadania w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku realizowane na podstawie uprawnień wynikających z art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska..	99
3.1 Wykorzystanie środków technicznych.....	100
3.2 Działania analityczne wykorzystywane przy realizacji zadań	100
3.3. Charakterystyka naruszeń stwierdzonych podczas zrealizowanych zadań.	100
3.4. Wybrane przykłady zadań realizowanych na podstawie art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska	101
4. Wykorzystanie i udostępnianie informacji uzyskanych w trakcie czynności prowadzonych na podstawie art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (<i>ustawy o IOS</i>).....	110
5. Wybrane przykłady kontroli	111
6. Zrealizowane zadania prewencyjne oraz współpraca z innymi służbami i organami w zakresie zwalczania przestępczości środowiskowej.....	119
6.1 Działania prowadzone pod nazwą „Nielegalne Odpady 2023” oraz „Demeter IX”	119
6.2 Działania prewencyjne prowadzone pod nazwą „WYROBISKA 2023”	121
6.3 Szkolenia dotyczące przestępczości środowiskowej	121
7. Najważniejsze w 2023 r. wydarzenia i działania w zakresie zwalczania przestępczości środowiskowej – podsumowanie	122
V. MONITORING ŚRODOWISKA.....	123
1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska.....	123
2. Monitoring jakości powietrza.....	123
2.1 Badania i ocena jakości powietrza	123
2.2 Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenach i prognozach jakości powietrza	128
2.2.1 Modelowanie na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza i wyznaczenia reprezentatywności stanowisk pomiarowych.....	128
2.2.2 Modelowanie na potrzeby prognoz krótkoterminowych	129
2.3 Informowanie o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, poziomu dopuszczalnego i poziomu docelowego substancji w powietrzu.....	130
2.4 Określanie tła substancji w powietrzu.....	131
2.5 Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM _{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia	131
2.6 Monitoring tła regionalnego.....	133
2.7 Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według programów międzynarodowych.....	133
2.8 Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża	134

2.9 Badanie stanu warstwy ozonowej oraz pomiaru natężenia promieniowania UV-B nad Polską	136
2.10. Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez portal jakości powietrza i aplikacje mobilne.....	139
3. Monitoring jakości wód	142
3.1 Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych	142
3.2 Badania i ocena jakości wód w jeziorach.....	151
3.3 Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach.....	158
3.4 Badania i ocena jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego..	164
3.5 Monitoring jakości wód podziemnych.....	167
4. Monitoring jakości gleby i ziemi	172
5. Monitoring przyrody	174
5.1 Monitoring ptaków.....	174
5.2 Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych.....	177
5.3 Monitoring gatunków i siedlisk morskich.....	180
5.4 Monitoring lasów	180
5.5. Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego	182
6. Monitoring hałasu	183
7. Monitoring pól elektromagnetycznych	185
8. Monitoring promieniowania jonizującego	187
9. GIOŚ INSPIRE	188
VI. LABORATORIA	193
1. Centralne Laboratorium Badawcze.....	193
2. Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego.....	198
3. Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych.....	198
4. Wykaz aparatury pomiarowej zakupionej w roku 2023.....	199
6. Inne zadania podjęte w 2023 r.....	204
VII. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA.....	206
1. Wprowadzenie.....	206
2. Informacje udzielone na podstawie wniosków	206
3. Przekazywanie i udostępnianie danych związanych ze środowiskiem i jego ochroną, z uwzględnieniem danych otwartych w rozumieniu ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego	208
4. Informacje upowszechnione za pomocą mediów społecznościowych i serwisów internetowych	209
5. Informacje udzielone przedstawicielom tradycyjnych mediów - prasa, radio i telewizja .	211

6. Działalność wydawnicza.....	212
7. Inne formy upowszechniania informacji w społeczeństwie.....	216
VIII. WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA.....	223
1. Wprowadzenie.....	223
2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej.....	223
3. Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej.....	229
4. Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych.....	234
5. Inne formy współpracy wielostronnej i dwustronnej.....	237
6. Współpraca dwustronna.....	239
IX ASPEKTY ORGANIZACYJNE, PRAWNE I EKONOMICZNE.....	241
1. Zmiany w organizacji Inspekcji Ochrony Środowiska.....	241
2. Charakterystyka udziału GIOŚ w pracach legislacyjnych.....	241
3. Porozumienia organów Inspekcji Ochrony Środowiska zawarte w 2023 r. z innymi organami.....	242
4. Materiały przedłożone w 2023 r. przez GIOŚ Ministrowi Klimatu i Środowiska lub przekazane innym organom, po konsultacji z Ministerstwem Klimatu i Środowiska.....	242
5. Przykłady szkoleń zorganizowanych lub przeprowadzonych w 2023 r. przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska.....	244
6. Zagadnienia kadrowe.....	244
7. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe.....	245
X. PODSUMOWANIE.....	246

I. WSTĘP

Od ponad 30 lat Inspekcja Ochrony Środowiska wypełnia swoją misję poprzez realizację zadań określonych w przepisach prawa. Jednocześnie aktywnie uczestniczy w tworzeniu nowych regulacji prawnych oraz bierze udział we współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska.

Zgodnie z ustawą o Inspekcji Ochrony Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska corocznie, w terminie do 31 maja, przedkłada ministrowi właściwemu do spraw klimatu sprawozdanie z działalności Inspekcji Ochrony Środowiska w roku poprzednim.

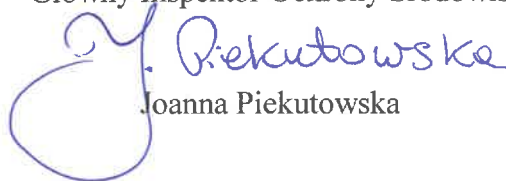
W niniejszym opracowaniu przedstawione zostały zadania realizowane w 2023 r. przez Inspekcję we wszystkich obszarach jej działalności, w szczególności takich jak: działania kontrolne w zakresie przestrzegania prawa ochrony środowiska, transgraniczne przemieszczanie odpadów, badania i ocena stanu środowiska, działalność laboratoryjna oraz zwalczanie przestępczości środowiskowej. Ponadto, przedstawione zostały działania związane z udostępnianiem i upowszechnianiem informacji o środowisku oraz współpracą międzynarodową.

W roku 2023 najważniejszymi, określonymi przez Głównego Inspektora, zadaniami w zakresie działalności kontrolnej, były działania mające na celu przeciwdziałanie oraz ściganie przestępstw przeciwko środowisku, jak również działania ukierunkowane na ochronę wód przed zanieczyszczeniem. W związku z sytuacją powstałą na Odrze w 2022 r. szczególnie istotne znaczenie miał również monitoring interwencyjny punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych wzdłuż rzeki i jej dopływów.

Realizacja zadań przez Inspekcję Ochrony Środowiska wymaga stałej i efektywnej współpracy z innymi organami administracji rządowej, urzędami, instytucjami badawczymi, a także organami ścigania. Podziękowania za owocną współpracę składam przedstawicielom Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Państwowej Agencji Atomistyki, instytutów badawczych, Policji, Służby Celno-Skarbowej, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz wszystkich innych służb współdziałających z Inspekcją Ochrony Środowiska.

Pragnę również podziękować pracownikom Inspekcji Ochrony Środowiska, którzy profesjonalnie i z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki. Dziękuję także przedstawicielom organizacji pozarządowych, dziennikarzom oraz wszystkim osobom aktywnie działającym na rzecz ochrony środowiska z myślą o zachowaniu go dla przyszłych pokoleń.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Joanna Piekutowska

II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2023 r.

Do najważniejszych zadań ustawowych w obszarze kontroli Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) należą:

- kontrola przestrzegania prawa o ochronie środowiska oraz decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska;
- ściganie przestępstw oraz wykroczeń przeciwko środowisku, w tym wnoszenie i popieranie aktów oskarżenia;
- transgraniczne przemieszczanie odpadów;
- współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontroli, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, innymi organami administracji państwowej i organami samorządu terytorialnego oraz obrony cywilnej, a także organizacjami społecznymi;
- przeciwdziałanie poważnym awariom.

Absolutnym priorytetem w 2023 r. były działania związane:

- ze ściganiem przestępstw w zakresie gospodarki odpadami,
- z ochroną wód przed zanieczyszczeniem, w tym pochodzącym ze źródeł rolniczych.

Wykonaniu tych zadań podporządkowane zostały plany kontroli wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, a tym samym wypełnione najważniejsze cele przewidziane do osiągnięcia do 2025 r. zawarte w „*Ogólnych kierunkach działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2021–2025 (z perspektywą do 2030 r.)*”, tj.

- poprawa gospodarowania odpadami, która była realizowana m.in. poprzez wzmocnienie działań interwencyjnych przeciwdziałających nielegalnemu postępowaniu z odpadami oraz wzmożenie kontroli dużych wytwórców odpadów niebezpiecznych i podmiotów uczestniczących w zbieraniu, transporcie i zagospodarowaniu tych odpadów,
- poprawa jakości wód powierzchniowych, podziemnych, Morza Bałtyckiego oraz gospodarowania zasobami wodnymi, która była realizowana m.in. poprzez kontrole zakładów wprowadzających, na podstawie decyzji określających warunki korzystania ze środowiska, ścieki do wód lub do ziemi lub pobierających wodę powierzchniową lub podziemną oraz kontrole podmiotów prowadzących produkcję rolną oraz działalność, w ramach której są stosowane nawozy lub przechowywane nawozy naturalne.

W 2023 r. Inspekcja realizowała swoje ustawowe zadania, do których należy m.in. prowadzenie kontroli podmiotów w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów ochrony środowiska oraz sporządzanie raportów i informacji na temat ich wyników.

Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska sprawdzano poprzez ocenę:

- przestrzegania warunków korzystania ze środowiska określonych w decyzjach administracyjnych,
- wpływu zakładu na środowisko,
- skuteczności rozwiązań zabezpieczających środowisko,
- wyników badań i pomiarów emisji.

Przeprowadzone w 2023 r. kontrole cechowała różnorodność tematyczna; dotyczyły one w szczególności:

- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, w tym przez wytwórców komunalnych osadów ściekowych,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- stosowania przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, w zakresie realizacji obowiązków przez wprowadzających produkty w opakowaniach, podmioty przetwarzające odpady opakowaniowe i organizacje odzysku odpadów opakowaniowych,
- przeciwdziałania poważnym awariom,
- przestrzegania przepisów art. 29 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach w zakresie zagrożeń dla środowiska,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w zakresie przestrzegania warunków, wymogów i obowiązków nałożonych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach,
- wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, starostę oraz inne podmioty,
- spełniania wymagań przez producentów i użytkowników produktów zawierających lotne związki organiczne – farb i lakierów przeznaczonych do malowania budynków i ich elementów wykończeniowych, wyposażeniowych oraz związanych z budynkami i elementami ich konstrukcji oraz mieszaniny do odnawiania pojazdów,
- przestrzegania przepisów dotyczących substancji kontrolowanych, nowych substancji oraz fluorowanych gazów cieplarnianych,
- stosowania przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych,
- przestrzegania warunków korzystania ze środowiska w zakresie ilości pobieranej wody oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi określonych w pozwoleniach wodnoprawnych i pozwoleniach zintegrowanych oraz przepisach ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne,
- stosowania Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, przez obowiązane do stosowania Programu działań podmioty prowadzące produkcję rolną oraz działalność, w ramach której są przechowywane odchody zwierzęce lub stosowane nawozy,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, w zakresie dotyczącym warunków stosowania i przechowywania nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz środków wspomagających uprawę roślin,
- przestrzegania przepisów ustawy Prawo wodne oraz ustawy o nawozach i nawożeniu przez podmioty prowadzące produkcję pierwotną żywności pochodzenia roślinnego, realizowane w ramach Porozumienia z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego,

- zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym oraz w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej,
- przestrzegania wymagań ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- emisji hałasu do środowiska,
- emisji gazów i pyłów do powietrza,
- poziomów pól elektromagnetycznych,
- zgodności wykorzystania przez użytkowników zasobów genetycznych i tradycyjnej wiedzy związanej z zasobami genetycznymi z uzgodnionymi warunkami dostępu oraz podziału korzyści z ich wykorzystania, zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2016 r. o dostępie do zasobów genetycznych i podziale korzyści z ich wykorzystania, kolekcji lub ich części zarejestrowanych w rejestrze kolekcji zgodnie z ww. ustawą,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach,
- przestrzegania obowiązków przez podmioty wprowadzające do obrotu drewno i produkty z drewna,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

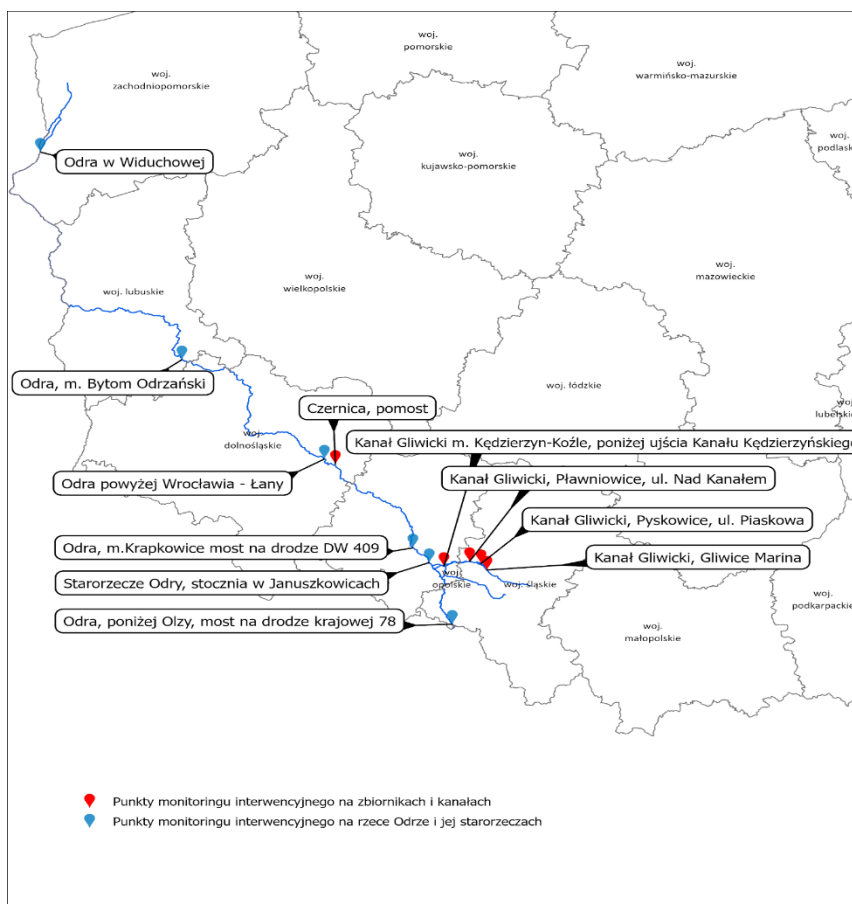
Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska zaplanowali do kontroli zakłady w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, w zgodzie z ogólnymi kierunkami działania Inspekcji Ochrony Środowiska. Kontrole prowadzone były zgodnie z obowiązującym w IOŚ *Informatycznym Systemem Kontroli (ISK)*, który określa jednolite dla całej Inspekcji zasady przygotowania i prowadzenia kontroli oraz jednolite wzory formularzy stosowanych na potrzeby dokumentowania czynności kontrolnych oraz podejmowanych działań pokontrolnych, które uwzględniają Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2001/331/WE ustalające minimalne kryteria działania inspekcji ochrony środowiska w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

1.1 Działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska związane z występowaniem *Prymnesium parvum* „złotej algi” w rzece Odrze

Na początku 2023 r. w GIOŚ przeprowadzono analizę danych zebranych w okresie listopad – grudzień 2022 r. pod kątem zależności parametrów fizyko-chemicznych i liczebności *Prymnesium cf. parvum*. Efektem końcowym prac było ustalenie parametrów kluczowych, tj. przewodność w 20°C (PEW), pH, tlen rozpuszczony, chlorki, azot ogólny, stosunek atomów

N:P do oceny ryzyka wystąpienia potencjalnego zakwitnięcia, jak również ich poziomów alarmowych. Na podstawie prowadzonych badań został opracowany w GIOŚ dokument pn. *Procedura monitorowania interwencyjnego *Prymnesium parvum* „złotej algi”*, który ma charakter wewnętrznych wytycznych określających m.in. wskaźniki fizykochemiczne i biologiczne objęte badaniem wody, wartości alarmowe wskaźników fizykochemicznych świadczące o wystąpieniu ryzyka zakwitnięcia, sposób raportowania wyników badań oraz sposób i drogę informowania odpowiednich służb. Procedura w 2023 r. została zaktualizowana dwukrotnie i zatwierdzona przez Ministra Klimatu i Środowiska, co umożliwiło wprowadzenie przez GIOŚ tzw. monitoringu interwencyjnego, który początkowo obejmował 20 punktów pomiarowo – kontrolnych zlokalizowanych wzdłuż rzeki Odry i jej dopływów.

W I połowie 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska podjął decyzję o wdrożeniu dodatkowych punktów poboru próbek do badań w województwie dolnośląskim, oznaczonych jako: zbiornik Czernica, Bajkał, Wrocław Osobowice, Zalew Prężyce, Łacha Jelcz (starorzecze). W okresie wegetacyjnym monitoring interwencyjny został rozszerzony do 31 punktów, a obecnie GIOŚ w ramach realizacji interwencyjnego badania rzeki oraz Starorzecza Odry, Kanałów Kędzierzyńskiego i Gliwickiego pobiera próbki i wykonuje badania i pomiary w 11 punktach pomiarowo kontrolnych, zaprezentowanych na poniższej mapie.

Mapa 1. Punkty pomiarowo kontrolne GIOŚ na rzece Odrze, Starorzeczu Odry, Kanale Kędzierzyńskim i Gliwickim w okresie zimowo – wiosennym 2023/2024

Monitoring interwencyjny dostosowywany jest do bieżącej sytuacji w Kanale Gliwickim, a także na rzece Odrze i jej dopływach.

Zweryfikowane dane z monitoringu interwencyjnego Odry publikowane są na stronie: <https://gov.pl/odra>.

Współpraca GIOŚ z innymi organami

Zgodnie z ww. *Procedurą monitorowania interwencyjnego *Prymnesium parvum* „złotej algi”*, pomiary terenowe oraz badania laboratoryjne pobieranych próbek są wykonywane przez Centralne Laboratorium Badawcze (CLB) GIOŚ, a ich wyniki przekazywane są do Krajowego Laboratorium Referencyjnego do spraw jakości wód powierzchniowych (KLRW) GIOŚ w celu dokonania oceny ryzyka wystąpienia zakwitu złotej algi. Sporządzone na podstawie uzyskanych wyników *Analizy stopnia zagrożenia* przekazywane są na bieżąco i niezwłocznie do Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej PGW WP, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Głównego Instytut Górnictwa – Państwowego Instytutu Badawczego oraz właściwych terytorialnie Wojewódzkich Centrów Zarządzania Kryzysowego i Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska.

Dodatkowo w 2023 r. GIOŚ zwrócił się do: Wojewodów (Śląskiego, Opolskiego, Dolnośląskiego, Lubuskiego, Zachodniopomorskiego), Głównego Instytutu Górnictwa, Ministerstwa Aktywów Państwowych o bieżące analizowanie przekazywanych przez GIOŚ wyników badań realizowanych w ramach monitoringu interwencyjnego i wykorzystywanie przesyłanych danych w bieżących działaniach prewencyjnych i kryzysowych realizowanych zgodnie z posiadanymi kompetencjami.

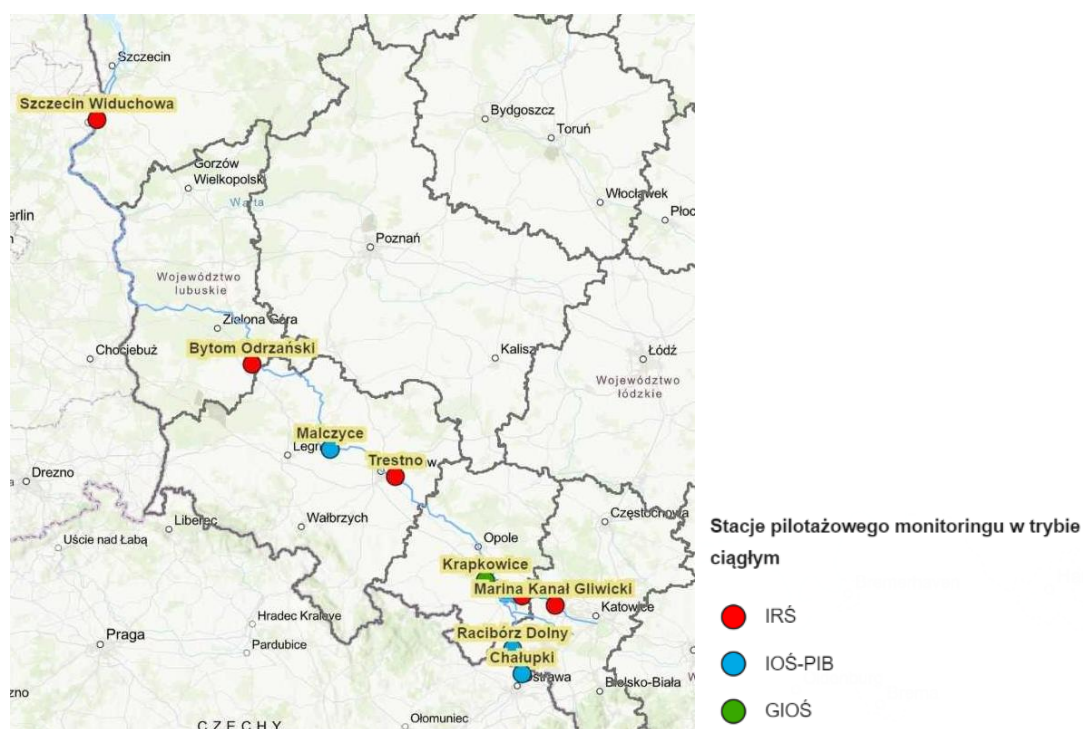
Jednocześnie GIOŚ przygotował i uruchomił w środowisku Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (system GISBN) dashboard do prezentacji wyników badań rzeki Odry realizowanych w ramach monitoringu interwencyjnego przez GIOŚ. Dashboard prezentuje liczbowo oraz na wykresach i mapach wyniki badań oraz aktualną liczbę punktów pomiarowych ze stwierdzonymi przekroczeniami dopuszczalnych wartości (wg zatwierdzonej metodyki). Zaimplementowane wykresy oraz mapy są interaktywne. Dane na potrzeby wyżej wymienionego dashboardu aktualizowane są na bieżąco przez GIOŚ.

Ponadto w ramach współpracy realizowanej przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska z Wodami Polskimi, GIOŚ poinformował Wody Polskie o możliwości udzielenia organom Wód Polskich wsparcia m.in. poprzez udostępnienie sprzętu i urządzeń wspomagających wykrywanie i identyfikację nielegalnych wylotów.

W sierpniu 2023 r. w związku ze wzrostem liczebności złotej algi w starorzeczu w Januszkowicach, Wojewoda Opolski zwołał odprawę z udziałem służb w ramach kompleksowych działań dla ochrony starorzecza w Januszkowicach, których celem było ograniczenie ryzyka toksycznego zakwitu złotej algi w starorzeczach oraz jej przenoszenia się do nurtu Odry. W ww. działania zaangażowane były służby wojewodów, inspektorzy WIOŚ oraz pracownicy PGW Wody Polskie, we współpracy z Głównym Inspektoratem Ochrony Środowiska oraz Generalną Dyrekcją Ochrony Środowiska oraz Polskim Związkiem Wędkarskim.

Wdrożenie monitoringu pilotażowego

Niezależnie od monitoringu interwencyjnego, dzięki współpracy pomiędzy GIOŚ, Instytutem Rybactwa Śródlądowego (IRŚ), Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym (IOŚ-PIB) wprowadzono *Pilotażowy Monitoring Rzeki Odry w trybie ciągłym*. Przedmiotowy monitoring prowadzony jest w trybie automatycznym i ciągłym (24h). Początkowo prowadzony był w dziewięciu punktach:

Mapa 2. Punkty pilotażowego monitoringu automatycznego Odry

w których zlokalizowane były sondy pomiarowe należące do GIOŚ, IRŚ i IOŚ-PIB. W związku z dynamiczną sytuacją na Odrze liczba punktów ppk uległa zmianie i obecnie pilotażowy monitoring automatyczny Odry prowadzony jest w 30 ppk, a wyniki prezentowane są na stronie internetowej <https://pomiar.y.gios.gov.pl/>.

Sondy rejestrują parametry wody w zakresie temperatury, zawartości tlenu rozpuszczonego w wodzie, pH oraz przewodności elektrolitycznej.

Działania organów IOŚ

Poza działaniami prowadzonymi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz monitoringu interwencyjnego GIOŚ opracował *Wytyczne do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska w 2023 r.*, w których działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska związane z ochroną wód przed zanieczyszczeniem, w tym pochodzącym ze źródeł rolniczych, zostały określone jako priorytetowe. Pod ich wykonanie zostały podporządkowane także plany kontroli sporządzone przez poszczególne WIOŚ. Dodatkowo, w *Wytycznych* GIOŚ wyznaczył przeprowadzenie w 2023 r. ogólnopolskich cykli kontrolnych:

- podmiotów odprowadzających ścieki przelewami burzowymi komunalnej kanalizacji ogólnospławnej do śródlądowych wód powierzchniowych, pod kątem oceny przestrzegania warunków ustalonych w pozwoleniach,
- podmiotów prowadzących produkcję rolną, a w szczególności podmiotów, które w bezpośrednim sąsiedztwie wód powierzchniowych przechowują lub stosują nawozy lub nawozy naturalne.

Raporty z ich przeprowadzenia zostaną opublikowane na stronie GIOŚ w późniejszych terminach.

Ponadto w związku z sytuacją, która wystąpiła na rzece Odrze, GIOŚ kontynuował działania w tym obszarze, m.in.:

- skierował do wytypowanych zakładów odprowadzających ścieki do Odry i jej dopływów pismo o wstrzymanie bądź możliwie jak największe ograniczenie wprowadzania do wód ścieków, przekazując im zestawienie wyników pomiarów wykonanych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska celem zwiększenia uwagi na jakość ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi oraz poinformował o zamieszczeniu bieżących wyników na stronie <https://www.gov.pl/web/odra/badania-odry>;
- zobowiązał nadodrzańskie WIOŚ: Śląskiego, Opolskiego, Dolnośląskiego, Lubuskiego oraz Zachodniopomorskiego o wystosowanie do zakładów, które odprowadzają ścieki do rzeki Odry i jej dopływów, pism przypominających o obowiązku przestrzegania warunków określonych w posiadanych pozwoleniach, konieczności utrzymywania urządzeń w należytych stanie technicznym oraz regularnego wykonywania przeglądów technicznych, a w sytuacji wystąpienia awarii tych urządzeń - o niezwłocznie informowanie odpowiednich terenowo jednostek WIOŚ i PGW Wody Polskie oraz WCZK;
- zwrócił się do WIOŚ o:
  - bieżącą analizę wyników badań realizowanych w ramach monitoringu interwencyjnego, w szczególności pod kątem zasolenia, wyrażonego wskaźnikiem przewodności elektrolitycznej w 20°C [$\mu\text{S}/\text{cm}$] oraz tlenu rozpuszczonego i nasycenia tlenem, które mogą mieć wpływ na wystąpienie zakwitów złotej algi oraz tzw. przyduchy,
  - podejmowanie adekwatnych działań, m.in. poprzez zwiększenie czujności i bieżące monitorowanie sytuacji na rzece Odrze i jej dopływach, zwłaszcza w punktach, w których zostały stwierdzone wzrosty lub spadki ww. wskaźników w porównaniu do wyników wcześniej wykonanych badań;
  - zwrócenie szczególnej uwagi podczas kontroli podmiotów na zrzuty ścieków z zakładów, które odbywają się podczas występujących opadów atmosferycznych, jak również na stan urządzeń chroniących środowisko, w tym urządzeń, którymi są wprowadzane do wód lub do ziemi wody opadowe i roztopowe;
- zwrócił się do właściwych WIOŚ, Głównego Instytutu Górnictwa oraz Ministerstwa Aktywów Państwowych o wykorzystywanie przesyłanych danych w bieżących działaniach prewencyjnych i kryzysowych realizowanych zgodnie z posiadanymi kompetencjami.

Ponadto brał czynny udział w grupach roboczych pracujących nad ustawą o rewitalizacji rzeki Odry, która obejmowała m.in. zmiany ustawy Prawo wodne, w tym zmiany dotyczące podwyższenia kwot mandatowych za wykroczenia ujęte w ustawie Prawo wodne.

Udział GIOŚ na forum publicznym

W 2023 r. przedstawiciele GIOŚ brali udział w konferencji naukowej pn. „Harmful blooms of *Prymnesium Parvum* in freshwaters – consequences and mitigation measures”. Jej celem było spotkanie naukowców i ekspertów umożliwiające wymianę wiedzy i zdobytego doświadczenia, jako wsparcie działań ukierunkowanych na skuteczną ochronę wód w obliczu zakwitów złotej algi.

Podczas konferencji uczestnikom został przedstawiony *Raport Kończący prace zespołu do spraw sytuacji w Odrze* opracowany przez Zespół naukowców i ekspertów, powołany przez Ministra Klimatu i Środowiska na mocy zarządzenia z dnia 18 sierpnia 2022 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw sytuacji powstałej na rzece Odrze.

Dodatkowo przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli w polsko-niemieckiej konferencji naukowej w sprawie Odry pn. *The Oder River - A Valuable Ecosystem Under Stress / Die Oder – wertvolles Ökosystem unter Stress/ „Odra – cenny ekosystem w stresie”*, zorganizowanej przez niemieckie Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów Atomowych. Podczas konferencji odbyły się dwa panele:

- Panel I – „Znaczenie Odry dla regionu - skutki katastrofy ekologicznej w 2022 r.,”
- Panel II – „Jak chronimy ekosystem Odry”.

Grono polsko-niemieckich naukowców, przedstawiceli administracji rządowej oraz organizacji pozarządowych dyskutowało o sytuacji na rzece i działaniach naprawczych.

Ponadto przedstawiciele GIOŚ brali udział w 2. Kongresie Wodnym organizowanym przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie pod hasłem: „Doświadczenia, wyzwania, rozwiązania – przyszłość gospodarki wodnej”. Podczas panelu podkreślano, jak niezwykle istotna z punktu widzenia bezpieczeństwa ekologicznego jest rola Inspekcji Ochrony Środowiska.

Działania podjęte przez IOŚ w związku z sytuacją, jaka miała miejsce na rzece Odrze obejmowały również współpracę na poziomie Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem. Dodatkowe informacje w omawianym zakresie znajdują się w części dotyczącej współpracy międzynarodowej.

2. Realizacja zadań kontrolnych

2.1 Ewidencja zakładów i planowanie kontroli

Na koniec 2023 r. w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska było 171 448 zakładów. W porównaniu z 2022 r. liczba zakładów wzrosła o 7 496 (tj. o ponad 4,5%), natomiast w stosunku do 2010 r. – o 102 102 zakłady (tj. 147%).

W ewidencji zakłady podzielone są na pięć kategorii ryzyka. Z przydzieleniem zakładu do określonej kategorii ryzyka wiąże się częstotliwość kontroli. Aktualnie obowiązująca częstotliwość kontroli jest następująca:

- I kategoria (641 zakładów) - zakłady o bardzo dużej uciążliwości dla środowiska, - kontrola co roku¹, np.: zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego, zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, instalacje energetycznego spalania paliw stosujące ciężki olej opałowy, zakłady podlegające kontroli z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów w przypadku zezwolenia wstępnego na przywóz odpadów niebezpiecznych, a także inne zakłady, dla których wykonana analiza ryzyka wykazała znaczące oddziaływanie na środowisko,
- II kategoria (2 228 zakładów) - zakłady o dużej uciążliwości dla środowiska – kontrola nie rzadziej niż raz na 3 lata, np.: zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, zakłady podlegające rozporządzeniu nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (PRTR), instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych,
- III kategoria (11 368 zakładów) - zakłady o umiarkowanej uciążliwości dla środowiska - decyzja o ujęciu w planie kontroli należy do wioś; przyporządkowanie zakładu do tej kategorii następuje na podstawie wyniku analizy wielokryterialnej,
- IV kategoria (61 908 zakładów) – zakłady o małej uciążliwości dla środowiska – decyzja o ujęciu w planie kontroli należy do wioś; przyporządkowanie zakładu do tej kategorii następuje na podstawie wyniku analizy wielokryterialnej,
- V kategoria (95 303 zakłady) – zakłady o znikomej uciążliwości dla środowiska – decyzja o ujęciu w planie kontroli należy do wioś, np. zakłady kontrolowane w zakresie: wprowadzania baterii, wprowadzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego, nadzoru rynku, substancji zubożających warstwę ozonową (SZWO), niektórych fluorowanych gazów cieplarnianych (F-gazów), genetycznie zmodyfikowanych organizmów (GMO), podmioty odpowiedzialne za realizację zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych, instalacje emitujące pole elektromagnetyczne (PEM).

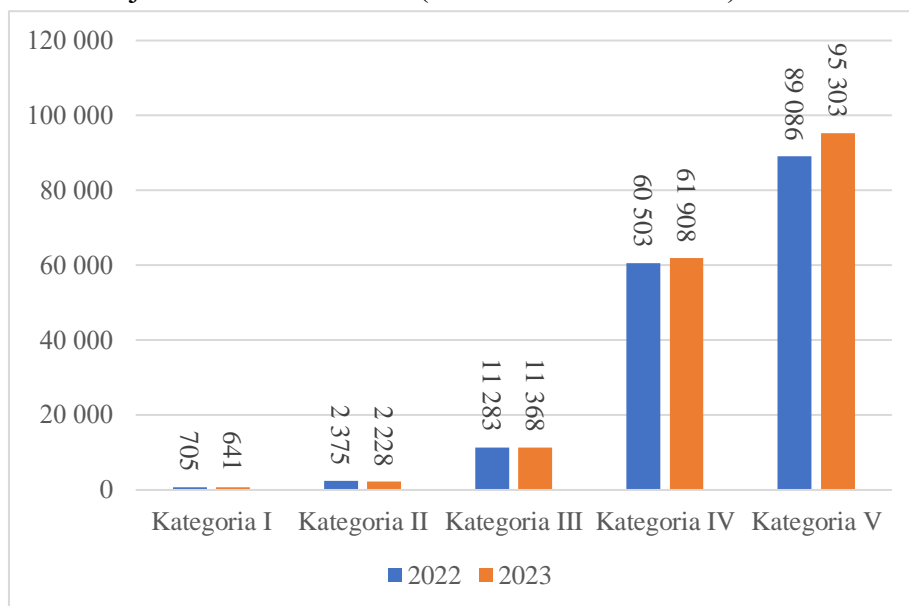
Inspekcja Ochrony Środowiska klasyfikuje każdy kontrolowany zakład i przydziela do właściwej grupy i kategorii zakładów przy użyciu narzędzia zwanego analizą wielokryterialną, co ma następnie odzwierciedlenie w częstotliwości kontroli. Częstotliwość kontroli określana jest w oparciu o wynik wielokryterialnej oceny ryzyka uwzględniającej następujące elementy:

- ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w związku z prowadzoną działalnością,
- skala oddziaływania na środowisko (rodzaj przedsięwzięcia lub instalacji, wprowadzanie ścieków do wód, do ziemi lub do urządzeń kanalizacyjnych należących do innego podmiotu, emisja pyłów lub gazów do powietrza, wytwarzanie odpadów niebezpiecznych lub innych niż niebezpieczne, emisja hałasu do środowiska, pobór wody podziemnej lub powierzchniowej),
- zastosowanie zabezpieczeń (wyposażenie w instalacje chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem),

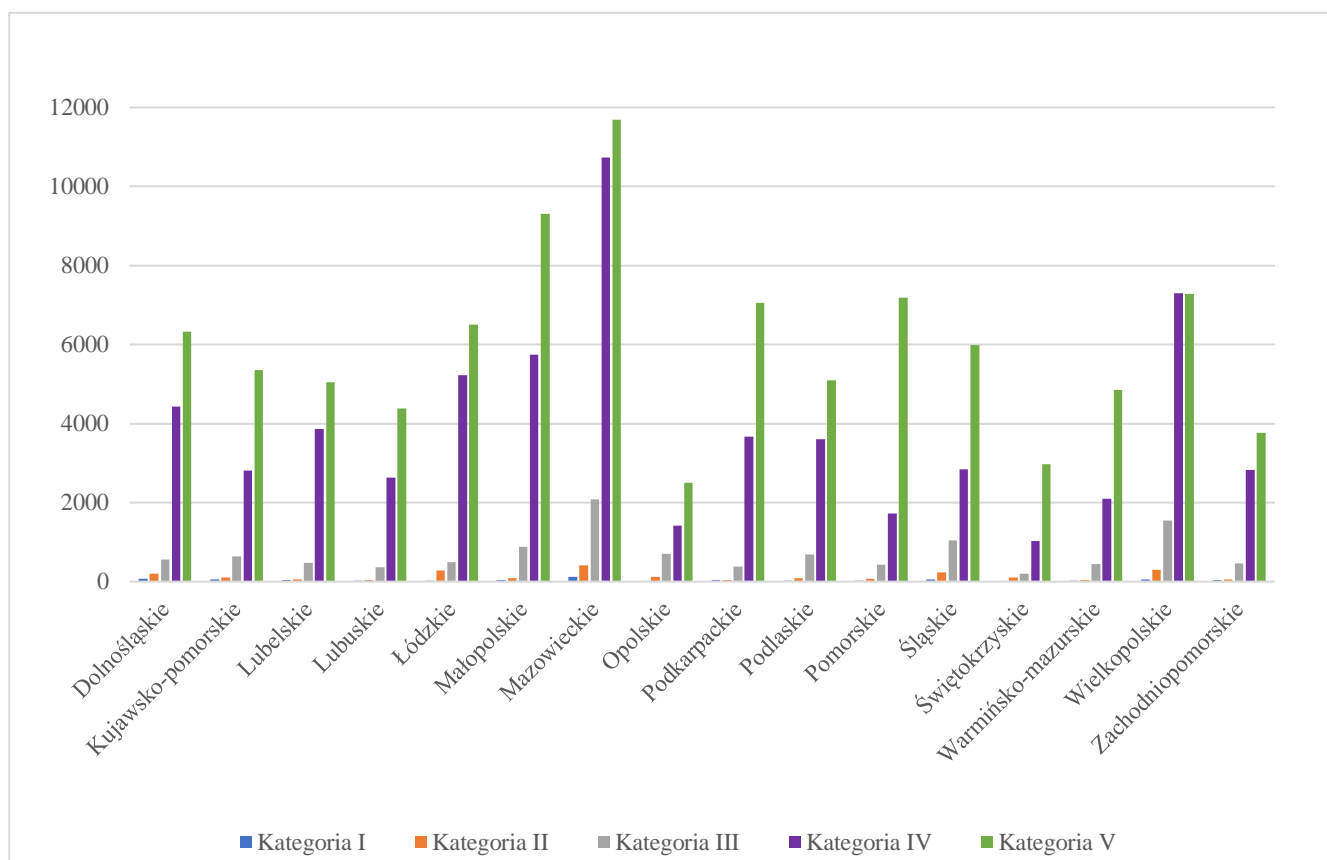
---

¹ Niezależnie od wyniku analizy wielokryterialnej - wymogi prawne (krajowe i unijne) oraz inne przesłanki generują listę zakładów, które muszą być kontrolowane co roku.

- wrażliwość otoczenia zakładu (lokalizacja, stan środowiska, częstotliwość wniosków o interwencję),
- wyniki ostatniej kontroli w zakładzie (stwierdzone naruszenia).

Wykres 1. Liczba zakładów w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska w 2022 r. i 2023 r. w podziale na kategorie ryzyka zakładów

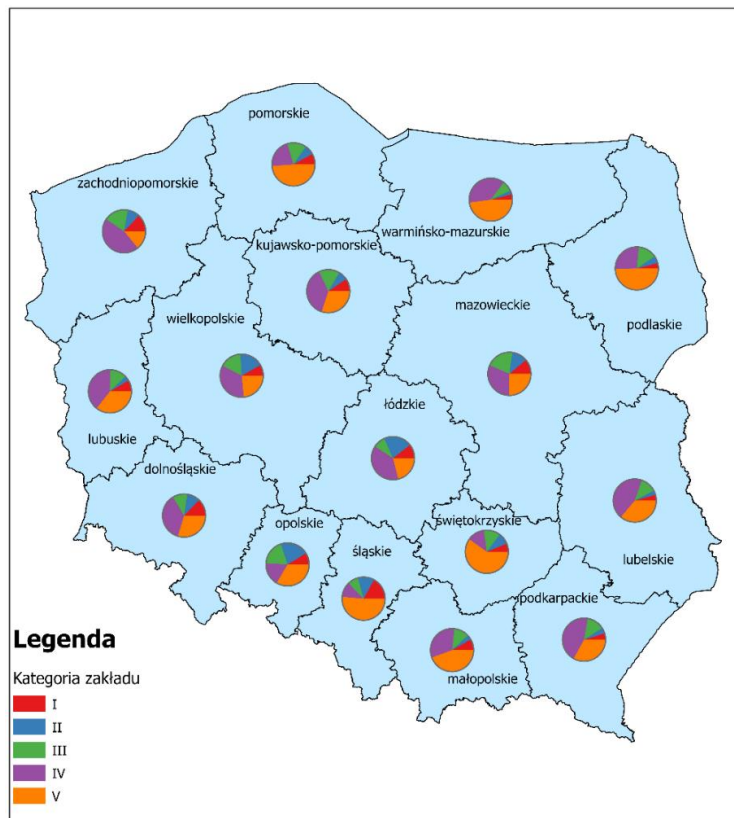
Wykres 2. Liczba zakładów w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska w 2023 r. według województw w podziale na kategorie ryzyka

Najwięcej zakładów z I kategorii znajduje się w woj. mazowieckim (112), dolnośląskim (71) oraz śląskim (55), najmniej na terenie woj. świętokrzyskiego (15), opolskiego (16) i pomorskiego (20). Zakłady II kategorii najliczniej występują na terenie woj. mazowieckiego (405), wielkopolskiego (293) oraz łódzkiego (282), natomiast najmniej jest ich w woj. lubuskim (33), podkarpackim (41) oraz warmińsko-mazurskim (46). Największa liczba zakładów z III, IV i V kategorii znajduje się w woj. mazowieckim, wielkopolskim oraz małopolskim.

Na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sporządzili roczne plany kontroli zakładów.

Tabela 1. Liczba zakładów zaplanowanych do kontroli z wyjazdem w teren według województw w 2023 r.

Województwo	Liczba zakładów w planie kontroli na 2023 r.	Województwo	Liczba zakładów w planie kontroli na 2023 r.
Dolnośląskie	300	Podkarpackie	748
Kujawsko-Pomorskie	443	Podlaskie	593
Lubelskie	600	Pomorskie	260
Lubuskie	393	Śląskie	284
Łódzkie	360	Świętokrzyskie	162
Małopolskie	545	Warmińsko-Mazurskie	501
Mazowieckie	564	Wielkopolskie	794
Opolskie	230	Zachodniopomorskie	293

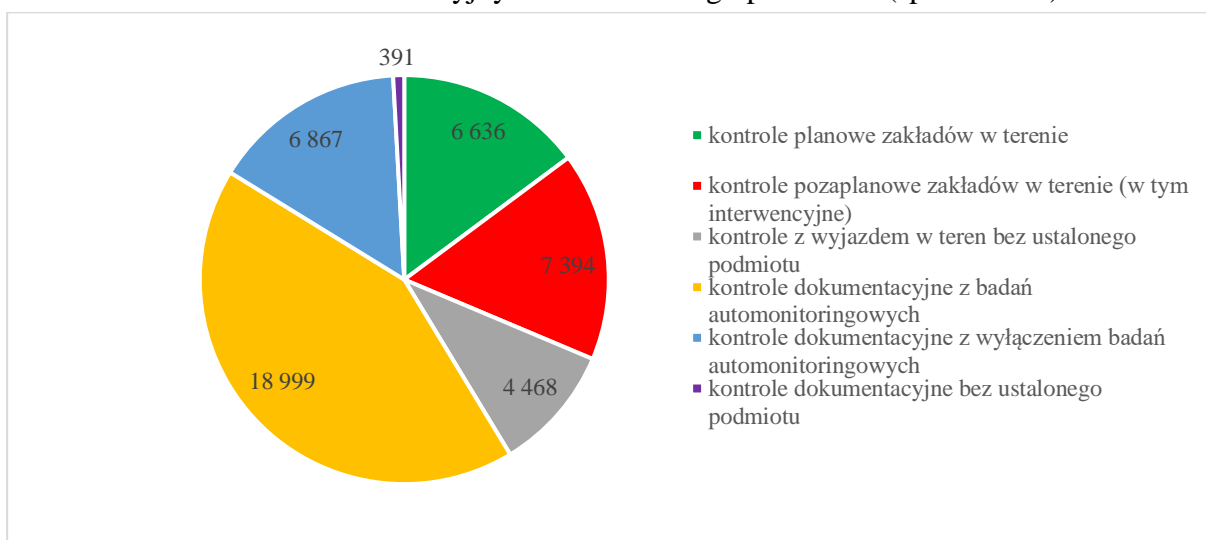
Wykres 3. Udział zakładów w podziale na kategorie ryzyka w planach kontroli zakładów z wyjazdem w teren, według województw w 2023 r.

Największą liczbę kontroli zaplanowano w zakładach IV i V kategorii, które stanowią również najliczniejszą grupę zakładów w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska.

2.2 Liczba przeprowadzonych kontroli

W 2023 r. organy Inspekcji Ochrony Środowiska przeprowadziły 44 755 kontroli, o 1 421 więcej niż w 2022 r., w tym:

- 6 636 kontroli planowych zakładów w terenie (spadek o 91),
- 7 394 kontrole pozaplanowe zakładów w terenie, w tym interwencyjne (wzrost o 83),
- 4 468 kontroli z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu (wzrost o 448),
- 18 999 kontroli dokumentacyjnych z badań automonitoringowych² (wzrost o 269),
- 6 867 kontroli dokumentacji z wyłączeniem badań automonitoringowych³ (wzrost o 798),
- 391 kontroli dokumentacyjnych bez ustalonego podmiotu⁴ (spadek o 86).

Wykres 4. Liczbowy podział kontroli przeprowadzonych w 2023 r.

W 2023 r. skontrolowano w terenie porównywalną liczbę zakładów w stosunku do 2022 r. Częściej niż w 2022 r. przeprowadzano kontrole w terenie bez ustalonego podmiotu: transportu towarów lub odpadów czy rozpoznanie zanieczyszczenia w terenie. Wzrost liczby kontroli w zakresie rozpoznania zanieczyszczenia w terenie ma bezpośredni związek z działaniami IOŚ w związku z sytuacją na rzece Odrze.

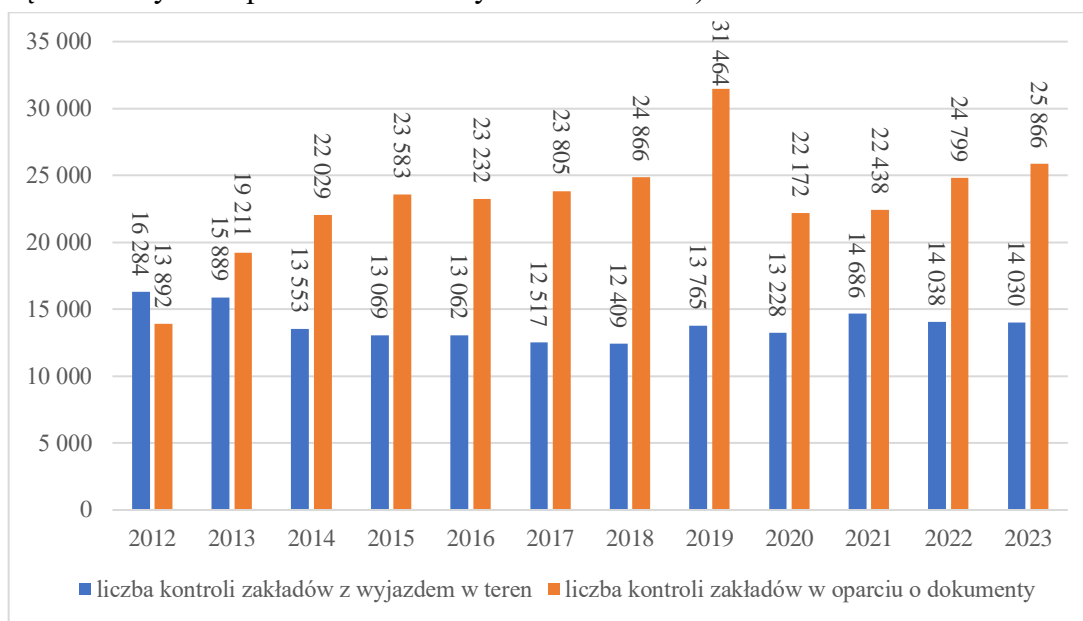
² Kontrole te polegają na analizie pomiarów automonitoringowych wykonanych na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska przez prowadzących instalacje; obejmują także monitoring składowisk z ustawy o odpadach.

³ Kontrole te polegają m.in. na ocenie raportu PRTR (Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń) pod względem jego terminowości, kompletności, spójności i wiarygodności, analizie dokumentów przekazanych przez prowadzącego zakład w celu weryfikacji lub aktualizacji dokumentów, zgłoszeń i wykazów dotyczących ZDR (zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii) i ZZR (zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii), weryfikacji sprawozdań przekazanych przez KOBiZE (Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami), kontrole dokumentacyjne sprawozdań gminnych o gospodarowaniu odpadami z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

⁴ Kontrole te polegają na analizie dokumentów otrzymywanych z innych organów na podstawie porozumienia pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, Szefem Służby Celnej oraz Komendantem Głównym Straży Granicznej z dnia 4 marca 2015 r. w sprawie współdziałania w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów.

Spadek liczby kontroli planowych spowodowany jest tym, iż wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, zachowując prymat kontroli pozaplanowych jako reakcji na informacje o nieprawidłowościach w zakresie ochrony środowiska, ujęli w 2023 r. mniejszą liczbę zakładów w planach kontroli niż w 2022 r.

W 2023 r. kontrole zakładów z wyjazdem w teren stanowiły 31,35%, a kontrole dokumentacyjne 57,79% wszystkich kontroli. Pozostałe 10,86% to kontrole z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu (np. rozpoznanie zanieczyszczenia w terenie) oraz kontrole dokumentacyjne bez ustalonego podmiotu (np. oceny towarów, przed wydaniem opinii dla urzędów celnych na podstawie okazanych dokumentów).

Wykres 5. Liczba kontroli zakładów z wyjazdem w teren oraz dokumentacyjnych w latach 2012-2023

W 2023 r. przeprowadzono podobną liczbę kontroli zakładów z wyjazdem w teren co w roku 2022. W 2023 r. nastąpił wzrost liczby kontroli zakładów w oparciu o dokumenty (o ponad 4%).

Zdjęcie 1. Badania wstępne próby wody z Kanału Gliwickiego za pomocą przyrządu wielofunkcyjnego do terenowych pomiarów wody

Zdjęcie 2. Wykorzystanie „zadymiarki” podczas kontroli zakładu w Świdnicy

Zdjęcie 3. Pomiar na obecność toksycznych substancji w powietrzu przy użyciu mobilnego detektora wielogazowego Dräger po pożarze chłodni kominowej na terenie zakładu zlokalizowanego w Kędzierzynie – Koźlu

Zdjęcie 4. Odwiert w miejscu przetwarzania odpadów w miejscowości Czernikowice

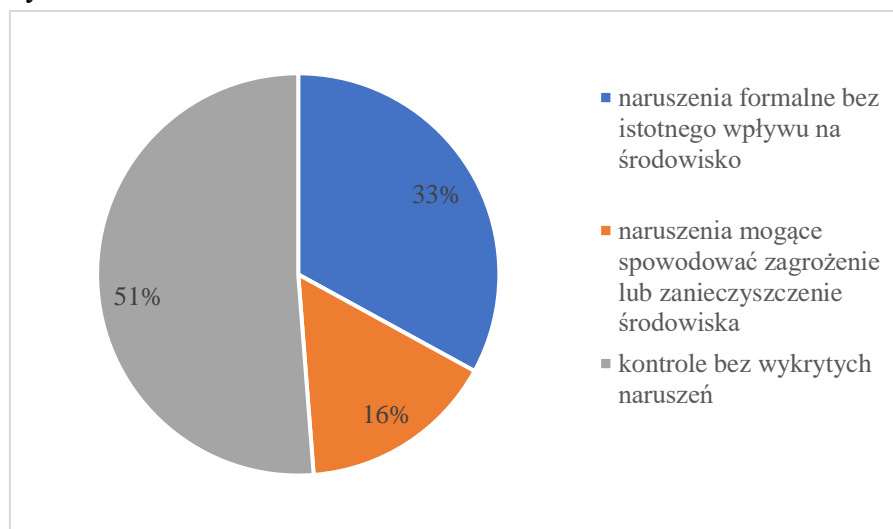
Zdjęcie 5. Pobór wód do badań z cieków wodnych Zawadka poniżej i powyżej miejsca stosowania nawozów oraz miejsca przechowywania nawozów naturalnych miejscowości Zawada

3. Wyniki kontroli i stwierdzone naruszenia

Z 44 755 kontroli przeprowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2023 r., w przypadku 9 979 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, co stanowi 22% wszystkich kontroli. Udział liczby kontroli z naruszeniami spadł o 2 punkty procentowe w stosunku do 2022 r.

W 2023 r. przeprowadzono 14 030 kontroli zakładów w terenie, z czego w przypadku 6 843 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 4 627 kontroli wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko⁵,
- 2 216 kontroli wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska⁶.

Wykres 6. Procentowy udział kontroli z naruszeniami w kontrolach zakładów w terenie

⁵ Naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko – naruszenie klasy I.

⁶ Naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska – naruszenie klasy II.

Przykłady naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko:

- niezłożenie lub nieterminowe złożenie raportu do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE),
- nieterminowe przekazanie właściwym organom ewidencji, rejestrów i wyników okresowych pomiarów emisji hałasu,
- niezawiadomienie WIOŚ o przypadku umieszczenia na składowisku odpadów niezgodnych z posiadanym pozwoleniem zintegrowanym,
- nieprzekazanie właściwym organom wykazu zawierającego dane o rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie zakładu,
- nieprzekazanie corocznej informacji o wynikach monitorowania wielkości emisji i parametrów procesu nawożenia azotem do Marszałka Województwa i WIOŚ.

Przykłady naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska:

- odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi,
- niepodjęcie natychmiastowych działań w związku z wystąpieniem awarii zakładowej oczyszczalni ścieków,
- przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu do środowiska,
- eksploatacja instalacji bez wymaganego pozwolenia,
- zanieczyszczenie terenu substancjami ropopochodnymi,
- termiczne przekształcanie odpadów poza instalacjami,
- brak wymaganej dokumentacji w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, w tym niewdrożenie systemu bezpieczeństwa.

Udział kontroli zakładów, w których stwierdzono naruszenia, do kontroli ogółem w podziale na województwa, przedstawia się następująco:

Tabela 2. Naruszenia stwierdzone w trakcie kontroli zakładów według województw w 2023 r.

Województwo	Liczba kontroli zakładów ogółem		Liczba kontroli z naruszeniami		Liczba kontroli z naruszeniami do liczby kontroli ogółem (w %)	
	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych
Dolnośląskie	543	2 271	238	175	43,83%	7,71%
Kujawsko-pomorskie	849	1 170	395	179	46,53%	15,30%
Lubelskie	1 050	1 811	475	108	45,24%	5,96%
Lubuskie	782	828	389	109	49,74%	13,16%
Łódzkie	929	3 314	434	264	46,72%	7,97%
Małopolskie	1 220	1 934	543	240	44,51%	12,41%
Mazowieckie	1 114	2 415	503	321	45,15%	13,29%
Opolskie	472	422	187	1	39,62%	0,24%
Podkarpackie	1 123	2 274	512	154	45,59%	6,77%
Podlaskie	861	1 151	374	173	43,44%	15,03%
Pomorskie	560	1 373	325	175	58,04%	12,75%
Śląskie	1 008	1 846	569	190	56,45%	10,29%
Świętokrzyskie	377	834	209	33	55,44%	3,96%

Warmińsko-mazurskie	877	1 139	465	61	53,02%	5,36%
Wielkopolskie	1 733	1 882	998	168	57,59%	8,93%
Zachodniopomorskie	532	1 202	227	189	42,67%	15,72%
Polska	14 030	25 866	6 843	2 540	48,77%	9,82%

Średnio w Polsce prawie co druga kontrola zakładu w terenie wykazała nieprawidłowości; w kontrolach dokumentacyjnych była to co dziesiąta kontrola. Najwyższy udział kontroli zakładów w terenie z naruszeniami w stosunku do wszystkich kontroli odnotowano w woj. pomorskim, wielkopolskim, śląskim, świętokrzyskim; najmniejszy w woj. opolskim oraz zachodniopomorskim. Z kolei w przypadku kontroli dokumentacyjnych w zakładach najwyższy udział kontroli z naruszeniami zanotowano w woj. zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim oraz podlaskim, najmniejszy w woj. opolskim i świętokrzyskim.

Udział kontroli bez ustalonego podmiotu, w których stwierdzono naruszenia do kontroli ogółem w podziale na województwa przedstawia się następująco:

Tabela 3. Naruszenia stwierdzone w czasie kontroli bez ustalonego podmiotu według województw w 2023 r.

Województwo	Liczba kontroli bez ustalonego podmiotu ogółem		Liczba kontroli z naruszeniami		Liczba kontroli z naruszeniami do liczby kontroli ogółem (w %)	
	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych
Dolnośląskie	317	17	20	10	6,31%	58,82%
Kujawsko-pomorskie	365	4	44	1	12,05%	25,00%
Lubelskie	106	79	15	28	14,15%	35,44%
Lubuskie	590	16	30	5	5,08%	31,25%
Łódzkie	289	9	17	0	5,88%	-
Małopolskie	146	3	32	1	21,92%	33,33%
Mazowieckie	34	70	2	0	5,88%	-
Opolskie	427	4	7	3	1,64%	75,00%
Podkarpackie	84	25	14	6	16,67%	24,00%
Podlaskie	109	11	11	3	10,09%	27,27%
Pomorskie	416	55	15	29	3,61%	52,73%
Śląskie	916	31	74	7	8,08%	22,58%
Świętokrzyskie	174	10	105	6	60,34%	60,00%
Warmińsko-mazurskie	191	9	20	6	10,47%	66,67%
Wielkopolskie	185	41	25	31	13,51%	75,61%
Zachodniopomorskie	119	7	24	5	20,17%	71,43%
Polska	4 468	391	455	141	10,18%	36,06%

W 2023 r. przeprowadzono 4 468 kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu. Najwięcej takich kontroli przeprowadzono w woj. śląskim i lubuskim, najmniej w woj. mazowieckim

i podkarpackim. W 2023 r. przeprowadzono również 391 kontroli dokumentacyjnych bez ustalonego podmiotu, najwięcej w woj. lubelskim oraz mazowieckim, a najmniej w woj. małopolskim, kujawsko-pomorskim i opolskim.

3.1 Kontrola zakładów I kategorii ryzyka

3.1.1 Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR)

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 151 kontroli ZDR. W przypadku 34 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 32 kontrole (94%) wykazały naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 2 kontrole (6%) wykazały naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieprzeprowadzenia analizy/niezaktualizowania dokumentacji:
  - zgłoszenie zakładu,
  - program zapobiegania awariom,
  - raport o bezpieczeństwie (RoB),
- niepowiadomienia WIOŚ o:
  - zmianie oznaczenia prowadzącego zakład,
  - zmianie ilości substancji niebezpiecznej na terenie zakładu, przed wprowadzeniem tej zmiany,
  - przeprowadzonej analizie wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego i o jej rezultatach,
- nieterminowego przedłożenia danych o rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie zakładu,
- przekroczenia ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie zakładu, w odniesieniu do ich ilości przedstawionych w zgłoszeniu zakładu,
- niedopełnienia obowiązku natychmiastowego zawiadomienia WIOŚ o wystąpieniu poważnej awarii,
- niespełnienia wymogów w zakresie udostępniania społeczeństwu informacji o zagrożeniach poważnymi awariami (informacje niezgodne ze stanem faktycznym, brak aktualizacji informacji).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- wydano 26 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 25 pouczeń,
- skierowano 18 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- nałożono 8 mandatów karnych.

3.1.2 Stacje demontażu pojazdów

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 241 kontroli stacji demontażu pojazdów.

W przypadku 100 kontroli stacji demontażu wykryto naruszenia, w tym:

- w 76 przypadkach (76%) były to naruszenia, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska,

- w 24 przypadkach (24%) były to naruszenia, w wyniku których mogło nastąpić lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Niespełnianie minimalnych wymagań dla stacji demontażu stwierdzono w przypadku 18 stacji demontażu. Do naruszeń w tym zakresie należały m.in.:

- brak lub nieoznakowanie pojemników na odpady (13 przypadków),
- prowadzenie określonych czynności poza wyznaczonymi sektorami (6 przypadków),
- brak separatora substancji ropopochodnych i systemu odprowadzania ścieków przemysłowych (6 przypadków),
- brak szczelnej powierzchni w sektorach (4 przypadki),
- brak metalowej szafy na zaświadczenia o demontażu pojazdów (4 przypadki),
- magazynowanie akumulatorów w pojemnikach nieodpornych na działanie kwasów (3 przypadki),
- brak sorbentów (2 przypadki),
- brak zadaszenia w sektorze magazynowania przedmiotów wyposażenia i części nadających się do ponownego użycia (2 przypadki).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 73 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 31 pouczeń,
- nałożono 51 mandatów karnych,
- wymierzono 19 kar pieniężnych za naruszenie przepisów ustawy o odpadach,
- skierowano 46 wystąpień do innych organów, w tym 25 do marszałków województw.

3.1.3 Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 29 kontroli podmiotów, które wystąpiły o wydanie pozwolenia na wytwarzanie odpadów w związku z prowadzeniem stacji demontażu.

Wykryte w przypadku 3 kontroli naruszenia dotyczyły głównie:

- prowadzenia stacji demontażu pojazdów bez wymaganego zezwolenia,
- braku wymaganego pozwolenia wodnoprawnego,
- naruszenia warunków posiadanego zezwolenia na wytwarzanie odpadów oraz zezwolenia na przetwarzanie odpadów,
- prowadzenia ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- nieprzechowywania zapisu wizyjnego systemu kontroli miejsc magazynowania odpadów przez okres miesiąca od daty dokonania zapisu.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 1 pouczenia,
- wszczęto 4 postępowania administracyjne.

3.1.4 Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym zobowiązuje wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli każdego zakładu przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2023 r. przeprowadzili łącznie 137 kontroli w zakładach przetwarzania. Skontrolowano 117 zakładów przetwarzania. W wyniku działań kontrolnych stwierdzono 57 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 51 (89%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko;
- 6 (11%) naruszeń, w wyniku których może lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzono 2 przypadki prowadzenia działalności bez wymaganego zezwolenia na zbieranie odpadów zużytego sprzętu, a także odnotowano 6 przypadków prowadzenia demontażu zużytego sprzętu poza zakładem przetwarzania.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 32 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 17 pouczeń,
- skierowano 24 wystąpienia do innych organów, w tym 17 do marszałków województw,
- nałożono 10 mandatów karnych,
- wydano 20 decyzji nakładających administracyjnych kary pieniężne.

3.1.5 Fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego

W 2023 r. w kraju funkcjonowało 196 instalacji do chowu i hodowli trzody chlewnej (eksploatowanych na terenie 180 ferm) wymagających pozwolenia zintegrowanego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. 187 instalacji tuczu trzody chlewnej (tj. 95%) posiadało pozwolenie zintegrowane.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 179 kontroli ferm trzody chlewnej (w tym 172 planowych i 7 pozaplanowych). W przypadku 99 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 71 kontroli (72%) wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 28 kontroli (28%) wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku odpowiednich pozwoleń, np. pozwolenia zintegrowanego, wodnoprawnego,
- niedostosowania się do decyzji wioś wstrzymującej użytkowanie instalacji eksploatowanej bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego,
- naruszenia warunków pozwolenia zintegrowanego (m.in.: większa obsada niż wskazana w pozwoleniu, większa ilość wody wykorzystywana na potrzeby instalacji, stan faktyczny niezgodny z określonym w decyzji, większa ilość zużywanych surowców względem określonej w pozwoleniu),
- braku pomiarów emisji hałasu do środowiska, emisji gazów i pyłów do powietrza, monitoringu jakości wód powierzchniowych, podziemnych i gleby,

- nieuiszczania opłat za korzystanie ze środowiska, nierzetelnego naliczania opłat za korzystanie ze środowiska,
- nieprowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów,
- naruszenia przepisów *Programu działań*⁷, np. brak planu nawożenia azotem oraz ewidencji zabiegów agrotechnicznych związanych z nawożeniem azotem.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 83 pouczenia,
- skierowano 63 wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej (np. marszałków województw, powiatowych lekarzy weterynarii),
- wydano 55 zarządzeń pokontrolnych,
- nałożono 42 mandaty karne,
- wydano 11 decyzji w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji,
- wydano 5 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

3.1.6 Fermy drobiu wymagające pozwolenia zintegrowanego

W 2023 r. w skali kraju funkcjonowało 1 071 instalacji do chowu i hodowli drobiu wymagających pozwolenia zintegrowanego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., 1 042 instalacje (tj. 97%) posiadały pozwolenie zintegrowane.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 346 kontroli (317 planowych i 29 pozaplanowych) ferm drobiu spośród 349 zaplanowanych. W przypadku 271 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 206 kontroli (76%) wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 65 kontroli (24%) wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku odpowiednich pozwoleń np. pozwolenia zintegrowanego,
- eksploatacji instalacji z naruszeniem warunków posiadanego pozwolenia zintegrowanego np. przekroczenie dopuszczalnej obsady w jednym cyklu hodowlanym, przekroczenie wielkości dopuszczalnej rocznej emisji amoniaku, pyłu, dwutlenku azotu, tlenku węgla,
- niedotrzymania obowiązku poinformowania wioś o terminie oddania do użytkowania przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- naruszenia przepisów *Programu działań* np., przechowywanie nawozów naturalnych niezgodnie z *Programem działań*, brak pozytywnej opinii o planie nawożenia azotem,
- niewykonywania pomiarów hałasu, pomiarów wody,
- nieterminowego przekazywania właściwym organom ewidencji, rejestrów, wyników okresowych pomiarów emisji hałasu,
- braku wpisów do rejestrów BDO.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

---

⁷ *Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu* (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie "Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu" (Dz. U. z 2023 r. poz. 244).

- udzielono 254 pouczenia,
- skierowano 201 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej (np. marszałków województw, organów nadzoru budowlanego),
- wydano 172 zarządzenia pokontrolne,
- nałożono 138 mandatów karnych,
- wydano 26 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 8 decyzji w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji,
- skierowano 4 wnioski do sądów o ukaranie karą grzywny,
- skierowano 1 wniosek do organów ścigania.

3.2 Kontrola zakładów II kategorii ryzyka

3.2.1 Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 104 kontrole w ZZR. W przypadku 31 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 26 kontroli (84%) wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 5 kontroli (16%) wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieprzeprowadzenia analizy/niezaktualizowania dokumentacji:
  - zgłoszenie zakładu,
  - program zapobiegania awariom,
- przekroczenia ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie zakładu, w odniesieniu do ich ilości przedstawionych w zgłoszeniu zakładu,
- niedopełnienia obowiązku utrzymania właściwego stanu technicznego urządzenia,
- niezgłoszenia uruchomienia instalacji,
- niespełnienia wymogów w zakresie udostępniania społeczeństwu informacji o zagrożeniach poważnymi awariami (informacje niezgodne ze stanem faktycznym, brak aktualizacji informacji).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- wydano 30 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 24 pouczenia,
- skierowano 12 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- nałożono 4 mandaty karne.

3.2.2 Strzępiarki

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 3 kontrole strzępiarek. W przypadku 1 kontroli stwierdzono naruszenie w postaci nieprzestrzegania warunków posiadanej decyzji w zakresie gospodarki odpadami poprzez magazynowanie wytworzonych w procesie strzępienia odpadów w sposób nieselektywny i bez oznaczenia.

W związku ze stwierdzonym naruszeniem nałożono 1 mandat karny za magazynowanie wytworzonych odpadów z naruszeniem warunków pozwolenia oraz skierowano 1 wystąpienie

do marszałka województwa w związku z magazynowaniem wytworzonych odpadów z naruszeniem warunków pozwolenia.

3.2.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IED)

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska ustalili, że w Polsce znajduje się 4 049 instalacji podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego, z których 3 994 (98,6%) posiada wymagane pozwolenia zintegrowane⁸. Liczba instalacji IED zwiększyła się o 8 w stosunku do roku poprzedniego, wzrosła też o 11 liczba instalacji posiadających wymagane pozwolenie. Na koniec roku 2023 liczba instalacji, które nie miały pozwolenia zintegrowanego, mimo obowiązku jego posiadania, wynosiła 55.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 1 567 kontroli instalacji IED. Podczas 838 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 616 kontroli (74%) wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 222 kontrole (26%) wykazały naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- eksploatacji instalacji z naruszeniem warunków pozwolenia zintegrowanego,
- nieprzewodzenia pomiarów hałasu z wymaganą częstotliwością,
- wprowadzania ścieków do środowiska bez pozwolenia wodnoprawnego,
- braku opracowanego planu nawożenia azotem,
- termicznego przekształcania odpadów poza spalarnią odpadów lub współspalarnią odpadów,
- nieprzewodzenia ewidencji odpadów,
- przekazywania odpadów nieuprawnionym podmiotom.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 729 pouczeń,
- wydano 558 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 540 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- nałożono 429 mandatów karnych,
- wydano 119 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 16 decyzji wstrzymujących użytkowanie instalacji bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego,
- skierowano 15 wniosków do sądów o ukaranie karą grzywny,
- skierowano 9 wniosków do organów ścigania.

---

⁸ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. z 2014 r. poz. 1169).

Tabela 4. Liczba zakładów z instalacjami IED oraz liczba skontrolowanych instalacji IED w 2023 r.

Województwo	Liczba zakładów, w których występują instalacje IED	Liczba instalacji podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego	Liczba zaplanowanych kontroli instalacji IED na 2023 r.	Liczba wykonanych planowych kontroli instalacji IED	Liczba wykonanych planowych i pozaplanowych kontroli instalacji IED
Dolnośląskie	199	276	64	56	67
Kujawsko-pomorskie	211	281	76	70	97
Lubelskie	141	184	61	61	86
Lubuskie	97	132	56	56	75
Łódzkie	245	274	90	87	126
Małopolskie	157	239	61	53	116
Mazowieckie	433	514	170	158	164
Opolskie	123	221	105	104	104
Podkarpackie	127	166	59	59	69
Podlaskie	106	127	45	45	49
Pomorskie	120	164	53	52	60
Śląskie	304	388	74	69	134
Świętokrzyskie	81	99	29	19	39
Warmińsko-mazurskie	99	122	45	42	57
Wielkopolskie	546	645	212	103	237
Zachodniopomorskie	183	217	60	55	87
Polska	3 172	4 049	1 260	1 089	1 567

3.3 Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka

3.3.1 Utrzymanie czystości i porządku w gminach

Kontrole gmin

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 162 kontrole gmin, które dotyczyły realizacji obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Podczas 69 kontroli gmin stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 66 (96%) naruszeń sklasyfikowanych jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 3 (4%) naruszenia sklasyfikowane jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 56 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 8 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 41 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

Ponadto w 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 87 kontroli gmin, które dotyczyły wykonywania przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁹ w zakresie kontroli sposobu i częstotliwości pozbywania się przez mieszkańców nieczystości ciekłych. W przypadku 26 kontroli stwierdzono naruszenia polegające na nieprzewodzeniu przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta ww. kontroli.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 24 zarządzenia pokontrolne,
- wydano 13 ostatecznych decyzji wymierzających karę pieniężną,
- skierowano 6 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej, w tym 2 do Wójtów Gmin, 1 do Rady Gminy, 1 do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego i 2 do Dyrektorów Zarządu Zlewni PGWWP.

3.3.2 Instalacje komunalne

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 106 kontroli instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz 156 kontroli instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Podczas 59 kontroli instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 48 (81%) naruszeń sklasyfikowanych jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 11 (19%) naruszeń sklasyfikowanych jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Podczas 69 kontroli instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 46 naruszeń sklasyfikowanych jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 23 naruszenia sklasyfikowane jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 91 pouczeń,
- nałożono 62 mandaty karne,
- skierowano 2 wnioski do sądów o ukaranie karą grzywny,
- wydano 62 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 75 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 4 decyzje w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

---

⁹ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 399).

3.3.3 Działania podejmowane w walce z nielegalną działalnością w gospodarce odpadami

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska zidentyfikowali 1 127 zdarzeń jako przypadki gospodarowania odpadami w tzw. „szarej strefie”.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stwierdzili przypadki prowadzenia gospodarki odpadami niezgodnie z obowiązującymi przepisami lub całkowicie nielegalnie, w przedstawionych poniżej obszarach:

- 1) Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych poprzez przetwarzanie odpadów nieujętych w posiadanych decyzjach, wypełnianie wyrobisk poeksploatacyjnych odpadami bez zezwolenia, a także porzucanie i magazynowanie odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych (np. w magazynach, na terenach leśnych i rolnych, na łąkach, nieużytkach czy terenach prywatnych) – 171 przypadków;
- 2) Spalanie odpadów wbrew obowiązującym przepisom, tj. poza instalacjami do termicznego przekształcania odpadów (np. w kotłach, na otwartych terenach lub w kotłowniach z piecami centralnego ogrzewania), a także pożary odpadów, głównie w miejscach zbierania, magazynowania i przetwarzania odpadów – 197 przypadków;
- 3) Naruszanie warunków posiadanych decyzji, głównie w zakresie zbierania, przetwarzania i magazynowania odpadów w ramach gospodarowania odpadami, a także przekroczenia ilości wytwarzanych odpadów, mogące powodować zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska – 86 przypadków;
- 4) Nieprawidłowa klasyfikacja odpadów przyjmowanych do rekultywacji składowisk odpadów i wyrobisk poeksploatacyjnych, odpadów przekazywanych do transportu, a także odpadów wytwarzanych i przetwarzanych (m.in. w instalacjach) – 32 przypadki.

Inne ujawnione przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska przypadki naruszeń w zakresie gospodarki odpadami dotyczyły głównie prowadzenia gospodarki odpadami bez uregulowanego stanu formalnoprawnego oraz z naruszeniem obowiązujących przepisów – 641 przypadków.

3.3.4 Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych

W 2023 r. w kraju eksploatowane były 103 obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 17 kontroli obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym 16 kontroli planowych i 1 kontrolę pozaplanową). Naruszenia zostały stwierdzone w trakcie 6 kontroli, w tym:

- 5 (83%) naruszeń bez istotnego zagrożenia lub zanieczyszczenia środowiska,
- 1 (17%) naruszenie mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 3 pouczenia,
- nałożono 4 mandaty karne,
- wydano 7 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 2 wystąpienia do innych organów.

3.3.5 Instalacje do termicznego przetwarzania odpadów

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 71 kontroli instalacji do spalania i współspalania odpadów, w tym 34 kontrole planowe oraz 37 kontrole pozaplanowe. W trakcie 22 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 17 (77%) naruszeń dotyczyło naruszeń bez istotnego wpływu na środowisko,
- 5 (23%) naruszeń, w wyniku których mogło nastąpić zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Najczęściej stwierdzane naruszenia dotyczyły:

- naruszenia warunków decyzji lub zgłoszenia, jak na przykład magazynowanie odpadów niezgodnie z warunkami decyzji, przedkładanie po wymaganym terminie okresowych pomiarów pobieranej wody i nieprzewodzenie rejestru pobranej wody z własnego ujęcia, naruszenie warunków pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, naruszenia standardów emisyjnych, przekroczenia dopuszczalnej ilości wytwarzanego odpadu, magazynowania odpadów niezgodnie z warunkami pozwolenia lub bez wymaganego pozwolenia/zezwolenia, przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu,
- braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji lub sprawozdawczości,
- nieterminowego wypełniania kart ewidencji odpadów w zakresie przetwarzanych odpadów, prowadzenia ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- niezgodności wizyjnego systemu monitoringu miejsc magazynowania odpadów,
- braku wyposażenia instalacji w urządzenia techniczne do ciągłego pomiaru parametrów procesu przetwarzania odpadów,
- braku wymaganej decyzji lub zgłoszenia określających warunki korzystania ze środowiska: eksploatacja instalacji bez wymaganego zezwolenia.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 28 pouczeń,
- nałożono 9 mandatów karnych,
- wydano 17 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 8 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 1 decyzję w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

3.3.6 Oleje odpadowe

Wytwórcy olejów odpadowych

W 2023 r. działalność w zakresie wytwarzania olejów odpadowych prowadzona była przez 7970 podmiotów.

W 2023 r. zaplanowano 358 kontroli wytwórców olejów odpadowych. Łącznie przeprowadzono 574 kontrole, w tym 350 planowych oraz 224 pozaplanowe. W przypadku 321 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego:

- w toku 240 kontroli stwierdzono naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko,
- w toku 81 kontroli stwierdzono natomiast naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- naruszenia warunków posiadanej decyzji (np. przekroczenia ilości wytwarzanych odpadów, niewłaściwe magazynowanie zużytych olejów w pojemniku bez szczelnego zamknięcia, miejsce magazynowania pojemników niezabezpieczone przed opadami atmosferycznymi oraz niewyposażone w urządzenia lub środki do zbierania wycieków tych odpadów),
- braku opłat za korzystanie ze środowiska,
- braku wpisu w BDO jako wytwórca odpadów,
- braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji lub sprawozdawczości: brak kart ewidencji odpadów dla wytworzonych odpadów,
- braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (m.in. pozwolenia na wytwarzanie odpadów, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów, brak wpisu w rejestrze BDO jako wytwórca odpadów obowiązany do prowadzenia ewidencji odpadów, niepodlegający obowiązkowi uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów albo pozwolenia zintegrowanego),
- wycieku substancji ropopochodnych ze strefy magazynowania,
- termicznego przekształcania wytworzonych odpadów poza spalarnią lub współspalarnią,
- prowadzenia gospodarki odpadami w sposób niezapewniający ochrony środowiska (magazynowanie olejów odpadowych na nieutwardzonym i niezadaszonym gruncie),
- magazynowania wytworzonych odpadów niebezpiecznych dłużej niż 1 rok.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 156 pouczeń,
- nałożono 104 mandaty karne,
- skierowano 1 wniosek do sądów o ukaranie karą grzywny,
- wydano 196 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 55 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- skierowano 4 wnioski do organów ścigania,
- skierowano 116 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

Zbierający oleje odpadowe oraz podmioty prowadzące ich regenerację

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 84 kontrole podmiotów zbierających oleje odpadowe, w tym 25 kontroli planowych oraz 59 kontroli pozaplanowych. W przypadku 20 kontroli wykazano naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego podczas:

- 16 kontroli stwierdzono naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko,
- 4 kontroli stwierdzono naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Działalność w zakresie regeneracji olejów odpadowych w 2023 r. prowadzona była przez 15 podmiotów.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 7 kontroli podmiotów prowadzących regenerację olejów odpadowych, w tym 3 kontrole planowe

i 4 pozaplanowe. Dwie kontrole wykazały naruszenia wymagań ochrony środowiska bez istotnego wpływu na środowisko.

W trakcie kontroli podmiotów zbierających oleje odpadowe oraz podmiotów prowadzących ich regenerację stwierdzono naruszenia dotyczące m.in.:

- braku prowadzenia ewidencji lub prowadzenia jej nierzetelnie,
- nieterminowego złożenia sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami,
- przekazania odpadów podmiotowi nieposiadającemu wymaganej decyzji na gospodarowanie odpadami,
- prowadzenia działalności bez zezwolenia lub niezgodnie z posiadanymi pozwoleńiami i zezwoleniami (np. brak oznaczenia miejsc magazynowania odpadów odpowiednimi kodami),
- prowadzenia systemu wizyjnego niezgodnie z warunkami określonymi w przepisach.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 5 pouczeń,
- nałożono 4 mandaty karne
- wydano 9 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 24 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 2 decyzje w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

3.3.7 Podmioty zbierające odpady (tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne, guma)

W 2023 r. działalność polegająca na zbieraniu odpadów, takich jak tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne oraz guma prowadzona była przez 3049 podmiotów.

Na zaplanowanych w 2023 r. do wykonania 248 kontroli podmiotów zbierających ww. odpady przeprowadzono ich 985, tj. 227 kontroli planowych i 758 kontroli pozaplanowych. W trakcie 371 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 274 naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko,
- 97 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Najczęściej stwierdzane naruszenia dotyczyły:

- nieterminowego złożenia sprawozdania o korzystaniu ze środowiska,
- braku systemu wizyjnego monitoringu we wszystkich miejscach magazynowania odpadów oraz nieprzekazania właściwemu wioś danych do logowania do tego systemu,
- braku uregulowanego stanu formalnoprawnego w zakresie gospodarki odpadami, np. magazynowania odpadów na działkach innych niż określone w decyzji,
- braku złożenia wniosku o zmianę wpisu w BDO,
- naruszenia warunków decyzji, jak np. przekroczenie ilości odpadów wytworzonych w stosunku do ilości odpadów dopuszczonych do wytworzenia w ciągu roku,

- niepoinformowania wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o planowanym terminie oddania do użytkowania przebudowanego obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji,
- nieprzestrzegania przepisów ochrony pożarowej w zakresie magazynowania odpadów,
- mieszania odpadów niebezpiecznych z odpadami innymi niż niebezpieczne,
- przekazywania odpadów nieuprawnionym odbiorcom,
- niezłożenia lub nieterminowego złożenia wymaganych sprawozdań (m.in. zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa),
- braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 92 pouczeń,
- nałożono 97 mandatów karnych,
- skierowano 16 wniosków do sądów o ukaranie karą grzywny,
- wydano 193 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 310 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- skierowano 41 wniosków do organów ścigania,
- wydano 81 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

3.3.8 Kontrole w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową i fluorowanych gazów cieplarnianych

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skontrolowali 442 podmioty w powyższym zakresie. Przeprowadzone kontrole wykazały 1 099 nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów ustawy¹⁰.

Zgodnie z podziałem nieprawidłowości¹¹ na kategorie określone w art. 45 ust. 11 ustawy do:

¹⁰ ustawa z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2065).

¹¹ kategoria I – brak realizacji lub naruszenie obowiązków niezwiązanych z bezpośrednim oddziaływaniem na środowisko, takich jak: nieprowadzenie lub niewłaściwe prowadzenie dokumentacji, niesporządzenie lub niesporządzenie w terminie Karty Urządzenia lub Karty Systemu Ochrony Przeciwpożarowej, nieprzekazywanie lub nieprzekazywanie w terminie danych do Karty Urządzenia lub Karty Systemu Ochrony Przeciwpożarowej lub ich korekt do Centralnego Rejestru Operatorów lub nieprzekazywanie lub nieprzekazywanie w terminie sprawozdań lub ich korekt do bazy danych lub do Komisji Europejskiej, nieetykietowanie lub niewłaściwe etykietowanie pojemników, produktów i urządzeń, nierejestrowanie się w elektronicznym rejestrze kontyngentów na wprowadzanie wodorofluorowęglowodorów do obrotu zgodnie z przepisami art. 17 rozporządzenia (UE) nr 517/2014,

kategoria II – naruszenie obowiązków związanych z bezpośrednim oddziaływaniem na środowisko, takich jak: wykonywanie czynności wymagających certyfikatu bez jego posiadania, niezapewnienie dokonywania odzysku lub przeprowadzania kontroli szczelności, przeprowadzanie kontroli szczelności niezgodnie z wymaganiami, użytkowanie systemów ochrony przeciwpożarowej lub gaśnic zawierających halony nieprzeznaczone do zastosowań krytycznych, gromadzenie halonów bez posiadania autoryzacji, stosowanie fluorowanych gazów cieplarnianych do celów zabronionych na mocy art. 13 rozporządzenia (UE) nr 517/2014, niezastosowanie się do ograniczeń w zakresie wprowadzania do obrotu, a także sprzedaży i nabywania fluorowanych gazów

- kategorii I – zaliczono 888 nieprawidłowości,
- kategorii II – zaliczono 209 nieprawidłowości,
- kategorii III – zaliczono 2 nieprawidłowości.

Stwierdzone nieprawidłowości to m.in.:

- nieprowadzenie lub niewłaściwe prowadzenie dokumentacji, nieprzekazywanie lub nieprzekazywanie w ustawowym terminie danych do kart urządzeń lub ich korekty,
- niesporządzenie lub sporządzenie kart urządzeń po ustawowym terminie,
- brak prawidłowego etykietowania pojemników, produktów i urządzeń zawierających substancje zubożające warstwę ozonową lub fluorowane gazy cieplarniane,
- brak opłat za emisje dotyczące substancji zubożających warstwę ozonową lub fluorowanych gazów cieplarnianych,
- niezapewnienie przeprowadzania kontroli szczelności, przeprowadzanie kontroli szczelności niezgodnie z wymaganiami,
- brak systemu do wykrywania fluorowanych gazów cieplarnianych dla urządzeń chłodniczych zawierających powyżej 500 ton ekwiwalentu CO₂¹²,
- brak audytu przeprowadzonego przez niezależnego audytora lub audyt przeprowadzony niezgodnie z wymogami prawa,
- niezapewnienie kontroli systemu wykrywania wycieków w odpowiednich terminach.

W kategorii III stwierdzono 2 przypadki uwolnienia substancji do środowiska spowodowanego zaniedbaniami w postępowaniu z substancjami kontrolowanymi lub fluorowanymi gazami cieplarnianymi.

W związku ze stwierdzonymi w trakcie kontroli ww. nieprawidłowościami:

- wszczęto 379 postępowań administracyjnych w celu nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 168 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 76 instruktaży,
- w 12 przypadkach wystąpiono do innych organów o podjęcie właściwych działań zgodnie z ich kompetencjami.

Ponadto, 99 postępowań administracyjnych o wymierzenie kary pieniężnej, wszczętych w 2022 r. zakończonych zostało decyzją, która stała się ostateczna do końca 2023 r. W 2023 r. wpłacono też 345 administracyjnych kar pieniężnych w łącznej kwocie 1 131 596,64 zł.

3.3.9 Kontrole producentów i użytkowników produktów zawierających lotne związki organiczne

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 71 kontroli w terenie w powyższym zakresie. Kontrolami objęto 51 użytkowników i 20 producentów ww. farb i lakierów zawierających LZO. Łącznie, podczas przeprowadzonych kontroli, dokonano sprawdzenia 494 produktów, w tym do badań laboratoryjnych pobrano 22 próbki.

---

cieplarnianych oraz produktów i urządzeń zawierających fluorowane gazy cieplarniane lub od nich uzależnionych, określonych w art. 11 i art. 14–16 rozporządzenia (UE) nr 517/2014, kategoria III – bezpośrednie zanieczyszczenie środowiska spowodowane zaniedbaniami w postępowaniu z substancjami kontrolowanymi lub fluorowanymi gazami cieplarnianymi, takimi jak niedokonanie odzysku substancji kontrolowanych lub fluorowanych gazów cieplarnianych z pojemników przed ich unieszkodliwieniem
¹² „Tona(-y) ekwiwalentu CO₂” oznacza ilość gazów cieplarnianych, wyrażoną jako iloczyn masy gazów cieplarnianych w tonach metrycznych i ich współczynnika ocieplenia globalnego

W przypadku 12 kontroli stwierdzono naruszenia, w tym w 3 przypadkach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej maksymalnej zawartości LZO, określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rozwoju na podstawie przeprowadzonych badań.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 9 zarządzeń pokontrolnych,
- nałożono 6 mandatów karnych,
- skierowano 5 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- udzielono 4 pouczeń,
- wydano 1 decyzję umarzającą postępowanie w sprawie zakazu wprowadzania do obrotu produktu niespełniającego wymagania ochrony środowiska.

3.3.10 Kontrola zawartości siarki w paliwach

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole 49 instalacji stosujących ciężki olej opałowy, o którym mowa w ustawie o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw¹³, zlokalizowanych na terenie 43 zakładów, podczas których w przypadku:

- 10 instalacji pobrane zostały próbki ciężkiego oleju opałowego do badania,
- 22 instalacji przeprowadzona została analiza świadectw jakości zakupionego paliwa,
- 10 instalacji przeprowadzona została analiza wyników pomiarów ciągłych lub okresowych emisji dwutlenku siarki pod kątem dotrzymywania standardów emisyjnych dwutlenku siarki lub dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki w gazach odlotowych.

W przypadku 7 instalacji stwierdzono, że kotły olejowe nie były eksploatowane w 2023 r.

Wszystkie skontrolowane instalacje stosujące w 2023 r. ciężki olej opałowy spełniały wymagania określone w rozporządzeniu¹⁴, dotyczące zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym (do 1% zawartości siarki, w przeliczeniu na masę) lub warunki odstępstw od stosowania ciężkiego oleju opałowego o zawartości siarki do 1%, w przeliczeniu na masę.

Ponadto w 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole zawartości siarki w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej. Skontrolowano 120 statków żeglugi śródlądowej, podczas których pobrane zostały 33 próbki paliwa do badania, a w 59 przypadkach dokonano analizy dokumentów zakupionego paliwa. Wszystkie badane próbki i analizowane przypadki spełniały wymagania jakościowe dotyczące zawartości siarki w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej, określone w rozporządzeniu¹⁵.

3.3.11 Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych

W 2023 r. zarejestrowano 36 zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii, z których 7 było objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ)¹⁶.

---

¹³ Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 846, 1681).

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 1 grudnia 2016 r. w sprawie wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki dla olejów oraz rodzajów instalacji i warunków, w których będą stosowane ciężkie oleje opałowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 2008).

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1555).

Spośród 36 zdarzeń:

- 27 wystąpiło na terenie zakładów (12 w ZDR, 3 w ZZR, 5 w zakładach należących do grupy pozostałych sprawców poważnych awarii (PSPA) oraz 7 w zakładach innych nieobjętych rejestrem),
- 5 podczas transportu (2 drogowego, 1 kolejowego, 2 rurociągowego),
- 4 zdarzenia zaklasyfikowano jako inne.

Wśród zarejestrowanych zdarzeń były m.in.:

- emisja gazów zawierających substancje toksyczne (m.in. cyjanowodór) w zakładzie zajmującym się produkcją artykułów biurowych,
- wyciek frakcji węglowodorów LPG z zawartością siarkowodoru w zakładzie zajmującym się wytwarzaniem i przetwarzaniem produktów rafinacji ropy naftowej,
- wyciek oleju napędowego na terenie zakładowej stacji paliw zakładu zajmującego się produkcją maszyn rolniczych,
- wyciek 4-nitrofenolu na terenie laboratorium zakładu zajmującego się produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych,
- wyciek ropy naftowej z rozszczelnionego rurociągu,
- pożar w zakładzie zajmującym się drukiem fleksograficznym, produkcją opakowań i torebek, w którym wykorzystywano mieszaniny chemiczne zawierające substancje niebezpieczne – farby,
- wyciek gazu płynnego zawierającego siarkowodór w zakładzie zajmującym się wytwarzaniem i przetwarzaniem produktów rafinacji ropy naftowej.

Przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska pobrali łącznie 269 próbek powietrza, wody, ścieków i gleby w celu przeprowadzenia analiz fizyko-chemicznych. Pobór próbek dotyczył 13 zdarzeń. Przekroczenia stwierdzono w 30 pobranych próbkach (4 powietrza, 18 wody, 5 ścieków oraz 3 gleby).

3.3.12 Mikroorganizmy i organizmy genetycznie zmodyfikowane

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 13 kontroli w zakresie postępowania z mikroorganizmami genetycznie zmodyfikowanymi (GMM) lub organizmami genetycznie zmodyfikowanymi (GMO)¹⁷. W przypadku 7 kontroli ustalono, że podmioty prowadziły badania w zakresie zamkniętego użycia GMM/GMO.

W przypadku 3 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska. Wszystkie kontrole wykazały naruszenia formalne, bez istotnego wpływu na środowisko. Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- rozpoczęcia zamkniętego użycia GMM zaliczonych do I kategorii przed upływem 30 dni od daty dokonania zgłoszenia,
- niekompletnego oznakowania worków z odpadami medycznymi,
- pomieszczenia do wstępnego magazynowania odpadów medycznych niespełniającego wszystkich wymagań.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 3 zarządzenia pokontrolne.

---

¹⁷ Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2022 r. poz. 546).

3.3.13 Kontrole użytkowników zasobów genetycznych i kolekcji zasobów genetycznych

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili działania kontrolne wśród użytkowników zasobów genetycznych, wdrażające postanowienia Protokołu z Nagoi i wynikające z rozporządzenia UE nr 511/2014, regulującego zasady dostępu do zasobów genetycznych i podziału korzyści z ich wykorzystania.

Realizując zatwierdzony przez Ministra Klimatu i Środowiska plan kontroli, analogicznie do lat poprzednich, kontrolą objęto podmioty z następujących sektorów: nauki (uczelnie wyższe, ośrodki naukowo-badawcze) oraz przemysłu (w tym farmaceutycznego, kosmetycznego, biotechnologii, spożywczego).

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 47 kontroli, udzielając jednocześnie instruktażu.

Dodatkowe działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska, w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów krajowych i unijnych koncentrowały się na rozpoznaniu rynku w zakresie identyfikacji potencjalnych użytkowników zasobów genetycznych, którzy ujęci zostaną w planach kontroli w kolejnych latach.

Z uwagi na brak kolekcji zasobów genetycznych ujętych w rejestrze prowadzonym przez Komisję Europejską, zlokalizowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, wojewódzcy inspektorzy w 2023 r. nie prowadzili kontroli kolekcji zasobów genetycznych bądź ich części.

3.3.14 Silniki do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 7 kontroli spełniania przez silniki wymogów określonych w rozporządzeniu (UE) 2016/1628¹⁸, w trakcie których skontrolowano 29 maszyn z silnikami spalinowymi¹⁹.

W przypadku 1 kontroli ustalono, że przewoźna sprężarka powietrza nie spełnia wymagań określonych w rozporządzeniu (UE) 2016/1628, tj. wymaganej zgodności wartości granicznych emisji spalin określonych jako Stage V „etap V”. Sprężarka nie została wprowadzona na rynek, urządzenie zostało zakupione na wyłączny użytek firmy.

Wydano 1 zarządzenie pokontrolne i 1 decyzję wymierzającą karę pieniężną, na podstawie ustaleń kontroli przeprowadzonej w 2022 r.

3.3.15 Działalność kontrolna w miejscach zagrożonych wystąpieniem pożaru odpadów

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 1 155 kontroli miejsc zagrożonych wystąpieniem pożaru, z czego 492 kontroli przy współudziale innych organów (Policji, Państwowej Straży Pożarnej, organów samorządowych itp.).

W trakcie 444 kontroli stwierdzono naruszenia, w tym:

- 292 naruszeń nieposiadających istotnego wpływu na środowisko,

---

¹⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1628 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie wymogów dotyczących wartości granicznych emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz homologacji typu w odniesieniu do silników spalinowych wewnętrznego spalania przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1024/2012 i (UE) nr 167/2013 oraz zmieniające i uchylające dyrektywę 97/68/WE (Dz. Urz. UE L Nr 252 z 16.09.2016, str. 53, z późn. zm.).

¹⁹ Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi kontrole, o których mowa w ustawie z dnia 15 lipca 2020 r. o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nie poruszających się po drogach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1339).

- 152 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Podczas 17 kontroli stwierdzono zagrożenie wystąpienia pożaru.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 117 pouczeń,
- nałożono 129 mandatów karnych,
- skierowano 10 wniosków do sądów o ukaranie karą grzywny,
- wydano 229 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 66 wystąpienia do Państwowej Straży Pożarnej w związku ze stwierdzeniem zagrożenia wystąpienia pożaru,
- wydano 50 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 19 decyzji wstrzymujących działalność podmiotu,
- skierowano 28 wniosków do organów ścigania.

Zagadnienia związane z gospodarką odpadami, w szczególności miejsca nielegalnego gromadzenia odpadów, pozostają pod szczególnym nadzorem GIOŚ i WIOŚ.

3.3.16 Kontrole transportów odpadów

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 1 107 kontroli środków transportu pod kątem spełniania wymogów w zakresie transportu odpadów.

Naruszenia stwierdzono w toku 101 kontroli, w tym w 28 przypadkach stwierdzono naruszenia polegające na nieprawidłowej klasyfikacji odpadów. W 12 przypadkach pojazdy wraz z odpadami skierowane zostały na wyznaczony parking.

3.3.17 Biogazownie i kompostownie

Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez WIOŚ według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. w Polsce w 2023 r. użytkowanych było 236 kompostowni i 155 biogazowni.

Tabela 5. Liczba eksploatowanych kompostowni oraz biogazowni

Województwo	Liczba eksploatowanych kompostowni	Liczba eksploatowanych biogazowni
Dolnośląskie	13	11
Kujawsko-pomorskie	13	6
Lubelskie	7	11
Lubuskie	13	6
Łódzkie	15	7
Małopolskie	19	2
Mazowieckie	26	11
Opolskie	9	5

Podkarpackie	13	7
Podlaskie	5	13
Pomorskie	18	12
Śląskie	24	1
Świętokrzyskie	12	1
Warmińsko-mazurskie	12	12
Wielkopolskie	24	34
Zachodniopomorskie	13	16
Polska	236	155

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2023 r. przeprowadzili 71 kontroli kompostowni, podczas których w 27 przypadkach stwierdzono naruszenia ochrony środowiska, w tym:

- 21 (78%) kontroli, w których stwierdzono naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko,
- 6 (22%) kontroli, w których stwierdzono naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W 2023 r. zaplanowano do kontroli 13 biogazowni, a skontrolowano 46. W przypadku 23 kontroli stwierdzono naruszenia, w tym:

- 17 (74%) naruszeń bez istotnego wpływu na środowisko,
- 6 (26%) naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Najczęściej stwierdzane w kompostowniach i biogazowniach naruszenia dotyczyły:

- braku wymaganych uregulowań formalnoprawnych (m.in. zezwolenia na zbieranie, magazynowanie i przetwarzanie odpadów),
- prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleńiami i zezwoleniami (w zakresie gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej),
- braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji lub sprawozdawczości,
- nieprzedkładania wyników pomiarów (np. pomiar emisji zanieczyszczeń do powietrza),
- prowadzenia wizyjnego systemu kontroli magazynowanych odpadów niezgodnie z przepisami ustawy o odpadach,
- niespełniania wymagań jakościowych środka poprawiającego właściwości gleby.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 18 pouczeń,
- nałożono 16 mandatów karnych,
- wydano 30 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do sądu o ukaranie karą grzywny,
- skierowano 2 wnioski do organów ścigania,

- skierowano 33 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 11 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 1 decyzję wstrzymującą działalność podmiotu.

3.3.18 Kontrole stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 225 kontroli podmiotów prowadzących działalność produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, w tym 30 kontroli samodzielnie i 195 kontroli wspólnych z innymi organami, tj. Państwową Inspekcją Sanitarną oraz Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

W przypadku 14 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 4 kontrole (1,8% wszystkich kontroli) wykazały naruszenia, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo produkcji pierwotnej żywności,
- 10 kontroli (4,44% wszystkich kontroli) wykazało naruszenia bez wpływu na bezpieczeństwo produkcji pierwotnej żywności.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- przechowywania nawozów naturalnych w sposób powodujący odcieki do wód i gruntu,
- stosowania nawozów naturalnych niezgodnie z przepisami, np. rolniczego wykorzystania nawozów w pobliżu wód powierzchniowych,
- braku dokumentacji związanej z realizacją Programu działań, w tym planu nawożenia i ewidencji zabiegów agrotechnicznych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- skierowano 14 wystąpień do innych organów, tj. PGW Wody Polskie i Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- wydano 9 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 5 pouczeń,
- wydano 3 decyzje w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- nałożono 2 mandaty karne.

3.3.19 Kontrole oczyszczalni ścieków

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 3 537 kontroli podmiotów, które na podstawie pozwoleń wodnoprawnych lub zintegrowanych korzystają z usług wodnych poprzez wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, z czego 967 kontroli odbyło się w terenie, a 2 570 stanowiły kontrole automonitoringowe, przeprowadzone na podstawie wyników pomiarów jakości ścieków wykonywanych przez podmioty korzystające z usług wodnych, zobowiązane do wykonywania takich pomiarów i przedkładania ich wyników właściwym organom, w tym wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska.

Kontrolą zostały objęte oczyszczalnie ścieków:

- nieuwzględnione w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych²⁰ (KPOŚK), z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne,
- uwzględnione w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne,
- nieuwzględnione w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki przemysłowe.

Przeprowadzono 159 kontroli w terenie z poborem próbek średniodobowych proporcjonalnych do przepływu i 256 kontroli w terenie z poborem próbek ścieków oczyszczonych do badań w sposób inny niż średniodobowo.

W przypadku 628 kontroli stwierdzono naruszenia dotyczące gospodarki ściekowej, w tym:

- 350 kontroli (56%) wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 278 kontroli (44%) wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- eksploatacji zmodernizowanej w znacznym stopniu oczyszczalni ścieków bez aktualizacji pozwolenia wodnoprawnego,
- braku pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do środowiska ścieków oczyszczonych,
- nieprzedkładania lub nieterminowego przekazywania wyników pomiarów ilości i jakości odprowadzanych ścieków,
- wykonywania pomiarów jakości odprowadzanych ścieków w laboratorium nieposiadającym akredytacji.

Ponadto, podczas 254 kontroli stwierdzono przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia.

W związku z naruszeniami stwierdzonymi podczas kontroli w terenie wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, w ramach podjętych działań pokontrolnych, łącznie:

- wydali 482 zarządzenia pokontrolne,
- skierowali 318 wystąpień do organów PGW WP,
- skierowali 124 wystąpienia pokontrolne do innych organów,
- wydali 148, w tym 117 ostatecznych, decyzji administracyjnych wymierzających opłaty podwyższone za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z przekroczeniem warunków pozwolenia.

Podczas 2 570 kontroli automonitoringowych wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 305 kontrolach stwierdzili przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia. W ramach podjętych działań pokontrolnych wydali łącznie 208, w tym 176 ostatecznych, decyzji administracyjnych wymierzających opłaty podwyższone za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z przekroczeniem warunków pozwolenia.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych kontrolowanych grup oczyszczalni przedstawiono poniżej:

---

²⁰ KPOŚK zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r. wraz z VI aktualizacją zatwierdzoną przez Radę Ministrów w dniu 5 maja 2022 r.

a) kontrole oczyszczalni ścieków nieuwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w terenie 346 kontrole oczyszczalni ścieków nieuwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne. Naruszenia stwierdzono w 260 kontrolach, w tym:

- 138 (53%) kontrole z naruszeniami, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska,
- 122 (47%) kontrole z naruszeniami, w wyniku których może nastąpić lub nastąpiło zanieczyszczenie środowiska.

Przeprowadzono 29 kontrole w terenie z poborem próbek średniodobowych proporcjonalnych do przepływu i 94 kontrole w terenie z poborem próbek ścieków oczyszczonych do badań w sposób inny niż średniodobowo. Podczas 121 kontrole stwierdzono przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- wydano 203 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 127 wystąpień pokontrolnych do organów PGW WP,
- nałożono 99 mandatów karnych,
- wydano 92, w tym 77 ostatecznych, decyzje wymierzające opłaty podwyższone za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z przekroczeniem warunków pozwolenia,
- skierowano 44 wystąpienia pokontrolne do innych organów.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 1 334 kontrole automonitoringowe oczyszczalni ścieków nieuwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne. W przypadku 165 kontrole stwierdzono przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia. W związku ze stwierdzonym przekroczeniem warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia wydano 138, w tym 119 ostatecznych, decyzji wymierzających opłaty podwyższone.

b) kontrole oczyszczalni ścieków uwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w terenie 423 kontrole oczyszczalni ścieków uwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne. Naruszenia stwierdzono w 256 kontrolach, w tym:

- 142 (55,5%) kontrole z naruszeniami, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska,
- 114 (44,5%) kontrole z naruszeniami, w wyniku których może nastąpić lub nastąpiło zanieczyszczenie środowiska.

Przeprowadzono 109 kontrole w terenie z poborem próbek średniodobowych proporcjonalnych do przepływu i 106 kontrole w terenie z poborem próbek ścieków oczyszczonych do badań w sposób inny niż średniodobowo. Podczas 92 kontrole stwierdzono przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- wydano 201 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 132 wystąpienia pokontrolne do organów PGW WP,
- nałożono 108 mandatów karnych,
- skierowano 44 wystąpienia pokontrolne do innych organów,
- wydano 36, w tym 27 ostatecznych, decyzji wymierzających opłaty podwyższone za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z przekroczeniem warunków pozwolenia.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 728 kontroli automonitoringowych oczyszczalni ścieków nieuwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne. W 75 przypadkach stwierdzono przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia. W związku ze stwierdzonym przekroczeniem warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia wydano 39, w tym 32 ostateczne, decyzje wymierzające opłaty podwyższone.

c) kontrole oczyszczalni ścieków nieuwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki przemysłowe

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w terenie 198 kontroli oczyszczalni ścieków nieuwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki przemysłowe. Naruszenia stwierdzono w 112 kontrolach, w tym:

- 70 (62,5%) kontroli z naruszeniami, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska,
- 42 (37,5%) kontrole z naruszeniami, w wyniku których może nastąpić lub nastąpiło zanieczyszczenie środowiska.

Przeprowadzono 21 kontroli w terenie z poborem próbek średniodobowych proporcjonalnych do przepływu i 56 kontroli w terenie z poborem próbek ścieków oczyszczonych do badań w sposób inny niż średniodobowo. Podczas 41 kontroli stwierdzono naruszenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- wydano 78 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 59 wystąpień pokontrolnych do organów PGW WP,
- nałożono 49 mandatów karnych,
- skierowano 36 wystąpień pokontrolnych do innych organów,
- wydano 20, w tym 13 ostatecznych, decyzji wymierzających opłaty podwyższone za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z przekroczeniem warunków pozwolenia.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 508 kontroli automonitoringowych oczyszczalni ścieków nieuwzględnionych w KPOŚK, z których odprowadzane są ścieki bytowe i komunalne. W 65 przypadkach stwierdzono przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia. W związku ze stwierdzonym przekroczeniem warunków pozwolenia w zakresie ilości, stanu lub składu ścieków w ocenianych okresach obowiązywania pozwolenia wydano 31, w tym 25 ostatecznych, decyzji wymierzających opłaty podwyższone.

3.3.20 Kontrole ujęć wody

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy prowadzili kontrole podmiotów, które na podstawie pozwoleń wodnoprawnych lub zintegrowanych korzystają z usług wodnych poprzez pobór wód podziemnych lub powierzchniowych.

Kontrolą objęto zarówno podmioty realizujące zadania gminne dotyczące zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, jak i inne podmioty pobierające wodę na potrzeby prowadzonej działalności.

Kontrole ujęć wody były prowadzone zarówno w terenie (kontrole z wyjazdem w teren), jak i bez wyjazdu w teren (tzw. kontrole automonitoringowe) – na podstawie wyników pomiarów ilości pobranej wody wykonywanych przez podmioty korzystające z usług wodnych, zobowiązane do wykonywania takich pomiarów i przedkładania ich wyników właściwym organom, w tym wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska.

Łącznie w 2023 r. wykonano 5 631 kontroli ujęć wody, z czego 746 kontroli odbyło się w terenie, a 4 885 stanowiły kontrole bez wyjazdu w teren (kontrole automonitoringowe).

W przypadku 329 kontroli w terenie stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- przekroczenia dopuszczalnej ilości pobranej wody względem ustalonej w pozwoleniu przez podmioty realizujące zadania gminne w zakresie zbiorowego zaopatrywania w wodę oraz przez podmioty pobierające wodę na potrzeby prowadzonej działalności,
- innych warunków pozwolenia, takich jak na przykład:
  - niewykonywanie pomiaru zwierciadła wody w studni,
  - nieprzekazywanie wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska wyników pomiarów ilości pobieranej wody,
  - prowadzenie rejestru poboru wody z nieprawidłową częstotliwością,
  - korzystanie z wody bez wymaganego pozwolenia.

W związku z naruszeniami stwierdzonymi podczas kontroli w terenie:

- wydano 244 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 162 wystąpienia do organów Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz 57 wystąpień do innych organów, np. marszałków województw, burmistrzów, starostów,
- wydano 74, w tym 57 ostatecznych, decyzje administracyjne wymierzające opłaty podwyższone za przekroczenie warunków pozwolenia w zakresie ilości pobranej wody,
- nałożono 50 mandatów karnych.

Natomiast w wyniku kontroli automonitoringowych stwierdzono 258 przekroczeń w zakresie poboru wody i wydano 155 decyzji administracyjnych wymierzających opłaty podwyższone.

3.3.21 Kontrole dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych

Ustawa *Prawo wodne* nakłada na wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska obowiązek dokonywania kontroli związanych z wprowadzeniem *Programu działań*,

w zakresie: stosowania *Programu działań*, spełnienia obowiązku posiadania planu nawożenia azotem i stosowania nawozów zgodnie z planem nawożenia azotem przez podmioty prowadzące produkcję rolną, w tym działy specjalne produkcji rolnej oraz działalność, w ramach której są przechowywane nawozy naturalne lub stosowane nawozy.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 2 005 kontroli ww. podmiotów. W przypadku 394 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska (529 przypadków naruszeń).

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- rolniczego wykorzystania nawozów w pobliżu wód powierzchniowych,
- warunków stosowania i przechowywania nawozów naturalnych płynnych lub stałych oraz postępowania z odciekami, w tym:
  - braku planu nawożenia azotem,
  - braku pozytywnej opinii okręgowej stacji chemiczno-rolniczej o planie nawożenia azotem wśród podmiotów prowadzących chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk lub chów lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- skierowano 480 wniosków do innych organów lub właściwych instytucji (np. ARiMR),
- wydano 373 decyzje, które stały się ostateczne w 2023 r., z tego:
  - wymierzające opłaty za niezgodne z przepisami działania określone w art. 109 ust. 4 ustawy Prawo wodne – 216 decyzji,
  - nakazujące usunięcie w określonym terminie naruszeń stwierdzonych w trakcie kontroli – 149 decyzji,
  - nakazujące usunięcie w wyznaczonym terminie uchybień dotyczących braku pozytywnej opinii o planie nawożenia azotem albo posiadania planu nawożenia azotem opracowanego niezgodnie z art. 105a ust. 3 ustawy Prawo wodne – 7 decyzji,
  - zezwalające, na wniosek podmiotu prowadzącego działalność, o której mowa w art. 105a ust. 1 pkt 1, na ponowne podjęcie prowadzenia chowu lub hodowli zwierząt wydane na podstawie art. 109a ust. 3 ustawy Prawo wodne – 1 decyzja.
- wydano 196 zarządzeń pokontrolnych.

Zgodnie z przepisami *Programu działań* podmioty prowadzące chów lub hodowlę zwierząt gospodarskich w liczbie większej niż 210 DJP, w tym podmioty prowadzące chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk lub chów lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior były zobowiązane do dostosowania – terminie do 31 grudnia 2021 r. – pojemności zbiorników na nawozy naturalne płynne tak, żeby możliwe było ich przechowanie przez okres 6 miesięcy oraz powierzchni miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych tak, żeby możliwe było ich przechowywanie przez okres 5 miesięcy.

Ustalenia WIOŚ dokonane na podstawie przeprowadzonych w 2023 r. kontroli wykazały, że w dalszym ciągu nie wszystkie zobowiązane w terminie do 31 grudnia 2021 r. podmioty dostosowały pojemność lub powierzchnię miejsc do przechowywania nawozów. Spośród skontrolowanych 598 podmiotów, 408 podmiotów (68%) dostosowało pojemność lub

powierzchnię miejsc do przechowywania nawozów (w 2022 r. było to 69% skontrolowanych podmiotów).

W ramach przeprowadzonych kontroli (tam, gdzie w ocenie kontrolujących było to uzasadnione) WIOŚ zlecał CLB GIOŚ pobieranie próbek i wykonywanie badań wody w celu stwierdzenia, czy stosowane lub przechowywane nawozy mogły powodować zanieczyszczenie środowiska związkami azotu ze źródeł rolniczych.

W 2023 r. WIOŚ skierował do CLB GIOŚ 472 zlecenia; było to o 296 zleceń więcej niż w 2022 r. CLB GIOŚ wykonało 447 z nich (95%), tj. o 280 zleceń więcej niż w 2022 r., w którym wykonano 167 zleceń (95% spośród zleconych). Przyczyną niewykonania niektórych zleceń był brak wody w cieku albo ocena stanu faktycznego w terenie wykazała brak uzasadnienia do pobierania próbek do badań.

3.3.22 Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 124 kontrole w zakresie obrotu drewnem. W przypadku 8 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, przy czym były to naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieopracowania i niestosowania systemu zasad należytej staranności,
- nieprzechowywania przez co najmniej 5 lat informacji pozwalających zidentyfikować operatorów lub podmioty handlowe.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 8 decyzji wymierzających kary pieniężne,
- wydano 7 zarządzeń pokontrolnych.

Agresja Rosji na Ukrainę skutkowałą wprowadzeniem przez Unię Europejską (UE) restrykcji importowych i brak możliwości wprowadzania do obrotu na obszar UE określonych rosyjskich i białoruskich towarów objętych przepisami rozporządzenia EUTR. Z uwagi na pojawiające się informacje o możliwości wprowadzania do obrotu na rynek UE produktów z drewna z omijaniem ww. sankcji i naruszeniem przepisów rozporządzenia EUTR przez polskie podmioty, na polecenie GIOŚ w październiku 2023 r., Pomorski WIOŚ oraz Warmińsko-Mazurski WIOŚ wszczęli pozaplanowe kontrole interwencyjne podmiotów importujących sklejki brzożową m.in. z Kazachstanu. W trakcie kontroli zostały pobrane próbki importowanej sklejki, które przesłano do autoryzowanego laboratorium w Niemczech analizującego pochodzenie badanego przedmiotu metodą izotopową. Zlecono tłumaczenie przysięgłe sprawozdań z badań, które posłużą do dalszych czynności.

3.3.23 Kontrole w zakresie uchwalania i realizacji zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 115 kontroli podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych, tj. wójtów, prezydentów miast, burmistrzów i starostów oraz innych podmiotów.

W przypadku 80 kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające np. na:

- niedotrzymaniu terminów realizacji zadań określonych w programie ochrony powietrza (np. w zakresie osiągnięcia wymaganego efektu ekologicznego emisji, wyeliminowania spalania odpadów oraz ograniczenia spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi, podłączenia do sieci ciepłowniczej oraz do sieci gazowej lokali o wymaganej wielkości powierzchni),
- nieprzekazaniu lub nieterminowym przekazaniu zarządowi województwa sprawozdań z realizacji działań naprawczych określonych w programie ochrony powietrza,
- niedotrzymaniu terminów realizacji działań określonych w planie działań krótkoterminowych podczas wystąpienia alertu poziomu II i/lub poziomu III, tj. m.in. niewykonaniu określonej liczby kontroli podczas trwania alertów, braku przekazania informacji do dyrektorów placówek opiekuńczych, żłobków, przedszkoli, placówek pomocy społecznej o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń.

W 2023 r. zastosowano następujące działania pokontrolne:

- wydano 34 decyzje w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 26 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 6 wystąpień do innych organów.

3.3.24 Kontrole w zakresie PEM

Liczba instalacji emitujących pola elektromagnetyczne (PEM)²¹, pozostających w ewidencji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., wynosiła 34 703 obiekty, z których 31 957 to stacje bazowe telefonii komórkowych (SBTK), a 2 746 to pozostałe obiekty.

W 2023 r. przeprowadzono łącznie 76 kontroli w terenie w zakresie ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi, w tym 72 kontrole odbyły się z pomiarami. Podczas pomiarów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego, zleconych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska i wykonanych przez Centralne Laboratorium Badawcze, które funkcjonuje w strukturach Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w jednym przypadku.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli w terenie naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 4 pouczenia,
- wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 2 wystąpienia do organu administracji samorządowej.

W 2023 r. zrealizowano 7 556 kontroli dokumentacyjnych z pomiarów automonitoringowych w zakresie weryfikacji wyników pomiarów PEM wykonanych przez prowadzących instalacje oraz użytkowników urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne (w tym 7 359 kontroli dotyczących SBTK i 197 kontroli pozostałych obiektów). W toku

²¹ Instalacje emitujące pola elektromagnetyczne (PEM) - stacje elektroenergetyczne lub napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV lub instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne lub radiolokacyjne, emitujące pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

wykonanych kontroli dokumentacyjnych nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i zakwestionowano 3 wyniki pomiarów. W ramach działań pokontrolnych skierowano 1 wystąpienie do organu administracji samorządowej

3.3.25 Kontrole przestrzegania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 271 kontroli, w ramach których dokonali weryfikacji przestrzegania przez kontrolowane podmioty warunków, wymogów i obowiązków nałożonych na nie w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach²². Przeprowadzone kontrole miały na celu weryfikację działalności podmiotów prowadzących przedsięwzięcia (będące na etapie realizacji, eksploatacji oraz likwidacji) w zakresie zgodności z warunkami, wymogami i obowiązkami nałożonymi na dane przedsięwzięcie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla zrealizowanego przedsięwzięcia,
- naruszenia warunków decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, m.in. odprowadzania wód opadowych niezgodnie z warunkiem decyzji środowiskowej, braku wymaganych urządzeń lub instalacji chroniących środowisko,
- eksploatacji instalacji bez poinformowania wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o planowanym terminie oddania instalacji do użytkowania.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- skierowano 53 wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 29 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 8 decyzji wymierzających kary pieniężne,
- skierowano 1 wniosek do organów ścigania,
- wydano 1 decyzję w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji.

3.3.26 Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, a podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 143 kontrole podmiotów podejrzanych o nielegalny demontaż pojazdów.

W wyniku 95 kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stwierdzili naruszenia, w tym w 90 przypadkach potwierdzili podejrzenia o nielegalne zbieranie lub demontaż pojazdów.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 38 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 15 pouczeń,
- nałożono 19 mandatów karnych,

---

²² Inspekcja Ochrony Środowiska jest uprawniona do nakładania kar za naruszenia warunków, wymogów i obowiązków ujętych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach na podstawie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.).

- nałożono 106 kar pieniężnych, w tym:
  - a) 57 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
  - b) 45 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów o odpadach,
  - c) 3 decyzje w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska,
  - d) 1 decyzję w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów,
- wydano 21 decyzji dotyczących wstrzymania nielegalnej działalności,
- skierowano 100 wystąpień do innych organów, w tym w szczególności: 34 do burmistrzów/wójtów oraz starostów powiatowych, 14 do Policji, 9 do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, 3 do Straży Pożarnej,
- skierowano 9 zawiadomień do prokuratury w związku z popełnieniem przestępstwa.

3.3.27 Punkty zbierania pojazdów

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 17 kontroli punktów zbierania pojazdów. W 2 kontrolach wojewódzcy inspektorzy stwierdzili naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko. W 2 przypadkach stwierdzono naruszenia, w wyniku których może nastąpić lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska:

- dokonywanie demontażu pojazdów poza stacją demontażu, bez uregulowanego stanu formalnoprawnego w wymaganym zakresie,
- gospodarowanie odpadami w sposób niezgodny z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi poprzez gromadzenie odpadów w sposób nieuporządkowany, nieorganizowany i nieselektywny,
- termiczne przekształcanie odpadów poza spalarnią lub współspalarnią odpadów,
- brak wymaganego pozwolenia wodnoprawnego,
- wprowadzanie ścieków przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 1 pouczenia,
- skierowano 2 wystąpienia do innych organów.

3.3.28 Postępowanie z bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 97 kontroli podmiotów w zakresie baterii i akumulatorów, w ramach których skontrolowali: 73 podmioty wprowadzające baterie lub akumulatory i 24 zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Podczas 4 przeprowadzonych kontroli stwierdzono naruszenia, w wyniku których mogło nastąpić zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska dotyczące magazynowania baterii bez zabezpieczenia przed oddziaływaniem czynników atmosferycznych. Pozostałe nieprawidłowości dotyczyły naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko, m.in.: nieskładania lub nieterminowego składania do marszałków województw sprawozdań,

niezetelnego prowadzenia ewidencji, niezawarcia pisemnej umowy z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów albo nieprowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych.

W wyniku stwierdzonych naruszeń zastosowano następujące działania:

- wydano 12 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 4 pouczeń,
- skierowano 2 wystąpienia do innych organów,
- nałożono 5 mandatów karnych.

3.3.29 Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne

W 2023 r. eksploatowano 351 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 257 kontroli ww. składowisk (w tym 153 kontroli planowych oraz 104 kontrole pozaplanowe). W przypadku 130 kontroli wykazano naruszenia, w tym:

- 86 (66%) kontroli wykazało naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko,
- 44 (34%) kontrole wykazały naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W trakcie 42 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań zawartych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. *w sprawie dopuszczenia odpadów do składowania na składowiskach*, w zakresie przekroczenia w składowanych odpadach dopuszczalnych wartości granicznych dla poniższych wskaźników:

- ciepło spalania (wartość graniczna 6MJ/kg s.m.) – w przypadku 10 kontroli,
- ogólny węgiel organiczny (wartość graniczna 5% s.m.) – w przypadku 7 kontroli,
- straty przy prażeniu (wartość graniczna 8% s.m.) – w przypadku 25 kontroli.

Stwierdzono też inne nieprawidłowości dotyczące:

- naruszenia warunków posiadanych decyzji (np. przekroczenie masy odpadów poddanych procesowi unieszkodliwiania lub przetwarzania, przetwarzanie odpadów nieujętych w decyzji),
- eksploatacja składowiska niezgodnie z instrukcją prowadzenia składowiska lub bez decyzji zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska,
- braku wymaganej decyzji określającej warunki korzystania ze środowiska (np. pozwolenia wodnoprawnego),
- nieprowadzenia wymaganych badań,
- nieprzedkładania lub nieterminowego przedkładania wyników badań,
- braku instalacji do odgazowania składowiska,
- niewłaściwego nadzoru nad rodzajem przyjmowanych odpadów,
- zanieczyszczenia terenu przylegającego do składowiska rozwiewanymi odpadami,
- braku wizyjnego systemu kontroli terenu składowiska lub prowadzenia go niezgodnie z obowiązującymi przepisami,
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 76 pouczeń,
- nałożono 52 mandaty karne,

- skierowano 6 wniosków do sądów o ukaranie karą grzywny,
- wydano 52 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 57 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- skierowano 11 wniosków do organów ścigania,
- wydano 13 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

3.3.30 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi

Działalność w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi prowadzona była przez 4 924 podmioty, w tym podmioty: wytwarzające komunalne osady ściekowe (3 562), przyjmujące komunalne osady ściekowe do rolniczego wykorzystania (1 128) oraz przetwarzające komunalne osady ściekowe w procesach innych niż rolnicze wykorzystanie (234).

Podmioty wytwarzające komunalne osady ściekowe

Najwięcej podmiotów wytwarzających komunalne osady ściekowe znajduje się na terenie województw: mazowieckiego (466), wielkopolskiego (365), małopolskiego (339) i lubelskiego (328). W pozostałych województwach liczba podmiotów kształtuje się na poziomie: łódzkie (283), dolnośląskie (242), podkarpackie (201), śląskie (189), podlaskie (187), pomorskie (182), zachodniopomorskie (172), warmińsko-mazurskie (168), kujawsko-pomorskie (126), świętokrzyskie (120), lubuskie (107) i opolskie (87).

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 430 kontroli podmiotów wytwarzających komunalne osady ściekowe (w tym 351 kontroli planowych i 79 kontroli pozaplanowych). W prawie 51% z nich (219 kontroli) stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego 160 kontroli wykazało naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko, a 59 kontroli wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 136 pouczeń,
- nałożono 62 mandaty karne,
- wydano 171 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do sądów o ukaranie karą grzywny,
- skierowano 1 wniosek do organów ścigania,
- wydano 30 decyzji w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 2 decyzje wstrzymujące działalność podmiotu.

Podmioty przyjmujące komunalne osady ściekowe do rolniczego wykorzystania

Działalność w zakresie przyjmowania komunalnych osadów ściekowych do rolniczego wykorzystania prowadzona była przez 1 255 podmiotów.

W podziale na województwa przedstawia się to następująco: łódzkie (295), zachodniopomorskie (127), wielkopolskie (119), świętokrzyskie (103), podlaskie (98), lubelskie (91), śląskie (85), kujawsko-pomorskie (80), podkarpackie (63), opolskie (47), dolnośląskie (33), lubuskie (32), mazowieckie (32), warmińsko-mazurskie (23), pomorskie (21) i małopolskie (6).

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 52 kontrole podmiotów przyjmujących komunalne osady ściekowe do rolniczego wykorzystania (w tym 33

kontrole planowe i 19 kontroli pozaplanowych). W przypadku 12 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, 9 kontroli ujawniło naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w toku 3 kontroli wykazano naruszenia, które mogły spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 2 pouczeń,
- nałożono 2 mandaty karne,
- wydano 5 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do organów ścigania,
- wydano 1 decyzję w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

Podmioty przetwarzające komunalne osady ściekowe w procesach innych niż rolnicze wykorzystanie

Działalność w zakresie przetwarzania komunalnych osadów ściekowych w procesach innych niż rolnicze wykorzystanie prowadzona była przez 234 podmioty, z których najwięcej było w województwie dolnośląskim (46). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: podkarpackie (22), mazowieckie (20), lubelskie (17), kujawsko-pomorskie (16), łódzkie (16), wielkopolskie (16), śląskie (15), małopolskie (10), pomorskie (10), świętokrzyskie (10), warmińsko-mazurskie (10), lubuskie (9), zachodniopomorskie (8), podlaskie (5) i opolskie (4).

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 21 kontroli podmiotów przetwarzających komunalne osady ściekowe w procesach innych niż rolnicze wykorzystanie (w tym 15 to kontrole planowe, 6 to kontrole pozaplanowe).

W wyniku 21 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, w tym:

- 15 (71%) kontroli wykazało naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko,
- 6 (29%) kontroli wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 4 pouczeń,
- nałożono 10 mandatów karnych,
- wydano 12 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do organów ścigania,
- wydano 3 decyzje w sprawie nałożenia kar pieniężnych.

3.3.31 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki odpadami w postaci drewnianych podkładów kolejowych

W 2023 r. działalność w zakresie wytwarzania odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych prowadzona była przez 648 podmiotów.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 27 kontroli wytwórców odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych (w tym 9 kontroli planowych i 18 pozaplanowych). W wyniku 12 z nich ujawniono naruszenia wymagań ochrony środowiska, w tym:

- 9 kontroli z naruszeniami bez istotnego wpływu na środowisko,
- 3 kontroli z naruszeniami, które mogły spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 2 pouczeń,
- nałożono 4 mandaty karne,
- wydano 6 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 2 decyzje w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 1 decyzję wstrzymującą działalność podmiotu.

Zbierający oraz przetwarzający odpady podkładów kolejowych

W 2023 r. działalność w zakresie zbierania odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych prowadzona była przez 54 podmioty.

Natomiast działalność w zakresie przetwarzania odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych prowadzona była przez 24 podmioty.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 46 kontrole podmiotów prowadzących zbieranie odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych (w tym 10 kontroli planowych i 36 pozaplanowych). W wyniku 25 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, w tym:

- 14 kontroli z naruszeniami bez istotnego wpływu na środowisko,
- 11 kontroli z naruszeniami, które mogły spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili również łącznie 24 kontrole podmiotów prowadzących przetwarzanie odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych (w tym 6 kontroli planowych i 18 pozaplanowych). W większości z nich (21) ujawniono naruszenia wymagań ochrony środowiska, w tym:

- 9 kontroli z naruszeniami bez istotnego wpływu na środowisko,
- 12 kontroli z naruszeniami, które mogły spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 2 pouczeń,
- nałożono 1 mandat karny,
- wydano 10 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 4 decyzje w sprawie nałożenia kar pieniężnych,
- wydano 1 decyzję wstrzymującą działalność podmiotu.

3.3.32 Kontrola pozostałych przedsiębiorców objętych przepisami ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skontrolowali 139 przedsiębiorców objętych przepisami ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (poza zakładami przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego), w tym:

- 75 zbierających zużyty sprzęt,
- 50 wprowadzających sprzęt,
- 4 dystrybutorów sprzętu,
- 3 przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie recyklingu,
- 1 prowadzący punkt serwisowy,

- 4 producentów,
- 2 organizacje odzysku.

Stwierdzono 66 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 53 (80%) naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 13 (20%) naruszeń, w wyniku których może lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Dotyczyły one w większości zbierania niekompletnego zużytego sprzętu przez nieuprawnione podmioty – 8 przypadków oraz 4 przypadki nielegalnego demontażu.

W wyniku stwierdzonych naruszeń zastosowano następujące działania:

- wydano 46 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 25 wystąpień do innych organów, w tym 12 do marszałków województw,
- udzielono 24 pouczeń,
- nałożono 20 mandatów karnych,
- wydano 46 decyzji nakładających administracyjne kary pieniężne.

3.3.33 Kontrole przestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 218 kontroli podmiotów w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności, podczas których skontrolowano 194 sprzedawców żywności oraz 24 organizacje pozarządowe.

Naruszenia wykazano podczas 79 przeprowadzonych kontroli, co stanowi 36% wszystkich kontroli (71 kontroli sprzedawców żywności i 8 kontroli organizacji pozarządowych).

Naruszenia wykazane podczas kontroli u sprzedawców żywności dotyczyły:

- naruszeń związanych z opłatą za marnowanie żywności: niewniesienie opłaty, nieterminowe wniesienie opłaty, wniesienie opłaty w niepełnej wysokości, niewyliczenie opłaty za marnowanie żywności, nieprawidłowe ustalenie kwoty opłaty, nieprawidłowe ustalenie masy marnowanej żywności, część opłaty wniesiona na niewłaściwe konto (do WFOŚiGW) – 42 przypadki,
- naruszeń związanych ze sprawozdaniem o marnowanej żywności: niezłożenie sprawozdania, niepoprawne/nierzetelne sporządzenie sprawozdania, nieterminowe złożenie sprawozdania – 43 przypadki,
- naruszeń związanych z kampaniami edukacyjno-informacyjnymi: niezawarcie umowy, przeznaczenie na kampanię więcej niż 20% środków pochodzących z opłaty, przeprowadzanie kampanii bez udziału organizacji pozarządowej, nieprawidłowe wskazanie kosztu poniesionego na kampanię, nieprzeprowadzenie kampanii – 17 przypadków,
- naruszeń związanych z umową dotyczącą nieodpłatnego przekazywania żywności: niezawarcie umowy, nieterminowe zawarcie umowy, nieumieszczenie w umowie wymaganych ustawą postanowień – 27 przypadki,

- niezamieszczenia informacji o wysokości należnej opłaty lub wartości żywności przekazanej organizacjom pozarządowym w sprawozdaniu finansowym oraz na stronie internetowej – 18 przypadków,
- naruszeń związanych z marnowaną żywnością: błędna kwalifikacja zmarnowanej żywności – 12 przypadków.

Naruszenia wykazane podczas kontroli organizacji pozarządowych dotyczyły:

- nieterminowego złożenia sprawozdania o sposobie zagospodarowania otrzymanej żywności – 4 przypadki,
- niezłożenia sprawozdania o sposobie zagospodarowania otrzymanej żywności – 4 przypadki,
- niezłożenia rocznej informacji o wykorzystaniu środków – 4 przypadki.

W wyniku stwierdzonych naruszeń zastosowano następujące działania:

- wydano 62 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 16 pouczeń,
- nałożono 8 mandatów karnych na kwotę 3 300 zł,
- skierowano 17 wystąpień do innych organów,
- przeprowadzono 3 instruktaże,
- wymierzono 16 administracyjnych kar pieniężnych na kwotę 21 800 zł.

3.3.34 Kontrole w zakresie zagospodarowania odpadów zawierających azbest

W 2023 r. odnotowano w kraju 999 podmiotów gospodarujących odpadami zawierającymi azbest.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 40 kontroli podmiotów gospodarujących odpadami zawierającymi azbest, w tym 19 kontroli podmiotów prowadzących zbieranie oraz 21 kontroli podmiotów prowadzących unieszkodliwianie. Naruszenia zostały stwierdzone w trakcie 7 kontroli, w tym:

- 5 kontroli z naruszeniami bez istotnego zagrożenia lub zanieczyszczenia środowiska,
- 2 kontrole z naruszeniami, które mogą spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 3 pouczeń,
- nałożono 2 mandaty karne,
- wydano 6 zarządzeń pokontrolnych,
- wymierzono 2 decyzje w sprawie nałożenia kary pieniężnej,
- skierowano 13 wystąpień do innych organów.

W 2023 r. na terenie kraju eksploatowano 28 składowiska odpadów zawierających azbest.

3.3.35 Kontrole w zakresie gospodarki odpadami medycznymi i weterynaryjnymi

W 2023 r. w kraju było zarejestrowanych 3064 podmiotów gospodarujących odpadami medycznymi i weterynaryjnymi.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 253 kontrole podmiotów gospodarujących odpadami medycznymi i weterynaryjnymi, w tym 136 kontroli planowych i 117 kontroli pozaplanowych.

Naruszenia stwierdzono w trakcie 109 kontroli, w tym:

- 101 kontroli z naruszeniami bez istotnego zagrożenia lub zanieczyszczenia środowiska,
- 8 kontroli z naruszeniami, które mogą spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami:

- udzielono 50 pouczeń,
- nałożono 20 mandatów karnych,
- wydano 93 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 2 wnioski do sądu,
- skierowano 21 wystąpień do innych organów.

3.4. Kontrole prowadzone przez zespoły kontrolne powołane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

Zgodnie z art. 10c ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska może powołać zespół kontrolny, w skład którego mogą wchodzić inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska zatrudnieni w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska. Zespół kontrolny powołuje się w celu przeprowadzenia kontroli interwencyjnej oraz, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, może być on utworzony do innych kontroli pozaplanowych.

W 2023 r. 19 zespołów kontrolnych powołanych przez GIOŚ przeprowadziło 19 kontroli interwencyjnych, z czego 17 stanowiły kontrole podjęte w ramach 3-letniego cyklu kontrolnego obejmującego weryfikację wszystkich instalacji komunalnych (składowisk odpadów) funkcjonujących na terenie całego kraju. W 2023 r. w ramach cyklu skontrolowano zakłady mające swoje siedziby na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego, śląskiego oraz wielkopolskiego.

Podczas 17 kontroli (w tym 15 kontroli w ramach cyklu kontrolnego) stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 7 kontroli wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 10 kontroli wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- naruszenia warunków określonych w pozwoleniach zintegrowanych,
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów,
- składowania odpadów, które należało zagospodarować w inny sposób niż składowanie,
- przekroczenia dopuszczalnych wartości stężenia fosforu ogólnego oraz ChZT, BZT₅, azotu amonowego, azotu ogólnego i zawiesin ogólnych, węgla organicznego (OWO) w wodach drenażowo-opadowo-roztopowych lub ściekach,
- naruszenia warunków pozwolenia zintegrowanego w zakresie jakości wód podziemnych,
- przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu przenikającego do środowiska,
- prowadzenia wizyjnego systemu kontroli miejsca składowania odpadów niezgodnie z wymaganiami,

- poddawania unieszkodliwianiu odpadów, z których nie wysegregowano uprzednio odpadów nadających się do odzysku.

3.5. Inne działania

3.5.1 Skargi i wnioski o podjęcie interwencji

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska w 2023 r. rozpatrzyły łącznie 454 skargi:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 361 skarg, w tym:
  - 317 we własnym zakresie,
  - 44 przekazał zgodnie z właściwością.
- Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 93 skargi, w tym:
  - 27 we własnym zakresie,
  - 66 przekazali zgodnie z właściwością.

Wśród 361 skarg rozpatrzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w 2023 r. było: 271 skarg na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, 11 skarg na nienależyte wykonanie zadań kontrolnych przez pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, 46 skarg na sposób rozpatrzenia lub nierozpatrzenie w terminie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska skarg na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska oraz 32 skargi na działalność organów ochrony środowiska lub organów innych inspekcji niż Inspekcja Ochrony Środowiska. Dodatkowo otrzymano do wiadomości 1 skargę odnoszącą się do działalności Ministra Klimatu i Środowiska.

Zarzuty podnoszone przez skarżących na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w 65% skarg (176) nie potwierdziły się. 18 skarg (6%) zostało uznane za zasadne, zaś sposób załatwienia 34 skarg (13%) zakwalifikowano jako inny, tj. nie dający się jednoznacznie zdefiniować jako pozytywny ani negatywny, w sytuacji gdy skarga okazała się częściowo zasadna, a częściowo bezzasadna. W przypadkach uznania zarzutów skarżących za zasadne Główny Inspektor Ochrony Środowiska skierował stosowne wystąpienia do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska o podjęcie działań zapobiegawczych w celu uniknięcia podobnych nieprawidłowości w przyszłości lub przedstawił wytyczne z przeglądu przeprowadzonych czynności kontrolnych do uwzględnienia w ramach kolejnych kontroli podmiotu korzystającego ze środowiska. 43 skargi (16%) przyjęto do wiadomości do akt sprawy, m.in. ze względu na ponowienie przez skarżących skargi uznanej poprzednio przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska za bezzasadną, bez wskazania nowych okoliczności sprawy lub z uwagi na brak uzupełnienia braków formalnych w skardze.

W 2023 r. organy Inspekcji Ochrony Środowiska rozpatrzyły łącznie 32 357 wniosków o podjęcie interwencji:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 16 360 wniosków, w tym:
  - 550 we własnym zakresie,
  - 15 810 przekazał zgodnie z właściwością,
- Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 15 997 wniosków, w tym:
  - 11 476 we własnym zakresie,
  - 4 521 przekazali zgodnie z właściwością.

Rozpatrywane skargi i wnioski dotyczyły: gospodarki odpadami (13 954), ochrony powietrza oraz ochrony wód i gospodarki ściekowej (12 576)²³, ochrony przed hałasem (2 343), ochrony przyrody (453), ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym (113), stosunków wodnych i podtapiania gruntów (90), działalności inwestycyjnej i eksploatacji urządzeń wodnych (60), spraw związanych z bezczynnością lub przewlekłością w procedowaniu spraw przez jednostki podległe/nadzorowane (52), spraw związanych z ochroną warstwy ozonowej i emisją gazów cieplarnianych (30), spraw pracowniczych (18), spraw leśnictwa i łowiectwa (14), stosowania prawa górniczego i geologicznego (14), spraw związanych z ropą, paliwami transportowymi i paliwami i biopaliwami ciekłymi (11), spraw związanych z ciepłownictwem, energetyką lokalną, elektroenergetyką i gazem (5), spraw mieszkaniowych (4), spraw związanych z odnawialnymi źródłami energii (4) oraz spraw innych (3 070).

W 2023 r. w związku z rozpatrywaniem wniosków o podjęcie interwencji wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 7397 kontroli, w wyniku których:

- wydano 1932 zarządzenia pokontrolne,
- nałożono 1407 mandatów karnych,
- skierowano wnioski do:
  - organów administracji samorządowej – 1244,
  - organów administracji rządowej – 1249,
  - organów ścigania – 216,
  - sądów powszechnych – 105,
- wszczęto 1825 postępowań administracyjnych,
- wydano 330 decyzji nakładających zobowiązania niepieniężne.

3.5.2 Interpelacje i zapytania parlamentarzystów

Główny Inspektor Ochrony Środowiska udzielił odpowiedzi na 16 interwencji parlamentarzystów oraz przygotował i przekazał do Ministerstwa Klimatu i Środowiska wkłady do odpowiedzi w zakresie posiadanych kompetencji w 134 sprawach zgłaszanych przez parlamentarzystów do Ministra Klimatu i Środowiska. Dodatkowo przyjęto do wiadomości 3 sprawy zgłoszone przez parlamentarzystów do właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub do Ministra Klimatu i Środowiska.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska udzielili odpowiedzi na 52 interwencje parlamentarzystów.

W 2023 r. parlamentarzyści najczęściej zwracali się do organów Inspekcji Ochrony Środowiska w sprawach dotyczących odpadów, w tym nieprawidłowości w zakresie magazynowania, składowania, przetwarzania, nielegalnego gromadzenia odpadów, nieprawidłowego wykorzystania osadów ściekowych, transgranicznego przemieszczania odpadów, jak też odnośnie występowania pożarów odpadów.

Dodatkowo parlamentarzyści zwracali się do organów Inspekcji Ochrony Środowiska o informacje o działaniach w celu przeciwdziałania wystąpieniu sytuacji związanej z rzeką Odrą, która miała miejsce w sierpniu 2022 r. (śnięcie ryb spowodowane zakwitami tzw. złotych

---

²³ Dane dotyczące ochrony powietrza oraz ochrony wód i gospodarki ściekowej, zgłaszane za pośrednictwem formularza zgłoszeniowego „Zgłoś interwencję” i aplikacji mObywatel są podawane łącznie.

alg), jak też w sprawach dotyczących zanieczyszczenia innych rzek, kanałów lub jezior w Polsce.

Inne zagadnienia podnoszone przez parlamentarzystów dotyczyły m.in. emisji hałasu i zanieczyszczeń do powietrza, w tym uciążliwości zapachowej powodowanej eksploatacją instalacji (np. oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów i zakładów przetwarzania odpadów) lub działalnością zakładów produkcyjnych. Poruszane były również problemy dotyczące planowanych lub będących w trakcie realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, prowadzonego monitoringu jakości powietrza oraz wód, jak też przeciwdziałania przestępstwom środowiskowym.

3.5.3 Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Rejestr zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii

W rejestrze²⁴ gromadzone są dane na temat ZZR oraz ZDR, jak również zakładów, na terenie których występują substancje niebezpieczne w ilościach co najmniej 5% ilości, która kwalifikuje zakład do grupy zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej²⁵ (zakłady należące do grupy PSPA). W rejestrze znajdują się m.in. dane dotyczące: lokalizacji zakładów (adres, współrzędne geograficzne), rodzaju działalności, rodzaju i ilości substancji niebezpiecznych oraz substancji SEVESO znajdujących się na terenie zakładu, adres strony internetowej za pośrednictwem, której prowadzący zakłady przekazują społeczeństwu informacje na temat środków bezpieczeństwa²⁶ oraz informacje na temat kontroli przeprowadzonych przez WIOŚ.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. w rejestrze znajdowały się 1 243 zakłady, w tym 219 ZDR, 278 ZZR oraz 746 PSPA.

Rejestr poważnych awarii

W rejestrze²⁷ gromadzone są dane na temat rozpoznawanych przez WIOŚ poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii. W rejestrze znajdują się m.in. dane dotyczące: miejsca (adres, współrzędne geograficzne) i daty zdarzenia, opisu, rodzaju, przyczyn, skutków zdarzenia, substancji niebezpiecznych biorących udział w zdarzeniu oraz działań podjętych przez WIOŚ i inne organy.

W 2023 r. zarejestrowano 36 zdarzeń, w tym 7 poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ, tj. spełniających kryteria z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska²⁸, a 3 zdarzenia spełniały kryteria załącznika VI dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli

²⁴ art. 29 pkt 4 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2023 r. poz. 824 z późn. zm.).

²⁵ Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138).

²⁶ art. 261a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54).

²⁷ art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2023 r. poz. 824 z późn. zm.).

²⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1555.

zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniającej, a następnie uchylającej dyrektywę Rady 96/82/WE (tzw. dyrektywej Seveso III) i zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej poprzez system e-Mars.

Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (PRTR)

Rejestr obejmuje dane dotyczące zakładów określonych w art. 236b ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tj. prowadzących co najmniej jedną z działalności wymienionych w załączniku I do rozporządzenia (WE) Nr 166/2006²⁹. Gromadzone dane obejmują, oprócz danych identyfikacyjnych wszystkich zakładów, dane dotyczące uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów w przypadku zakładów, które objęte są obowiązkiem sprawozdawczym, tj. przekroczyły wartości progowe określone w art. 5 i załączniku II rozporządzenia (WE) Nr 166/2006 dla uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów. Zgodnie z art. 236c ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz Decyzją wykonawczą (UE) 2019/1741³⁰ Główny Inspektor Ochrony Środowiska do dnia 30 listopada następnego roku sprawozdawczego przekazuje Komisji Europejskiej sprawozdanie zawierające dane o uwolnieniach i transferach zanieczyszczeń i odpadów.

W listopadzie 2023 r. przygotowano i przekazano „Sprawozdanie Rzeczypospolitej Polskiej do Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń za rok 2022”. Zgodnie z ww. sprawozdaniem w 2022 r. w rejestrze znajdowało się 3 788 zakładów podlegających rozporządzeniu (WE) Nr 166/2006, z czego 1 482 (39,12%) zakładów przekazało sprawozdania zawierające dane o uwolnieniach lub/i transferach powyżej progów określonych w ww. rozporządzeniu (WE). GIOŚ przekazał ww. dane z rejestru do Komisji Europejskiej w celu zasilenia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń. Ponadto na wniosek Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (PGW WP) przekazano dane identyfikacyjne oczyszczalni ścieków o RLM powyżej 100 000, w celu przygotowania przez Wody Polskie raportu do Komisji Europejskiej oraz dane dotyczące zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska wodnego w roku 2022 na potrzeby realizacji statutowych zadań PGW WP.

4. Wybrane sankcje i działania pokontrolne

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska po stwierdzeniu naruszeń wymagań ochrony środowiska oraz na podstawie ustaleń kontroli:

- nakładali grzywny w drodze mandatu karnego lub pouczały za wykroczenia dotyczące naruszenia przepisów ochrony środowiska,
- wydawali zarządzenia pokontrolne przypominające o konieczności przestrzegania prawa i warunków określonych w posiadanych decyzjach,

---

²⁹ Rozporządzenie (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniające dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE.

³⁰ Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2019/1741 z dnia 23 września 2019 r. określająca format i częstotliwość przekazywania danych, które mają być udostępniane przez państwa członkowskie na potrzeby sprawozdawczości na mocy rozporządzenia (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającego dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE.

- wymierzali administracyjne kary pieniężne, w tym opłaty podwyższone, za naruszenia warunków emisyjnych określonych w pozwoleniach: za przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza, za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, za przekroczenie warunków poboru wody, za przekroczenia warunków dotyczących wprowadzania ścieków do wód oraz do ziemi,
- wymierzali kary pieniężne za inne działania niezgodne z przepisami: ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, ustawy o odpadach, ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, ustawy o bateriach i akumulatorach, ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, ustawy o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych, ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności, ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, ustawy o lasach, ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach, ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie PRTR, programów ochrony powietrza, maksymalnych emisji substancji, magazynowania lub składowania odpadów,
- ustalali opłaty za nieprzestrzeganie przepisów ustawy Prawo wodne w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych,
- ustalali koszty kontroli, na podstawie których stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska,
- kierowali wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej o podjęcie działań pozostających w kompetencji tych organów,
- wydawali decyzje wstrzymujące działalność powodującą naruszenie wymagań ochrony środowiska lub użytkowanie instalacji albo decyzje ustalające terminy usunięcia naruszeń,
- kierowali wystąpienia do organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia.

Ponadto, w ramach działalności pokontrolnej wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili postępowania egzekucyjne mające doprowadzić do wykonania obowiązków wynikających z mocy prawa lub z decyzji administracyjnych. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w czasie kontroli udzielali też instruktażu, szczególnie w przypadku nowych obowiązków nałożonych na podmioty.

Szczegółowe informacje o tych działaniach zawarte są w podrozdziale trzecim, opisującym wyniki kontroli i stwierdzone naruszenia w zakładach poszczególnych kategorii ryzyka. W niniejszym podrozdziale przedstawiono zbiorcze informacje o poszczególnych rodzajach sankcji i działań pokontrolnych.

W związku z naruszeniami wymagań ochrony środowiska stwierdzonymi w wyniku przeprowadzonych kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska zastosowali 26 902 sankcje i działania pokontrolne.

Najczęściej stosowanym działaniem pokontrolnym były wystąpienia do innych organów administracji publicznej i Policji (6 122), które stanowiły 22,8% wszystkich działań pokontrolnych. Pozostałe sankcje i działania pokontrolne liczbowo przedstawiają się jak poniżej: decyzje administracyjne o charakterze pieniężnym (6 105), zarządzenia pokontrolne (4 848), pouczenia (3 728), mandaty karne (2 695), postanowienia (2 481), inne decyzje³¹ (436), wnioski do organów ścigania (327), wnioski do sądów powszechnych (160).

Tabela 6. Wybrane sankcje i działania pokontrolne w 2023 r.

Województwo	Liczba podmiotów w ewidencji wioś	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba udzielonych pouczeń	Liczba nałożonych mandatów karnych	Liczba postanowień ³²	Liczba wydanych zarządzeń pokontrolnych	Liczba wniosków skierowanych do			Liczba wydanych decyzji ostatecznych o charakterze pieniężnym
							organów ścigania	sądów powszechnych	administracji publicznej i policji ³³	
Dolnośląskie	11 579	3 148	143	48	206	184	15	3	523	304
Kujawsko-Pomorskie	8 944	2 388	191	182	158	173	18	6	435	462
Lubelskie	9 472	3 046	349	164	129	423	8	1	167	321
Lubuskie	7 436	2 216	174	203	75	345	9	3	215	450
Łódzkie	12 519	4 541	262	122	176	205	50	9	352	551
Małopolskie	16 061	3 303	237	185	180	392	22	8	350	373
Mazowieckie	25 024	3 633	223	173	313	371	21	5	313	706
Opolskie	4 756	1 325	92	45	96	180	8	5	499	154
Podkarpackie	11 163	3 506	151	168	138	371	15	5	318	394
Podlaskie	9 483	2 132	198	74	42	187	4	0	202	234
Pomorskie	9 431	2 404	194	186	92	231	29	2	338	450
Śląskie	10 179	3 801	408	255	232	451	19	26	714	244
Świętokrzyskie	4 314	1 395	177	94	91	136	23	7	263	191
Warmińsko-Mazurskie	7 462	2 216	352	173	96	425	14	0	309	221
Wielkopolskie	16 462	3 841	417	516	264	595	68	79	898	784
Zachodniopomorskie	7 163	1 860	160	107	193	179	4	1	226	266
Polska	171 448	44 755	3 728	2 695	2 481	4 848	327	160	6 122	6 105

³¹ m.in. decyzje wstrzymujące działalność, decyzje wstrzymujące użytkowanie instalacji.

³² Liczba wszystkich postanowień ostatecznych, wydanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w okresie sprawozdawczym, np. w sprawie uznania albo odmowy uznania przedmiotu lub substancji za produkt uboczny (art. 11 ust. 4 ustawy o odpadach), w przedmiocie spełnienia wymagań określonych w przepisach ochrony środowiska (art. 41a ust. 3 ustawy o odpadach), w sprawie wydania przez Komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej decyzji zatwierdzającej lub odmawiającej zatwierdzenia raportu o bezpieczeństwie lub zmianie raportu o bezpieczeństwie (art. 264 ustawy Prawo ochrony środowiska).

³³ Dotyczy wystąpień do policji w trybie art. 10a oraz art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska w celu udzielenia pomocy niezbędnej do przeprowadzenia kontroli lub udzielenia informacji, udostępnienia dokumentów i danych związanych z ochroną środowiska.

4.1 Wnioski do organów ścigania

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, skierowali 327 wniosków do organów ścigania. W 86 przypadkach prokuratorzy umorzyli śledztwo, w 37 odmówili wszczęcia postępowania, a w 17 przypadkach skierowali sprawę do sądów. Ponadto w 2023 r. zapadło 14 wyroków, w których orzeczono winę.

Podobnie jak w latach poprzednich jako przyczyny umorzenia spraw przez prokuratorów należy wskazać:

- brak dowodów dostatecznie uzasadniających popełnienie przestępstwa,
- niewykrycie sprawców czynu zabronionego,
- stwierdzenie braku znamion czynu zabronionego,
- brak znacznych szkód w środowisku oraz niezgromadzenie wystarczających dowodów mogących stanowić podstawę do przedstawienia osobie oskarżonej zarzutów.

4.2 Wymierzanie kar i opłat/opłat podwyższonych

4.2.1 Wydane decyzje o karach i opłatach/opłatach podwyższonych

Tabela 7. Wydane decyzje ogółem³⁴

Kary za:	Liczba wydanych decyzji
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ³⁵	2 220
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	1 432
nieprzestrzeganie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych ³⁶	367
przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu	303
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	106
przekroczenie dopuszczalnej ilości lub rodzaju gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	80
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	77

³⁴ Na wydane decyzje ogółem składają się: decyzje dot. kar biegnących, decyzje dot. kar, opłat i opłat podwyższonych za naruszenia, decyzje dot. kar, opłat i opłat podwyższonych odroczone, decyzje dot. kar i opłat podwyższonych rozliczonych w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które skutkowało usunięciem przyczyny ponoszenia kar lub opłat podwyższonych, decyzje dot. kar i opłat podwyższonych wymierzonych w związku z niezrealizowaniem przedsięwzięcia w terminie lub nieusunięciem przyczyn wymierzenia odroczonej kary lub opłaty podwyższonej, decyzje dot. kar zawieszonych na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, decyzje w sprawie umorzenia kar i opłat/opłat podwyższonych, decyzje dot. kar i opłat/opłat podwyższonych rozłożonych na raty, decyzje odstępujące od nałożenia kary/opłaty/opłaty podwyższonej i poprzestające na pouczeniu, decyzje dotyczące kosztów ponoszonych w związku z prowadzeniem kontroli.

³⁵ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach – 1 decyzja. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – 2219 decyzji.

³⁶ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych – 358 decyzji. Ustawa z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych oraz niektórych innych ustaw – 9 decyzji.

nieprzestrzeganie przepisów w zakresie przygotowania i realizacji programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych	62
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	45
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego ³⁷	32
uniemożliwianie lub utrudnianie organowi Inspekcji Ochrony Środowiska przeprowadzanie kontroli	31
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	23
nieprzestrzeganie przepisów z zakresu gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	17
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności	16
nieprzestrzeganie przepisów o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych	15
magazynowanie lub składowanie odpadów	11
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	9
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o lasach	8
koszty szacowania wielkości emisji z instalacji albo z operacji lotniczej	6
nieprzestrzeganie przepisów o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	4
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie przekazywania danych identyfikujących i strategicznych map hałasu oraz dotyczących programu ochrony środowiska przed hałasem	2
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach	2
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach	1
koszty badania zanieczyszczenia gleby lub ziemi	1
Ogółem – kary	4 870
Oplaty oraz opłaty podwyższone za:	
wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu	726
przekroczenie określonych warunków poboru wody	266
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych	243
Ogółem – opłaty oraz opłaty podwyższone	1 235
Ogółem – decyzje	6 105

Na 6 105 decyzji o karach, opłatach oraz opłatach podwyższonych w 2023 r. najwięcej – 2 220 (36,4%) wymierzono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach, najmniej – 1 za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach, a także 1 stanowiły koszty badania zanieczyszczenia gleby lub ziemi.

Liczba wydanych decyzji administracyjnych o charakterze pieniężnym w 2023 r. (6 105) wzrosła o 1 450 w porównaniu do 2022 r.

4.2.2 Kary bieżące

Na 158 decyzji dotyczących kar bieżących - 135 (85%) wydano za przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu, a tylko 3 decyzje za magazynowanie lub składowanie

³⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym – 5 decyzji. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym – 27 decyzji.

odpadów. Liczba wydanych decyzji dotyczących kar biegnących w porównaniu do 2022 r. spadła o 6.

4.2.3 Kary za okres trwania naruszenia, kary za inne naruszenia, opłaty oraz opłaty podwyższone

Tabela 8. Kary za okres trwania naruszenia, kary za inne naruszenia, opłaty oraz opłaty podwyższone³⁸

Kary za:	Liczba wydanych decyzji	Kwota [zł]
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ³⁹	1 769	20 168 082,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	918	20 342 175,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych ⁴⁰	361	1 227 700 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu	88	1 975 438,90 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	65	1 552 760,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie przygotowania i realizacji programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych	60	2 562 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	38	1 962 650,00 zł
uniemożliwianie lub utrudnianie organowi Inspekcji Ochrony Środowiska przeprowadzanie kontroli	27	423 000,00 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości lub rodzaju gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	25	7 950 886,00 zł
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	24	29 867 419,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego ⁴¹	21	365 000,00 zł
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	21	162 800,00 zł

³⁸ Kara za okres trwania naruszenia - wojewódzki inspektor ochrony środowiska na podstawie ostatecznych decyzji określających wymiar kary biegnącej ustala decyzją karę pieniężną za okres do ustania przekroczenia lub naruszenia lub do końca roku kalendarzowego, w którym stwierdzono naruszenie zgodnie z art. 302 ustawy Prawo ochrony środowiska. Ponadto, w przypadku stwierdzenia przekroczenia warunków korzystania ze środowiska na podstawie pomiarów prowadzonych przez podmiot korzystający ze środowiska wojewódzki inspektor ochrony środowiska wymierza karę za rok kalendarzowy, którego dotyczą pomiary zgodnie z art. 305 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska.

³⁹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – 1769 decyzji.

⁴⁰ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych – 354 decyzje na kwotę 1 173 300,00 zł. Ustawa z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych oraz niektórych innych ustaw – 7 decyzji na kwotę 54 400,00 zł

⁴¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym – 4 decyzje na kwotę 50 000 zł. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym – 17 decyzji na kwotę 315 000 zł.

nieprzestrzeganie przepisów o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych ⁴²	13	92 160 172,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności	12	19 300,00 zł
magazynowanie lub składowanie odpadów	7	26 575 647,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o lasach	7	60 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów z zakresu gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	5	170 000,00 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	3	297 537,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	2	25 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach	2	17 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach	1	1 000,00 zł
Ogółem – kary	3 469	207 885 566,90 zł
Oplaty oraz opłaty podwyższone za:		
wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu	492	35 325 635,82 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych	233	203 783,06 zł
przekroczenie określonych warunków poboru wody	220	2 170 670,00 zł
Ogółem – opłaty oraz opłaty podwyższone	945	37 700 088,88 zł
Ogółem – decyzje	4 414	245 585 655,78 zł

Na 4 414 decyzji o karach, opłatach oraz opłatach podwyższonych najwięcej – 1 769 nałożono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach. Najwyższe kary wymierzono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych – 92 160 172,00 zł. Opłaty i opłaty podwyższone wymierzono na łączną kwotę 37 700 088,88 zł, z tego aż 35 325 635,82 zł za wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu.

W 2023 r. wydano o 742 decyzje o karach, opłatach oraz opłatach podwyższonych więcej niż w roku poprzednim. Łączna kwota wymierzonych kar i opłat/opłat podwyższonych była również wyższa, wzrosła o 182 mln zł (z 63,5 mln zł do 245,6 mln zł) czyli o 287%.

Ponadto w 2023 r. wydano 387 decyzji odstępujących od nałożenia kary, opłaty lub opłaty podwyższonej i poprzestających na pouczeniu.

4.2.4 Kary, opłaty oraz opłaty odroczone, zawieszono, umorzono lub rozłożono na raty

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 819 decyzji odraczających, zawieszających, umarzających lub rozkładających kary na raty na kwotę 49 942 091,06 zł. Decyzje odraczające wydane w 2023 r. dotyczyły kar pieniężnych wymierzonych w 2023 r. oraz w latach ubiegłych.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 145 decyzji odraczających termin zapłaty kary, opłaty lub opłaty podwyższonej na łączną kwotę 18 962 029,00 zł. Na 29 decyzji odraczających termin płatności kary najwięcej (69%) decyzji dotyczyło przekraczania dopuszczalnego poziomu hałasu określonego w decyzji lub pozwoleniu. Natomiast w przypadku opłat podwyższonych z 116 decyzji odraczających, aż 103 (89%) dotyczyły wprowadzania do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 322 decyzje zawieszające wymiar kary na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na kwotę 10 306 945,00 zł.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2023 r. umorzyli 193 kary, opłaty oraz opłaty podwyższone na łączną kwotę 17 969 882,38 zł oraz wydali 159 decyzji o rozłożeniu kary albo opłaty podwyższonej na raty na łączną kwotę 2 703 234,68 zł w trybie ustawy Ordynacja podatkowa.

4.2.5 Kary i opłaty podwyższone rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar oraz kary i opłaty podwyższone wymierzone w związku z niezrealizowaniem przedsięwzięcia w terminie lub nieusunięciem przyczyn wymierzenia odroczonej kary lub opłaty podwyższonej

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 203 decyzje na kwotę 48 191 315,04 w związku z terminową realizacją przedsięwzięć, które usunęły przyczyny wymierzenia kar bądź opłat podwyższonych oraz 65 decyzji na kwotę 2 399 799,22 zł wymierzających kary i opłaty podwyższone w związku z niezrealizowaniem przedsięwzięcia w terminie lub nieusunięciem przyczyn wymierzenia odroczonej kary lub opłaty podwyższonej.

4.2.6 Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 59 decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz, na podstawie których stwierdzono naruszenie wymagań ochrony środowiska na łączną kwotę 146 821,30 zł.

W porównaniu z 2022 r. liczba decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz zmniejszyła się o 9.

4.2.7 Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar

Kwota niewyegzekwowanych należności na koniec 2023 r. wyniosła ponad 213 mln zł (wzrost o 24 mln zł w porównaniu do 2022 r.), w tym prawie 65 mln zł dotyczyło kar, opłat oraz opłat podwyższonych niewyegzekwowanych w okresie sprawozdawczym. Najwyższą kwotą zadłużenia wynikała z kar niewyegzekwowanych za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych⁴³ – 21 decyzji na łączną kwotę 74 705 051,42 zł oraz ustawy o odpadach⁴⁴ – 1 351 decyzji na łączną kwotę 62 687 950,72 zł. Główną przyczyną nieskutecznej egzekucji administracyjnych kar

---

⁴³ Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych – 5 decyzji ogółem na kwotę 5 553 629,02 zł. Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych – 16 decyzji ogółem na kwotę 69 151 422,40 zł.

⁴⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach – 106 decyzji ogółem na kwotę 763 377,95 zł. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – 1245 decyzji ogółem na kwotę 61 924 572,77 zł.

pieniężnych nakładanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska jest ogłoszenie upadłości przez dłużników.

4.3 Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska w celu wyegzekwowania należności z tytułu kar pieniężnych podejmuje następujące działania:

- wystawienie upomnienia do dłużnika,
- wystawienie tytułu wykonawczego do właściwego miejscowo Urzędu Skarbowego,
- zgłoszenie wierzytelności do organu prowadzącego egzekucję w przypadku ogłoszenia upadłości. W przypadku długotrwałego postępowania egzekucyjnego, wojewódzki inspektor ochrony środowiska występuje do właściwego organu egzekucyjnego, z prośbą o udzielenie informacji na temat prowadzonego postępowania.
- w przypadku umorzenia przez Urząd Skarbowy prowadzonego postępowania z powodu braku majątku, w uzasadnionych przypadkach wszczynane jest postępowanie w sprawie odpowiedzialności solidarnej osoby trzeciej (np. prezesa spółki),
- wystąpienie do sądu o wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości należącej do zobowiązanego w celu zabezpieczenia należności.

Problemy mające istotne znaczenie przy egzekucji kar:

- umarzanie postępowań egzekucyjnych przez naczelników urzędów skarbowych z uwagi na brak możliwości realizacji tytułu wykonawczego, z powodu braku majątku i źródeł dochodu po stronie dłużników,
- długotrwałość procedury upadłościowej lub likwidacyjnej,
- zbieg kar wymierzanych podmiotom posiadającym już liczne zaległości z innych tytułów (ZUS, Urząd Skarbowy, wierzyciele masy upadłościowej), które są zaspokajane w pierwszej kolejności,
- przeciążenie organu II instancji (GIOŚ) liczbą odwołań od decyzji WIOŚ, co powoduje wydłużenie czasu rozpatrywania odwołań.

4.4 Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych

Środki uzyskane z tytułu kar pieniężnych wpłacone w 2023 r. były przekazywane przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska na konta funduszy ekologicznych, budżetów samorządów oraz budżetu państwa. Środki z tytułu opłat podwyższonych są wpłacane bezpośrednio na konto Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Środki z tytułu kar z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach są wpłacane bezpośrednio na konto WFOŚiGW. WIOŚ prowadzą wyłącznie postępowanie egzekucyjne w przypadku braku wpłaty.

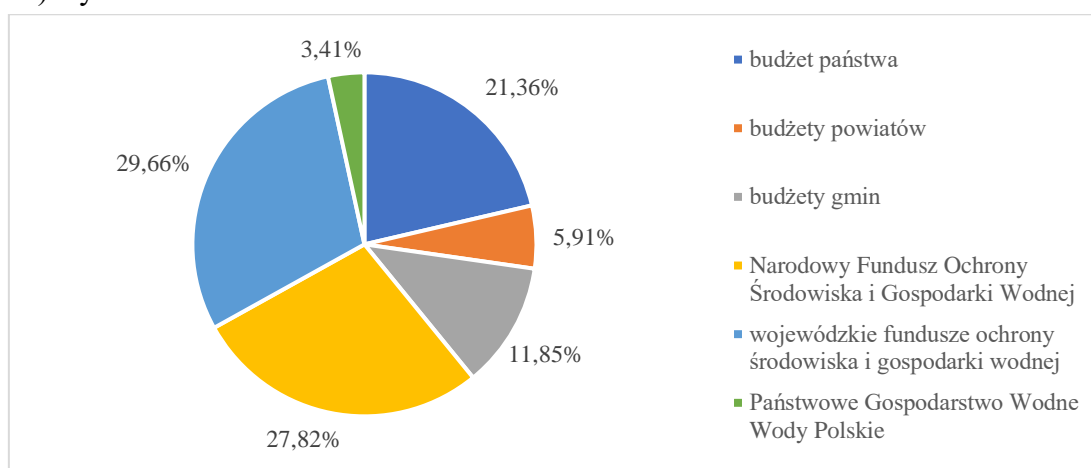
W 2023 r. przekazano ogółem 43 465 803,83 zł⁴⁵, w tym do:

---

⁴⁵ Różnica w kwocie wpływów i środków przekazanych wynika z zasad przekazywania przez wioś środków do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżetu właściwych powiatów, budżetu właściwych gmin, budżetu państwa określonych w art. 402 Prawo ochrony środowiska (w terminie do końca następnego miesiąca po ich wpływie).

- budżetu państwa – 9 285 139,34 zł,
- budżetów powiatów – 2 567 399,37 zł,
- budżetów gmin – 5 148 573,53 zł,
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 12 092 680,24 zł,
- wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej – 12 891 624,09 zł,
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – 1 480 387,26 zł.

Środki przekazane w 2023 r. do ww. budżetów i funduszy były o prawie 25,5 mln zł (141%) wyższe niż w 2022 r.

Wykres 7. Procentowy podział środków przekazanych z tytułu nałożonych kar, opłat oraz opłat podwyższonych

4.5 Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 282 decyzje wstrzymujące, w tym:

- 210 decyzji wstrzymujących działalność⁴⁶,
- 72 decyzje wstrzymujące użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)⁴⁷.

4.6 Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym

W 2023 r. w związku z niewykonaniem obowiązków nałożonych decyzjami o charakterze niepieniężnym, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili 23 postępowania egzekucyjne.

W ramach prowadzonych postępowań wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wystosowali 25 upomnień, 17 tytułów wykonawczych oraz nałożyli 23 grzywny w celu przymuszenia na łączną kwotę 446 516,00 zł, z czego najwięcej w woj. pomorskim –

⁴⁶ Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 364 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, na podstawie art. 32, art. 140, art. 161 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, na podstawie art. 109a ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, na podstawie art. 9k ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz na podstawie art. 12 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska.

⁴⁷ Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 365 ust. 1 i 2, art. 367 ust. 1, 3 i 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych oraz na podstawie art. 12 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska.

159 500,00 zł, w woj. mazowieckim – 140 000,00 zł, w woj. łódzkim – 85 000,00 zł i w woj. kujawsko-pomorskim – 36 000,00 zł.

4.7 Realizacja zadań organu II instancji

W 2023 r. do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wpłynęło 2 130 spraw dotyczących: odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, zażaleń na postanowienia wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o stwierdzenie nieważności decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o ponowne rozpatrzenie spraw zakończonych decyzją lub postanowieniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, ponagleń na działania wioś, skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzje lub postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz skarg kasacyjnych złożonych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, zażaleń do Naczelnego Sądu Administracyjnego na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz sprzeciwów do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie od decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, skarg na bezczynność lub przewlekłe prowadzenie sprawy przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

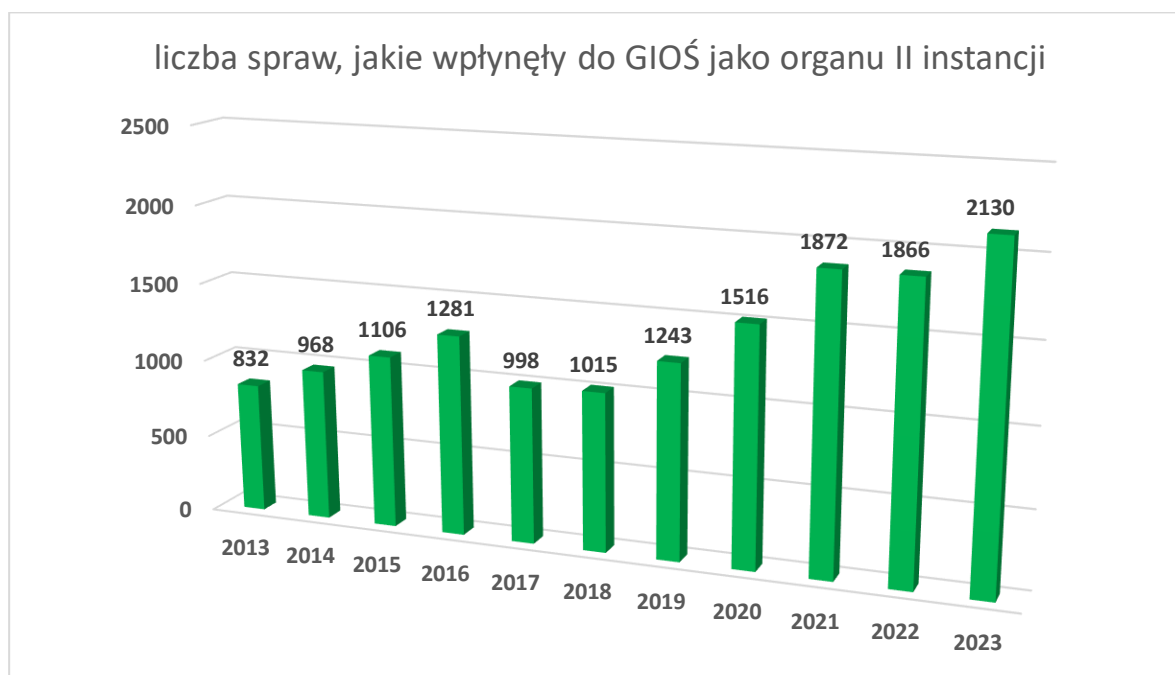
Sprawy, jakie wpłynęły do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w podziale na komponenty, przedstawiają się następująco:

- gospodarka odpadami - 771,
- wydanie opinii odnośnie produktu ubocznego – 9,
- gospodarka wodno-ściekowa – 161,
- nadmierny pobór wody – 50 ,
- opłata podwyższona za przekroczenie warunków korzystania ze środowiska – 3,
- międzynarodowe przemieszczanie odpadów – 116,
- recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji – 44,
- opłata za brak sieci – 30,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – 18 ,
- brak wpisu do BDO – 18,
- ochrona przed hałasem – 54,
- brak pozwolenia zintegrowanego – 9,
- wstrzymanie użytkowania lub oddania do użytkowania – 47,
- wstrzymanie działalności – 83,
- uwalnianie i transfer zanieczyszczeń (PRTR)⁴⁸ – 9,
- opakowania i odpady opakowaniowe – 44,
- ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – 251 ,
- ustawa o przeciwdziałaniu marnowania żywności – 12,
- ustawa o systemie oceny zgodności – 2,
- ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – 4,
- ochrona powietrza – 103,
- handel uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych – 19,
- dostęp do informacji publicznej oraz udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie – 51,
- postępowanie egzekucyjne w administracji – 18,

---

⁴⁸ PRTR- Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń

- ordynacja podatkowa – 52,
- rozpatrzenie sprzeciwu i wydanie postanowienia o odstąpieniu od czynności kontrolnych lub kontynuowaniu czynności kontrolnych – 3,
- utrudnianie przeprowadzenia kontroli – 26,
- substancje zubożające warstwę ozonową – 36,
- naruszenie warunków, wymogów i obowiązków określonych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach – 7,
- poważne awarie – 2,
- drewno i produkty z drewna – 2,
- Prawo wodne – nawozy – 18,
- POŚ - dane identyfikacyjne – 6,
- art. 189k § 1 kpa, ulga w wykonaniu administracyjnej kary pieniężnej – 4.
- art 189f 1 kpa, odstąpienie od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej – 1,
- art. 61a kpa odmowa wszczęcia postępowania – 15,
- pozostałe – 29, (np. odmowa umorzenia postępowania, prawo przedsiębiorców, wydanie zaświadczenia).

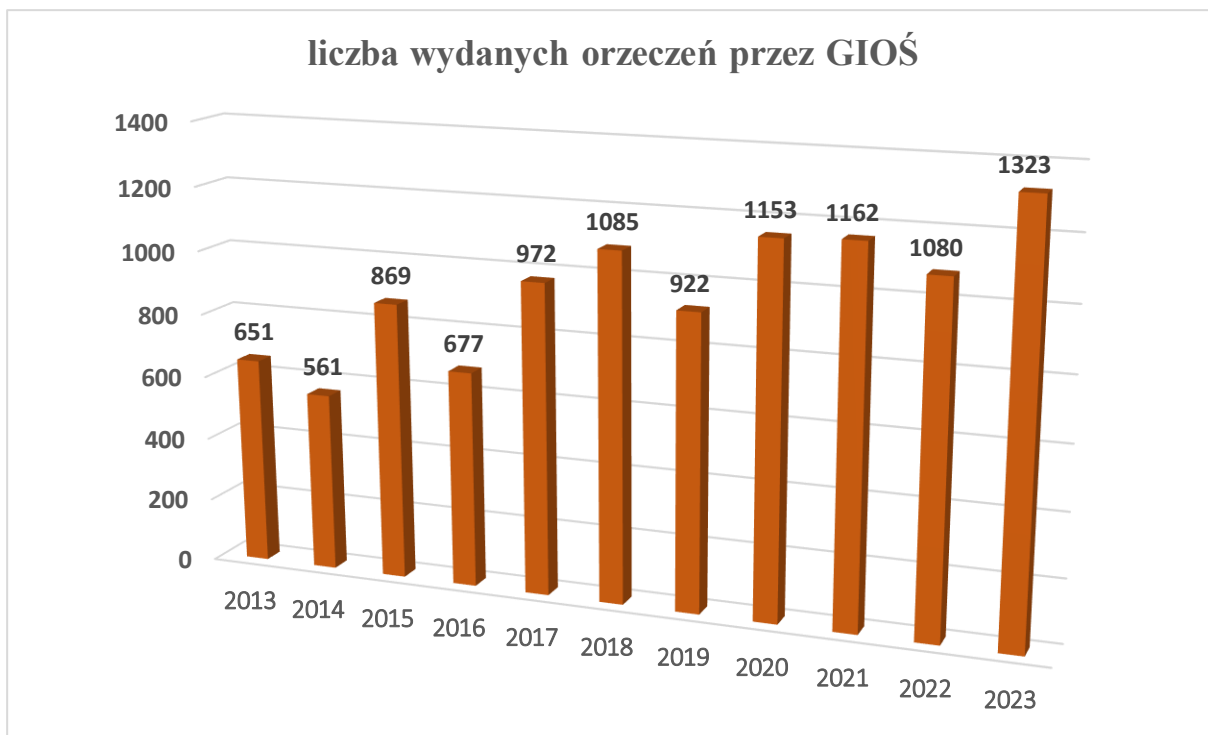

Wykres 8. Liczba spraw, jakie wpłynęły do GIOŚ jako organu II instancji w poszczególnych latach

W odniesieniu do roku 2018, w roku 2023 liczba odwołań od decyzji WIOŚ wzrosła ponad dwukrotnie. Tendencja wzrostowa liczby odwołań utrzymuje się od kilku lat, co powoduje wydłużony czas oczekiwania na rozstrzygnięcie. Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2023 r. wydał 1 134 decyzje i 189 postanowień, z czego:

- utrzymał w mocy 606 rozstrzygnięć organu I instancji,
- uchylił 165 rozstrzygnięć organu I instancji i umorzył postępowanie administracyjne,
- uchylił 259 decyzji organu I instancji i orzekł,
- uchylił 57 decyzji organu I instancji i przekazał sprawy do ponownego rozpatrzenia,

- uchylił w części 6 postanowienia organu I instancji i orzekł ,
- uchyłono decyzję GIOŚ i wioś oraz umorzono postępowanie – w 2 przypadkach,
- stwierdzono nieważność decyzji GIOŚ – 1,
- stwierdzono nieważność decyzji GIOŚ i wioś – w 1 przypadku,
- stwierdził nieważność 1 decyzji wioś,
- stwierdził uchybienie terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia – 39,
- umorzył 13 postępowań odwoławczych,
- wstrzymał wykonanie 9 zaskarżonych decyzji,
- odmówił wstrzymania wykonania 55 zaskarżonych decyzji,
- odmówił udostępnienia informacji publicznej oraz udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie – 13,
- odmówił dopuszczenia do udziału w postępowaniu administracyjnym na prawach strony – 2,
- odmówił stwierdzenia nieważności decyzji wioś – 2,
- stwierdził niedopuszczalności w 26 wniesionych odwołania lub zażaleniach,
- odmówił przywrócenia terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia w 15 sprawach,
- przywrócił termin do wniesienia odwołania lub zażalenia w 10 sprawach,
- odmówił zawieszenia postępowania w 5 sprawach,
- podjął zawieszono postępowania w 1 sprawie,
- zawiesił postępowanie w 3 sprawach,
- uchylił decyzję w całości, odstąpił od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej i poprzestał na pouczeniu (art. 189f k.p.a.) – 10,
- uchylił decyzji w całości, odstąpił od nałożenia opłaty podwyższonej i poprzestał na pouczeniu (art. 189f k.p.a.) – 4,
- podjął 18 innych rozstrzygnięć dotyczących niedopuszczalności wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy (np. sprostowanie omyłki pisarskiej, odstąpienie od czynności kontrolnych, kontynuowanie czynności kontrolnych, odmowa wszczęcia postępowania w sprawie wydania interpretacji indywidualnej, odmowa wznowienia postępowania, sprostowanie omyłki pisarskiej).

Wykres 9. Liczba orzeczeń wydanych przez GIOŚ jako organ II instancji

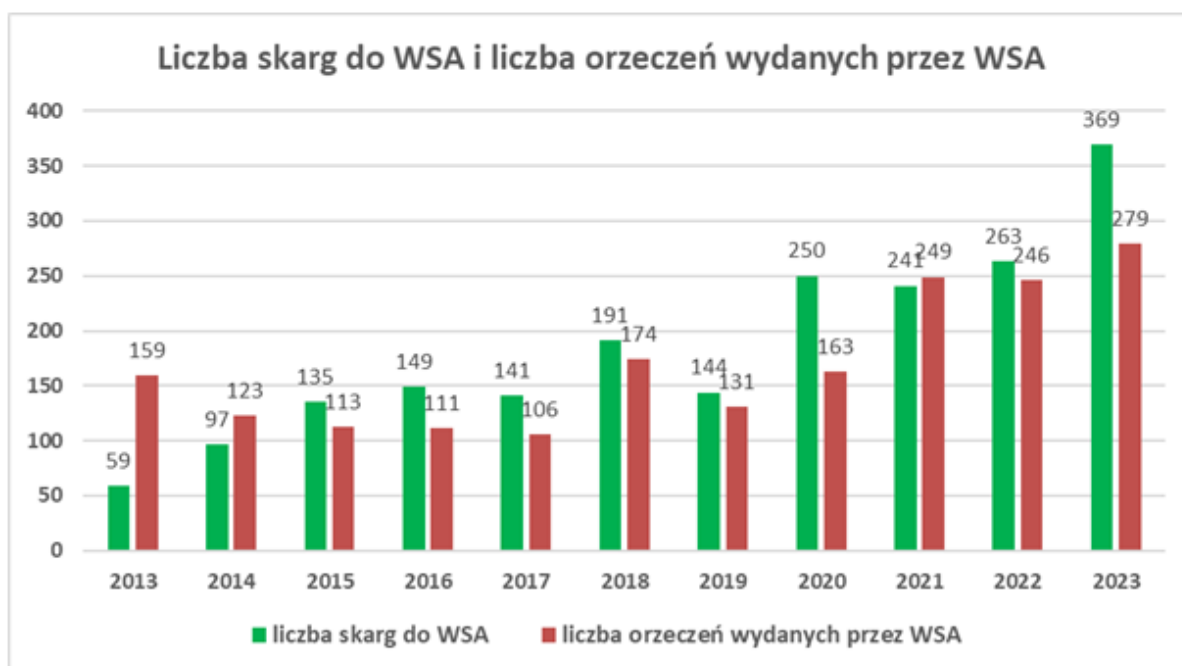
Do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w 2023 r. zostały złożone skargi na 290 decyzji i 70 postanowień Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, 2 sprzeciwy od decyzji GIOŚ oraz 4 skargi na beczynność organu.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 2023 roku rozpatrzył 279 skargi (skargi złożone w 2023 roku jak i z lat ubiegłych) i podjął następujące rozstrzygnięcia w:

- 170 sprawach oddalił skargę na rozstrzygnięcia GIOŚ,
- 36 sprawach odrzucił skargę,
- 3 - odrzucił zażalenie,
- 1 - stwierdził nieważność decyzji GIOŚ i WIOŚ,
- 5 - stwierdził nieważność decyzji GIOŚ i WIOŚ oraz umorzył postępowanie administracyjne,
- 1 - stwierdził nieważność decyzji GIOŚ,
- 36 sprawach uchylił rozstrzygnięcia GIOŚ,
- 17 sprawach uchylił decyzję lub postanowienie GIOŚ i WIOŚ,
- 6 sprawach uchyłona decyzja GIOŚ i WIOŚ i umorzone postępowanie,
- 4 sprawach umorzone postępowanie sądowe.

Podsumowując, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w sprawach wydał rozstrzygnięcia korzystne dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, co stanowi 76 % zaskarżonych spraw.

Wykres 10. Liczba skarg złożonych do WSA na rozstrzygnięcie GIOŚ oraz rozstrzygnięć wydanych przez WSA

Ponadto Wojewódzki Sąd Administracyjny wydał:

- 65 postanowień o oddaleniu wniosku o wstrzymaniu wykonania zaskarżonych decyzji do WSA,
- 16 postanowień wstrzymujących wykonanie zaskarżonej decyzji do WSA,
- 5 postanowień o odmowie zawieszenia postępowania sądowego,
- 4 postanowienia o odmowie przywrócenia terminu do uzupełnienia braków formalnych,
- 1 odmowę przywrócenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku,
- 2 odmowy sporządzenia uzasadnienia postanowienia,
- w 1 sprawie pozostawił wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi bez rozpoznania,
- 1 zawieszenie postępowania sądowego,
- 2 postanowienia o przywróceniu terminu do wniesienia skargi,
- 1 dopuszczenie do udziału w postępowaniu w charakterze uczestnika postępowania.

W skargach na bezczynność organu Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 2023 r. podjął następujące rozstrzygnięcia:

- 3 skargi – umorzenie postępowania w zakresie zobowiązania GIOŚ do rozpatrzenia odwołania, umorzenie postępowanie w zakresie zobowiązania Głównego Inspektora Ochrony Środowiska do rozpatrzenia zażalenia na postanowienie Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska; WSA stwierdził, że Główny Inspektor Ochrony Środowiska dopuścił się przewlekłości w rozpatrzeniu zażalenia oraz stwierdził, że przewlekłość miała miejsce z rażącym naruszeniem prawa (skarga złożona w 2022 r.)
- 1 skarga – WSA stwierdził, że Główny Inspektor Ochrony Środowiska dopuścił się bezczynności w sprawie rozpatrzenia odwołania, że bezczynność organu nie miała

miejsca z rażącym naruszeniem prawa, a w pozostałym zakresie oddalił skargę (skarga złożona w 2022 r.),

- 1 skarga – WSA stwierdził, że Główny Inspektor Ochrony Środowiska dopuścił się bezczynności w sprawie udostępnienia informacji o środowisku, że bezczynność organu nie miała miejsca z rażącym naruszeniem prawa, a w pozostałym zakresie oddalił skargę,
- 1 skarga – oddalona skarga na bezczynność GIOŚ,
- 1 skarga – odrzucona skarga na bezczynność GIOŚ.

Ponadto Główny Inspektor Ochrony Środowiska złożył 29 skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz 5 zażaleń na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

Strony postępowania wniosły 47 skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz 20 zażaleń na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Naczelny Sąd Administracyjny rozpatrzył w 2023 r. 59 skarg kasacyjnych od wyroków WSA oraz rozpatrzył 20 zażaleń na postanowienia WSA.

Zostały podjęte przez NSA następujące rozstrzygnięcia:

- oddalił 34 skargi kasacyjne złożone przez stronę,
- oddalił 10 skarg kasacyjnych złożonych przez GIOŚ,
- uchylił 3 wyroki WSA oraz orzeczenie GIOŚ,
- uchylił 4 wyroki WSA i przekazał sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji - skargi złożone przez GIOŚ,
- uchylił 4 wyroki WSA i oddalił skargę złożoną przez GIOŚ,
- oddalił 1 zażalenie GIOŚ na postanowienia WSA,
- uchylił 3 zaskarżone postanowienia WSA w wyniku zażaleń złożonych przez stronę,
- oddalił 10 zażaleń na postanowienia WSA złożone przez stronę,
- odrzucił 1 skargę strony o wznowienie postępowania,
- umorzył 3 postępowania zażaleniowe złożone przez stronę,
- odrzucił 1 zażalenie strony,
- oddalił 1 zażalenie GIOŚ.

III. TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW

Charakterystyka zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

W 2023 r. do najważniejszych zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów należało: kontrola prawidłowości realizacji transgranicznego przemieszczania odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, w szczególności poprzez kontrolę instalacji wytwarzających lub przetwarzających te odpady, a także prowadzenie wspólnych akcji inspekcyjnych z Krajową Administracją Skarbową, Strażą Graniczną, Inspekcją Transportu Drogowego i Policją.

Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydawał decyzje na przywóz odpadów do kraju, ich wywóz za granicę oraz tranzyt przez Polskę, jak również prowadził postępowania w celu zwrotu odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski lub zagospodarowania w kraju. Inspekcja Ochrony Środowiska współpracowała z właściwymi organami innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów, realizowała zadania wynikające z udziału Polski w Konwencji Bazylejskiej, w tym prowadziła Krajowy Sekretariat Konwencji Bazylejskiej.

1. Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym w sprawach udzielania zezwoleń na przywóz, wywóz i tranzyt odpadów, a także w sprawach udzielania zezwoleń wstępnych polskim instalacjom odzysku odpadów, przetwarzającym odpady z zagranicy. Większość zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów przeznaczonych do odzysku, wydawanych przez GIOŚ, związana jest z zapotrzebowaniem rynku na odpady stosowane jako surowce wtórne przy produkcji lub wykorzystywane jako źródło energii.

W 2023 r. wydano ogółem 216 decyzji (w 2022 r. – 202 decyzje), z których 130 (w 2022 r. – 143) dotyczyły przemieszczania odpadów niebezpiecznych.

W roku 2023 liczba wydanych decyzji (216) była o prawie 7% większa niż liczba decyzji wydanych w roku 2022 (202).

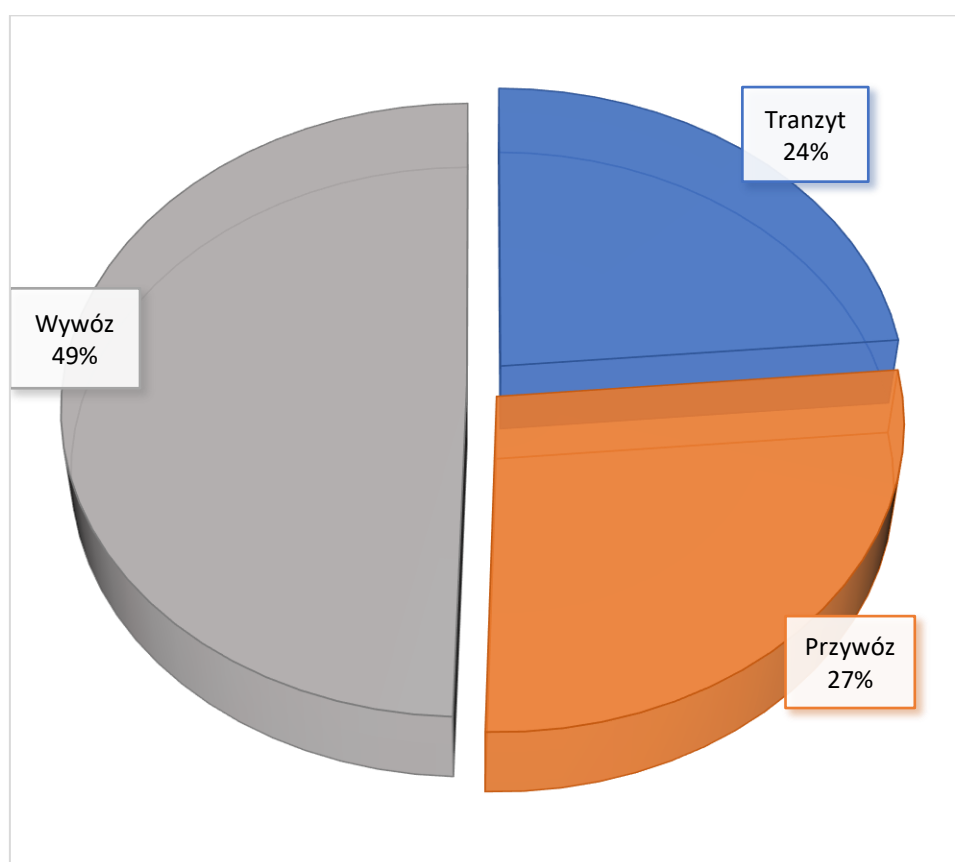
Decyzje zezwalające na międzynarodowe przemieszczanie odpadów mają charakter koncesji, tzn. podmiot otrzymujący zezwolenie na przemieszczanie określonej ilości odpadów nie ma obowiązku realizacji tego zezwolenia, a także może je zrealizować w części, przy czym nie może przekroczyć ilości odpadów określonej w decyzji GIOŚ.

W 2023 r. obowiązywało 5 zezwoleń wstępnych wydanych dla instalacji odzysku odpadów, w przypadku których GIOŚ stosował uproszczoną procedurę wydawania zezwoleń na przywóz odpadów. Jedno z zezwoleń wstępnych zostało cofnięte w powodu stwierdzonych naruszeń w instalacji, która je posiadała.

Informacje o zgłoszeniach i wydanych decyzjach, a także instalacjach, które uzyskały zezwolenia wstępne, zawiera rejestr zgłoszeń i decyzji w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów oraz rejestr instalacji, którym udzielono zezwolenia wstępnego, prowadzony przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Oba rejestry są udostępnione na stronie internetowej GIOŚ <https://www.gov.pl/web/gios>.

Tabela nr 9. Zestawienie liczby ostatecznych decyzji wydanych w 2023 r. w rozbiciu na rodzaje przemieszczeń (w nawiasach wartości z roku 2022)

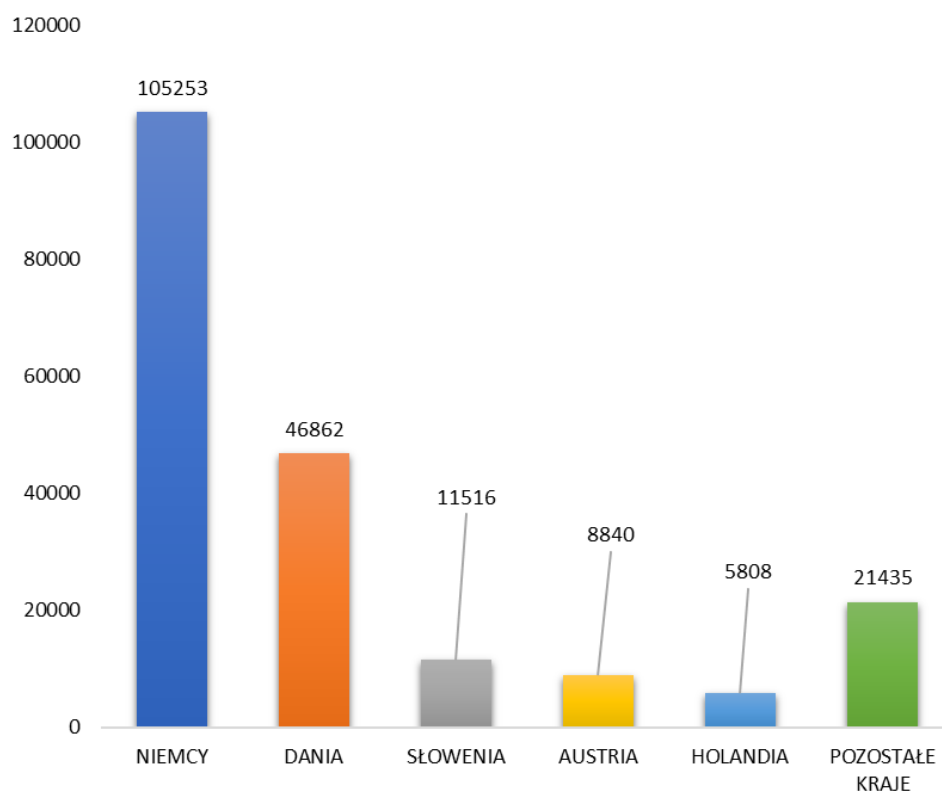
Rodzaje rozstrzygnięć	Rozstrzygnięcia Ogółem	Decyzje zezwalające na przemieszczanie odpadów	Decyzje sprzeciwiające się przemieszczaniu odpadów	Milczące zgody
Liczba decyzji				
Ogółem	216 (202)	196 (189)	10 (5)	10 (8)
Przywóz do kraju	58 (59)	51 (55)	7 (4)	-
Wywóz z kraju	107 (109)	105 (109)	2 (0)	-
Tranzyt	51 (34)	40 (25)	1 (1)	10 (8)

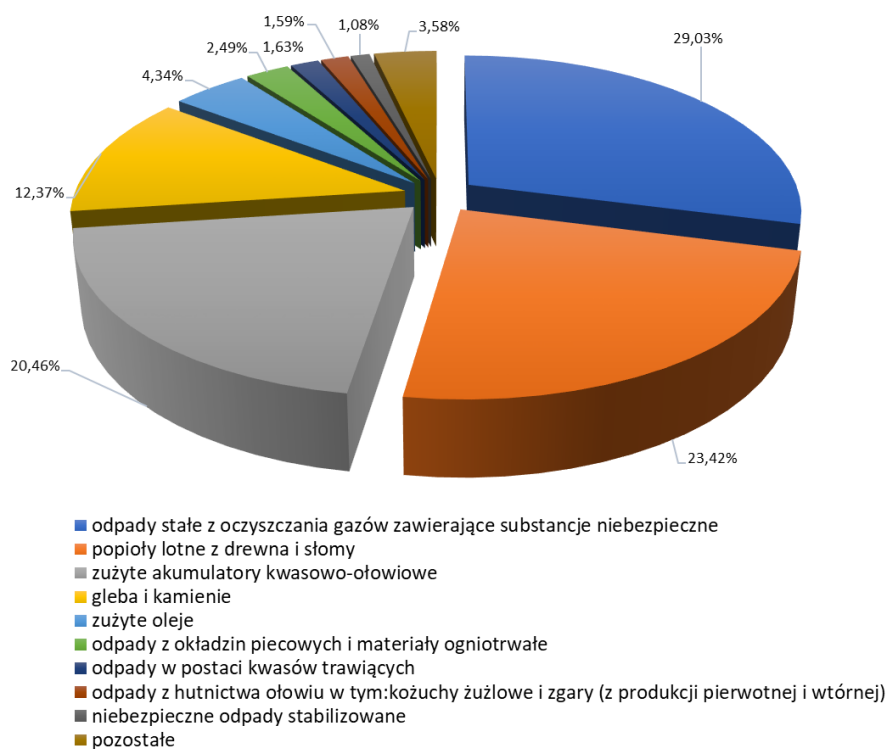
Wykres 11. Wydane decyzje na transgraniczne przemieszczanie w 2023 r.

1.1 Przywóz odpadów do Polski

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2023 r. wydał 58 decyzji dotyczących przywozu odpadów do instalacji zlokalizowanych na terenie Polski, w tym 51 zezwoleń na przywóz odpadów, z których 43 dotyczyło odpadów niebezpiecznych oraz 8 decyzji sprzeciwiających się przywozowi odpadów. Zezwolenia oraz sprzeciwy dotyczyły głównie przywozu odpadów z krajów Unii Europejskiej.

Wykres 12. Masa faktycznie przemieszczonych odpadów [Mg] wg kraju pochodzenia odpadów w 2023 r.

Wykres 13. Główne rodzaje odpadów przywiezione do Polski w 2023 r. (w % faktycznej masy)

W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na przywóz odpadów, w 2023 r. przywieziono do Polski ok. 199 tys. Mg odpadów. Po raz piąty od 2013 r. zaobserwowano spadek ilości sprowadzanych odpadów w stosunku do roku poprzedniego (o 40%!).

Biorąc pod uwagę rodzaje odpadów, największy udział miały odpady stałe z oczyszczania gazów odlotowych wykorzystywane w Polsce do odzysku metali w hutach, odpady w postaci popiołów lotnych z drewna i słomy do produkcji nawozów i środków polepszających właściwości gleby, odpady akumulatorów ołowiowych, z których w hutach odzyskuje się ołów oraz gleba i kamienie przeznaczone do procesu odzysku, jakim jest rekultywacja (wypełnienie) wyrobiska położonego w pobliżu granicy z Niemcami.

Analizując dane dotyczące rzeczywistej ilości przywożonych odpadów, należy wziąć pod uwagę, że GIOŚ wydaje zezwolenia przez cały rok. Ważność zezwoleń to zazwyczaj jeden rok kalendarzowy. Dlatego część odpadów przywiezionych do Polski w 2023 r. odnosi się do zezwoleń wydanych w latach poprzednich i podobnie zezwolenia wydane w 2023 r. realizowane mogą być w części w kolejnych latach.

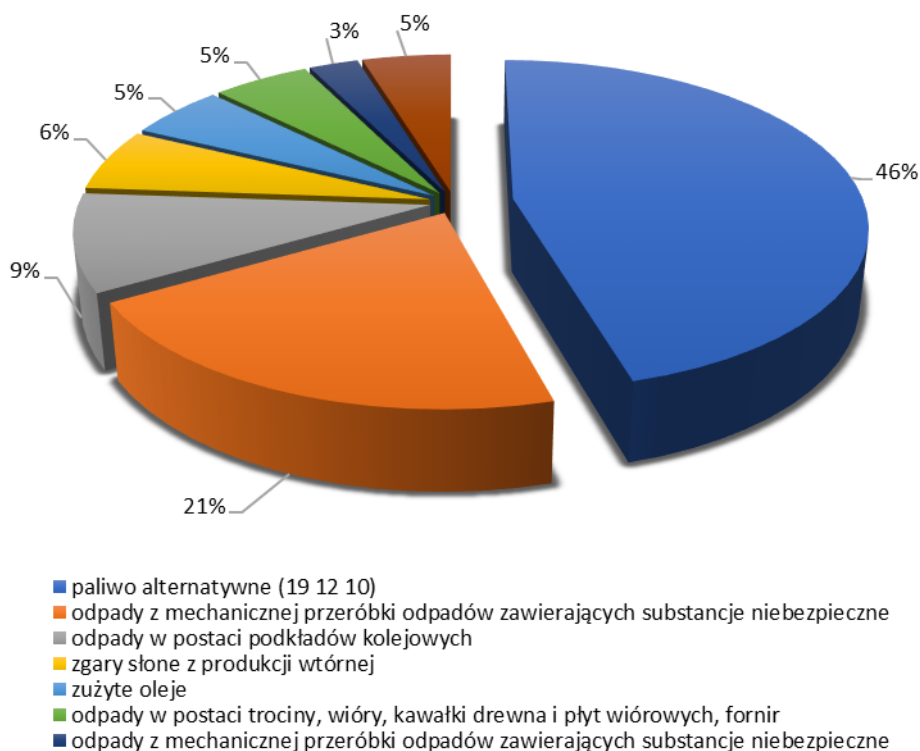
Ponadto, Główny Inspektor wyraził sprzeciw wobec przywozu do Polski odpadów z Niemiec na łączną masę ok. 400 tys. Mg. Przyczyną zgłoszenia sprzeciwów wobec wysyłki ww. odpadów do Polski było nieprzestrzeganie przez odbiorcę odpadów, w okresie poprzedzającym przywóz odpadów, przepisów ochrony środowiska, a także warunków posiadanych decyzji administracyjnych.

1.2 Wywóz odpadów z Polski

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 105 zezwoleń dotyczących wywozu odpadów z kraju, z których 59 dotyczyło odpadów niebezpiecznych.

W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na wywóz odpadów, w 2023 r. wywieziono z Polski ok. 393 tys. Mg odpadów. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost o 18% (w 2022 r. – ok. 333 tys. Mg odpadów).

Najwięcej wyeksportowano odpadów przeznaczonych do spalania z odzyskiem energii: paliwa alternatywnego, odpadów z mechanicznej obróbki odpadów oraz podkładów kolejowych.

**Wykres 14. Główne rodzaje odpadów wywiezionych z Polski w 2023 r.
(w % faktycznej masy)**

1.3 Tranzyt odpadów przez terytorium kraju

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 40 decyzji zezwalających na przewóz ponad 943,5 tys. Mg odpadów przez terytorium Polski, w tym 19 zezwoleń na przewóz ok. 38 tys. Mg odpadów niebezpiecznych oraz udzielił 8 milczących zgód.

Największe ilości odpadów do przemieszczenia przez terytorium Polski zgłosiła Wielka Brytania (825 tys. Mg paliwa alternatywnego do Szwecji).

2. Współpraca IOŚ z przedstawicielami innych służb (Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego) w zakresie zwalczania nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów (ntpo)

Wspólne akcje kontrolne przeprowadzane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska (WIOŚ) we współpracy z innymi organami kontrolnymi stanowiły istotny element skutecznego egzekwowania przepisów dotyczących transgranicznego przemieszczania odpadów. W ramach ww. przedsięwzięć, w 2023 r. skontrolowano łącznie 4 411 transportów, w wyniku których ujawniono 39 przypadków nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów oraz 4 przypadki naruszeń decyzji GIOŚ.

Liczba skontrolowanych transportów i ujawnionych przypadków nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów oraz naruszeń decyzji świadczy o potrzebie prowadzenia w przyszłości regularnych kontroli w tym obszarze.

Współpraca z innymi służbami była kluczowa dla skutecznego monitorowania i egzekwowania przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska i ograniczania nielegalnego transportu odpadów w strumieniu międzynarodowym.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wspierali również inne współpracujące służby kontrolne poprzez dokonywanie oceny towarów, w stosunku do których istniało podejrzenie, że mogą one stanowić odpady.

W 2023 r. inspektorzy WIOŚ udzielili 369 pisemnych odpowiedzi na 389 wniosków o ocenę towaru oraz przeprowadzili 50 oględzin towarów – głównie na wniosek Krajowej Administracji Skarbowej (KAS).

W 2023 r. GIOŚ zorganizował kolejny cykl szkoleń z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów, skierowany do pracowników IOŚ oraz służb zaangażowanych w kontrolę transgranicznego przemieszczania odpadów, tj.: Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Policji i Prokuratury. Odbyły się 4 szkolenia, w których uczestniczyły 302 osoby.

W ramach współpracy międzynarodowej, we wrześniu 2023 r. miały miejsce ćwiczenia kontrolne pn. „Operation Clean Territories” w Lille we Francji. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w ramach unijnego projektu UNITE. Stronę polską reprezentował przedstawiciel GIOŚ. Ćwiczenia obejmowały koordynację działań różnych służb oraz współpracę z lokalnymi władzami i innymi instytucjami odpowiedzialnymi za zarządzanie sytuacjami kryzysowymi.

Inspekcja Ochrony Środowiska we współpracy ze Światową Organizacją Celną, wzięła udział w operacji DEMETER IX, której celem było przeciwdziałanie nielegalnemu międzynarodowemu przemieszczaniu odpadów, substancji zubożających warstwę ozonową, fluoryzowanych gazów cieplarnianych w obrocie lotniczym, morskim oraz w ruchu lądowym.

W akcji, która została zrealizowana w październiku 2023 r., udział wzięli funkcjonariusze administracji celno-skarbowej, Policji, Straży Granicznej i Inspekcji Transportu Drogowego oraz inspektorzy wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska. W ramach akcji kontrolnych operacji DEMETER IX skontrolowano na terenie kraju 2 067 transportów, w wyniku czego ujawniono 9 przypadków nielegalnych przemieszczeń odpadów, natomiast w 1 przypadku naruszenie decyzji GIOŚ oraz przepisów regulujących transgraniczne przemieszczanie odpadów. Z kolei w ramach pozostałych akcji kontrolnych realizowanych we współdziałaniu z przedstawicielami ww. instytucji skontrolowano łącznie 2 344 transporty, w ramach których ujawniono 30 przypadków nielegalnych przemieszczeń odpadów, a także 3 przypadki naruszenia decyzji GIOŚ oraz przepisów regulujących transgraniczne przemieszczanie odpadów.

3. Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów

W 2023 r. inspektorzy z wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska przeprowadzili 157 kontroli w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów, w tym, w instalacjach odzysku odpadów.

W ramach ww. kontroli zrealizowano m.in.:

- 2 kontrole przed wydaniem zezwolenia wstępnego;
- 23 kontrole sprawdzające przestrzeganie warunków decyzji GIOŚ;
- 9 kontroli przed sporządzeniem opinii WIOŚ na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów.

W wyniku 62 kontroli, w których stwierdzono nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów:

- 1 naruszenie dot. przestrzegania warunków decyzji GIOŚ w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów;

- 149 naruszeń przepisów dotyczących gospodarowania odpadami oraz warunków posiadanych decyzji w zakresie gospodarki odpadami;
- 93 naruszenia przepisów dotyczących międzynarodowego przemieszczania odpadów.

W efekcie stwierdzonych nieprawidłowości, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, w ramach działań pokontrolnych:

- wydali 60 zarządzeń pokontrolnych;
- skierowali 56 wniosków do innych organów, m.in. do urzędów celno-skarbowych, GIOŚ i marszałków województw;
- skierowali 33 wnioski do prokuratury;
- w 75 przypadkach podjęli inne działania pokontrolne, takie jak np.: wystawienie mandatów, wystosowanie pouczeń, nałożenie kary pieniężnej.

4 Działania mające na celu zwrot odpadów nielegalnie wwiezionych do Polski

4.1. Nielegalne przemieszczanie odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska otrzymał 258 zgłoszeń dotyczących nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów w postaci pojazdów.

W 43 przypadkach ww. zgłoszeń dokonali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w wyniku przeprowadzanych kontroli podmiotów gospodarczych.

Zdjęcia 6-7. Odpady w postaci uszkodzonych pojazdów i części z pojazdów ujawnione przez służby kontrolne w 2023 r.

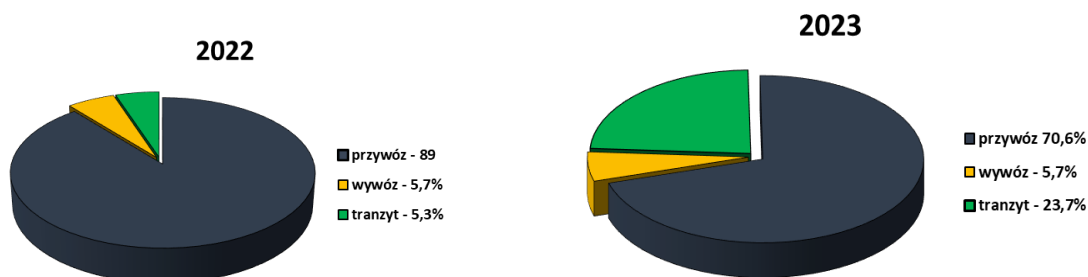
Liczba zawiadomień o nielegalnym przemieszczaniu odpadów, w odniesieniu do roku 2022, utrzymała się na podobnym poziomie: 175 przypadków miało miejsce w 2022 r., natomiast 177 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów ujawniono w 2023 r.

Nieznacznie zmniejszyła się liczba przemieszczeń odpadów pojazdów z 649 szt. w 2022 r. do 545 szt. w 2023 r. W 2022 r. 641 szt. było przedmiotem przywozu do Polski, w 2023 r. ilość ta spadła do 480 szt. Ponad dwukrotnie zwiększyła się liczba ujawnionych przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów używanych/zużytych części pochodzących z pojazdów, tj. z 215,62 Mg w 2022 r. do 526,88 Mg oraz 1 627 szt. części w 2023 r. Należy zwrócić uwagę na fakt, że 325,24 Mg przewożonych części było przedmiotem tranzytu przez terytorium Polski.

Najwięcej przypadków nielegalnego przemieszczania dotyczyło przywozu odpadów do Polski. Liczba tych przypadków wyniosła 125 i objęła 480 szt. pojazdów oraz 154,86 Mg

i 1 627 szt. używanych/zużytych części pochodzących z pojazdów. Najwięcej odpadów w postaci pojazdów zostało sprowadzonych z terytorium Niemiec, następnie USA, Wielkiej Brytanii oraz Francji.

Ujawniono 10 przypadków nielegalnego wywozu, które dotyczyły 35 szt. pojazdów oraz 46,78 Mg używanych/zużytych części pochodzących z pojazdów. W przypadku tranzytu przez terytorium RP ujawniono 42 nielegalne transporty, obejmujące 30 szt. pojazdów oraz 325,24 Mg używanych/zużytych części pochodzących z pojazdów.

Wykresy 15-16. Udział procentowy przypadków wywozu, przywozu i tranzytu odpadów w postaci pojazdów w ogólnej liczbie ujawnionych nielegalnych międzynarodowych przemieszczeń.

W 42 przypadkach Główny Inspektor wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie określenia sposobu zagospodarowania odpadów na terenie kraju. Postępowania te objęły 272 szt. pojazdów oraz 101,42 Mg używanych/zużytych części pojazdów. 249 szt. pojazdów oraz ok. 101,42 Mg używanych/zużytych części ujawnili wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w wyniku przeprowadzonych kontroli.

Zdjęcia 8-9. Odpady w postaci używanych/zużytych części pochodzących z pojazdów oraz uszkodzonych pojazdów zagospodarowane w 2023 r.

W 81 przypadkach z ogólnej liczby zawiadomień Główny Inspektor stwierdził brak podstaw do uznania pojazdów za odpady.

4.2 Pozostałe odpady

W 2023 r. ujawniono 131 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów o łącznej masie 29 841,08 Mg, w tym przemieszczono 5 007,08 Mg w 2023 r., 17 308,483 Mg w 2022 r., 6 932,484 Mg w 2021 r. i 593,034 w 2020 r.

Wśród ww. 131 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów odnotowano 77 przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski, na łączną masę 9 883,97 Mg, w tym:

- 49 przypadków nielegalnego przywozu odpadów z listy zielonej o łącznej masie 5 996,02 Mg. Odpady z listy zielonej zostały przywiezione do Polski bez prawidłowo wypełnionego załącznika VII do rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów lub zostały wysłane do odbiorców, którzy nie mieli zezwolenia na odzysk odpadów,
- 19 przypadków nielegalnego przywozu odpadów zaklasyfikowanych jako odpady spoza listy o masie 309,5 Mg,
- 6 przypadków przywozu odpadów z listy bursztynowej o łącznej masie 3 505,16 Mg. Były to odpady w postaci brykietów z ligniny pohydrolitycznej klasyfikowane pod kodem AC170 i zanieczyszczone tworzywami sztucznymi.
- 3 przypadki przywozu odpadów niebezpiecznych w ilości 73,29 Mg, w tym zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy.

Zdjęcia 10-11. Odpady pociętych śmigiel wiatraków z elektrowni wiatrowej, przywiezione nielegalnie z Niemiec do Polski

Ponadto stwierdzono:

- 33 przypadki nielegalnej wysyłki odpadów z Polski o łącznej masie 19 172,24 Mg, w tym 11 919 Mg odpadów niebezpiecznych w postaci przetworzonych olejów.
- 21 przypadków nielegalnego tranzytu odpadów przez terytorium Polski o łącznej masie 784,874 Mg.

Zdjęcia 12-13. Odpady silników samochodowych zaklasyfikowane jako odpady niebezpieczne, przywiezione nielegalnie ze Słowacji do Polski

W 2023 r. odnotowano wzrost masy nielegalnie przemieszczonych odpadów z 10 882,375 Mg w 2022 r. do 29 841,08 Mg w 2023 r. Wzrost ten związany jest, m.in., z wykryciem w 2023 r. nielegalnych wysyłek odpadów niebezpiecznych w postaci przetworzonych olejów z Polski do Niemiec i Finlandii o łącznej masie 11 919 Mg, które miały miejsce w latach 2021-2022, zgłoszeniem nielegalnego przywozu z Niemiec do Polski odpadów tworzyw sztucznych o masie 2 493 Mg, które miały miejsce w latach 2021-2023, a także wykryciem nielegalnej wysyłki z Polski na Litwę i do Danii odpadów mieszaniny składającej się z oleju, mydeł oraz wody o masie 2 235 Mg, które miały miejsce w latach 2022-2023.

Wśród 77 przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski istotna część pochodziła z Niemiec, tj. 31 przypadków o łącznej masie 8 406,21 Mg.

Zdjęcia 14-15. Odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEiE), przywiezione nielegalnie z Holandii do Polski

W odniesieniu do nielegalnych wysyłek odpadów do Polski należy zauważyć, że w wielu przypadkach odpady były wysyłane do nieuprawnionych odbiorców. Podmioty z terenu Polski, które były wskazane w dokumentach transportowych jako odbiorcy odpadów,

często nie posiadały wymaganych zezwoleń na gospodarowanie odpadami, ani instalacji do odzysku przywiezionych odpadów. Inne nieprawidłowości dotyczyły przypadków, w których dokumentacja dołączana do transportów wysyłanych do Polski była albo niepełna, albo zawierała nieprawdziwe informacje odnośnie charakteru wysłanych do Polski odpadów. Nieprawidłowością było klasyfikowanie odpadów jako odpadów z zielonej listy, którym w transporcie towarzyszył załącznik VII, podczas gdy faktycznie były to mieszaniny odpadów spoza listy, których przywóz do Polski wymaga uzyskania zezwolenia właściwych organów.

Tabela 10. Liczba przeprowadzonych kontroli i podjętych działań pokontrolnych w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

Liczba kontroli					Liczba kontroli, w których stwierdzono naruszenia w podziale na kategorie naruszeń				Liczba skontrolowanych podmiotów / liczba skontrolowanych instalacji odzysku/ instalacji unieszkodliwiania	Działania pokontrolne			
Ogółem	Dot. zezwolenia wstępnego	Dot. art. 5 ust.1 pkt 1 ustawy o tpo	Dot. przestrzegania warunków decyzji GIOŚ	W których stwierdzono NTPO ⁴⁹	1	2	3	4		Liczba wydanych zarządzeń pokontrolnych	Liczba wniosków do Prokuratury	Liczba wniosków do innych organów (podać jakich)	Liczba innych podjętych działań
157	2	9	23	62	84	22	-	-	139/76/0	60	33	56	75

Tabela 11. Liczba stwierdzonych naruszeń w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

Stwierdzone naruszenia													
Ogólna liczba naruszeń	Liczba naruszeń decyzji GIOŚ na transgraniczne przemieszczanie odpadów				Liczba naruszeń przepisów prawa dot. gospodarowania odpadami oraz warunków posiadanych decyzji w zakresie gospodarki odpadami				Liczba naruszeń przepisów dot. międzynarodowego przemieszczania odpadów				
	1	2	3	4	1	2	3	4					

⁴⁹ NTPO- Nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów

230	1	0	0	0	114	35	0	0	93
-----	---	---	---	---	-----	----	---	---	----

Tabela 12. Wnioski innych służb o przeprowadzenie oceny zatrzymanych towarów skierowane do WIOŚ

Organ kontrolny	Liczba skierowanych wniosków	Liczba przeprowadzonych oględzin	Liczba udzielonych pisemnych informacji
KAS	341	37	333
Straż Graniczna	34	0	34
ITD	8	7	2
Policja	6	6	0
Razem	389	50	369

Tabela 13. Wspólne kontrole transgranicznego przemieszczania odpadów WIOŚ z innymi służbami

Wspólne kontrole	Organy uczestniczące w kontroli	Liczba skontrolowanych ładunków	Liczba nielegalnych przemieszczeń odpadów	Liczba stwierdzonych naruszeń decyzji GIOŚ oraz przepisów o tpo
Akcja kontrolna	ITD, SG, KAS, POLICJA	2067	9	1
Inne	ITD, SG, KAS, POLICJA	2344	30	3

Tabela 14. Administracyjne kary pieniężne w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

Liczba wydanych decyzji w 2023r./liczba decyzji prawomocnych			Wysokość nałożonych kar w 2023r./wysokość kar na podstawie decyzji prawomocnych			Liczba odwołań od decyzji		Liczba postęp. egzekucyjnych	Kwota zapłaconych kar		
TPO legalne z naruszeniami	NTPO odpadów pojazdów	NTPO pozostałe odpady	TPO legalne z naruszeniami	NTPO odpadów pojazdów	NTPO pozostałe odpady	Odpady pojazdów	Pozostałe odpady		TPO legalne z naruszeniami	NTPO odpadów pojazdów	NTPO pozostałe odpady
1/0	47/17	26/6	7000/0	2 980 526/ 1 152 650	1 376 000/ 125 000	30	20	21	0	482 896,07	325 667,92

TPO – transgraniczne przemieszczanie odpadów

¹ NTPO – nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów

IV. ZWALCZANIE PRZESTĘPCZOŚCI ŚRODOWISKOWEJ

1. Przykłady ujawnionych przestępstw przeciwko środowisku w 2023 r.

- prowadzenie nielegalnych demontaży pojazdów poza stacją demontażu,
- nielegalne międzynarodowe przemieszczenie odpadów w postaci pojazdów wycofanych z eksploatacji,

Zdjęcie 16. Nielegalny demontaż (woj. pomorskie).

- przetwarzanie odpadów niewyszczególnionych w decyzjach z zakresu ochrony środowiska;
- nielegalne gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi i odpadami komunalnymi, w tym w szczególności odpadami pochodzącymi z sortowania odpadów komunalnych,
- w województwach na południu kraju występuje proceder deponowania odpadów w miejscu nielegalnie pozyskanego m.in. żwiru – w sposób minimalizujący możliwości ujawnienia; na powierzchni czynione są pozory normalnego ukształtowania terenu, natomiast pod ziemią zamiast naturalnie występującego żwiru znajdują się odpady,
- przestępczość zorganizowana o charakterze ponadwojewódzkim, polegająca na nielegalnym obrocie odpadami przez współpracujące ze sobą podmioty gospodarcze. W zarządach często pojawiają się te same nazwiska lub powtarzają się ci sami pełnomocnicy,
- spalanie odpadów w instalacjach bez odpowiednich zezwoleń jak i poza instalacjami,
- zaniedbania w eksploatacji urządzeń chroniących środowisko, o których mowa w art. 186 kk,

- fałszowanie decyzji organów wydających decyzje w zakresie gospodarki odpadami oraz posługiwanie się nimi w celu rejestracji działalności w Bazie BDO,
- utylizacja odpadów płynnych, szczególnie odpadów chemicznych, w sposób niezgodny z posiadanymi pozwoleniami i zagrażający środowisku.

Zdjęcie 17. Wylewanie nieznanymi substancjami do wykopanego dołu ze zbiornika DPPL (woj. mazowieckie).

Zdjęcie 18. Deponowanie odpadów na terenie wyrobiska (woj. podlaskie).

2. Zadania w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku realizowane na podstawie uprawnień wynikających z art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska

Zadania w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku realizowane przez Inspekcję Ochrony Środowiska, na podstawie uprawnień wynikających z art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, każdorazowo wiążą się z prowadzeniem działań analitycznych, polegających m.in. na:

- sprawdzaniu informacji zawartych w posiadanych zasobach np. bazie Informatycznego Systemu Wspomagania Kontroli (ISK),
- analizie danych zawartych w Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO),
- uzyskiwaniu danych umożliwiających identyfikację wizualną terenów,
- identyfikacji podmiotów oraz ustaleniu ich stanu formalno-prawnego w celu zebrania informacji niezbędnych do podjęcia działań (*weryfikacja w ogólnodostępnych bazach danych tzw. „biały wywiad”*).

Tabela 15. Liczba czynności na podstawie art. 10b ustawy o IOŚ, przeprowadzonych w 2023 r.	
Województwo	Liczba podejmowanych czynności
Dolnośląskie	1 074
Kujawsko-Pomorskie	532
Lubelskie	56
Lubuskie	38
Łódzkie	243
Małopolskie	275
Mazowieckie	4 425
Opolskie	454
Podkarpackie	187
Podlaskie	173
Pomorskie	295
Śląskie	312
Świętokrzyskie	100
Warmińsko-Mazurskie	84
Wielkopolskie	262
Zachodniopomorskie	48
WIOŚ ogółem	8 091
GIOŚ	286
WIOŚ i GIOŚ ogółem	8 377

3.1 Wykorzystanie środków technicznych

Do wykrywania przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku wykorzystywany jest wysokiej klasy sprzęt techniki specjalnej. W 2023 roku użyto następujących narzędzi:

- fotorułka – 140 razy,
- bezzałogowy statek powietrzny (BSP) – 1121 razy,
- georadar – 32 razy,
- wiertnica – 16,
- kamery specjalistyczne – 60 razy.

Największe wykorzystanie sprzętu wymienionego powyżej odnotowano w województwach: dolnośląskim, lubuskim, pomorskim i zachodniopomorskim.

3.2 Działania analityczne wykorzystywane przy realizacji zadań

W 2023 r. dokonano 5379 analiz. Działania analityczne polegały głównie na analizie kart przekazania odpadów w systemie BDO, w przypadkach podejrzenia niezgodnego z przepisami przekazywania, transportu lub przyjęcia odpadów. Na podstawie analizowanych danych sporządzano zestawienia podmiotów, ilości i rodzajów odpadów oraz innych istotnych danych, które były wykorzystywane podczas dalszych działań w trybie art. 10b ustawy o IOŚ lub w kontrolach.

Ponadto analizowano informacje zawarte w ogólnodostępnych rejestrach (*m. in. KRS, CEiDG, rejestr.io*) pod kątem powiązań poszczególnych podmiotów, jak również dane zawarte na portalach aukcyjnych (*m.in. allegro, olx*) w przypadku podejrzenia dokonywania nielegalnego demontażu pojazdów.

3.3. Charakterystyka naruszeń stwierdzonych podczas zrealizowanych zadań.

W 2023 r. do najczęściej ujawnianych naruszeń należały:

- nieprawidłowa gospodarka wodno-ściekowa, w szczególności odprowadzanie ścieków do środowiska bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego,
- zanieczyszczanie gleby substancjami ropopochodnymi i metalami ciężkimi,
- porzucanie i zakopywanie odpadów,
- termiczne przekształcanie odpadów poza spalarnią,
- nieprawidłowe postępowanie z odpadami zawierającymi azbest,
- zbieranie i przetwarzanie odpadów bez wymaganego zezwolenia, w szczególności demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- składowanie odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym,
- nielegalne podnoszenie poziomu terenu z wykorzystaniem odpadów,
- prowadzenie ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- przyjmowanie, w ramach rekultywacji lub niwelacji terenu, odpadów nie ujętych w zezwoleniach, w tym odpadów niebezpiecznych,
- transport odpadów bez wymaganej dokumentacji,
- brak oznakowania środków transportu odpadów, stwierdzano istotną rolę pośredników w obrocie odpadami w kierowaniu odpadów do podmiotów formalnie uprawnionych do ich zagospodarowania, do których odpady ostatecznie nie trafiały.

3.4. Wybrane przykłady zadań realizowanych na podstawie art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska

Nielegalne deponowanie odpadów na dużą skalę i fałszowanie dokumentacji odpadowej (woj. śląskie).

Na podstawie analizy kart przekazania odpadów (w systemie BDO) wytypowano podmiot (woj. śląskie), który przyjmował znaczne ilości odpadów komunalnych, w tym spoza terenu województwa. Jednocześnie podmiot generował znaczne ilości kart przekazania odpadów do podmiotów, o których Inspektorat posiadał informację, że faktycznie nie prowadzą działalności w miejscach wskazanych w kartach przekazania odpadów jako docelowe.

W wyniku powyższego przeprowadzono obserwację wytypowanego podmiotu, z jednoczesną bieżącą analizą danych w BDO, która wykazała, że przewożone odpady nie były przyjmowane. Transportowane odpady na naczepie pokrywano warstwą ziemi, a następnie jako ziemię przekazywano do podmiotu prowadzącego rekultywację terenu.

W związku z przedmiotowymi ustaleniami przy udziale funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Będzinie i Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach podjęto równoległe czynności w obu podmiotach, których efektem było ujawnienie modus operandi sprawców oraz zatrzymanie i skierowane na parking strzeżony (w celu wydania decyzji o sposobie zagospodarowania odpadów przez ich posiadacza) wszystkich trzech nielegalnych transportów odpadów kierowanych na zwałowisko w tym dniu. Na terenie zwałowiska przeprowadzono szczegółowe oględziny, w tym z wykorzystaniem sprzętu ciężkiego do wykopów i laboratorium CLB GIOŚ do badań gleby.

Z uwagi na ujawnienie ogromnej skali nielegalnie zdeponowanych odpadów, w tym wykazujących właściwości niebezpieczne, Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wstrzymał działalność podmiotu w trybie art. 12 ust. 4 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Szczegółowa kontrola na terenie firmy wykazała szereg rażących naruszeń w zakresie postępowania z odpadami, a także pozwoliła na ujawnienie składowiska odpadów niebezpiecznych. Na podstawie analizy zabezpieczonego monitoringu wykazano, iż proceder ten trwał od dłuższego czasu, a działalność firmy była ukierunkowana przede wszystkim na nielegalny obrót odpadami. W obu przypadkach sprawy prowadzą właściwe miejscowo jednostki prokuratury.

Prowadzenie gospodarki odpadami niebezpiecznymi niezgodnie z przepisami ochrony środowiska (woj. świętokrzyskie)

We współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Kielcach na przełomie sierpnia i września 2023 r. podjęte zostały działania polegające na obserwacji w woj. świętokrzyskim terenie, na którym znajduje się składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Czynności zostały podjęte w związku z podejrzeniem prowadzenia gospodarki odpadami niebezpiecznymi niezgodnie z przepisami ochrony środowiska oraz w sposób stanowiący bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia człowieka. Ustalono, że ww. składowisko odpadów niebezpiecznych prowadzone jest na podstawie decyzji Marszałka Województwa Świętokrzyskiego udzielającej pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji do składowania odpadów z wyłączeniem odpadów obojętnych o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25 000 ton oraz decyzji Marszałka Województwa zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

W toku realizowanych czynności z wykorzystaniem bezzałogowego statku powietrznego stwierdzono, iż odpady w postaci płyt azbestowo-cementowych dowożone były na teren składowiska na paletach (*ofoliowanych czarną folią typu stretch*) ułożonych na naczepach pojazdów ciężarowych, następnie za pomocą wózka widłowego zdejmowane z naczepy i wrzucane bezpośrednio do prowizorycznych kwater, co w konsekwencji powodowało rozerwanie folii stretch i połamanie płyt azbestowo-cementowych. Podczas wykonywania ww. czynności zauważono biały pył unoszący się nad miejscem zrzutu odpadów do kwatery. Ponadto stwierdzono, że odpady w postaci płyt azbestowo-cementowych po umieszczeniu w kwaterze były następnie ugniatane koparkami gąsienicowymi. Dodatkowo pracownicy i osoby obecne podczas rozładowywania i wrzucania płyt azbestowo-cementowych nie były wyposażone w środki ochrony indywidualnej: odzież ochronną i maski z filtrem, zabezpieczające przed szkodliwym oddziaływaniem włókien azbestowych.

Powyżej opisany sposób składowania odpadów prowadzony był wbrew warunkom udzielonego pozwolenia zintegrowanego i treści instrukcji prowadzenia składowiska opracowanej przez podmiot zarządzający składowiskiem i zatwierdzonej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego.

W związku z powyższym w październiku 2023 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach rozpoczął wspólnie z Policją kontrolę (*działania w toku*) podmiotu odpowiedzialnego za ten proceder.

Stwierdzono następujące naruszenia:

- sposób prowadzenia składowiska odpadów niebezpiecznych zawierających azbest jest niezgodny z posiadaną decyzją oraz instrukcją prowadzenia składowiska odpadów niebezpiecznych i wyczerpuje ustawowe znamiona przestępstwa przeciwko środowisku określonego w treści art. 183 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny;
- gospodarka odpadami prowadzona przez kontrolowany podmiot jest niezgodna z wymogami określonymi w art. 16 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Zdjęcie 19. Składowanie odpadów niebezpiecznych niezgodnie z przepisami ochrony środowiska oraz wbrew warunkom pozwolenia i instrukcji prowadzenia składowiska (*zrzut odpadów do prowizorycznej kwatery*).

Zdjęcie 20. Zakopywanie i zagęszczanie płyt azbestowo-cementowych na składowisku odpadów niebezpiecznych.

Spalanie odpadów poza spalarnią odpadów (woj. opolskie)

WIOŚ w Opolu podjął działania w wyniku zgłoszenia dotyczącego spalania odpadów gumowych na terenie zakładu zajmującego się zbieraniem odpadów. Na miejscu inspektorzy WIOŚ w Opolu potwierdzili, że dochodziło do spalania zużytych opon samochodowych w metalowym kontenerze. Straż Pożarna, ugasiła palące się odpady.

W wyniku ustaleń stwierdzono następujące naruszenia:

- termiczne przekształcanie odpadów poza spalarnią odpadów lub współspalarnią odpadów,
- brak zapisu obrazu wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania odpadów oraz niezapewnienie wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska właściwemu ze względu na lokalizację miejsca magazynowania lub składowania odpadów dostępności obrazu z wizyjnego systemu kontroli tego miejsca w czasie rzeczywistym przez system teleinformatyczny.

Zdjęcie 21. Spalanie opon w metalowym kontenerze (woj. opolskie).

Zbieranie i składowanie odpadów niebezpiecznych bez zezwolenia (woj. zachodniopomorskie)

Zadanie zainicjowane przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska dotyczyło zbierania odpadów niebezpiecznych przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą. Stałe miejsce wykonywania działalności gospodarczej znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Odra Zachodnia. W trakcie prowadzonych czynności dokonano: przeliczenia wszystkich zbiorników, beczek i mauserów, odczytano z etykiet umieszczonych na opakowaniach rodzaje substancji i chemikaliów składowane na terenie przedmiotowej nieruchomości, dokonano także oceny organoleptycznej miejsca składowania odpadów (*wzrok, węch, dotyk*). W trakcie prowadzonych oględzin stwierdzono nie mniej niż: 412 mauserów, każdy o poj. 1 000 l; 299 beczek, każda o poj. 200 l; 5 zbiorników paliwowych, każdy o pojemności 60 tys. l; 10 zbiorników paliwowych, każdy o pojemności 15 tys. l.

Wskazane powyżej mauserzy, beczki i zbiorniki wypełnione były odpadami niebezpiecznymi w postaci: zaolejonych wód, przepracowanych olejów silnikowych, filtrów olejowych, zaolejonego czyściwa, odpadowych klejów, płynów hamulcowych. Stwierdzono ponadto, iż w niektórych beczkach oraz workach foliowych składowane są chemikalia w postaci: formaldehydu, acetonitrylu (*cyjanometan*), kwasu siarkowego, azotanu sodu, nadsiarczanu potasu, które są substancjami: trującymi, poważnie zagrażającymi zdrowiu, łatwopalnymi, trującymi dla środowiska oraz żrącymi. Stwierdzono także, że duża część mauserów w obecnym stanie uniemożliwia bezpieczne składowanie i bezpieczny transport znajdujących się w nich odpadów. Duża część mauserów i beczek była otwarta i wypełniona po „korek” substancjami, które się przelewały. Wokół części mauserów i beczek stwierdzono duże plamy olejowe, a z niektórych z nich wycieki substancji. W części mauserów stwierdzono podcinane górne części, a w pozostawionych elementach znajdowały się smary oraz zaolejone

czyściwo. Wokół tych opakowań na powierzchni ziemi stwierdzono plamy olejowe. Ponadto stwierdzono wyciek cieczy koloru czarnego. Wyczuwalne były substancje ropopochodne.

Stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- zbieranie odpadów bez zezwolenia, co stanowiło naruszenie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach,
- składowanie wbrew zakazowi na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, środków chemicznych oraz substancji, które mogą zanieczyścić wody, co stanowi naruszenie art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy z 20 lipca 2017 r. Prawo wodne,
- składowanie odpadów i substancji w taki sposób i w takich warunkach, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, co stanowi czyn zabroniony określony w treści art. 183 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.

Zdjęcie 22. Miejsce ujawnienia odpadów.

Udaremnienie próby zdeponowania niesortowanych odpadów komunalnych na terenie kopalni (woj. dolnośląskie)

W dniu 09.02.2023 r. WIOŚ we Wrocławiu podjął czynności na terenie kopalni piasku. Działania były prowadzone przy współpracy z funkcjonariuszami Policji oraz Państwowej Straży Pożarnej. Inspektorzy prowadząc obserwację z wykorzystaniem bezzałogowego statku powietrznego (BSP) ujawnili „na gorąco” i udaremnili nielegalne zdeponowanie 60 ton niesortowanych odpadów komunalnych na terenie ww. kopalni. Kierowcy dwóch pojazdów zostali zatrzymani podczas próby wyładunku. Transporty zostały zabezpieczone do dalszych czynności. O zdarzeniu poinformowano władze samorządowe oraz Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego. W akcji uczestniczyła Jednostka Ratownictwa Chemicznego Straży Pożarnej. Zawiadomiono organy ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa o czyn z art. 183 par. 1 KK.

Zdjęcie 23. Ujawnienie nielegalnego deponowania odpadów komunalnych na terenie kopalni piasku.

Nielegalny demontaż pojazdów (woj. pomorskie)

W związku z otrzymaniem z Policji zgłoszeniem w sprawie magazynowania odpadów oraz prowadzenia nielegalnego demontażu pojazdów poza stacją demontażu, w wyniku przeprowadzonych czynności na podstawie art. 10b ustawy o IOŚ stwierdzono zbieranie odpadów budowlanych zmieszanych z odpadami tworzyw sztucznych, papieru, kilkudziesięcioma oponami, elementami drewnianymi i metalowymi oraz pojemnikami po różnych substancjach chemicznych. Właściciel terenu zeznał, że odpady pochodziły z budów prowadzonych na innych działkach z terenu województwa pomorskiego. Odpady były magazynowane bez rozdzielania na poszczególne rodzaje, na nieutwardzonym terenie, w sposób niezapobiegający rozprzestrzenianiu się, bez oznakowania wskazującego kod i nazwę odpadu. Ponadto teren nie był objęty monitoringiem miejsc magazynowania odpadów. Wyniki kontroli zostały przekazane do Państwowej Straży Pożarnej w związku z magazynowaniem odpadów palnych oraz do Marszałka Województwa Pomorskiego celem naliczenia opłaty podwyższonej.

Zdjęcie 24. Nielegalny demontaż pojazdów.

Deponowanie odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym (woj. wielkopolskie)

W dniu 21.05.2023 r. pozyskano telefoniczną informację od Policji o ujawnieniu w hali magazynowej ciekłych odpadów tj. ok. 70 palet z pojemnikami typu mauzer lub beczkami owiniętymi folią. Doszło do rozszczelnienia co najmniej 3 pojemników, które zostały doraźnie zabezpieczone przez Straż Pożarną. W hali magazynowej i w jej bezpośrednim sąsiedztwie wyczuwalny był charakterystyczny zapach lotnych związków organicznych. Przed halą pod wiatrą ujawniono dwa mauzery z ciekłymi odpadami. Ponadto za zabudowaniami znajdował się rozszczelniony mauzer, z którego zawartość zanieczyściła nieutwardzony grunt, co wiązało się z zagrożeniem zanieczyszczenia gleby.

Przy pomocy miernika wielogazowego MultiRae w hali magazynowej stwierdzono wysokie stężenie Lotnych Związków Organicznych. Analiza pobranych przez pracowników CLB próbek gleby do badań wykazała jej powierzchniowe zanieczyszczenie substancjami z grupy Wielopierścieniowych Węglowodorów Aromatycznych (WWA). Obszar zanieczyszczenia to ok 1,5 m².

W przedmiotowej sprawie na zlecenie Prokuratury Okręgowej przeprowadzono czynności analityczne, podczas których analizie poddano dane znajdujące się na fragmentach etykiet ujawnionych na pojemnikach w kontekście danych zawartych w BDO. Na podstawie zebranych informacji oraz przeprowadzonych analiz ustalono przepływ odpadów od wytwórcy do poszczególnych odbiorców. Wytypowano podmioty odpowiedzialne na fikcyjny obrót odpadami. Podmioty odpowiedzialne za zdeponowanie odpadów niebezpiecznych powiązane były z innymi miejscami magazynowania odpadów ujawnianych na terenie całego kraju. W przedmiotowej sprawie toczy się śledztwo.

Ponadto o magazynowaniu odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym poinformowano Wójta Gminy.

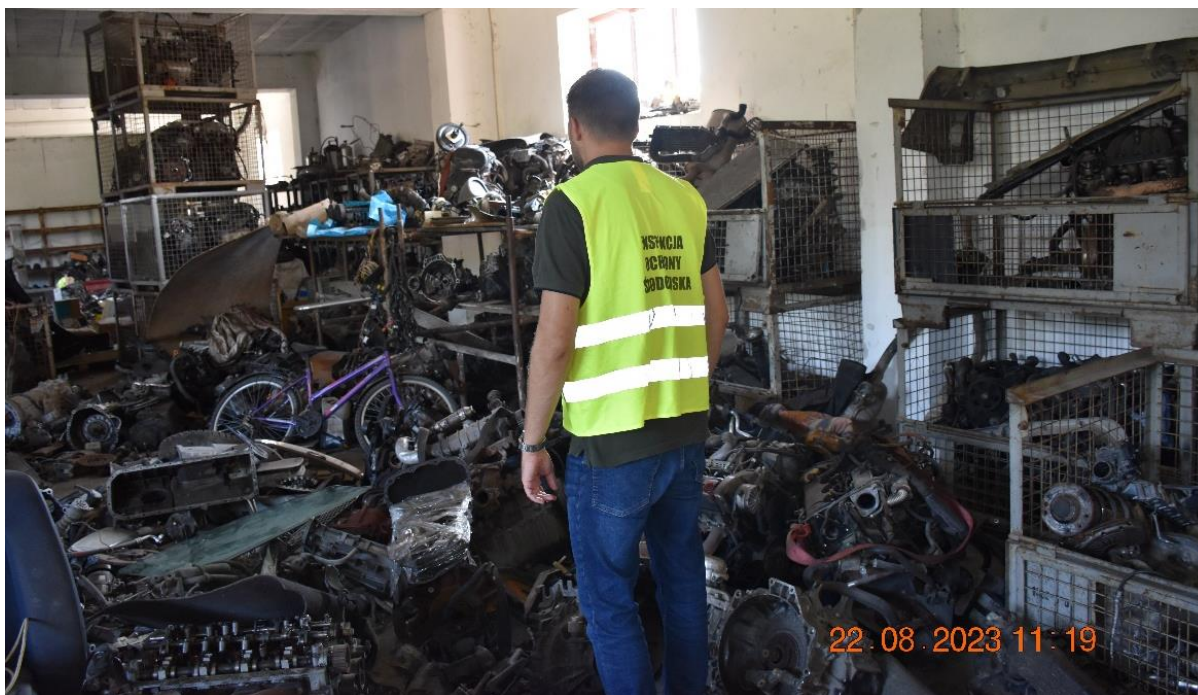
Zdjęcie 25. Miejsce ujawnienia odpadów.

Nielegalny demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji (woj. podkarpackie)

W dniu 22.08.2023 r. oraz w dniu 24.08.2023 r. na podstawie art. 10b IOŚ, wspólnie z funkcjonariuszami Policji inspektorzy WIOŚ w Rzeszowie przeprowadzili oględziny terenu nieruchomości, gdzie ujawniono prowadzenie nielegalnego demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. W wyniku przeprowadzonych czynności w trybie art. 10b ustawy o IOŚ m.in. oględzin i przesłuchań rozpoczęto kontrolę interwencyjną.

Na terenie nieruchomości stwierdzono łącznie 77 pojazdów, które były zarówno kompletne, jak i w różnym stopniu zdemontowane.

Stwierdzono następujące naruszenia: dokonywanie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu, nieprowadzenie ewidencji odpadów, magazynowanie odpadów niezgodnie z wymaganiami, o których mowa w art. 25 ust. 1 – 6 ustawy o odpadach: tj. brak etykiet na pojemnikach zawierających odpady niebezpieczne, brak oznakowania lokalizacji poszczególnych rodzajów odpadów innych niż niebezpieczne.

Zdjęcie 26. Miejsce demontażu pojazdów i magazynowania odpadów.

Kontrola w związku ze zgłoszeniem zrzutu ścieków przemysłowych wylotem kanalizacji deszczowej (woj. dolnośląskie)

W związku ze zgłoszonym zrzutem ścieków przemysłowych wylotem kanalizacji deszczowej do rowu przydrożnego, przeprowadzono czynności w trybie art. 10 b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. W trakcie oględzin zauważono białe, pienne ścieki przy wylocie kanalizacji, w rowie oraz w pobliskim zbiorniku.

Na podstawie wszystkich ustaleń stwierdzono nieprawidłowości:

- 1) Odprowadzanie wylotem kanalizacji deszczowej ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego;
- 2) Zrzut ścieków przemysłowych bezpośrednio do rowu melioracyjnego bez wymaganego prawem pozwolenia wodnoprawnego.

W związku z powyższym skierowano wystąpienie do Wód Polskich, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, wniesiono wniosek do prokuratury w związku z popełnieniem czynu określonego w art. 182 §1 Kodeksu Karnego oraz podjęto czynności kontrolne wobec podmiotu odpowiedzialnego za naruszenia.

Zdjęcie 27. Wylot kanalizacji.

4. Wykorzystanie i udostępnianie informacji uzyskanych w trakcie czynności prowadzonych na podstawie art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (ustawy o IOŚ)

W wyniku ustaleń poczynionych w toku zrealizowanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska czynności w trybie art. 10b ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, w 2023 r. podjęte zostały następujące działania:

- złożono do organów ścigania 136 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- wykorzystanie w sprawach o wykroczenia – 50,
- nałożono 59 mandatów karnych,
- przeprowadzono 127 kontroli przez IOŚ,
- skierowano 622 wystąpienia do innych organów *(właściwych wg posiadanych kompetencji)*.

Ponadto w uzasadnionych przypadkach przeprowadzono postępowania administracyjne.

W 2023 r. na wniosek organów wyszczególnionych w art. 10d ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, udostępniono 142 informacje uzyskane w czasie prowadzenia czynności, o których mowa w art. 10b ust. 2 *(ustawy o IOŚ)*.

5. Wybrane przykłady kontroli

Kontrola w zakresie nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami (woj. pomorskie)

Pomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w dniach 12.01 – 3.08.2023 r. przeprowadził kontrolę dotyczącą działalności prowadzonej na terenie żwirowni, w tym terenu niekorzystnie przekształconego po eksploatacji złoża kopaliny stałej. W wyniku przeprowadzonych czynności ustalono, że na teren żwirowni przyjęto rozdrobnione odpady komunalne o kodzie 19 12 12, tj. „Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11”, nieujęte w zezwoleniu na przetwarzanie odpadów, udzielonym decyzją Marszałka Województwa Pomorskiego. W obszarze rekultywowanym stwierdzono hałdę odpadów 19 12 12 o objętości 215,13 m³ nierozprowadzonych jeszcze po powierzchni terenu oraz nasyp odpadów (*odpady rozprowadzone po powierzchni terenu*), których łączna objętość wyniosła 120 948,37 m³.

W toku kontroli stwierdzono między innymi następujące naruszenia: niekontrolowanie jakości odpadów pod kątem zgodności faktycznego rodzaju odpadów z przypisanym mu kodem (*kontrolowana była jedynie masa odpadów oraz ilość transportów*); nie wyznaczono osoby odpowiedzialnej za weryfikację rodzaju i jakości odpadów; odpady były przyjmowane również w przypadku wątpliwości, co do ich składu i właściwości; niezorganizowanie prac rekultywacyjnych w sposób zapewniający, aby nie stanowiły one zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. W wyniku kontroli przeprowadzonej przez Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gdańsku została wydana decyzja administracyjna wstrzymująca ruch likwidowanej części zakładu w zakresie robót górniczych w związku ze stwierdzonymi przez ten organ nieprawidłowościami (*brak planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, brak dokumentacji rekultywacji*).

Zdjęcie 28. Zakopywanie rozdrobnionych odpadów komunalnych w wyrobisku.

Ustalono, że główne zagrożenia dla środowiska związane są ze zdeponowaniem odpadów w żwirowni, które przez stosunkowo krótki czas przenikają przede wszystkim do pierwszego poziomu wodonośnego (PPW), który nie służy jednak do zbiorowego zaopatrzenia ludzi w wodę. Od powierzchni terenu do zwierciadła PPW występują dobrze przepuszczalne

osady piaszczysto-żwirowe. Taka budowa geologiczna sprzyja migracji potencjalnych zanieczyszczeń z powierzchni terenu do warstwy wodonośnej w dłuższej perspektywie czasu. Wody PPW na terenie Zakładu Górniczego są bardzo podatne na potencjalne skażenie. Główny użytkowy poziom wodonośny jest jednak w pełni zabezpieczony przed czynnikami antropogenicznymi. Na podstawie powyższych ustaleń przekazano zawiadomienie do prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa.

Kontrola w zakresie nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami (woj. świętokrzyskie)

Kontrola przeprowadzona została w związku z ujawnieniem porzuconych odpadów. W toku realizowanych czynności:

- pozyskano zapis zapisu wizyjnego systemu kontroli, obejmujący plac manewrowy oraz drogi dojazdowe użytkowane przez Spółkę (*w celu ustalenia stanu faktycznego, co do obrotu odpadami*),
- przeprowadzono oględziny zakładu,
- przesłuchano pracowników oraz przedstawicieli Spółki.

Stwierdzone nieprawidłowości:

- podmiot transportował odpady pojazdem, który nie posiadał odpowiedniego oznakowania, tj. tabliczki z napisem „ODPADY”,
- kontrolowany naruszył warunki posiadanej decyzji Starosty Kieleckiego,
- podmiot sporządził i przekazał Marszałkowi Województwa Świętokrzyskiego roczne sprawozdanie o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami za rok 2022, niezgodnie ze stanem rzeczywistym, nie uwzględniając wytworzonych odpadów,
- podmiot 4-krotnie przekazał odpady klasyfikowane pod kodem 19 01 17* - Odpady z pirolizy odpadów zawierające substancje niebezpieczne oraz 1-krotnie przekazał zmieszane odpady klasyfikowane pod kodami 19 01 18 – Odpady z pirolizy odpadów inne niż wymienione w 19 01 17, 17 01 01 – Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów, 17 01 02 Gruz ceglany oraz 17 02 01 – Drewno, do nieuprawnionych odbiorców,
- kontrolowana spółka jest odpowiedzialna za usuwanie i neutralizację odpadów o kodach 19 01 18, 17 01 01, 17 01 02, 17 02 01 w warunkach oraz w sposób mogący zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi, a także prowadzić do obniżenia jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, a nawet zniszczenia środowiska roślinnego i zwierzęcego. Ponadto Spółka porzucała niebezpieczne odpady o kodzie 19 01 17*, w miejscu nieprzeznaczonym do ich składowania lub przechowywania,
- kontrolowany podmiot nie prowadził jakościowej i ilościowej ewidencji w postaci kart ewidencji odpadów dot. niektórych wytwarzanych oraz zbieranych odpadów o kodach: 19 10 01, 19 10 02, 07 02 80, 07 02 99, 16 01 03, 16 01 99, 19 12 04 i 19 12 12,
- kontrolowany podmiot prowadził jakościową i ilościową ewidencję odpadów w postaci karty ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem faktycznym,
- kontrolowany podmiot nie prowadził jakościowej i ilościowej ewidencji w postaci kart przekazania odpadów o kodach 19 01 17*, 19 01 18, 17 01 01, 17 01 02, 17 02 01,
- kontrolowany podmiot prowadził niezgodnie ze stanem rzeczywistym jakościową i ilościową ewidencję odpadów, z zastosowaniem karty przekazania odpadów.

Zdjęcie 29. Przedstawia poglądowo teren zakładu Spółki. Fotografię wykonano przy użyciu bezzałogowego statku powietrznego.

Kontrola w związku z nielegalnym przemieszczaniem odpadów (woj. śląskie)

W wyniku kontroli ujawniono zakopywanie odpadów na działce w trakcie prowadzonych prac niwelacyjnych oraz magazynowanie odpadów niezgodnie z przepisami. Udostępnione dokumenty na okoliczność międzynarodowego przemieszczania odpadów były niekompletne i sprzeczne z ewidencją odpadów i stanem zastanym. W trakcie kontroli spółka przekazała szereg dokumentów w celu poświadczenia faktu przemieszczania odpadu za granicę kraju. Okazane dokumenty, tj. zał. VII i listy przewozowe w wielu przypadkach posiadały niepełne informacje. Stwierdzono nie wskazywanie masy przemieszczanych odpadów, a także brak wymaganych podpisów. Na potwierdzenie wykonania przemieszczenia odpadów spółka przekazała ponadto kontrolującym faktury wystawione przez inny podmiot na masę ok. 1800 Mg większą, niż posiadane prawidłowo wypełnione dokumenty przekazania. Ustalenia jednoznacznie wskazują na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 183 § 4 kodeksu karnego.

Zdjęcie 30. Ujawnienie faktu zakopywania odpadów.

Kontrola w zakresie nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami (woj. małopolskie)

W związku z informacjami o deponowaniu materiałów nieznanego pochodzenia przeprowadzono kontrolę w miejscu zdarzenia, oraz kontrole krzyżowe podmiotów, uczestniczących w nielegalnym obrocie odpadami. Ustalono, że w naturalnym zagłębieniu terenu zostały zdeponowane odpady nieznanego pochodzenia w postaci sypkiej oraz zbrylonej.

Z pryzmy wydobywał się chemiczny, gryzący zapach, którego intensywność zwiększała się przy poruszeniu odpadu. Na wypłaszczonej czaszy pryzmy stwierdzono zastoiny odciek o konsystencji emulsji wodnej, koloru lekko żółtego. W miejscach zawilgniętych zdeponowany odpad był grząski. Pryzma, w której zgromadzony był odpad miała wymiary ok 70 m długości, od 14,5 do 22 m szerokości i od 4 do 6 m wysokości (*bryła o pojemności około 6 500 m³*).

Wykonane terenowe pomiary odcieku z zastoiny znajdującej się na pryzmie wykazały: pH 11,88 oraz przewodność: 89 110 μS . Wobec powyższych ustaleń organoleptycznych (*silny drażniący zapach chemiczny*), wizualnych, (*niejednorodne zabarwienie i uziarnienie*), stwierdzenia w pryzmie widocznych elementów takich jak tłuczka szklana, zgary, elementy metalowe, wyników pomiarów parametrów terenowych odcieku (*pH oraz przewodności*) i faktu, że przedmiotowa działka przylega bezpośrednio do potoku Pławianka będącego dopływem rzeki Biała Tarnowska, na której to znajdują się dwa ujęcia wody pitnej, uznano, że deponowanie odpadu nieznanego pochodzenia o ww. cechach stwarza zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi oraz zagrożenie zniszczenia środowiska. W związku z tym Inspektorzy przy obecności funkcjonariuszy Policji dokonali wstrzymania działalności polegającej na dowożeniu odpadów nieznanego pochodzenia na teren przedmiotowej działki, następnie wydano decyzje w tym przedmiocie.

Skierowano zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej w Gorlicach o podejrzeniu popełnienia przestępstwa o czyn z art. 183 § 1 Kodeksu karnego.

Zdjęcie 31. Pobór próbek odcieku do badań.

Skierowano również wystąpienia do Burmistrza Miasta Grybów, Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla Powiatu Nowosądeckiego i Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego.

W dniu 6 listopada 2023 r., pracownicy Centralnego Laboratorium Badawczego Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska Oddział w Krakowie dokonali poboru próbek odpadów z przyzmy oraz próbek wody z potoku Pławianka powyżej i poniżej przedmiotowej działki. Badania wykazały, że ilość chlorków i siarczanów (*a więc substancji powodujących zasolenie*) wymywanych do środowiska ze zdeponowanych odpadów jest znacząco wyższa w porównaniu do analogicznego wskaźnika dla gruntu rodzimego. Ich wymywanie może powodować negatywne skutki dla mikro- i makroorganizmów glebowych i wodnych. Ponadto w badanym odpadzie badania wykazały wysoką zawartość oleju mineralnego (C10 do C40) - zmierzone wartości przekroczyły zakres akredytacji.

W związku z wynikami działań w miejscu nielegalnego deponowania odpadów przeprowadzono kontrole krzyżowe w podmiotach, które wytypowano jako mogące brać udział w procederze nielegalnego obrotu odpadami. Przeprowadzone działania kontrolne potwierdziły proceder nielegalnego gospodarowania odpadami. Planowane są czynności kontrolne u wytwórcy odpadów skierowanych na ww. teren.

Kontrola w związku z pożarem składowanych odpadów (woj. warmińsko-mazurskie)

W związku z samozapłonem odpadów tworzyw sztucznych o kodzie ex 19 12 12 – inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki inne niż wymienione w 19 12 11 (*odpady balastowe powstałe z wysegregowania odpadów surowcowych w sortowni - pre-RDF*) przeprowadzono czynności kontrolne.

Ustalono, iż płonęło ok. 500 Mg składowanych odpadów. W wyniku prowadzonej akcji gaśniczej powstały znaczne ilości wód zanieczyszczonych odpadami (*wody pogaśnicze*).

W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono n.w. naruszenia skutkujące nałożeniem na kontrolowanego mandatu karnego oraz pouczenia.

Stwierdzono dwa naruszenia polegające na:

- magazynowaniu odpadów o kodzie ex19 12 12, 20 01 36 oraz 15 01 06 niezgodnie z obowiązującym pozwoleniem zintegrowanym,
- magazynowaniu w tym samym czasie odpadów o kodzie ex19 12 12 w ilości większej niż masa dopuszczona do ich magazynowania w obowiązującym pozwoleniu zintegrowanym.

Zdjęcie 32. Pożar składowanych odpadów.

Kontrola interwencyjna dotycząca zakopywania odpadów niebezpiecznych (woj. wielkopolskie)

W związku z uzyskaniem informacji z Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach dotyczącej zakopywania odpadów niebezpiecznych na terenie wyrobiska poeksploatacyjnego, przeprowadzono kontrolę interwencyjną.

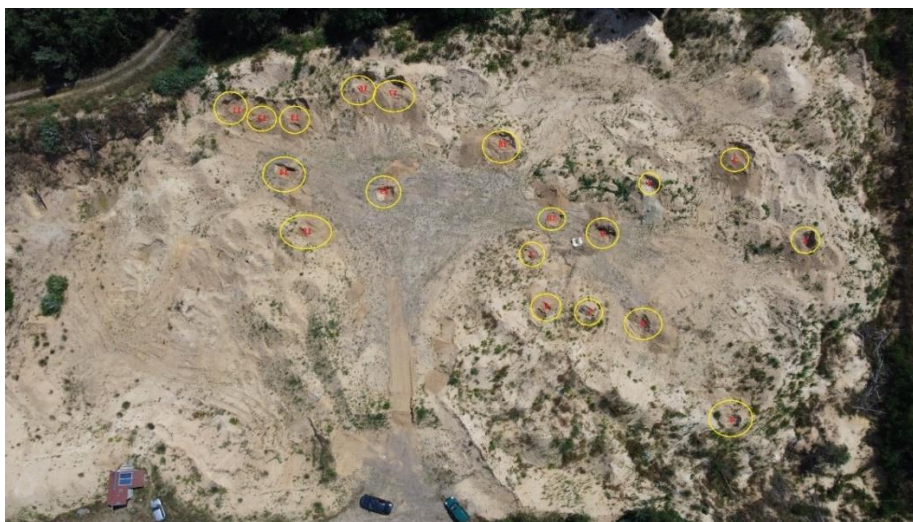
W dniu 20.06.2023 r. we współpracy z Policją i przedstawicielami Departamentu Zwalczenia Przestępczości Środowiskowej GIOŚ na terenie wyrobiska przeprowadzono oględziny z wykorzystaniem georadaru. Wstępne oględziny terenu wykazały powierzchniowe występowanie odpadów pochodzenia komunalnego (*typu butelki, folie, worki, tkaniny itp.*), odpadów w postaci rozdrobnionej, a także w postaci czarnej, smolistej *substancji (ujawniono miejsce występowania bez źródła jej wypływu)*. Badania geofizyczne wykazały w poszczególnych miejscach występowanie anomalii pod powierzchnią gruntu na głębokościach od 0,1 m do 2-3 m, sugerując, że na terenie wyrobiska mogą być zakopywane odpady.

W związku z powyższym, w dniu 05.07.2023 r. wraz z funkcjonariuszami Policji przeprowadzono oględziny z wykorzystaniem koparki. W toku czynności na terenie wyrobiska wykonano 19 odkrywek, z czego w 6 potwierdzono występowanie odpadów. W 4 odkrywkach stwierdzono odpady pochodzenia komunalnego (*głównie w postaci folii, opakowań z tworzyw sztucznych i papieru po produktach spożywczych*), natomiast w 2 odkrywkach ujawniono

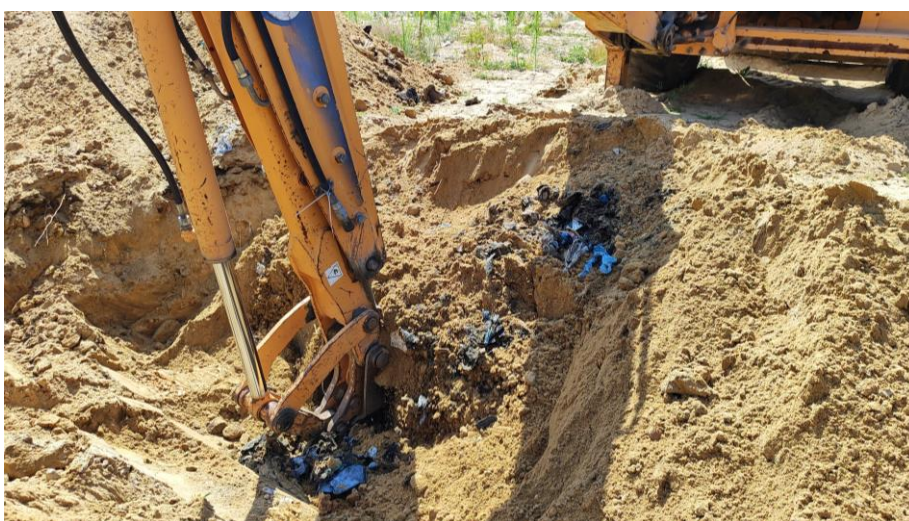
odpady niebezpieczne – w 1 z odkrywek ujawniono rozdrobnione odpady przypominające piankę poliuretanową o intensywnym chemicznym zapachu, wśród których znajdował się także stalowy pojemnik po substancji łatwopalnej (zgodnie z oznaczeniem na pojemniku) oraz w 1 z odkrywek ujawniono w wierzchniej warstwie gałęzie nasączone ciemną substancją, pod warstwą gałęzi zgnieciony pojemnik typu mauzer, z którego wydobyła się substancja o ciemnej barwie oraz piasek zanieczyszczony substancją barwy zielonej. Z wykopu wydobywał się intensywny chemiczny zapach, charakterystyczny dla lotnych związków organicznych. Ponadto na powierzchni w miejscu jednej z odkrywek znajdowała się czarna, gęsta substancja przypominająca smołę.

Wobec ujawnienia odpadów na terenie wyrobiska złożone zostało zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa wyczerpującego znamiona czynu określonego w art. 183 § 1 i 5a Kodeksu karnego - trwa śledztwo w sprawie. Ustalenia przekazano Burmistrzowi w celu podjęcia działań na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o odpadach.

Zdjęcia 33 i 34 dokumentują prowadzone czynności na wyrobisku.

Zdjęcie 33.

Zdjęcie 34.

Kontrola interwencyjna w zakresie nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami (woj. podkarpackie)

W związku z wnioskami o podjęcie interwencji w sprawie nieprawidłowości w obszarze gospodarki odpadami oraz gospodarki ściekowej, w dniach od 01.03 do 29.03.2023 r. przeprowadzono kontrolę interwencyjną. W trakcie oględzin stwierdzono m.in., że wytwarzane odpady typu: opakowania z papieru i tektury; opakowania z tworzyw sztucznych; odpady płyt drewnopochodnych; odpady tworzyw sztucznych (*styropianu*); odpady farb i lakierów; zużyte źródła światła (*światłówki*); popiół paleniskowy, magazynowane były niezgodnie z warunkami określonymi w decyzji Starosty udzielającej pozwolenia na wytwarzanie odpadów. W szczególności odpady farb i lakierów magazynowane były za budynkiem lakierni, w kilku miejscach, luzem, bezpośrednio na powierzchni ziemi. Pracownicy Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska - Centralnego Laboratorium Badawczego Oddział w Rzeszowie, dokonali kontrolnego poboru próbek gleby.

Zdjęcie 35. Odpady farb i klejów magazynowane bezpośrednio na powierzchni ziemi za budynkiem lakierni (w odległości ok. 20 m od koryta rzeki Oslawa).

Wyniki badań wykazały przekroczenie zawartości etylobenzenu, toluenu, o, m, p - ksyłenu oraz chryzenu w badanej próbce gleby w odniesieniu do wartości dopuszczalnych ustalonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi, dla grupy gruntów III. Ponadto, ustalenia kontroli wykazały szereg innych nieprawidłowości w zakresie gospodarki odpadami, w tym m.in.: przekroczenie dopuszczalnych do wytworzenia w ciągu roku ilości odpadów, magazynowanie wytwarzanych odpadów dłużej niż przez 3 lata oraz w zakresie gospodarki ściekowej, w tym: nieuregulowany stan formalnoprawny w zakresie usługi wodnej obejmującej odprowadzanie do wód rzeki Oslawy – wód opadowo-roztopowych z terenu Zakładu, niewłaściwe pozbywanie się nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiorniku bezodpływowym.

W wyniku ustaleń kontroli:

- nałożono mandat karny,
- wydano zarządzenie pokontrolne,
- nałożono administracyjną karę pieniężną,
- ustalenia kontroli przekazano Staroście Sanockiemu, Burmistrzowi Miasta i Gminy Zagórz, Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie Zarząd Zlewni w Przemyślu, a także Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie,
- skierowano do Prokuratury Rejonowej w Sanoku zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa określonego w art. 182 § 1 Kodeks karny. Śledztwo przeprowadzone przez Prokuraturę Rejonową w Sanoku zakończone zostało skierowaniem do Sądu Rejonowego w Sanoku Wydział II Karny wniosku na podstawie art. 335 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

Kontrola w związku z informacją o nielegalnym składowaniu odpadów (woj. mazowieckie)

Przeprowadzono kontrolę dotyczącą nielegalnego składowania odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym. Ustalono, że odpady gruzu rozdrabniane były przy użyciu kruszarki, co powodowało duże zapylenie, a prace sprzętu uciążliwość hałasową.

Zdjęcie 36. Nielegalne składowanie odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym.

6. Zrealizowane zadania prewencyjne oraz współpraca z innymi służbami i organami w zakresie zwalczania przestępczości środowiskowej.

6.1 Działania prowadzone pod nazwą „Nielegalne Odpady 2023” oraz „Demeter IX”

Zdjęcie 37. Zdjęcie poglądowe z kontroli drogowej przeprowadzonej przez Wydział Interwencyjno-Operacyjny GIOŚ w asyście Zespołu ds. Stosowania Technik Specjalnych i Policji.

W 2023 r. Inspekcja Ochrony Środowiska realizowała na terenie poszczególnych województw działania prewencyjne pod nazwą „Nielegalne Odpady 2023” oraz „Demeter IX” polegające na kontroli przewozu odpadów w ruchu krajowym i międzynarodowym. Przedmiotowe działania realizowano wspólnie z przedstawicielami innych służb, w szczególności z udziałem funkcjonariuszy Policji, Inspekcji Transportu Drogowego, Krajowej Administracji Skarbowej i Straży Granicznej.

Poniżej przedstawiono zestawienie danych statystycznych obrazujące łączną ilość przeprowadzonych w 2023 r. kontroli w ramach działań „Nielegalne Odpady 2023” i „Demeter IX” oraz ich efekty.

Tabela 16.

Liczba wszystkich skontrolowanych pojazdów	Liczba skontrolowanych pojazdów przewożących odpady	Liczba ujawnionych nielegalnych transgranicznych transportów odpadów (TPO)	Liczba ujawnionych nielegalnych transportów odpadów w strumieniu krajowym	Liczba transportów skierowanych na parkingi	Liczba inspektorów i funkcjonariuszy służb biorących udział w działaniach
4839	1384	23	32	15	1562

W 2023 r. najwięcej kontroli pojazdów zrealizowano na terenie woj. lubuskiego i mazowieckiego, natomiast najwięcej kontroli pojazdów przewożących odpady zrealizowano na terenie województw: mazowieckiego, lubuskiego, opolskiego i pomorskiego.

6.2 Działania prewencyjne prowadzone pod nazwą „WYROBISKA 2023”

W związku z zawartym porozumieniem z dnia 14 grudnia 2022 roku o wzajemnej współpracy pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, a Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego w okresie lipiec-sierpień 2023 r. przeprowadzono ogólnopolskie działania kontrolne pn. „WYROBISKA 2023”, których głównym celem była ochrona środowiska na terenach eksploatacji górniczej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na rekultywację gruntów pogórnich.

Przedmiotowe działania realizowano wspólnie z przedstawicielami innych służb, w szczególności z udziałem funkcjonariuszy Policji, Inspekcji Transportu Drogowego, Okręgowych Urzędów Górniczych i Krajowej Administracji Skarbowej.

Poniżej przedstawiono zestawienie danych statystycznych obrazujące łączną ilość przeprowadzonych w 2023 r. kontroli w ramach działań „Wyrobiska 2023” oraz ich efekty.

Tabela 17.

Ilość skontrolowanych wyrobisk/gruntów	Liczba ujawnionych na terenie wyrobisk/gruntów nieprawidłowości	Liczba skontrolowanych pojazdów na drogach dojazdowych do wytypowanych miejsc (oraz w ich obrębie)	Liczba skontrolowanych pojazdów przewożących odpady	Liczba ujawnionych nielegalnych transportów odpadów na drogach dojazdowych do wytypowanych miejsc (oraz w ich obrębie),	Liczba ujawnionych nielegalnych transportów odpadów w strumieniu krajowym
19	19	160	58	2	2

6.3 Szkolenia dotyczące przestępczości środowiskowej

GIOŚ we współpracy z WIOŚ przeprowadził na terenie kraju cykl szkoleń m.in. dla policji z pionów zajmujących się zwalczaniem przestępczości środowiskowej, izb skarbowych, urzędów celnych. Celem szkoleń było zacieśnianie dotychczasowej współpracy oraz przybliżenie przepisów i postępowania podczas wykonywania kontroli pojazdów transportujących odpady w ruchu krajowym i międzynarodowym. Podczas spotkań omawiano wiele przykładów sytuacji, które mają miejsce podczas kontrolowania przewozu odpadów, jak również zagadnienia związane z nielegalnym transportem odpadów oraz metody postępowania w takich sytuacjach przez WIOŚ i Policję. W sumie przeprowadzono blisko 40 szkoleń.

Zdjęcie 38. Szkolenie na temat kontroli pojazdów transportujących odpady.

7. Najważniejsze w 2023 r. wydarzenia i działania w zakresie zwalczania przestępczości środowiskowej – podsumowanie

- 1) Liczba czynności na podstawie art. 10b ustawy o IOŚ, przeprowadzonych w 2023 r. wyniosła 8377.
- 2) W 2023 r. przeprowadzono 5379 analiz na potrzeby realizacji działalności kontrolnej.
- 3) Uzyskanie dostępu do Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców.
- 4) Ogólnopolskie działania prewencyjne prowadzone pod nazwą „Nielegalne Odpady 2023” oraz „Demeter IX”.
- 5) Ogólnopolskie działania kontrolne prowadzone pod nazwą „Wyrobiska 2023”.

V. MONITORING ŚRODOWISKA

1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska (GIOŚ) w 2023 r. realizował zadania Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zgodnie z Strategicznym Programem PMŚ na lata 2020–2025, zatwierdzonym przez Ministra Klimatu oraz opracowanymi na jego podstawie wykonawczymi programami monitoringu środowiska.

Dane o stanie środowiska wytwarzane w ramach PMŚ są źródłem informacji niezbędnych zarówno do bieżącego zarządzania zasobami środowiska, wykonywania ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska, obserwowania i analizowania wieloletnich trendów zmian zachodzących w środowisku, jak i wykonywania wieloaspektowych zintegrowanych ocen stanu środowiska w powiązaniu ze zmianami społeczno-gospodarczymi.

Priorytetowym zadaniem w 2023 r. było zapewnienie danych i ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska na poziomie wojewódzkim i krajowym, a także wypełnienia podpisanych i ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych.

W 2023 r. w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska prowadzone były pomiary w zakresie jakości powietrza, analiz fizyko-chemicznych prób opadów atmosferycznych, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, poziomu hałasu i pól elektromagnetycznych (PEM) oraz wykonywane były oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska za rok 2022.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska realizował jednocześnie krajowe programy badawcze w zakresie monitoringu jakości wód podziemnych, Morza Bałtyckiego, osadów dennych w rzekach i jeziorach, ichtiofauny, gleb, przyrody i skażeń promieniotwórczych oraz gromadził wyniki pomiarów i obserwacji w krajowych bazach danych. Na podstawie zgromadzonych danych wykonywał oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska w skali kraju z zastosowaniem określonych prawem standardów imisyjnych lub – w przypadku ich braku – kryteriów opracowywanych przez jednostki naukowo-badawcze na potrzeby PMŚ.

Główny Inspektor przekazał wyniki badań i ocen właściwym organom odpowiedzialnym za zarządzanie i ochronę środowiska, do systemu statystyki publicznej oraz właściwym agendum międzynarodowym zgodnie z przepisami Unii Europejskiej (UE) i umowami międzynarodowymi.

2. Monitoring jakości powietrza

2.1 Badania i ocena jakości powietrza

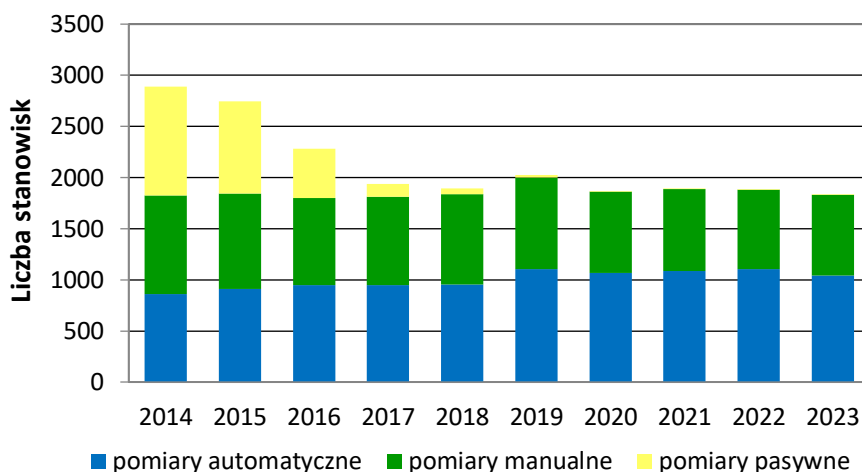
W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadził monitoring stężeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀⁵⁰.

Na wybranych stacjach miejskich GIOŚ wykonywał również pomiary składu pyłu zawieszonego PM₁₀ pod kątem zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Ponadto, na pięciu stacjach w Polsce były prowadzone badania składu pyłu zawieszonego PM_{2,5} pod kątem wybranych kationów i anionów oraz węgla organicznego i elementarnego.

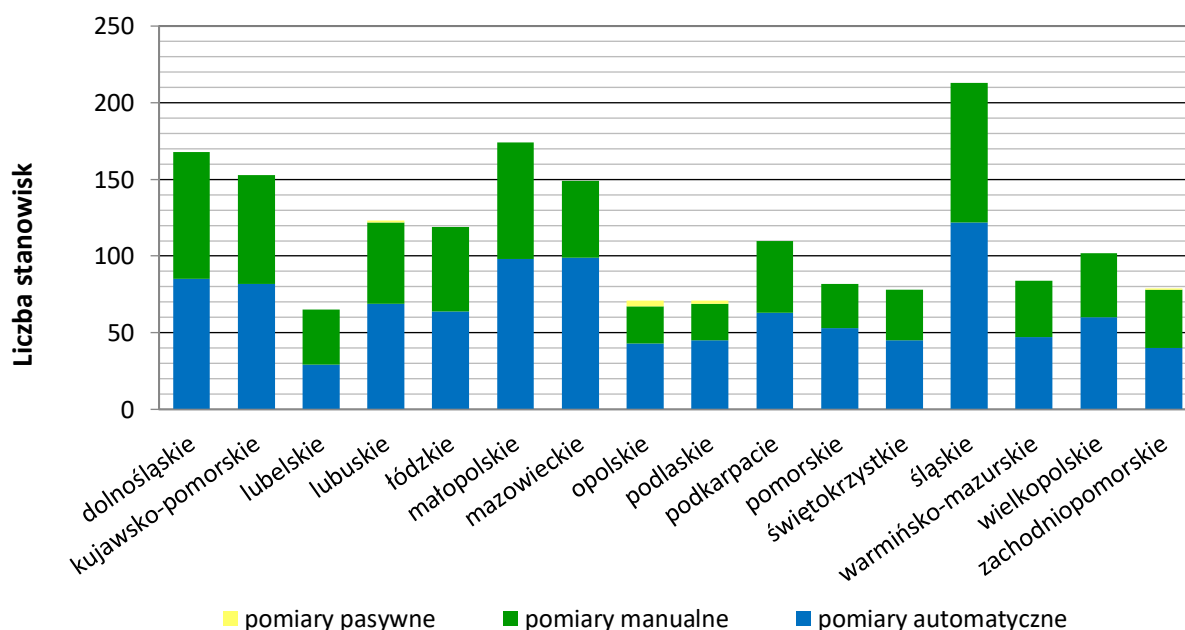
---

⁵⁰ Zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54) i rozporządzeniami wykonawczymi.

Pomiary prowadzono metodami aspiracyjnymi na 1 044⁵¹ stanowiskach automatycznych i 789 stanowiskach manualnych oraz metodami pasywnymi na 8 stanowiskach (Wykresy 17 i 18). Sumaryczna liczba stanowisk pomiarowych w 2023 r. zmniejszyła się w stosunku do liczby stanowisk działających w 2022 r., ze względu na redukcję liczby stanowisk pomiarowych zanieczyszczeń, dla których nie występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych/ docelowych, podobnie jak to miało miejsce w 2020 r. w odniesieniu do roku 2019.

Wykres 17. Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza Inspekcji Ochrony Środowiska⁵² działające w ramach PMŚ w latach 2014–2023 z podziałem na metody pomiaru

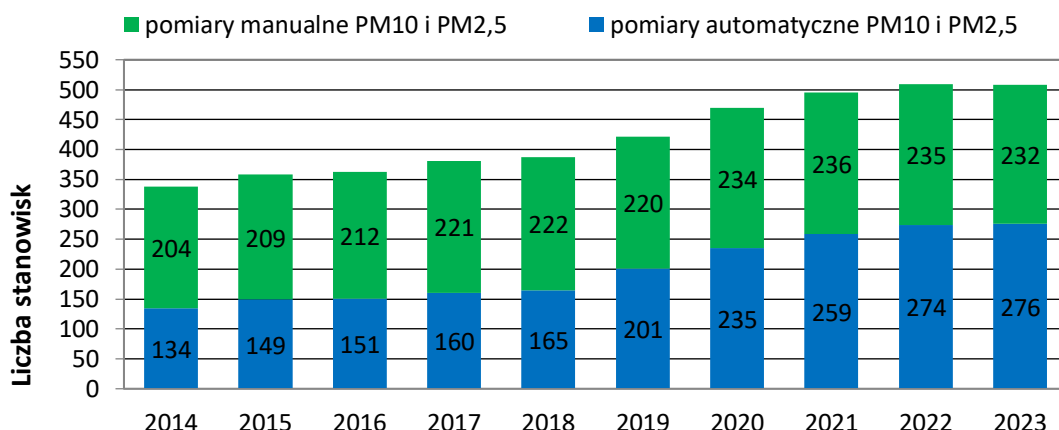

Wykres 18. Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza Głównego Inspektora Ochrony Środowiska działające w ramach PMŚ w 2023 r. w podziale na województwa

⁵¹ Liczba stanowisk automatycznych nie uwzględnia stanowisk pomiarów prekursorów ozonu ze stacji „Zielonka”.

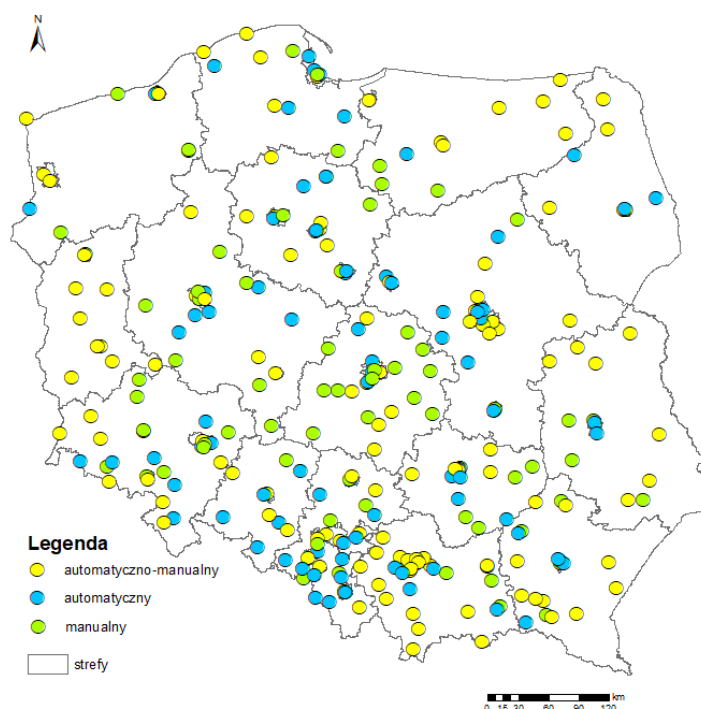
⁵² Liczba stanowisk w latach 2014-2018 dotyczy wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, liczba stanowisk w latach 2019-2023 dotyczy Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Liczba stanowisk pomiarowych pyłu zawieszonego w roku 2023 była zbliżona do roku 2022 (Wykres 19).

Wykres 19. Stanowiska pomiarowe monitoringu stężenia pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 Głównego Inspektora Ochrony Środowiska działające w ramach PMŚ w latach 2014-2023 z podziałem na metody pomiaru

Liczba stanowisk do pomiarów jakości powietrza w poszczególnych województwach zależy przede wszystkim od wielkości tych województw, liczby mieszkańców i poziomu zanieczyszczenia powietrza (Ryc. 1). Zgodnie z wymogami dyrektyw i krajowego prawodawstwa na terenach, na których jakość powietrza jest dobra, monitoring jakości powietrza może być mniej intensywny.

Ryc. 1. Stacje pomiarowe w podziale na rodzaje stanowisk pomiarowych w 2023 r.

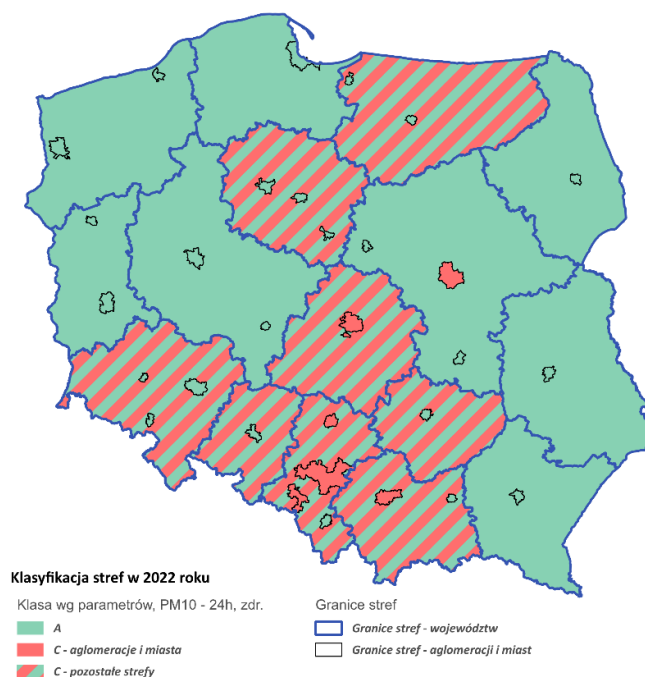
Główny Inspektor Ochrony Środowiska na bieżąco gromadził dane o jakości powietrza w wojewódzkich bazach danych CAS. Dane te były automatycznie przesyłane do krajowej bazy danych JPOAT2,0. Zgodnie z wymaganiami UE wyniki pomiarów ze stanowisk

automatycznych były przesyłane w trybie on-line z bazy JPOAT2,0 na serwer Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonał oceny poziomu substancji w powietrzu za 2022 rok na poziomie wojewódzkim, oddzielnie dla kryteriów ochrony zdrowia ludzi i kryteriów ochrony roślin. Ocena została wykonana dla 46 stref, tj. dla: aglomeracji powyżej 250 tys. mieszkańców (12), dużych miast (18) oraz pozostałych obszarów województw (16) wymienionych w załączniku do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Następnie, Główny Inspektor dokonał zbiorczej oceny jakości powietrza za 2022 r. w strefach w skali kraju. Z oceny tej wynika, że w 34 strefach na 46 podlegających rocznej ocenie ze względu na ochronę zdrowia ludzi, wystąpiły przekroczenia norm jakości powietrza dla jednego lub więcej niż jednego zanieczyszczenia. Dwanaście stref położonych w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, mazowieckim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim oraz zachodniopomorskim uzyskało klasę A dla każdego z ocenianych zanieczyszczeń. Jest to wynik lepszy, od wyników ocen z dwóch poprzednich lat i zbliżony do roku 2019 (36 stref z przynajmniej jedną klasą C). W przypadku wszystkich zanieczyszczeń można mówić o znaczącej poprawie w stosunku do lat poprzednich, zwłaszcza dla roku 2018 i wcześniejszych.

Najwięcej przekroczeń odnotowano w odniesieniu do wartości normatywnej dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ – przekroczenia wystąpiły w 32 strefach. W ocenie za 2022 rok przekroczenie stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ wykazano na obszarze 14 stref z 46, dla których wykonano ocenę (ok. 30%). W każdej z nich przyczyną zaliczenia strefy do klasy C było przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ określonego dla stężeń 24-godz. (Ryc. 2).

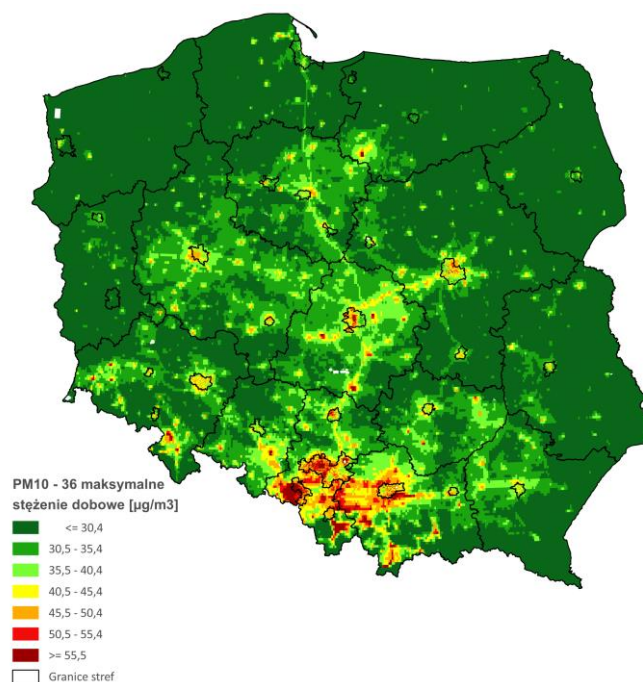

Ryc 2. Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM₁₀ na podstawie oceny jakości powietrza za 2022 r. (klasa strefy, ochrona zdrowia ludzi)

Klasa A – poziom stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ nie przekracza poziomu dopuszczalnego

Klasa C - poziom stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ przekracza poziom dopuszczalny

W żadnej strefie w kraju nie wystąpiło w 2022 roku przekroczenie dopuszczalnego poziomu stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu. Przekroczenia dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 obserwowane były w 2022 r. głównie w województwach małopolskim i śląskim (Ryc. 3).

Ryc. 3. Rozkład przestrzenny stężenia pyłu zawieszonego PM10 na obszarze Polski w 2022 roku, wyrażony jako 36-te maksymalne stężenie średnie dobowe, określony na podstawie modelowania matematycznego oraz obiektywnego szacowania

Ryc. 4. Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM2,5 na podstawie rocznej oceny jakości powietrza za 2022 r. (poziom dopuszczalny II faza, ochrona zdrowia)

Klasa A – poziom stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 nie przekracza poziomu dopuszczalnego

Klasa C - poziom stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 przekracza poziom dopuszczalny

Liczba stref z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (faza II) – dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}, który obowiązuje od początku 2020 r. – wynosiła 11 (Ryc. 4). Poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM_{2,5} wynoszący $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (faza I), który obowiązywał w Polsce do końca 2019 r., został przekroczony w 1 strefie.

Przekroczenia wartości normatywnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ spowodowane były głównie wysoką emisją zanieczyszczeń pyłowych i ich prekursorów z procesów spalania, zwłaszcza z sektora komunalno-bytowego.

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazał wyniki ocen jakości powietrza za rok 2022 dla poszczególnych województw zarządom województw, które odpowiadają m.in. za sporządzanie i aktualizację programów ochrony powietrza.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, realizując obowiązki sprawozdawcze Ministra Klimatu i Środowiska wynikające z dyrektyw i decyzji⁵³, opracował i przekazał do Komisji Europejskiej w 2023 r.: informacje o działającym w 2022 r. systemie oceny jakości powietrza, wyniki pomiarów zanieczyszczenia powietrza uzyskane na stacjach monitoringu jakości powietrza (do europejskiej bazy danych EEA), wyniki modelowania matematycznego wykorzystane w rocznej ocenie jakości powietrza, a także wyniki rocznej oceny jakości powietrza za 2022 r. i raport dotyczący systemu oceny jakości powietrza planowanego na 2024 r. Jednocześnie w 2023 r. przekazywał na bieżąco (co godzinę) dane o zanieczyszczeniu powietrza z automatycznych stacji pomiarowych do EEA.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza i zweryfikowane wyniki pomiarów za 2022 r. zostały zamieszczone na portalu internetowym GIOŚ „Jakość powietrza”.

2.2 Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenach i prognozach jakości powietrza

2.2.1 Modelowanie na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza i wyznaczenia reprezentatywności stanowisk pomiarowych

W 2023 r. modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza⁵⁴ za 2022 r. zostało wykonane w zakresie: ozonu troposferycznego, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, SO₂, NO₂, NO_x oraz arsenu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, dla wszystkich stref w kraju, przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy⁵⁵ (IOŚ-PIB). Do obliczeń stężeń zanieczyszczeń przy powierzchni ziemi zastosowano model jakości powietrza GEM-AQ⁵⁶.

---

⁵³ Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady: 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. L 23 z 26.01.2005 r.) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. L 152 z 11.06.2008 r.); Decyzja Komisji Europejskiej 2011/850/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. ustanawiająca zasady stosowania dyrektyw 2004/107/WE i 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do systemu wzajemnej wymiany informacji oraz sprawozdań dotyczących jakości otaczającego powietrza (Dz. Urz. L 335 z 17.12.2011 r.).

⁵⁴ O którym mowa w art. 88 ust. 6 pkt 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54).

⁵⁵ Zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54).

⁵⁶ Opracowany na bazie numerycznego modelu prognoz pogody GEM (*Global Environmental Multiscale*), rozwijanego i eksploatowanego operacyjnie przez Kanadyjskie Centrum Meteorologiczne.

Dane emisyjne do tego modelowania zapewnił Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE) funkcjonujący w strukturach IOŚ-PIB.

W ramach realizacji modelowania matematycznego Główny Inspektor⁵⁷ przekazał do IOŚ-PIB:

- wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń za 2022 r. w odniesieniu do: SO₂, NO₂, NO_x, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, O₃, CO oraz benzo(a)pirenu i arsenu w pyle zawieszonym PM₁₀,
- informację o nowych stanowiskach pomiarowych pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, benzenu, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀ funkcjonujących w 2022 r., dla których należało wyznaczyć reprezentatywność oraz informację o funkcjonujących stanowiskach pomiarowych pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, benzenu, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀, dla których należało wyznaczyć reprezentatywność na okres kolejnych pięciu lat.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wyników modelowania, do określenia rozkładów stężeń substancji w powietrzu, GIOŚ wykorzystał metodę obiektywnego szacowania w oparciu o wyniki modelowania matematycznego w odniesieniu do SO₂, NO₂, O₃ (liczba dni z przekroczeniem poziomu celu długoterminowego oraz wskaźniki AOT), NO_x, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀. Wyniki modelowania zostały bezpośrednio wykorzystane do opracowania rozkładu przestrzennego liczby dni z przekroczeniem poziomu docelowego O₃ w okresie 3 lat.

W 2023 r. zespół GIOŚ do spraw weryfikacji danych emisyjnych i wyników modelowania matematycznego⁵⁸, którego celem jest zapewnienie systemu wsparcia weryfikacji danych o emisjach zanieczyszczeń do powietrza oraz wykorzystywania wyników modelowania do ocen jakości powietrza, wykonał prace związane z weryfikacją informacji zawartych w Centralnej Bazie Emisyjnej (CBE), utworzonej przez KOBiZE, na potrzeby modelowania matematycznego i opracowywania ocen jakości powietrza za 2023 r.

IOŚ-PIB przekazał również Głównemu Inspektorowi wyniki modelowania matematycznego i ich analizę na potrzeby wyznaczania reprezentatywności stanowisk pomiarowych⁵⁹. Reprezentatywność w odniesieniu do: pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, C₆H₆, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀ została wyznaczona łącznie dla 145 stanowisk pomiarowych na okres kolejnych pięciu lat (56 stacji).

2.2.2 Modelowanie na potrzeby prognoz krótkoterminowych

W 2023 r. modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb krótkoterminowych prognoz zanieczyszczenia powietrza⁶⁰ było wykonywane przez IOŚ-PIB⁶¹. Dane emisyjne do tego modelowania zapewnił KOBiZE.

---

⁵⁷ Zgodnie z obowiązującym w 2023 roku rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. 2023 r. poz. 350).

⁵⁸ W związku ze zmianą ustawy z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz ustawy – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54).

⁵⁹ Zgodnie z art. 88 ust. 6 pkt 5 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54).

⁶⁰ O którym mowa w art. 88 ust. 6 pkt 4 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54).

⁶¹ Zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r., poz. 54).

W 2023 r. modelowanie obejmowało⁶²:

- pył zawieszony PM₁₀ (zakres czasowy realizacji prognoz – rok kalendarzowy),
- dwutlenek azotu NO₂ (zakres czasowy realizacji prognoz – rok kalendarzowy),
- dwutlenek siarki SO₂ (zakres czasowy realizacji prognoz – od 1 stycznia do 31 marca oraz od 1 października do 31 grudnia),
- ozon O₃ (zakres czasowy realizacji prognoz – od 1 kwietnia do 30 września).

IOŚ-PIB codziennie przygotowywał i przekazywał do GIOŚ (najpóźniej do godziny 8:30) wyniki modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu. Prognozy zanieczyszczeń powietrza były wykonane w siatce o rozdzielczości nominalnej 0,025 x 0,025 stopnia i były prezentowane na 3 kolejne doby. Krótkoterminowe prognozy zanieczyszczenia powietrza były prezentowane na portalu internetowym „Jakość powietrza” GIOŚ zarówno dla całego kraju, jak i odrębnie dla poszczególnych województw i służyły m.in. do przygotowywania przez GIOŚ informacji o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziomu informowania dla ozonu (pkt. 2.3).

2.3 Informowanie o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, poziomu dopuszczalnego i poziomu docelowego substancji w powietrzu

W 2023 r. Główny Inspektor na bieżąco informował o ryzyku przekroczenia lub przekroczeniu norm jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, C₆H₆, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀, czyli zanieczyszczeń podlegającym rocznej ocenie jakości powietrza. Zadanie to było realizowane przez GIOŚ przez cały rok, w tym w dni wolne od pracy.

W przypadku stwierdzenia w danym dniu ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, przekroczenia poziomu dopuszczalnego lub docelowego, Główny Inspektor przygotowywał powiadomienie, które było przekazywane do właściwego wojewódzkiego centrum zarządzania kryzysowego, zarządu województwa oraz Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Poziom alarmowy dla pyłu zawieszonego PM₁₀ (wartość średniodobowa) w 2023 r. został przekroczony 10 razy, a poziom informowania – 132 razy. W przypadku ozonu nie wystąpiło przekroczenie poziomu alarmowego, przekroczenie poziomu informowania wystąpiło 2 razy. W 2023 r. GIOŚ stwierdził jednocześnie wystąpienie 43 przypadków ryzyka przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i 5 przypadków przekroczenia tego poziomu, 8 przypadków ryzyka przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}, 3 przypadki ryzyka przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla NO₂. Ponadto, GIOŚ stwierdził 71 przypadków ryzyka przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀ oraz 2 przypadki ryzyka przekroczenia poziomu docelowego dla arsenu w pyle zawieszonym PM₁₀.

W 2023 r. kontynuowano funkcjonowanie systemu wysyłania powiadomień przez GIOŚ do Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, w przypadku stwierdzenia w danym dniu ryzyka

---

⁶² Zgodnie z obowiązującym w 2023 roku rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. 2023 r. poz. 350).

wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10. Powiadomienia te, były rozsyłane przez RCB, w formie wiadomości SMS na numery telefonów komórkowych znajdujących się na obszarze powiatu, którego dotyczyło ryzyko przekroczenia. W 2023 r. GIOŚ wysłał do RCB 24 powiadomienia o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10.

2.4 Określanie tła substancji w powietrzu

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2023 r. na podstawie danych wykorzystanych do rocznej oceny jakości powietrza za rok 2022 określił przestrzenny rozkład stężeń dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, SO₂, NO₂, C₆H₆, oraz Pb w pyłe zawieszonym PM10 na potrzeby określania tła substancji w powietrzu. Informacje o tle substancji w powietrzu były udostępniane na potrzeby ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko w procesie wydawania pozwoleń. Tło substancji w powietrzu w okresie od 1 stycznia do 30 kwietnia 2023 r. było określane w oparciu o wyniki oceny jakości powietrza za 2021 r., a w okresie od 1 maja do 31 grudnia 2023 r. - w oparciu o wyniki oceny jakości powietrza za 2022 r. W 2023 r. GIOŚ odpowiedział na 8 541 wniosków o informacje o tle substancji w powietrzu.

2.5 Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM2,5 dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia

W 2023 r. GIOŚ wykonywał pomiary pyłu zawieszonego PM2,5 pod kątem monitorowania krajowego wskaźnika średniego narażenia⁶³ i wskaźników średniego narażenia dla aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców⁶⁴

Na podstawie pomiarów przeprowadzonych w latach 2020-2022, Główny Inspektor obliczył w 2023 r. krajowy wskaźnik średniego narażenia oraz wskaźniki średniego narażenia dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji dla roku 2022. Wskaźniki te zostały opublikowane w Monitorze Polskim⁶⁵. Ze względu na to, iż Legnica i Kalisz straciły status miasta o liczbie mieszkańców 100 tys., to dla potrzeb obliczania wskaźników średniego narażenia dla miast i aglomeracji oraz krajowego wskaźnika średniego narażenia dla roku 2022 wykorzystano 30 stanowisk. Przy czym, w aglomeracji warszawskiej i aglomeracji górnośląskiej pomiary dla potrzeb wyznaczenia ww. wskaźników były prowadzone na dwóch stanowiskach pomiarowych, w pozostałych aglomeracjach i miastach powyżej 100 tys. mieszkańców pomiary były prowadzone na jednym stanowisku pomiarowym.

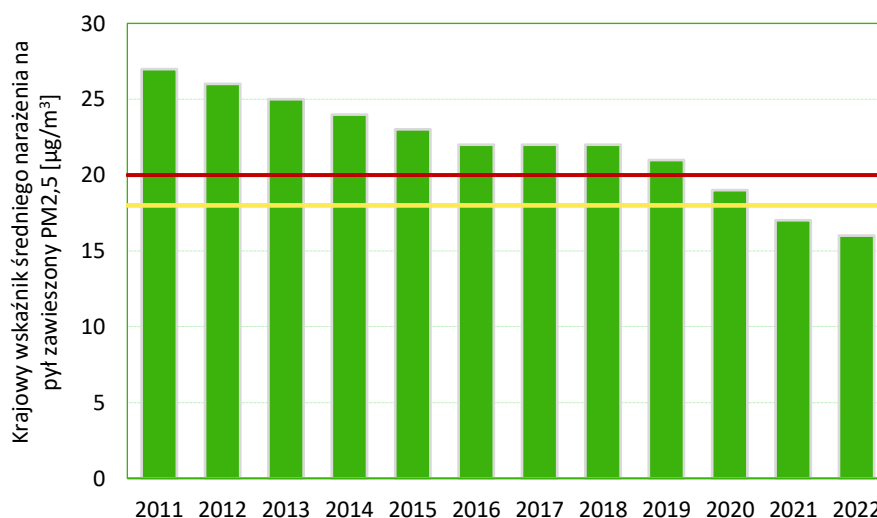
---

⁶³ Krajowy wskaźnik średniego narażenia – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w miastach o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. i aglomeracjach na terenie całego kraju, wykorzystywany do określenia i dotrzymania krajowego celu redukcji narażenia oraz dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji.

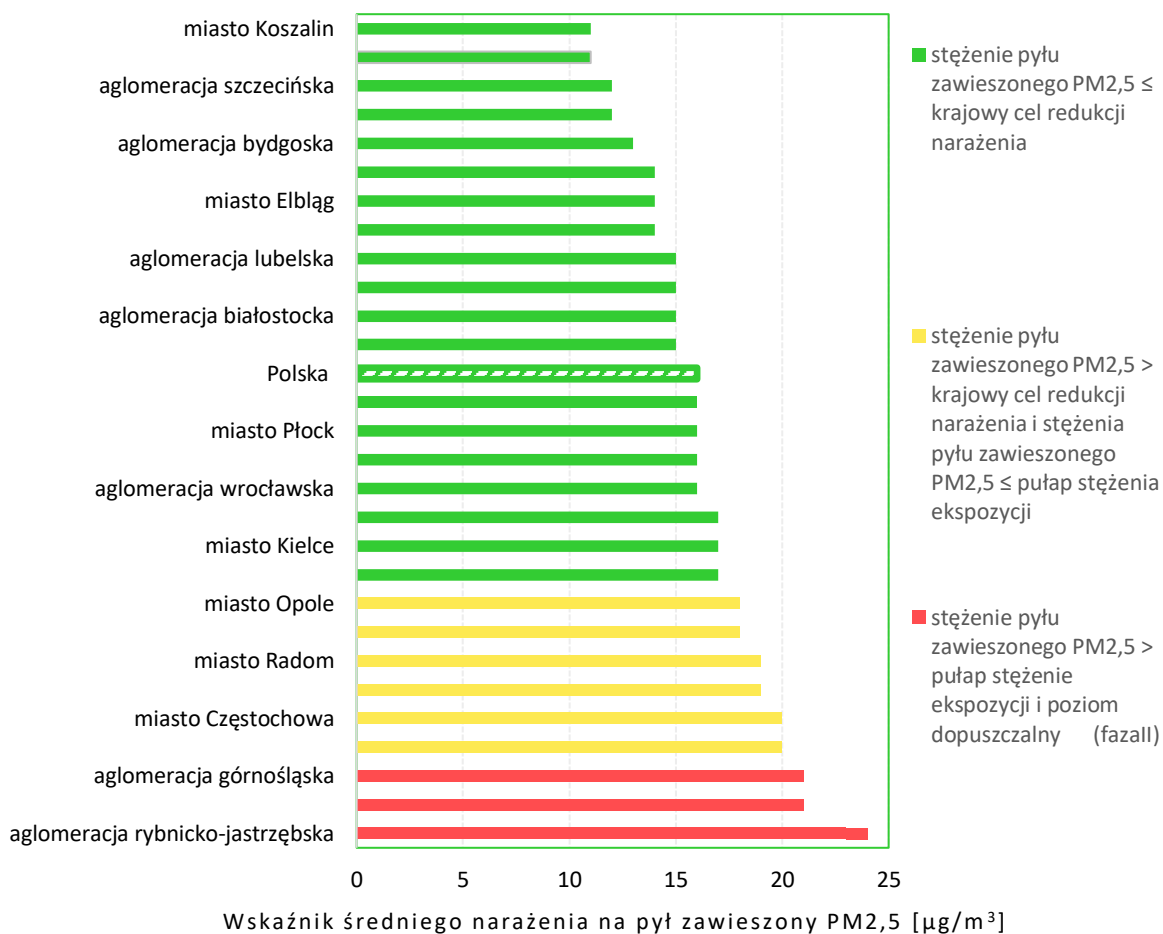
⁶⁴ Wskaźnik średniego narażenia dla miasta powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w mieście powyżej 100 tys. i aglomeracji.

⁶⁵ Obwieszczenie Ministra Klimatu z dnia 18 sierpnia 2023 r. w sprawie wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji przekracza wartość pułapu stężenia ekspozycji, oraz wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji nie przekracza wartości pułapu stężenia ekspozycji (M.P. 2023 poz. 926).

Krajowy wskaźnik średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} dla roku 2022 wyniósł 16 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartość ta jest o 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ mniejsza od wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia dla roku 2021 (Wyk. 4 i 5).

Wykres 20. Krajowe wskaźniki średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} w latach 2011-2022 w odniesieniu do: (a) krajowego celu redukcji narażenia (linia żółta); (b) pułapu stężenia ekspozycji (linia czerwona)

Wykres 21. Wartości wskaźnika średniego narażenia dla poszczególnych miast i aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia dla 2022 roku (uszergowane według wartości wskaźnika)

Wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia dla 2022 r. jest o 20% mniejsza od pułapu stężenia ekspozycji ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$), będącego w tym względzie standardem jakości powietrza, który należy dotrzymać od roku 2015.

Jednocześnie, wskaźnik ten jest o $2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ mniejszy od krajowego celu redukcji narażenia na pył zawieszony $\text{PM}_{2,5}$ ($18 \mu\text{g}/\text{m}^3$), który należało osiągnąć do roku 2020.

2.6 Monitoring tła regionalnego

W ramach monitoringu tła regionalnego w 2023 r. Główny Inspektor kontynuował pomiary:

- rtęci w stanie gazowym na stacjach: „Osieczów” w województwie dolnośląskim, „Zielonka” w województwie kujawsko-pomorskim, „Złoty Potok” w województwie śląskim i „Granica” w województwie mazowieckim,
- prekursorów ozonu na stacji „Zielonka”,
- składu pyłu zawieszzonego PM_{10} pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA oraz depozycji całkowitej tych zanieczyszczeń do podłoża na stacjach „Osieczów” i „Zielonka”,
- składu pyłu zawieszzonego $\text{PM}_{2,5}$ pod kątem podstawowych kationów i anionów na stacjach: „Osieczów”, „Złoty Potok” i „Zielonka”,
- zawartości węgla elementarnego i organicznego w pyłe zawieszonym $\text{PM}_{2,5}$ na stacjach „Osieczów” i „Zielonka”.

Jednocześnie, Główny Inspektor kontynuował pomiary składu pyłu zawieszzonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$, rtęci w stanie gazowym oraz depozycji całkowitej pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA na stacji „Puszcza Borecka”.

2.7 Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według programów międzynarodowych

W 2023 r. Główny Inspektor kontynuował pomiary tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według „Wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości” (EMEP). Dodatkowo – na stacji w Łebie – były wykonywane pomiary dla potrzeb Komisji Helsińskiej, a na stacji w Puszczy Boreckiej – dla potrzeb Komisji Europejskiej⁶⁶. Program badań obejmował pomiary stężeń substancji zakwaszających, fotoutleniających i toksycznych (WWA i metale ciężkie).

Ze stacji stowarzyszonej z EMEP – w Zielonce – przekazano do bazy danych EMEP dane dotyczące pyłu zawieszzonego PM_{10} i zawartych w nim metali ciężkich oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, a także dane dotyczące pyłu zawieszzonego $\text{PM}_{2,5}$ i zawartych w nim wybranych kationów i anionów oraz węgla organicznego i elementarnego za 2022 r.

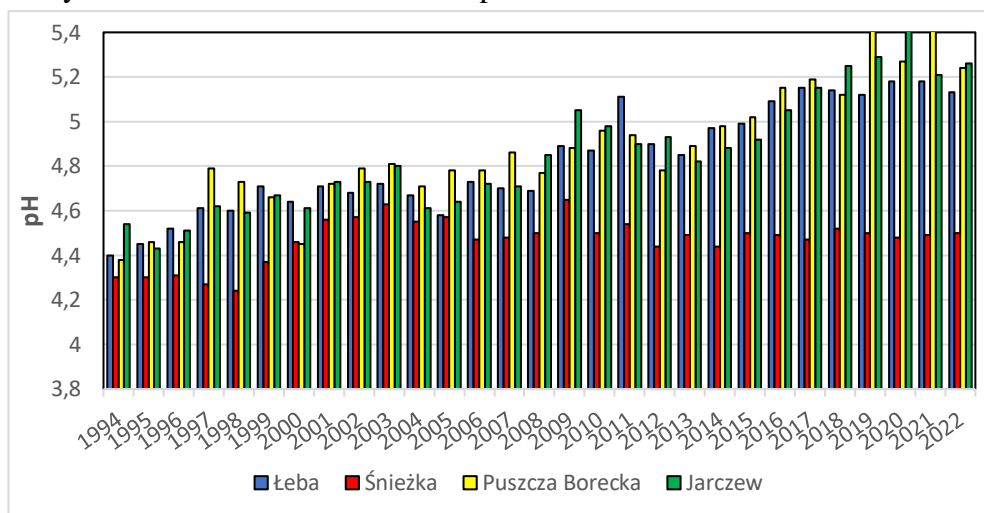
W 2023 r. wykonano analizę serii danych uzyskanych w poprzednim roku i porównano z wynikami uzyskanymi w latach wcześniejszych.

W 2023 r. wyniki pomiarów ze stacji EMEP za 2022 r. zostały przekazane do Chemicznego Centrum Koordynacyjnego EMEP w Norwegii. Dane zasilili: Centrum

---

⁶⁶ W związku z przepisami dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. L 23 z 26.1.2005) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. L 152 z 11.6.2008 r.).

Danych Programu Monitoringu Bałtyku (wyniki ze stacji w Łebie), Światowe Centrum Danych o Aerozolach GAW/WMO/WDCA w Norwegii i światowe centrum danych o składzie chemicznym opadów atmosferycznych GAW/WMO/WDCPC w USA. Na bieżąco wyniki uzyskane w 2023 r. przekazywano również do Światowego Centrum Danych o Gazach Ciepłarnianych GAW/WMO/WDCGG w Japonii.

Wykres 22. Zmiany kwasowości opadów atmosferycznych na stacjach EMEP w latach 1994–2022

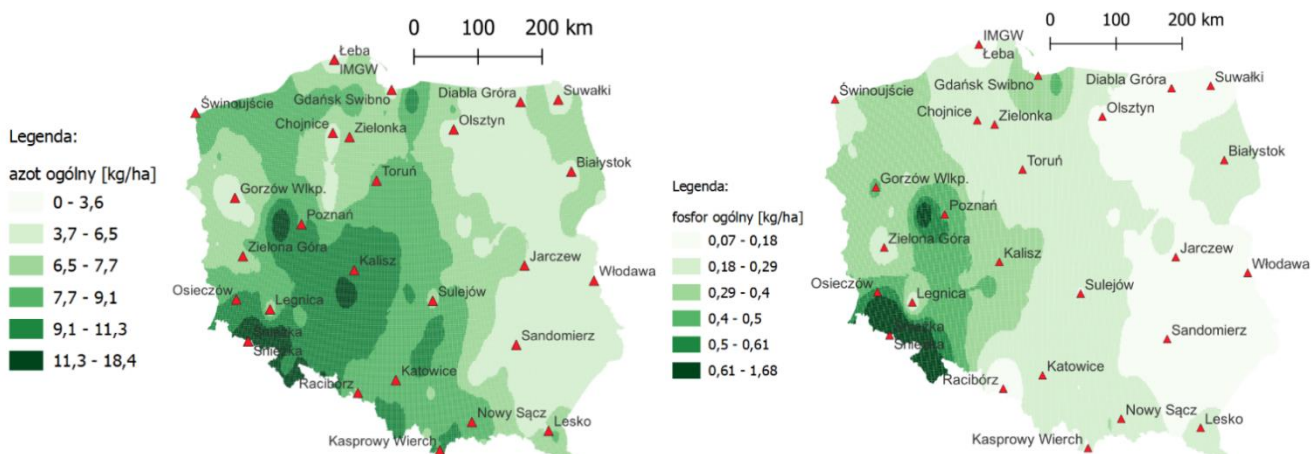
2.8 Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża

W 2023 r. Główny Inspektor kontynuował badania chemizmu opadów atmosferycznych wraz z oceną depozycji zanieczyszczeń do podłoża w skali całego kraju, w oparciu o krajową sieć 22 stacji monitoringu chemizmu opadów. Oddziały Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ wykonywały na bieżąco analizy fizyko-chemiczne miesięcznych prób opadów pobranych przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW-PIB) w zakresie 21 wskaźników. W realizacji programu wykorzystano dane o opadach ze 162 posterunków IMGW-PIB.

Ponadto, Główny Inspektor dokonał oceny depozycji zanieczyszczeń za 2022 rok, w tym przestrzennego rozkładu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych z opadami atmosferycznymi do podłoża w powiązaniu z kierunkami cyrkulacji mas powietrza. W ocenie wykazano, że największe obciążenie azotem ogólnym wystąpiło w województwie dolnośląskim, a najmniejsze – w województwie lubelskim. W przypadku fosforu ogólnego największe obciążenie wystąpiło również w województwie dolnośląskim, a najmniejsze – w województwie podkarpackim i lubelskim (Ryc. 5).

Depozycja związków biogenych, przyczyniających się do zmian warunków troficznych i stymulacji procesu eutrofizacji wód powierzchniowych w 2022 r., kształtowała się średnio na poziomie 7,63 kg/ha-rok azotu ogólnego i 0,256 kg/ha-rok fosforu ogólnego.

Główny Inspektor udostępnił dane o depozycji zanieczyszczeń m.in. Czeskiemu Instytutowi Hydrometeorologicznemu na potrzeby oceny sytuacji w rejonie przygranicznym południowo-zachodniej Polski.

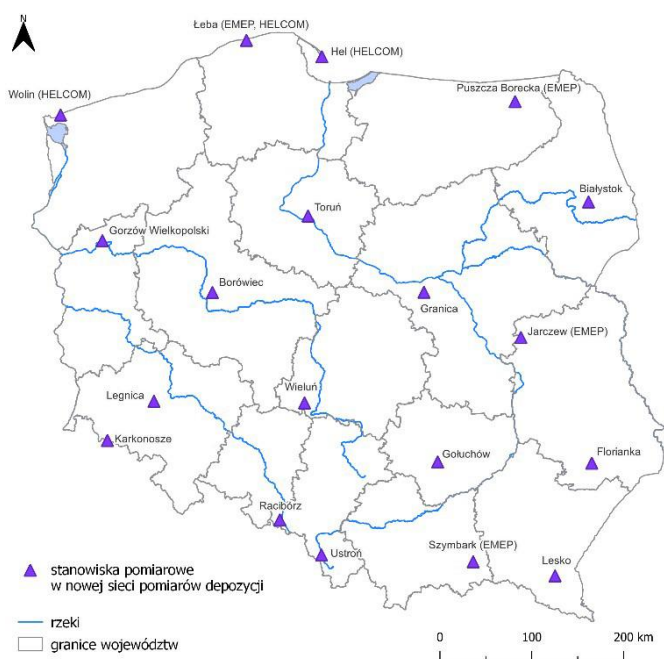
▲ - stacja monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych

Ryc. 5. Rozkład przestrzenny rocznych ładunków azotu ogólnego i fosforu ogólnego deponowanych wraz z opadami na obszarze Polski w 2022 r.

Główny Inspektor w 2023 r. realizował projekt pt. „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie” w ramach programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”, obszaru „Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków”, finansowany ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 (MF EOG 2014-2021). Projekt ten był realizowany we współpracy z partnerem norweskim – Instytutem Badań Klimatu i Środowiska NILU.

W ramach projektu w 2023 roku:

- wykonano finalne procedury zapewnienia jakości/kontroli jakości (QA/QC) do pomiarów depozycji, obejmujące przede wszystkim metodyki pobierania i postępowania z próbkami w terenie oraz przyjęcia próbek do laboratorium, metodyki dotyczące wykonywania pomiarów i metodyki walidacji,
- zrealizowano szkolenie dla pracowników GIOŚ w zakresie wdrażania systemu QA/QC dla pomiarów depozycji z udziałem przedstawicieli NILU, w trakcie którego kompleksowo omówiono projekt systemu QA/QC do pomiarów depozycji,
- przeprowadzono szkolenie z obsługi oprogramowania QGIS dla pracowników GIOŚ zajmujących się m.in. gromadzeniem i przetwarzaniem danych przestrzennych, opracowywaniem map, raportów, analiz problemowych, artykułów i przygotowywaniem informacji z zakresu chemizmu opadów atmosferycznych oraz monitoringu jakości powietrza,
- zakupiono oraz zainstalowano urządzenia do pomiarów depozycji atmosferycznej w 17 z 19 docelowych lokalizacji, które będą funkcjonować w ramach nowej sieci pomiarów i ocen depozycji atmosferycznej w Polsce,

Ryc. 6. Nowa sieć pomiarów depozycji atmosferycznej

- zakupiono sprzęt pomocniczy (zamrażarki, rejestratory temperatury, wagi precyzyjne oraz mierniki wielofunkcyjne),
- opracowano wytyczne do wykonywania oceny depozycji atmosferycznej w Polsce, które będą stanowić podstawę do wykonania corocznych ocen depozycji atmosferycznej oraz śledzenia trendów i zmian depozycji w okresach wieloletnich,
- zrealizowano szkolenie dla pracowników GIOŚ w zakresie wytycznych do wykonywania oceny depozycji atmosferycznej z udziałem NILU,
- opracowano projekt techniczny zawierający koncepcję wizualizacji i udostępniania danych o depozycji atmosferycznej w Polsce, a następnie utworzono stronę internetową do prezentowania danych o depozycji atmosferycznej, funkcjonującą w ramach portalu GIOŚ „Jakość Powietrza”,
- zaprojektowano i wykonano artykuły (torby bawełniane, notatniki, zestawy piśmienne, teczki), które posłużyły do promocji projektu m.in. podczas konferencji podsumowującej projekt.

Wszystkie informacje związane z ww. projektem zostały udostępnione na stronie internetowej pod adresem: <https://mfeog.gios.gov.pl/index.php/pl/>. Na stronie projektu został również zamieszczony biuletyn informacyjny nr 4, opracowany w 2023 roku, pod adresem: <https://mfeog.gios.gov.pl/index.php/pl/publikacje/biuletyny>.

2.9 Badanie stanu warstwy ozonowej oraz pomiaru natężenia promieniowania UV-B nad Polską

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach umów z Polską Akademią Nauk (PAN) i Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowym Instytutem Badawczym

(IMGW-PIB) realizował program pomiarowy zgodnie z Konwencją Wiedeńską⁶⁷ o ochronie warstwy ozonowej, który obejmował:

1. Pomiary całkowitej zawartości i profilu pionowego ozonu:

- codzienne spektrofotometryczne pomiary całkowitej zawartości ozonu w atmosferze (spektrofotometry Dobsona i Brewera) oraz w wybrane dni - rozkładu pionowego ozonu metodą Umkehr, wykonywane na stacji PAN w Belsku. W 2023 r. wykonano 204 serii pomiarowych, przy pomocy spektrofotometru Brewera, pozwalających wyznaczyć rozkład pionowy ozonu w warstwie atmosfery leżącej poniżej 50 km (w dziesięciu warstwach o grubości około 5 km),
- pomiary profili ozonowych metodą sondażową wykonywane na stacji IMGW-PIB w Legionowie średnio raz w tygodniu. W 2023 r. wykonano 52 sondaże ozonu, osiągając średnią wysokość 30,7 km,
- codzienny monitoring całkowitej zawartości ozonu nad Europą Środkową metodą obserwacji satelitarnych prowadzonych przez IMGW-PIB z wykorzystaniem danych z czujnika OzoneMapping and Profiler Suite (OMPS) (Ryc. 7).

2. Pomiary promieniowania UV-B:

- pomiary natężenia promieniowania UV-B wykonywano na stacji Instytutu Geofizyki PAN w Belsku i trzech stacjach IMGW-PIB w: Łebie, Legionowie i Zakopanem.

Analiza danych o całkowitej zawartości ozonu i jego rozkładu pionowego w atmosferze w Belsku, profili ozonowych w Legionowie i satelitarnego monitoringu ozonu pozwala stwierdzić, że w 2023 r. przeważały ujemne odchylenia (za wyjątkiem listopada) wartości średnich miesięcznych całkowitej zawartości ozonu od średniej wieloletniej z lat 1963-2022.

Wyniki pomiarów całkowitej zawartości ozonu i rozkładu pionowego ozonu wykonane metodą Umkehr na stacji w Belsku były systematycznie przekazywane do Światowego Centrum Danych o Ozonie i Promieniowaniu Ultrafioletowym (WOUDC) w Toronto w Kanadzie. Średnie dzienne wartości całkowitej zawartości ozonu przekazywano do WOUDC w Kanadzie i do Laboratorium Fizyki Atmosfery Uniwersytetu w Salonikach w Grecji, gdzie były wykorzystywane do sporządzania dobowych map ozonu dla półkuli północnej.

Wyniki pomiarów profili ozonu z IMGW-PIB zostały przekazane do: Instytutu Badań Klimatu i Środowiska NILU, Światowego Centrum Danych o Ozonie i Promieniowaniu Ultrafioletowym (WOUDC) w Kanadzie i Globalnej Sieci Detekcji Zmian Składu Atmosfery (NDACC) w USA.

W seriach pomiarowych promieniowania UV-B w 2023 r. wyróżniają się dane dla Łeby, Legionowa i Zakopanego dla sierpnia i września. Występująca przez wiele dni wyżowa pogoda, z bezchmurnym niebem i z mniejszą ilością ozonu, w stosunku do średnich wieloletnich, dała większe, od typowych dla tego okresu, wartości promieniowania.

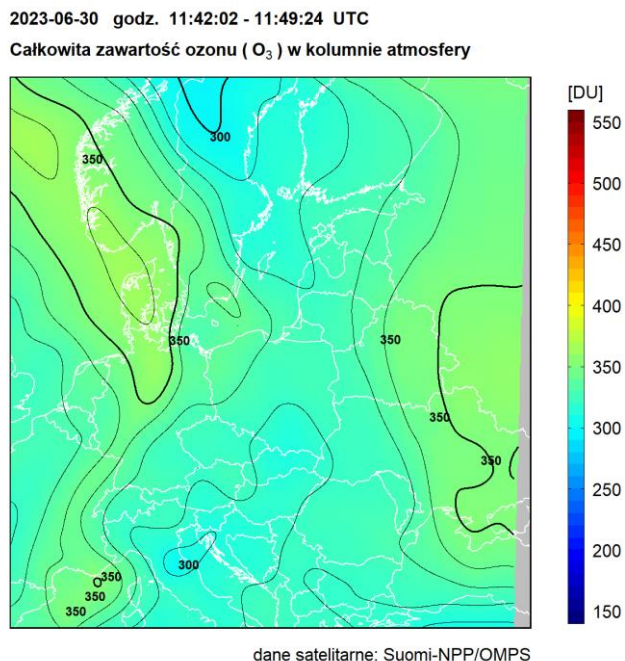
Największe wartości Indeksu UV⁶⁸ dla stacji zmierzono: w Zakopanem (UVI 8,2) w dniu 30 czerwca, w Belsku (UVI 8,0) w dniu 18 lipca, w Legionowie (UVI 7,0) w dniu 17 lipca oraz w Łebie (UVI 6,7) w dniu 26 czerwca (Wykresy 23 i 24). Największe dawki dzienne

---

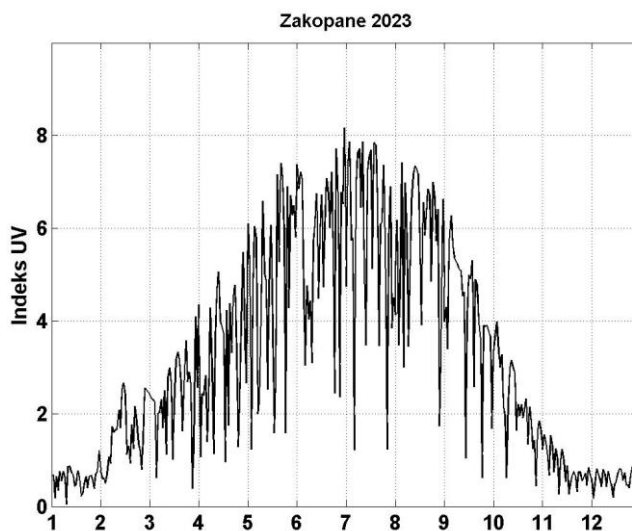
⁶⁷ Konwencja Wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej sporządzona w Wiedniu dnia 22 marca 1985 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 98, poz.488).

⁶⁸ Indeks UV- maksymalna moc promieniowania UV-B wyrażona w[W/m²] zarejestrowana w danym dniu.

rumieniowego promieniowania UV zanotowano: 3 lipca w Zakopanem (22,85 MED⁶⁹), 26 czerwca w Łebie (20,27 MED), 9 lipca w Legionowie (19,50 MED) oraz 3 lipca w Belsku (18,97 MED).

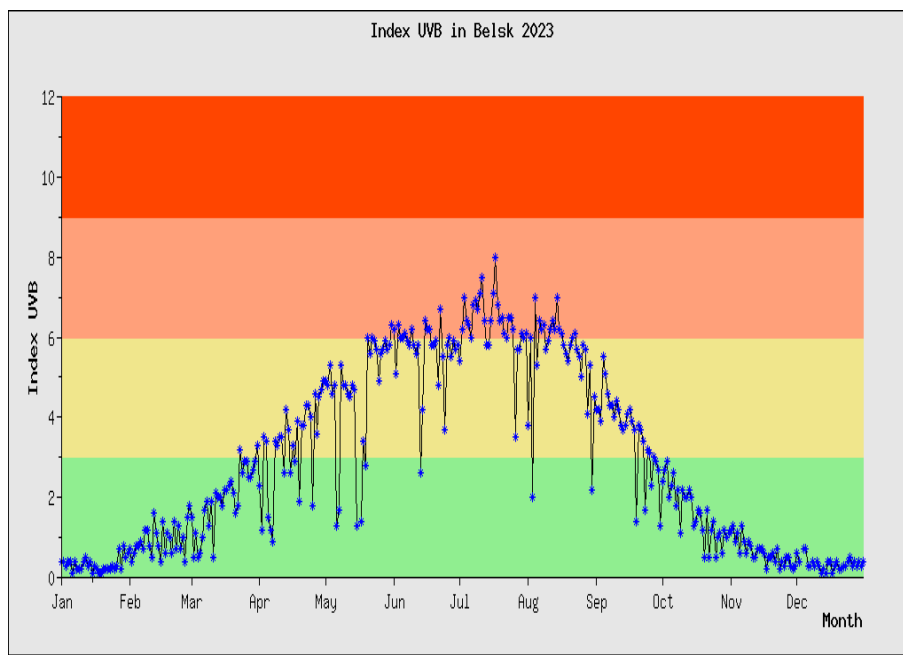

Ryc. 7. Satelitarny monitoring ozonu nad Polską z wykorzystaniem danych z czujnika OMPS, mapa całkowitej zawartości ozonu z dnia 30 czerwca 2023 r. (przykład letniego ubytku ozonu)

Wykres 23. Monitoring promieniowania UV-B, maksymalne wartości Indeksu UV w 2023 r. zmierzone na stacji IMGW-PIB w Zakopanem

⁶⁹ MED - minimalna dawka rumieniowa (MinimalErythemaDosis); minimalna dawka promieniowania UV-B, powodująca wystąpienie rumienia.

Wykres 24. Monitoring promieniowania UV-B. Przebieg dziennych wartości Indeksu UV-B zmierzone na stacji IGFPAN w Belsku 2023 roku

2.10. Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez portal jakości powietrza i aplikacje mobilne

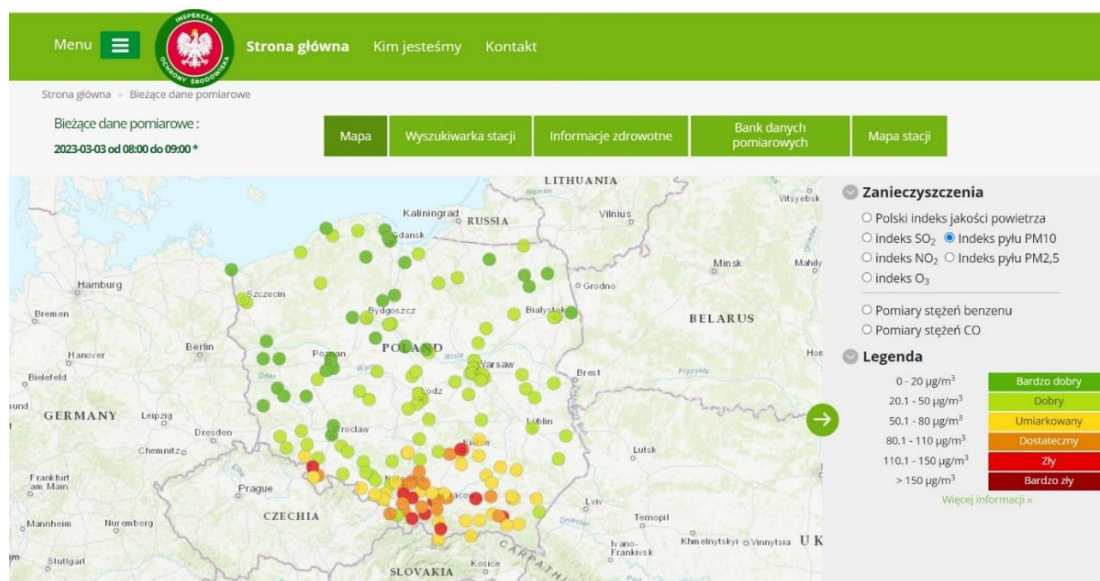
W 2023 roku kontynuowano realizację zadania polegającego na udostępnianiu informacji o jakości powietrza poprzez dedykowane narzędzia informatyczne GIOŚ: portal „Jakość Powietrza” wraz z usługami API oraz aplikacje mobilne „Jakość Powietrza w Polsce”.

Udostępniane dane pomiarowe pochodziły z ok. 288 stacji monitoringu jakości powietrza funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w tym ok. 215 stacji automatycznych lub automatyczno-manualnych, z których 1-godzinne wyniki prezentowano na mapie „Bieżących danych pomiarowych” w postaci Polskiego Indeksu Jakości Powietrza oraz indeksów poszczególnych zanieczyszczeń (Ryc. 8). W 2023 r. usługa mapy bieżących danych pomiarowych na portalu osiągała średnio ok. 9 tys. odsłon dziennie. W czasie trwania epizodów wysokich stężeń zanieczyszczeń ilość wyświetleń wzrastała nawet kilkunastokrotnie. Jednogodzinne wyniki pomiarów udostępniano w module „Bieżących danych pomiarowych” także jako tabele i wykresy obrazujące trendy zmian stężeń w wybranym zakresie czasu. Wyniki pomiarów wykonywanych na stacjach manualnych oraz archiwalne dane pomiarowe udostępniane były do samodzielnego wyszukiwania i pobierania w module „Bank danych pomiarowych” portalu.

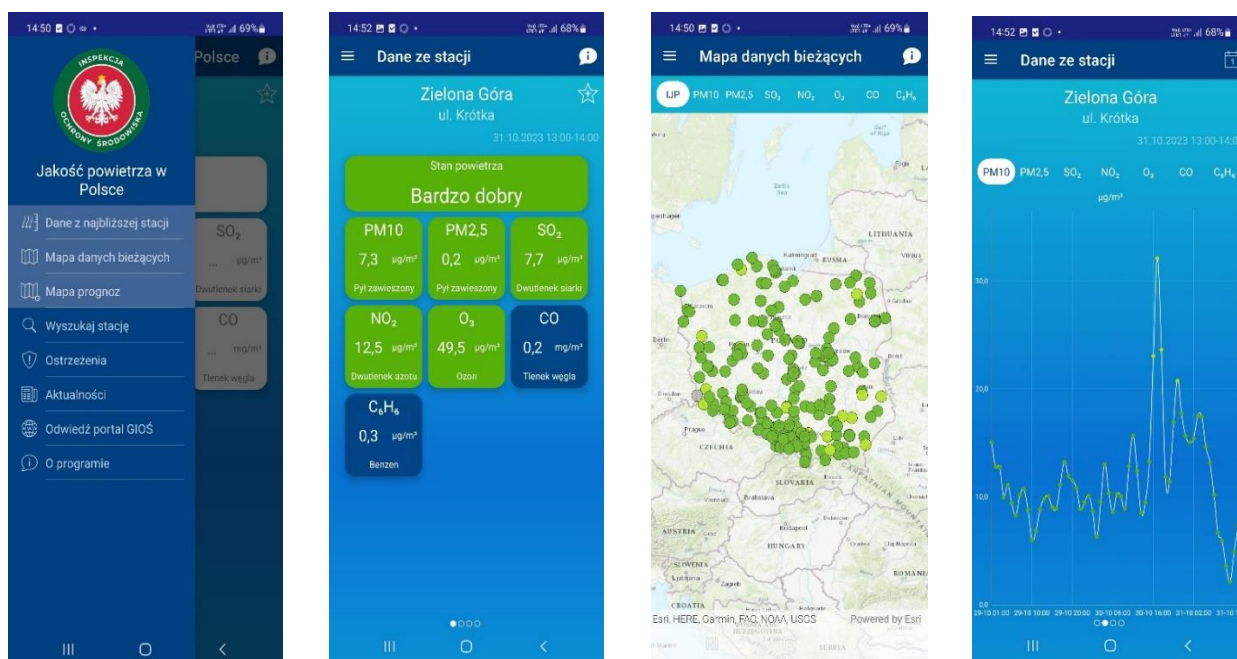
Na portalu „Jakość Powietrza” oraz w aplikacjach mobilnych udostępniane były również prognozy zanieczyszczenia powietrza⁷⁰, prezentowane jako statyczne mapy prognozowanych stężeń maksymalnych i średniodobowych, oraz jako dynamiczne animacje prognozowanych jednogodzinnych stężeń pyłu zawieszonego PM10, dwutlenku azotu, dwutlenku siarki (w sezonie zimowym) i ozonu (w sezonie letnim). Informacje dotyczące prognozowanego stanu jakości

⁷⁰ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2020 r. poz. 2221), zastąpionym rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350).

powietrza opracowywane były przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy na dzień bieżący i dwa kolejne dni oraz były codziennie aktualizowane (pkt. 2.2.2).

Ryc. 8. Mapa bieżących danych pomiarowych, portal „Jakość Powietrza”

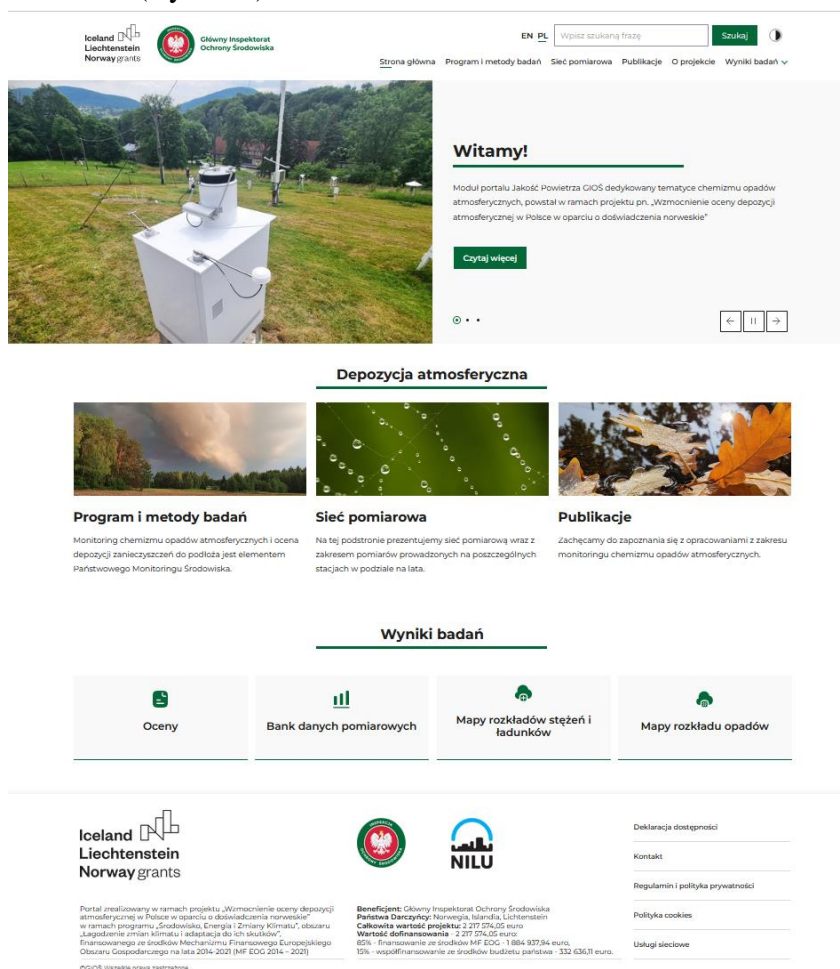

Ryc. 9. Aplikacja mobilna „Jakość powietrza w Polsce”

Na portalu prezentowano również powiadomienia o ryzyku i wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, alarmowego, dopuszczalnego i docelowego substancji, komunikaty o aktualnym i prognozowanym stanie jakości powietrza, wyniki ocen jakości powietrza, w tym wojewódzkie raporty z wykonanej w 2023 r. rocznej oceny jakości powietrza za 2022 rok, informacje o sieci pomiarowej, mapy rozkładów stężeń zanieczyszczeń, oraz wiele innych opracowań i map tematycznych.

W 2023 roku prowadzono dalsze prace rozwojowe narzędzi informatycznych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska służących do informowania społeczeństwa o stanie jakości powietrza. W ramach projektu „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie”, realizowanego przez Główny Inspektorat Ochrony

Środowiska we współpracy z partnerem norweskim – Instytutem Badań Klimatu i Środowiska NILU (pkt. 2.8) utworzono nową stronę internetową do prezentowania danych o depozycji atmosferycznej w ramach portalu „Jakość Powietrza”, której publiczne udostępnienie zaplanowano na 2024 rok (Ryc. 10).

Ryc. 10. Strona główna nowego modułu do prezentowania danych o depozycji atmosferycznej funkcjonującego w ramach portalu „Jakość Powietrza”

Ponadto, w 2023 r. udostępniono tworzone w 2022 roku nowe i rozbudowane usługi API portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ, poszerzające zakres udostępnianych zasobów oraz podnoszące poziom ich otwartości. Usługi API GIOŚ od lat wykorzystywane są przez społeczeństwo i administrację publiczną m.in. do publikowania wyników pomiarów na tablicach informacyjnych, przystankach komunikacji miejskiej, portalach urzędów, w projektach naukowych, czy w aplikacjach mobilnych.

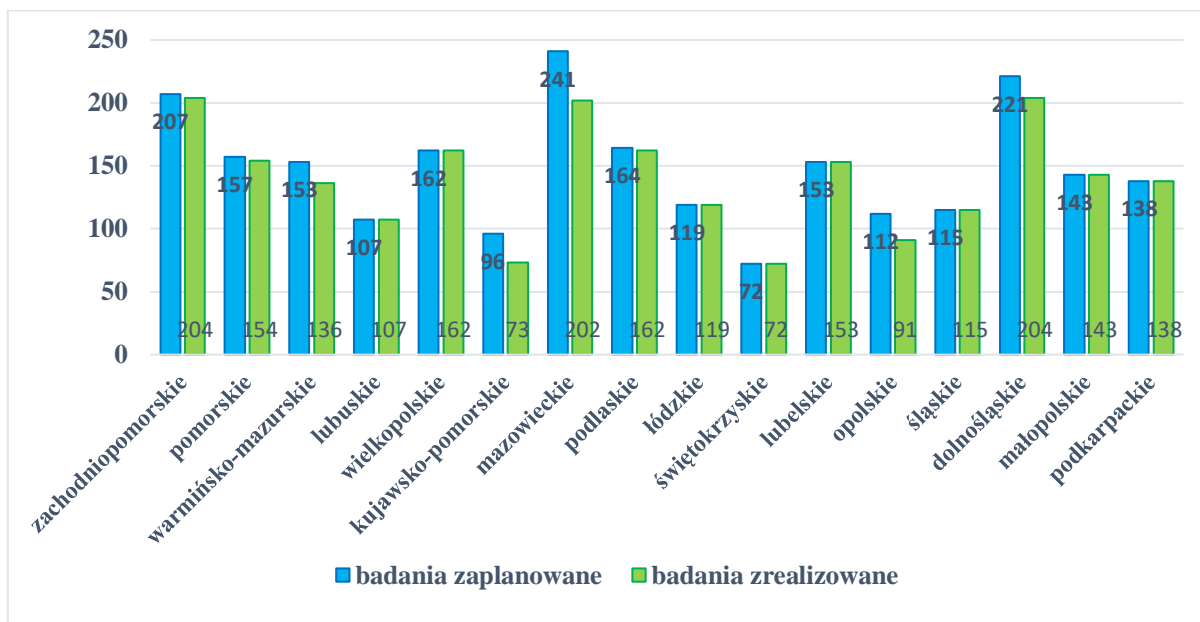
Dzięki aktywności Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie promowania wytwarzanych informacji o środowisku, dane udostępniane na portalu „Jakość Powietrza” cieszyły się dużym zainteresowaniem użytkowników, zarówno osób prywatnych, jak i pracowników administracji publicznej. Podkreślano jakość i rzetelność udostępnianych informacji, dzięki czemu były one przywoływane jako wiarygodne źródło informacji i wykorzystywane przez media w prasie, programach radiowych i telewizyjnych, czy w pracach naukowo-badawczych.

3. Monitoring jakości wód

3.1 Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zaplanował monitoring 2360 jednolitych części wód powierzchniowych (jcw) w 2385 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) (2344 ppk na rzekach i 41 ppk na zbiornikach zaporowych), zgodnie z programem obejmującym monitoring diagnostyczny, operacyjny i badawczy. Był to drugi rok realizacji monitoringu wód w ramach czwartego cyklu gospodarowania wodami na lata 2022-2027.

Spośród zaplanowanych do badań na 2023 r. 2360 jcw, poboru prób dokonano w 2236 jcw, na 4764 stanowiskach. Zakres badań obejmował, zgodnie z rozporządzeniem monitoringowym⁷¹, wskaźniki biologiczne (fitoplankton, fitobentos, makrofity i makrobezkręgowce bentosowe w ilości 2801 oznaczeń), wskaźniki fizykochemiczne (w tym specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) w ilości 308 944 oznaczeń oraz wskaźniki chemiczne (w tym substancje priorytetowe w dziedzinie polityki wodnej) w ilości 219 392 oznaczeń. Powody niewykonania badań w zaplanowanej ilości opisane są w rozdziale dotyczącym działalności Centralnego Laboratorium Badawczego.

Wykres 25. Liczba jcw rzecznych, w których wykonano badania w 2023 r. w stosunku do liczby jcw zaplanowanych do badań

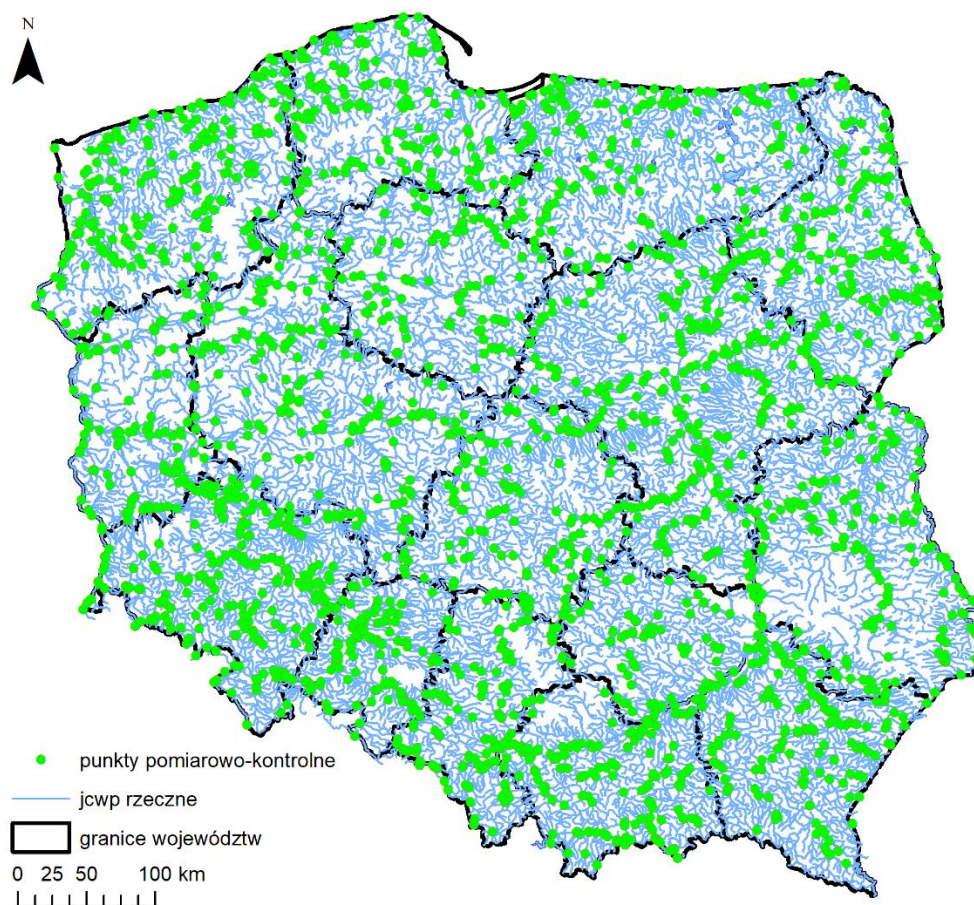
Wykonanie obserwacji hydromorfologicznych zaplanowano w 801 jcw (788 jcw rzecznych i 13 zbiorników zaporowych), i badania zrealizowano we wszystkich jcw.

Oprócz badań wykonywanych przez CLB, na zlecenie DMS, przewidziano badania ichtiofauny w 650 ppk, przy czym ze względu na warunki hydrologiczne (głównie brak wody), badania wykonano w 632 ppk.

W 2023 r., Główny Inspektor Ochrony Środowiska zlecił wykonanie badań substancji priorytetowych w tkankach organizmów żywych. Badania wykonano w 325 jcw rzecznych. W pobranych próbach oznaczono 11 substancji priorytetowych: difenyletery bromowane, fluoranten, heksachlorobenzen (HCB), heksachlorobutadien (HCBd), rtęć i jej związki,

⁷¹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. poz. 1576).

benzo(a)piren, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy (PFOS), dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor i epoksyd heptachloru. Badania stężeń substancji priorytetowych w organizmach wodnych będą kontynuowane w następnych latach.

Ryc. 11. Rozmieszczenie punktów pomiarowo-kontrolnych zaplanowanych do badań jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w roku 2023 na tle podziału administracyjnego na województwa

Ocenę przekroczeń dopuszczalnej normy dla stężenia w tkankach biologicznych (EQS) badań dokonano w 233 jcw p za 2022 rok. Analogicznie do lat ubiegłych zaczynając od 2016 r., największą częstotliwość przekroczeń wykazały 2 substancje priorytetowe. We wszystkich jcw rzecznych przebadanych pod kątem bromowanych difenyloeterów w tkankach organizmów wodnych, stwierdzono przekroczenie EQS. Około 88% prób wykazało wartości powyżej dopuszczalnych norm dla rtęci i jej związków.

Warte odnotowania są również przekroczenia EQS dla: fluorantenu, benzo(a)pirenu i kwasu perfluorooktanosulfonowego (PFOS), które wynosiły odpowiednio jedynie: około 8%; około 7% i 3% przebadanych prób.

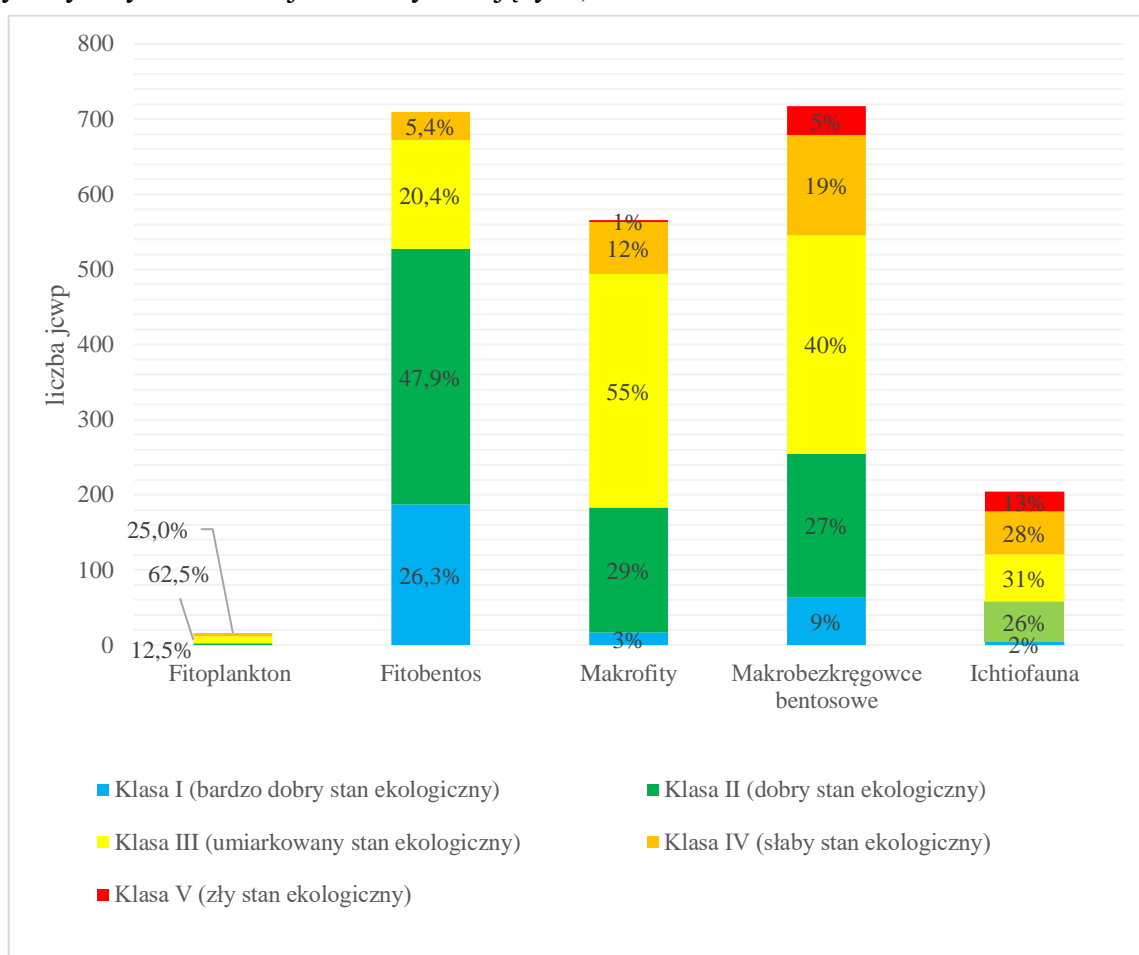
Dla pozostałych 6 substancji priorytetowych stwierdzono pojedyncze przekroczenia wartości EQS bądź ich nie stwierdzono. Badania stężeń substancji priorytetowych w organizmach wodnych będą kontynuowane w następnych latach.

W 2023 r. wykonano klasyfikację na podstawie zweryfikowanych danych monitoringowych z roku 2022, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie klasyfikacji stanu

ekologicznego⁷². Klasyfikacja obejmuje wskaźniki stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego jcw. W skład wskaźników stanu lub potencjału ekologicznego wchodzi elementy biologiczne, hydromorfologiczne, fizykochemiczne a także specyficzne syntetyczne i niesyntetyczne substancje zanieczyszczające. Na wskaźniki stanu chemicznego składa się lista zanieczyszczeń określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej (2000/60/WE) mianem „substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej” oraz związki określone jako wskaźniki innych substancji zanieczyszczających.

Klasyfikację na podstawie monitoringu przeprowadzono dla: 2064 jcw rzecznych oraz 38 jcw rzecznych będących zbiornikami zaporowymi. Spośród przebadanych jcw rzecznych będących ciekami 1563 posiadało status jcw naturalnej a pozostałe 501 jcw określono jako sztuczne lub silnie zmienione.

Wskaźniki stanu ekologicznego przebadano i sklasyfikowano w 1375 naturalnych jcw rzecznych. Do wskaźników stanu ekologicznego należą elementy biologiczne, hydromorfologiczne i fizykochemiczne (w tym zawartość specyficznych syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających).

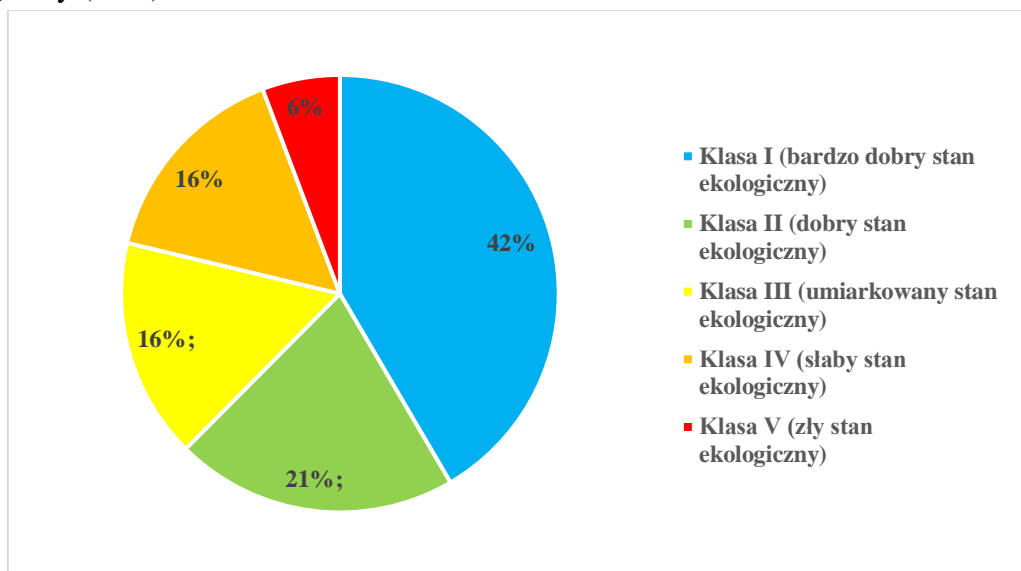
Wykres 26. Liczba i udział procentowy jcw w których sklasyfikowano biologiczne wskaźniki stanu ekologicznego naturalnych jcw rzecznych

⁷² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. poz. 1475)

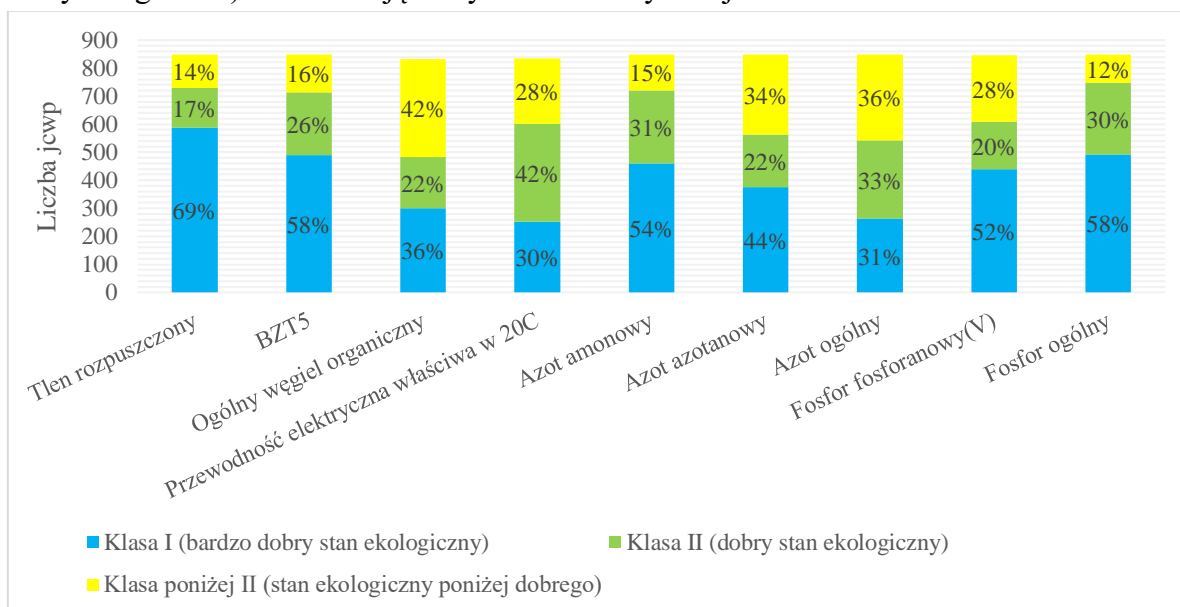
Najczęściej klasyfikowanym wskaźnikiem biologicznym był fitobentos i makrobezkręgowce bentosowe. Wskaźnikiem sklasyfikowanym w najmniejszej liczbie naturalnych jcw p rzecznych był fitoplankton (16 jcw p). Wynika to z faktu, iż wskaźnik ten jest specyficzny tylko dla części typów abiotycznych rzek.

Klasyfikację na podstawie obserwacji hydromorfologicznej wykonano w ponad 500 naturalnych jcw p rzecznych. W większości wskazywała ona na dobry lub bardzo dobry stan ekologiczny (63%).

Wykres 27. Udział procentowy jcw p w których sklasyfikowano hydromorfologiczny wskaźnik stanu ekologicznego naturalnych jcw p rzecznych.

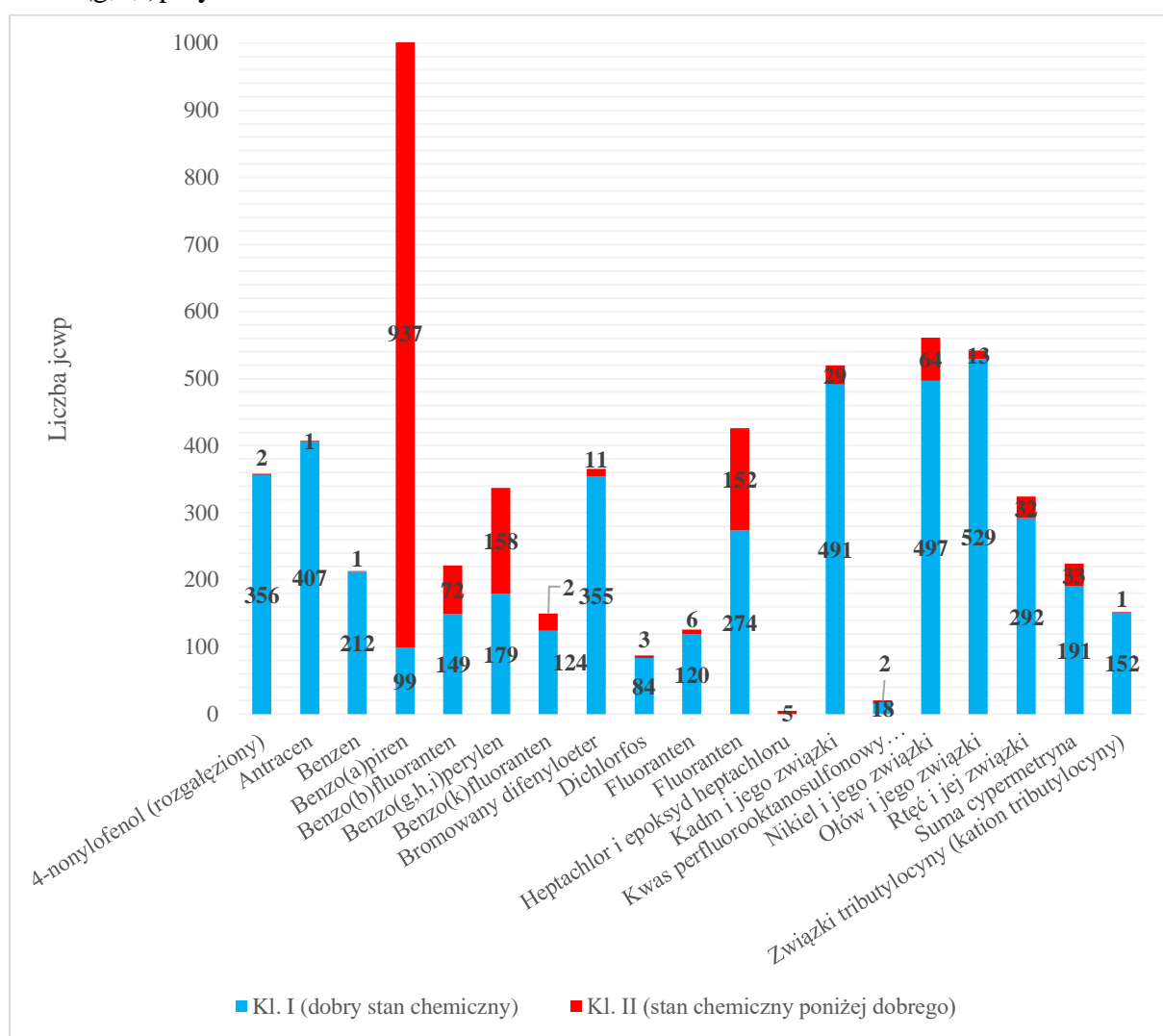
Na podstawie danych pomiarowych z roku 2022 przeanalizowano łącznie 28 fizykochemicznych wskaźników jakości naturalnych jcw p rzecznych. Dla 9 z nich, przewidziano wartości graniczne norm środowiskowych (dostosowanych do danego typu abiotycznego rzek) umożliwiające wykonanie klasyfikacji.

Wykres 28. Liczba i udział procentowy jcw p, w których sklasyfikowano fizykochemiczne wskaźniki stanu ekologicznego naturalnych jcw p rzecznych.

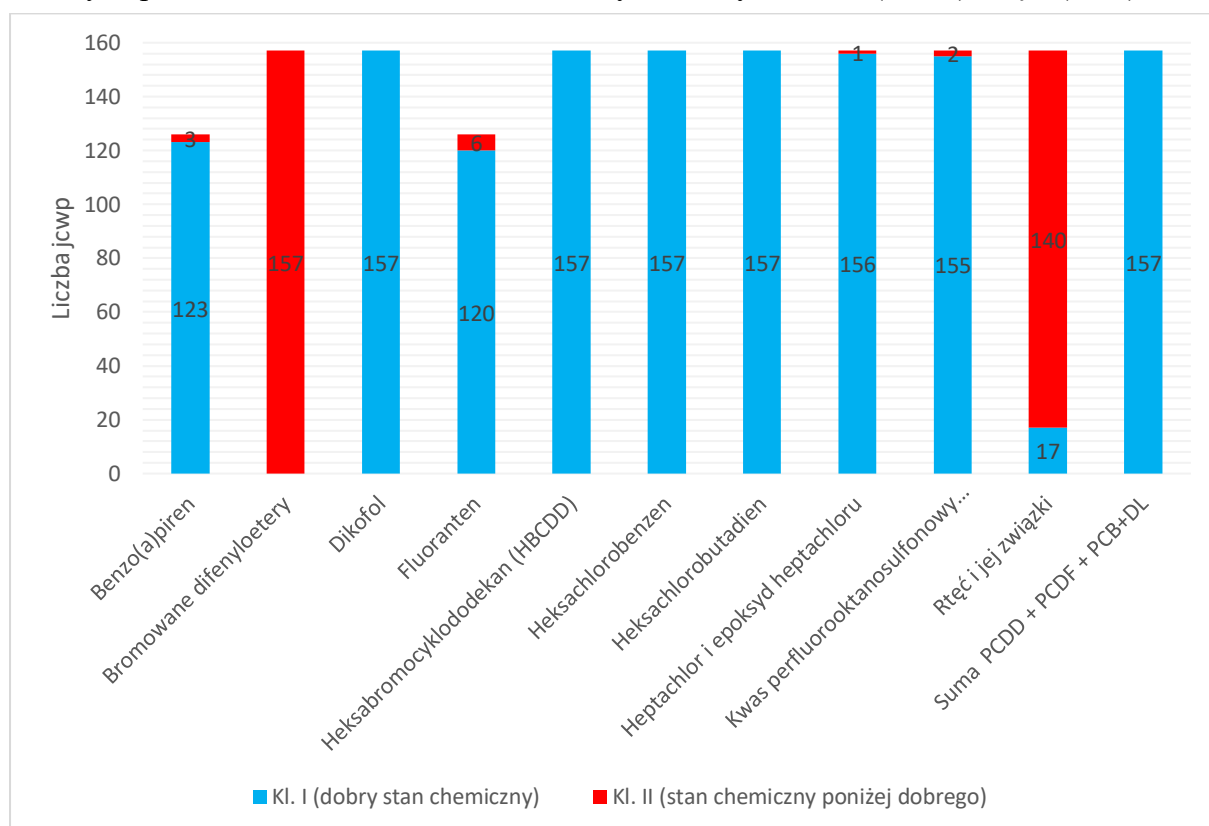
Spośród 17 specyficznych, syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających, przebadanych w naturalnych jcw p rzecznych, normy środowiskowe określono dla 5 z nich: węglowodory ropopochodne, arsen, chrom sześciowartościowy, cynk oraz miedź. Klasyfikacja tych wskaźników w zdecydowanej większości przypadków wskazała na dobry lub bardzo dobry stan ekologiczny. Przekroczenia dopuszczalnych norm wykazano w nielicznych przypadkach dla miedzi (5 jcw p), cynku (3 jcw p) oraz chromu VI (1 jcw p).

Na podstawie danych z roku 2022 wykonano klasyfikację wskaźników stanu chemicznego w 1 333 naturalnych jcw p rzecznych. Łączenie oceniono wyniki pomiarów wykonanych w wodzie dla 51 substancji priorytetowych i wskaźników innych substancji zanieczyszczających. Przekroczenia wartości granicznych dla dobrego stanu chemicznego stwierdzono w przypadku 19 wskaźników. Wskaźnikiem, który sklasyfikowano w kl. II w największej liczbie jcw p były wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne: benzo(a)piren, benzo(g,h,i)perylene oraz fluoranten.

Wykres 29. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w wodzie naturalnych jcw p rzecznych, dla których w skali kraju zidentyfikowano przypadki przekroczeń dopuszczalnej środowiskowej normy jakości.

W 168 rzecznych jcw p naturalnych przebadano 11 wskaźników stanu chemicznego pod kątem ich akumulacji w tkankach zwierzęcych. Przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych odnotowano dla sześciu wskaźników. Najwyższy procent przekroczeń w badanych próbkach stwierdzono dla bromowanych difenylesterów (100%) i rtęci (89%).

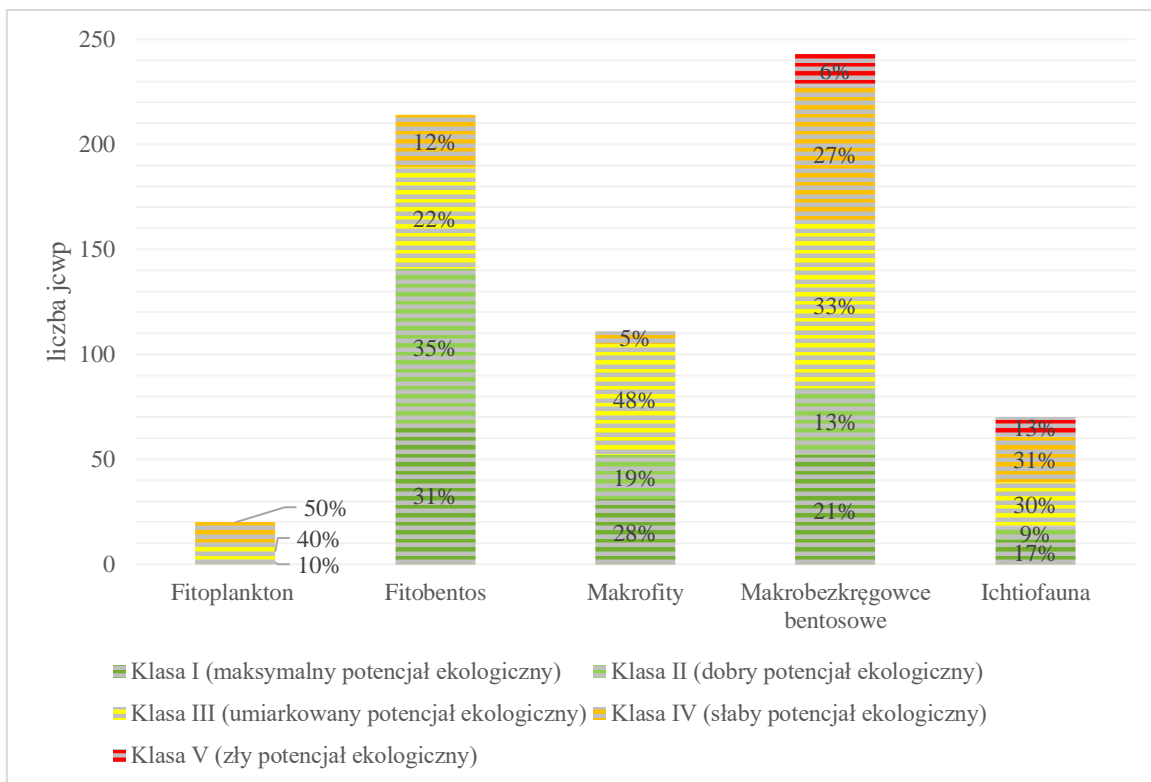

Wykres 30. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w tkankach zwierząt w naturalnych jcw p rzecznych.

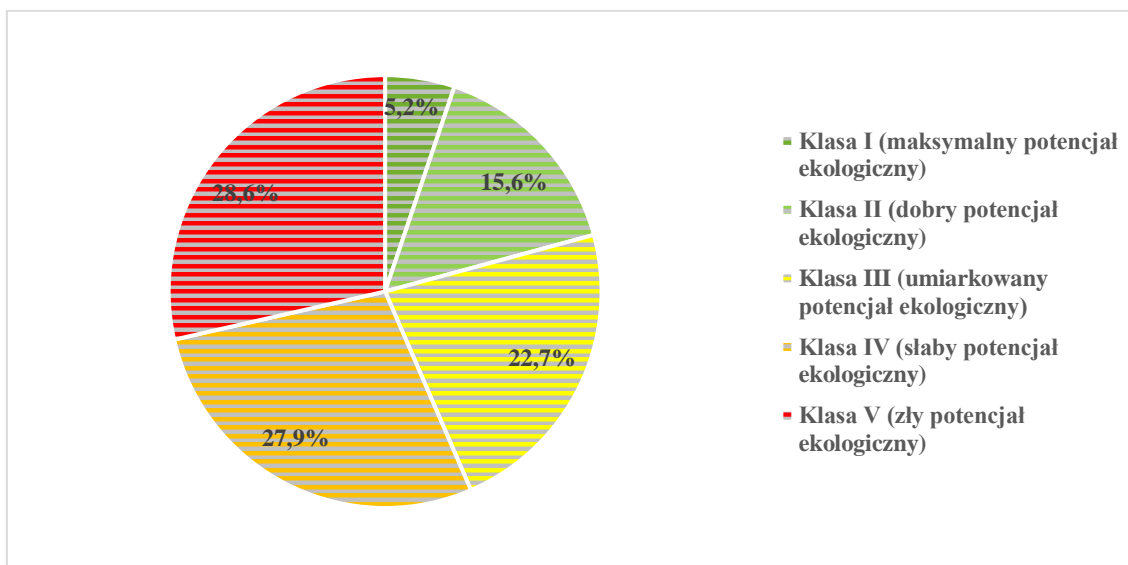
Klasyfikacją wskaźników wykonaną w roku 2023 objęto 501 jcw p rzecznych wyznaczonych jako sztuczne lub sienie zmienione części wód, lecz nie będące zbiornikami zaporowymi. Podobnie jak w przypadku naturalnych jcw p rzecznych, wskaźnikiem biologicznym klasyfikowanym w największej liczbie jcw p były makrobezkręgowce bentosowe oraz fitobentos. Są one wskaźnikiem jakości wód dla znacznie większej liczby typów abiotycznych rzek niż fitoplankton.

Klasyfikację na podstawie obserwacji hydromorfologicznej wykonano w ponad 150 silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych. W ok. 20 % z nich wyniki badań wykazywały na dobry lub maksymalny potencjał ekologiczny.

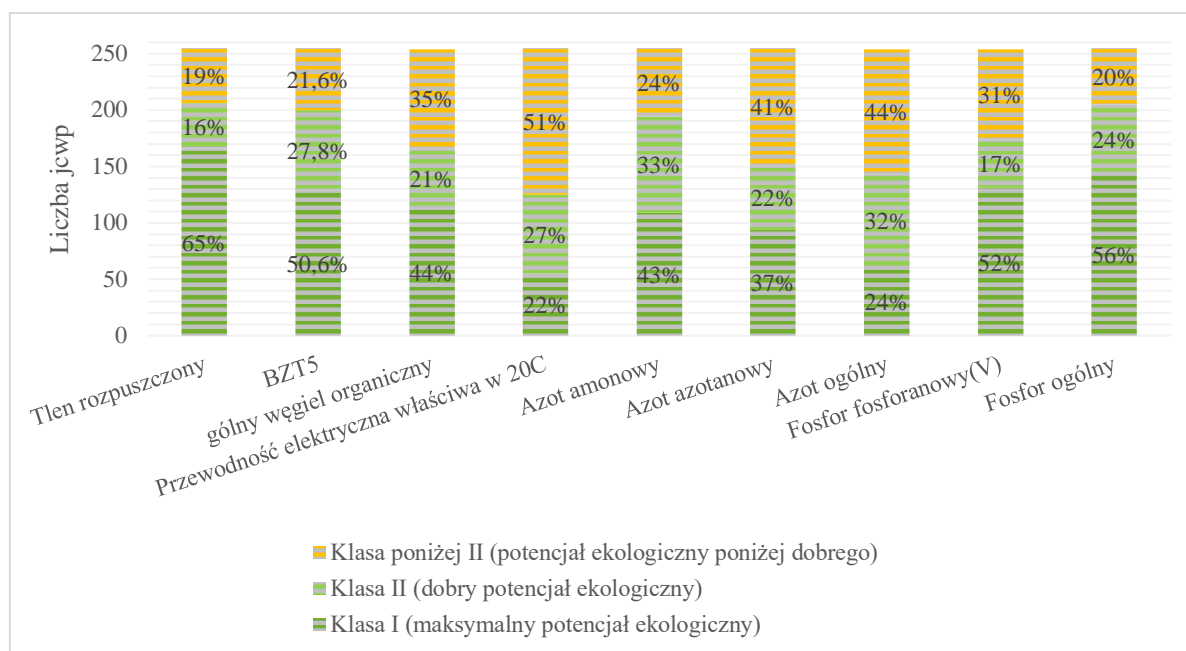
Na podstawie danych pomiarowych z roku 2022 przeanalizowano łącznie 26 fizykochemicznych wskaźników jakości silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych. Dla 9 z nich, przewidziano wartości graniczne norm środowiskowych umożliwiające wykonanie klasyfikacji.

Wykres 31. Liczba i udział procentowy silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych, w których sklasyfikowano biologiczne wskaźniki potencjału ekologicznego.

Wykres 32. Udział procentowy jcw p, w których sklasyfikowano hydromorfologiczny wskaźnik potencjału ekologicznego silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych.

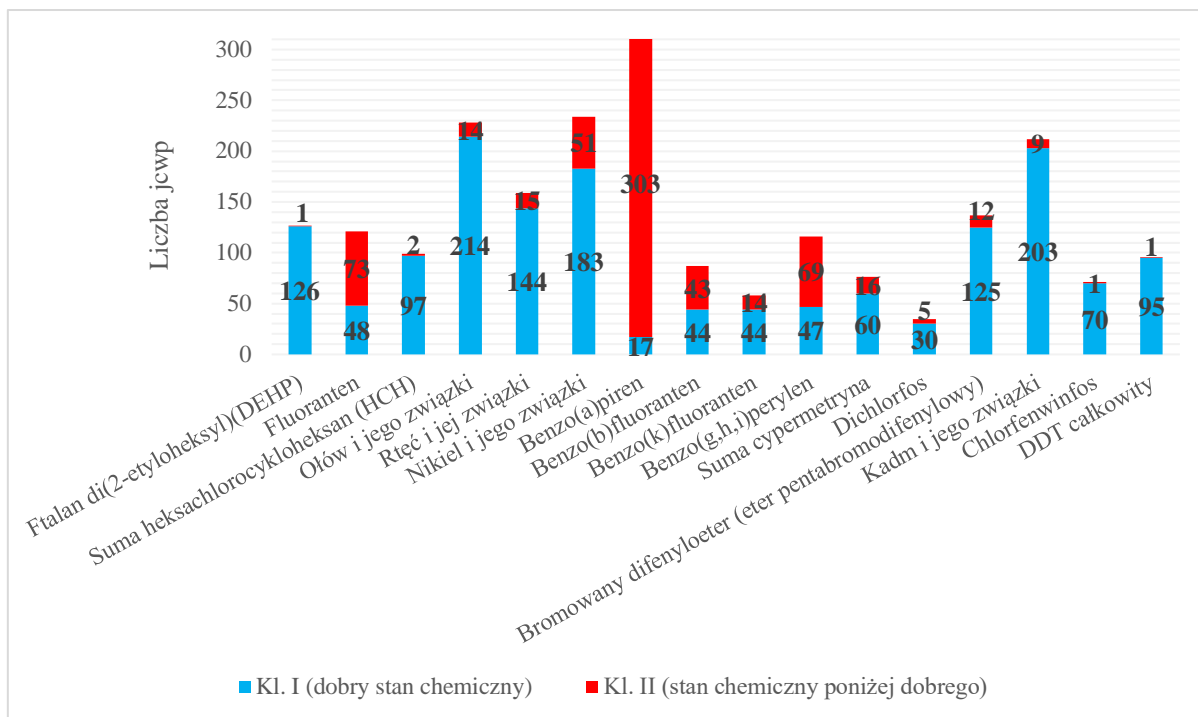

Wykres 33. Liczba i udział procentowy jcw p w których sklasyfikowano fizykochemiczne wskaźniki potencjału ekologicznego silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych.

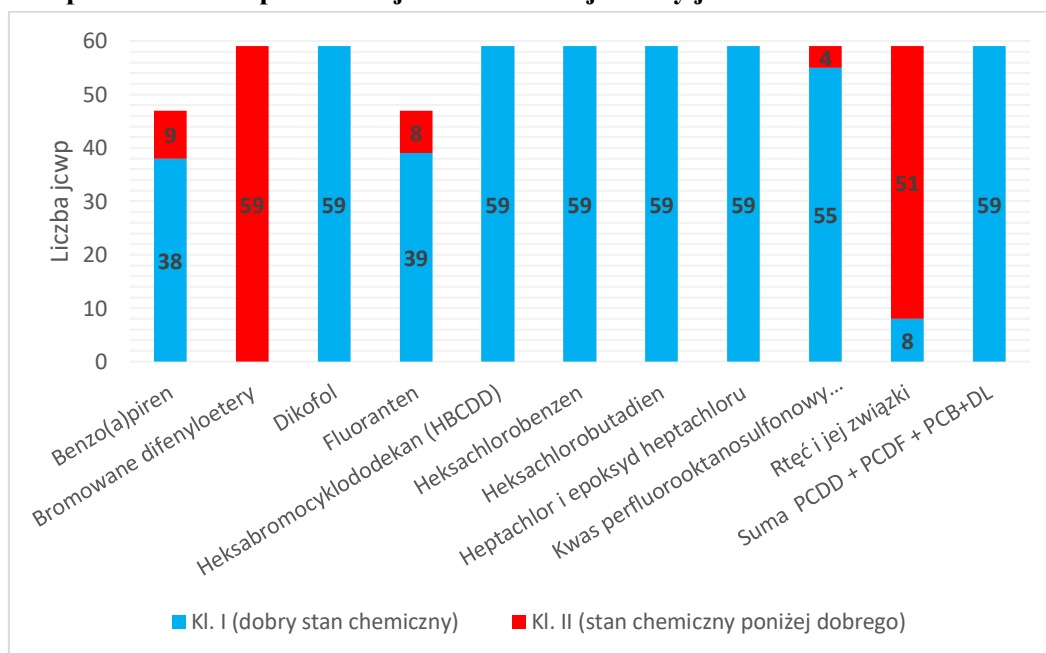
Spośród 13 specyficznych, syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających, przebadanych w silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych, normy środowiskowe określono dla 5: węglowodory ropopochodne, arsen, chrom sześciowartościowy, cynk oraz miedź. Klasyfikacja tych wskaźników w zdecydowanej większości przypadków wskazała na dobry lub maksymalny potencjał ekologiczny. Przekroczenia dopuszczalnych norm wykazano w nielicznych przypadkach dla miedzi (2 jcw p), cynku (5 jcw p) oraz węglowodorów ropopochodnych (2 jcw p).

Na podstawie danych z roku 2022 wykonano klasyfikację wskaźników stanu chemicznego w 444 silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych. Łączenie oceniono wyniki pomiarów wykonanych w wodzie dla 54 substancji priorytetowych i wskaźników innych substancji zanieczyszczających. Przekroczenia wartości granicznych dla dobrego stanu chemicznego stwierdzono w przypadku 15 wskaźników. Wskaźnikiem, któremu przyporządkowano kl. II w największej liczbie jcw p były wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne: benzo(a)piren, benzo(g,h,i)perylene, benzo(b)fluoranten oraz fluoranten.

W 65 silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych przebadano 11 wskaźników stanu chemicznego pod kątem ich akumulacji w tkankach zwierzęcych. Przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych odnotowano dla pięciu z nich. Najwyższy procent przekroczeń w badanych próbkach stwierdzono dla bromowanych difenylesterów (100%) i rtęci (86%). Znaczący udział procentowy przekroczeń odnotowano również dla benzo(a)pirenu (19%), fluorantenu (17%) i kwasu perfluorooktanosulfonowego i jego pochodnych (7%).

Wykres 34. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w wodzie silnie zmienionych lub sztucznych jcw p rzecznych, dla których w skali kraju zidentyfikowano przypadki przekroczeń dopuszczalnej środowiskowej normy jakości

Wykres 35. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w tkankach zwierząt w sztucznych lub silnie zmienionych jcw p rzecznych

W roku 2023 wykonano klasyfikację wskaźników jakości wód 38 jcw p rzecznych będących zbiornikami zaporowymi. W 17 z nich sklasyfikowano wskaźniki biologiczne, w każdej z tych jcw p klasyfikacji podlegał fitoplankton a w 12 z nich fitobentos i makrobezkręgowce.

Spośród przebadanych 26 fizykochemicznych wskaźników jakości wód w zbiornikach zaporowych, wartości graniczne określono dla 11. Na podstawie ich klasyfikacji stwierdzono przekroczenia wartości granicznych klasy II dla następujących wskaźników: przezroczystość (6 jcwp), fosfor ogólny (4 jcwp), azot ogólny (4 jcwp), azot azotanowy (1 jcwp), odczyn pH (1 jcwp), przewodność elektryczna (1 jcwp), ogólny węgiel organiczny (1 jcwp), BZT5 (1 jcwp).

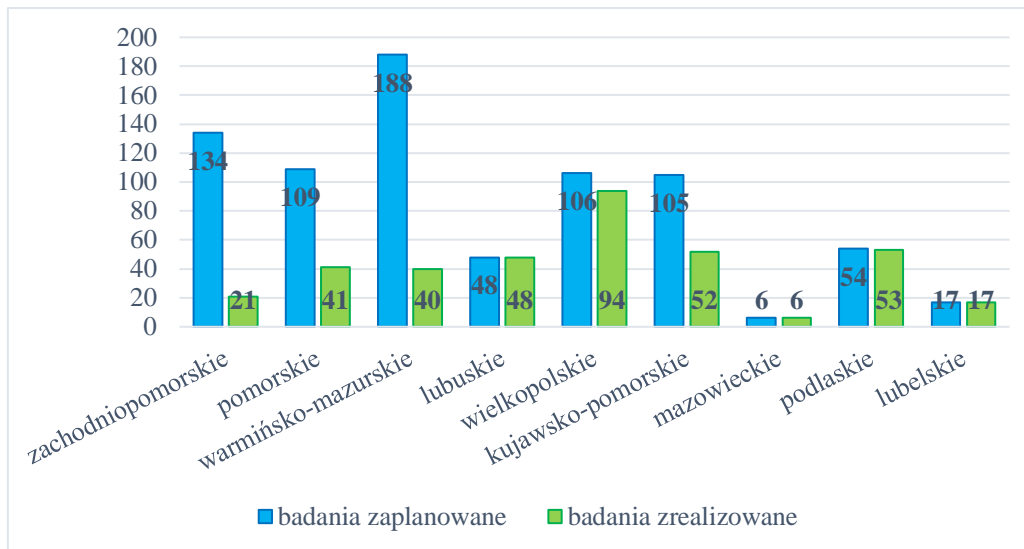
Klasyfikacja specyficznych, syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających w zbiornikach zaporowych objęła 5 wskaźników: węglowodory ropopochodne, arsen, chrom VI, cynk i miedź. Nie stwierdzono przekroczeń wartości określonych dla kl. II.

Klasyfikacja wskaźników stanu chemicznego wód zbiorników zaporowych objęta 47 substancji priorytetowych i wskaźników innych substancji zanieczyszczających. Przekroczenia normy stwierdzono dla 6 wskaźników w matrycy woda: benzo(a)piren (25 jcwp), benzo(g,h,i)perylene (1 jcwp), fluoranten (6 jcwp), bromowany difenyleter (3 jcwp), kadm i jego związki (1 jcwp) oraz rtęć i jej związki (1 jcwp).

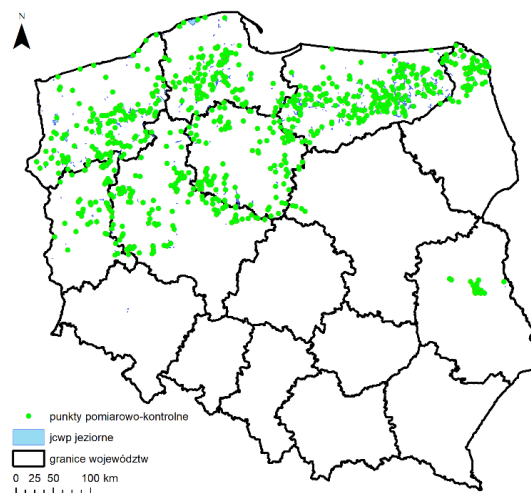
Uzyskane dane zostały opracowane w układzie zlewniowym i w układzie województw oraz zostały przygotowane zgodnie z wymaganiami sprawozdawczymi Europejskiej Agencji Środowiska na potrzeby Water Information System for Europe State of Environment (WISE SoE).

3.2 Badania i ocena jakości wód w jeziorach

W 2023 r. monitoring jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (jcwp jeziornych) zaplanowano w dziewięciu województwach. Spośród 767 jcwp jeziornych zaplanowanych do badań, badania wykonano w 372 jcwp na 1303 stanowiskach. Zakres badań obejmował, zgodnie z rozporządzeniem monitoringowym, wskaźniki biologiczne (fitoplankton, fitobentos, makrofity i makrobezkręgowce bentosowe w ilości 1602 oznaczeń), wskaźniki fizykochemiczne (w tym specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) w ilości 19 996 oznaczeń oraz wskaźniki chemiczne (w tym substancje priorytetowe w dziedzinie polityki wodnej) w ilości 35 844 oznaczeń. Powody niewykonania badań w zaplanowanej ilości opisane są w rozdziale dotyczącym działalności Centralnego Laboratorium Badawczego.

Wykres 36. Liczba jcwp jeziornych, w których wykonano badania w 2023 r. w stosunku do liczby jcwp jeziornych zaplanowanych do badań

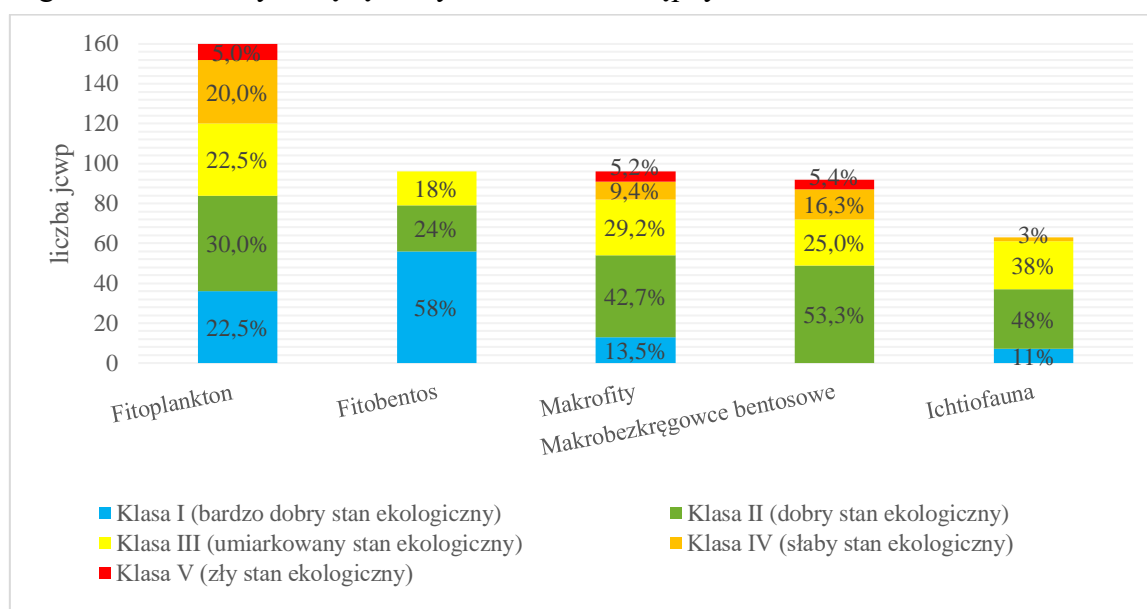
Ryc. 12. Rozmieszczenie punktów pomiarowo-kontrolnych zaplanowanych do badań jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych w roku 2023 na tle podziału administracyjnego na województwa

Badania elementów hydromorfologicznych zaplanowano w 183 jcwp, z czego badania zrealizowano w 164 jcwp. Powodem realizacji mniejszej ilości badań był: w przypadku 3 jezior brak możliwości dostępu do jezior (jeziora otoczone są bardzo szerokim pasmem szuwarów, a teren wokół jest podmokły) i wykonania badań zarówno z łodzi jak i lądu, natomiast w przypadku pozostałych, powodem niewykonania był fakt, że badania tych jezior zostały zrealizowane w roku 2021.

Oprócz badań wykonywanych przez CLB, na zlecenie DMŚ wykonano badania ichtiofauny w 80 ppk, przy czym w 56 ppk wykonano badania polegające na odłowach monitoringowych (LFI-CEN_PL), a w pozostałych wykonano analizę danych z połowów gospodarczych (LFI+_PL).

W 2023 r., Główny Inspektor Ochrony Środowiska zlecił wykonanie badań substancji priorytetowych w tkankach organizmów żywych. Badania wykonano w 78 JCWP jeziornych. W pobranych próbach oznaczono 11 substancji priorytetowych: difenyletery bromowane, fluoranten, heksachlorobenzen (HCB), heksachlorobutadien (HCBd), rtęć i jej związki, benzo(a)piren, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy (PFOS), dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor i epoksyd heptachloru. Ocenę przekroczeń dopuszczalnej normy dla stężenia w tkankach biologicznych (EQS) badań dokonano za 2022 rok. Analogicznie do lat ubiegłych zaczynając od 2016 r., największą częstotliwość przekroczeń wykazały 2 substancje priorytetowe. We wszystkich przebadanych 80 JCWP jeziornych stwierdzono przekroczenie EQS dla bromowanych difenyleterów w tkankach organizmów wodnych. Około 79% prób wykazała wartości powyżej dopuszczalnych norm dla rtęci i jej związków. Warto odnotowania są również przekroczenia EQS dla kwasu perfluorooktanosulfonowego (PFOS), ale wynosiły one jedynie około 1,5% przebadanych prób. Dla pozostałych 8 substancji priorytetowych stwierdzono pojedyncze przekroczenia wartości EQS bądź ich nie stwierdzono. Badania stężeń substancji priorytetowych w organizmach wodnych będą kontynuowane w następnych latach.

Wykres 37. Liczba i udział procentowy jcw, w których sklasyfikowano biologiczne wskaźniki stanu ekologicznego naturalnych jcw jeziornych

W roku 2023 wykonano klasyfikację wskaźników wód w 388 jeziorach. Analizę oparto o dane pomiarowe zebrane w roku 2022. Spośród jezior, w których wykonano klasyfikację 322 posiada status naturalnej a 66 sztucznej jcw.

W 214 jeziorach wykonano klasyfikację wskaźników stanu ekologicznego. Należą do nich elementy biologiczne, elementy hydromorfologiczne, cechy fizykochemiczne wody oraz zawartość specyficznych, syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających. Spośród biologicznych wskaźników jakości wód, w największej liczbie jezior wykonano klasyfikację fitoplanktonu. Wskaźnik ten wykazał również, stosunkowo najmniejszy udział

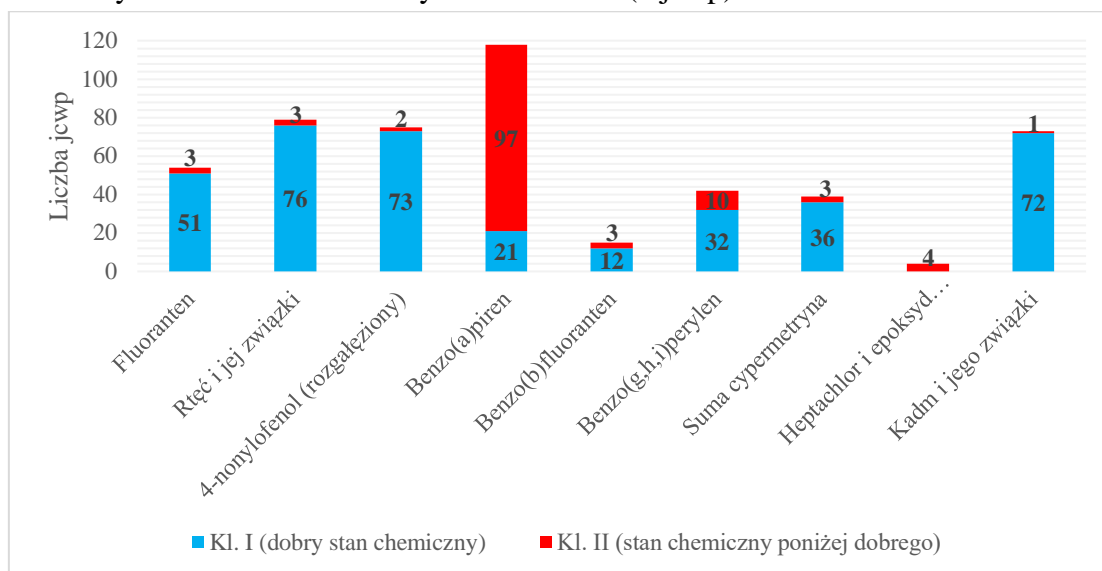
procentowy jezior w I i II klasie (52,5%). Procentowo największy udział klasyfikacji w I i II klasie wykazał fitobentos (82% badanych jezior naturalnych).

Elementy hydromorfologiczne oceniono w 117 jeziorach. Pierwszą klasę przypisano 43 jcwp.

Na podstawie danych pomiarowych z roku 2022 przeanalizowano łącznie 23 fizykochemiczne wskaźniki jakości naturalnych jcwp jeziornych. Dla 6 z nich, przewidziano wartości graniczne norm środowiskowych umożliwiające wykonanie klasyfikacji. Przekroczenia wartości granicznych dla klasy II stwierdzono w przypadku czterech wskaźników:

- przezroczystość – widzialność krążka Secchiego (80 na 164 jezior),
- przewodność elektryczna właściwa w 20°C (20 na 164 jezior),
- azot ogólny (61 na 165 jezior),
- fosfor ogólny (61 na 165 jezior).

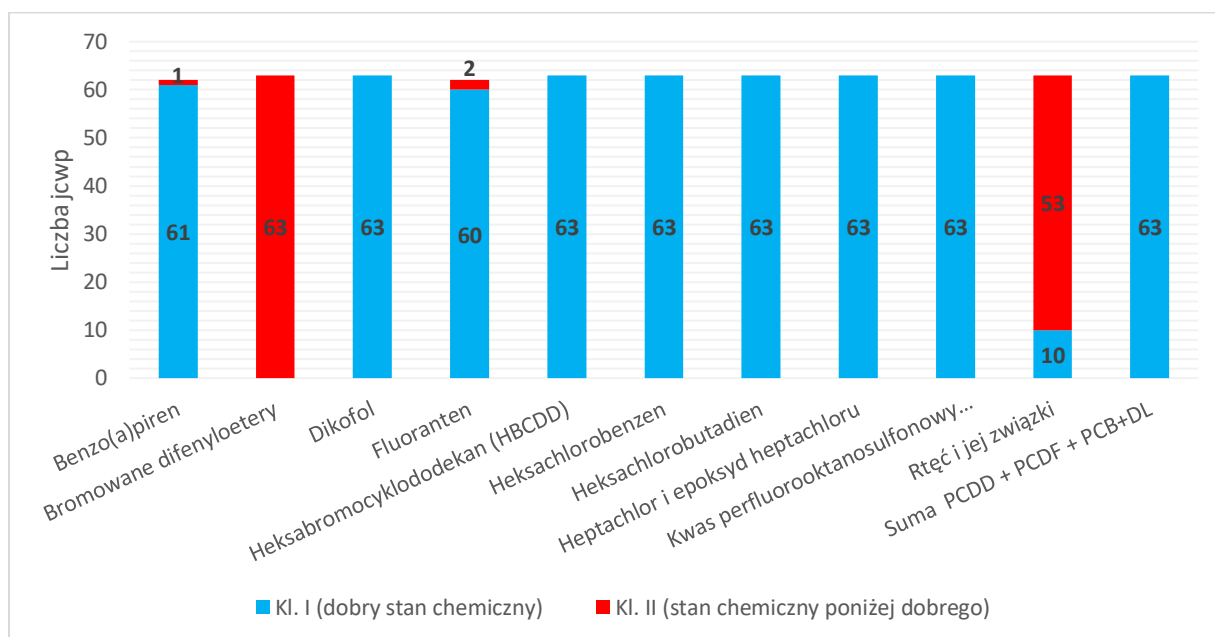
Spośród 8 specyficznych syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających, przebadanych w naturalnych jcwp jeziornych, normy środowiskowe określono dla 5: węglowodory ropopochodne, arsen, chrom VI, cynk oraz miedź. Przekroczenia dopuszczalnych norm stwierdzono tylko dla miedzi (2 jcwp).

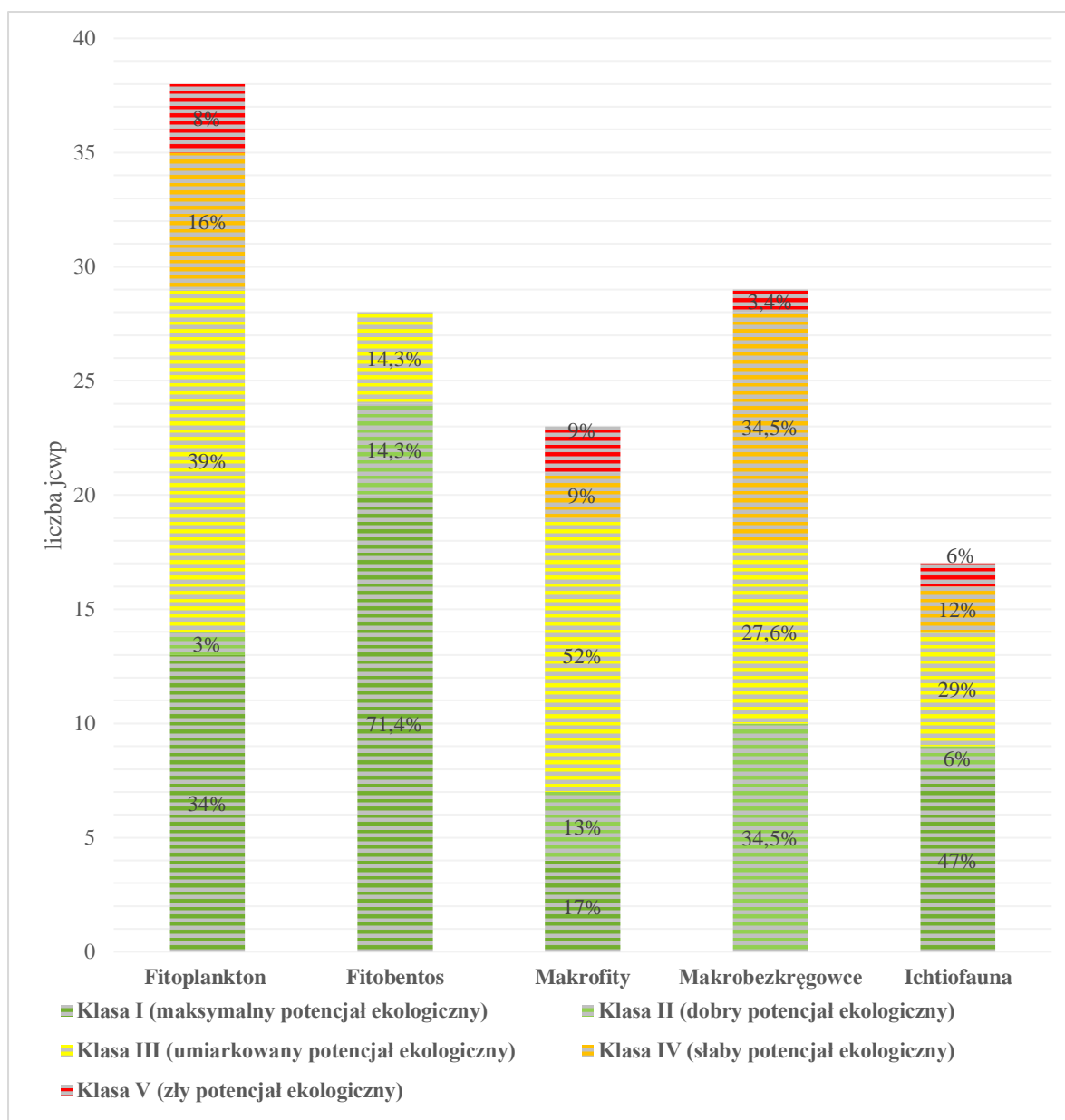
Wykres 38. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w wodzie naturalnych jcwp jezior, dla których w skali kraju zidentyfikowano przypadki przekroczeń dopuszczalnej środowiskowej normy jakości.

Na podstawie danych z roku 2022 wykonano klasyfikację wskaźników stanu chemicznego w 258 naturalnych jcwp jeziornych. Łącznie oceniono wyniki pomiarów wykonanych w wodzie dla 49 substancji priorytetowych i wskaźników innych substancji zanieczyszczających. Przekroczenia wartości granicznych dla dobrego stanu chemicznego stwierdzono w przypadku 9 wskaźników. Wskaźnikiem, któremu przyporządkowano kl. II w największej liczbie jcwp były wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne: benzo(a)piren i benzo(g,h,i)perylene.

W 63 naturalnych jcwp jezior przebadano 11 wskaźników stanu chemicznego pod kątem ich akumulacji w tkankach zwierzęcych. Przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych odnotowano w przypadku czterech wskaźników. Najwyższy procent przekroczeń w badanych próbkach stwierdzono dla bromowanych difenylesterów (100%) i rtęci (84%).

Wykres 39. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w tkankach zwierząt w naturalnych jcwp jezior.

Wykres 40. Liczba i udział procentowy sztucznych jcwp jezior, w których sklasyfikowano biologiczne wskaźniki potencjału ekologicznego

Klasyfikację wskaźników potencjału ekologicznego wykonano dla 47 jezior określonych jako sztuczne części wód. Podobnie jak w przypadku jezior naturalnych, wskaźnikiem biologicznym klasyfikowanym w największej liczbie jcwp był fitoplankton. Natomiast na najmniejszy udział procentowy jezior w I i II klasie wskazywały badania makrofitów (30% klasyfikacji jezior w klasie I lub II).

Elementy hydromorfologiczne oceniono w 27 sztucznych jcwp jezior. Pierwszą klasę przypisano 2 z nich.

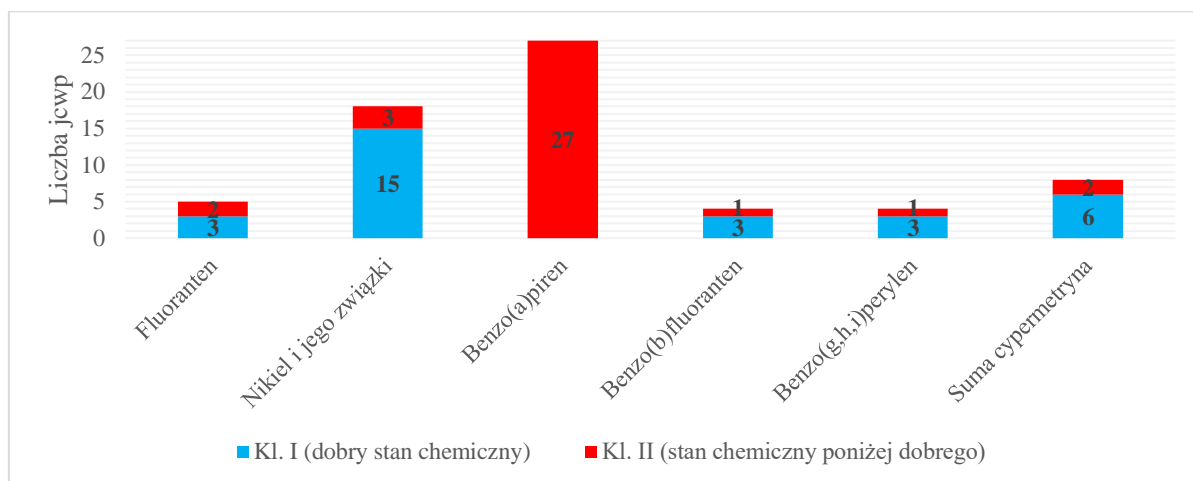
Na podstawie danych pomiarowych z roku 2022 przeanalizowano łącznie 19 fizykochemicznych wskaźników potencjału ekologicznego jcwp jeziornych. Dla 4 z nich, przewidziano wartości graniczne norm środowiskowych umożliwiające wykonanie

klasyfikacji. Przekroczenia wartości granicznych dla klasy II stwierdzono w przypadku czterech wskaźników:

- przezroczystość – widzialność krążka Secchiego (28 na 41 jezior),
- przewodność elektryczna właściwa w 20C (18 na 40 jezior),
- azot ogólny (31 na 41 jezior),
- fosfor ogólny (23 na 41 jezior).

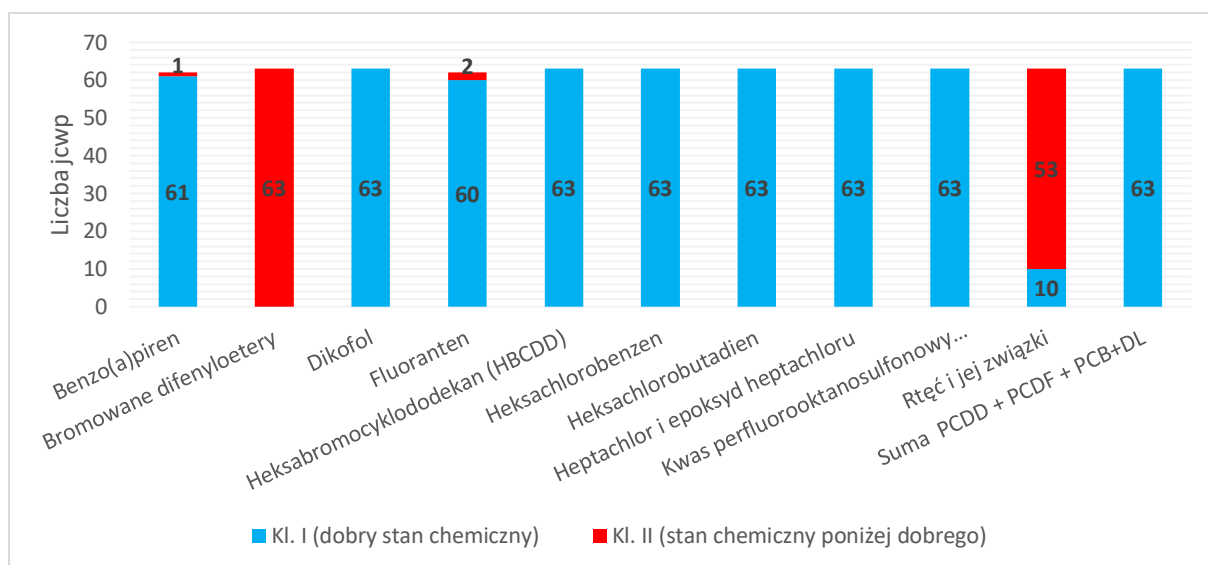
Spośród 7 specyficznych, syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających, przebadanych w sztucznych jcw p jeziornych, normy środowiskowe określono dla: węglowodory ropopochodne, arsen, chrom VI, cynk oraz miedź. Przekroczenia dopuszczalnych norm stwierdzono tylko dla miedzi (3 jcw p).

Na podstawie danych z roku 2022 wykonano klasyfikację wskaźników stanu chemicznego w 52 sztucznych jcw p jeziornych. Łączenie oceniono wyniki pomiarów wykonanych w wodzie dla 46 substancji priorytetowych i wskaźników innych substancji zanieczyszczających. Przekroczenia wartości granicznych dla dobrego stanu chemicznego stwierdzono w przypadku 6 wskaźników. Wskaźnikiem któremu przyporządkowano kl. II w największej liczbie jcw p był benzo(a)piren. W przypadku pozostałych wskaźników stanu chemicznego odnotowano pojedyncze przypadki przekroczeń norm klasy I.

Wykres 41. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w wodzie sztucznych jcw p jeziornych, dla których w skali kraju zidentyfikowano przypadki przekroczeń dopuszczalnej środowiskowej normy jakości.

W 17 sztucznych jcw p jeziornych przebadano 11 wskaźników stanu chemicznego pod kątem ich akumulacji w tkankach zwierzęcych. Przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych odnotowano w przypadku czterech wskaźników. Najwyższy procent przekroczeń w badanych próbkach stwierdzono dla bromowanych difenylesterów (100%) i rtęci (59%).

Wykres 42. Liczba klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego badanych w tkankach zwierząt w sztucznych jcwp jeziornych.

Ponadto uzyskane dane zostały opracowane w układzie zlewniowym i w układzie województw oraz zostały przygotowane zgodnie z wymaganiami sprawozdawczymi Europejskiej Agencji Środowiska na potrzeby Water Information System for Europe State of Environment (WISE SoE).

3.3 Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zrealizował monitoring osadów dennych rzek i jezior w 2023 r., polegający na pobraniu próbek osadów, wykonaniu ich analiz laboratoryjnych oraz przygotowaniu zestawienia bazodanowego zawierającego wyniki pomiarów.

Badania przeprowadzono łącznie w 410 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) zlokalizowanych na rzekach, kanałach rzecznych i zbiornikach zaporowych (228 ppk) i jeziorach (182 ppk), znajdujących się na terenie całego kraju.

W ramach programu monitoringu, dla próbek osadów pochodzących ze wszystkich 410 punktów pomiarowo-kontrolnych wykonano oznaczenia laboratoryjne w zakresie obejmującym:

- pH i przewodność elektrolityczną,
- pierwiastki główne i śladowe: Ag, Al, As, Ba, Ca, Cd, Corg (OWO) Co, Cr, Cu, Hg, Mg, Mn, Mo, N, Ni, Pb, Sn, Sr, V, Zn, Fe, P, S, Ti, K,
- wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (acenaften, acenaftylen, antracen, benzo(a)antracen, benzo(a)fluoranten, benzo(b)fluoranten, benzo(k)fluoranten, benzo(ghi)perylene, benzo(a)piren, benzo(e)piren, chryzen, dibenzo(a, h)antracen, fenantren, fluoranten, fluoren, indeno(1,2,3-c,d)piren, naftalen, perylen, piren),
- polichlorowane bifenyle (kongenery o nr 28, 52, 101, 118, 138, 153, 180), heksachlorobenzen, α -HCH, β -HCH, γ -HCH, δ -HCH, pentachlorobenzen, heptachlor

i epoksyd heptachloru, aldryna, endryna, dieldryna, izodryna, endosulfan, DDT (w tym izomer para-para), p,p'-DDE, p,p'-DDD.

Natomiast w wybranych 180 punktach pomiarowo-kontrolnych wykonano oznaczenia laboratoryjne w zakresie obejmującym dodatkowo następujące substancje:

alachlor, bromowane difenyletery (kongenery nr 28, 47, 99, 100, 153, 154), chloroalkany C10-C13, chlorfenwinfos, chlorpiryfos, fluorki, ftalan di(2-etyloheksylu), heksachlorobutadien, nonylofenole (4-nonylofenol), oktylofenole (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol), pentachlorofenol, związki tributyllocyny (kation tributyllocyny), trichlorobenzeny, trifluralina, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS), chinoksyfen, dioksyfeny i związki dioksynopodobne, aktonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, heksabromocyklododekan, chlordekon, heksabromodifenol, toksafen.

Wszystkie analizy wykonane zostały przy zastosowaniu technik analitycznych i procedur zapewniających odpowiedni poziom oznaczalności.

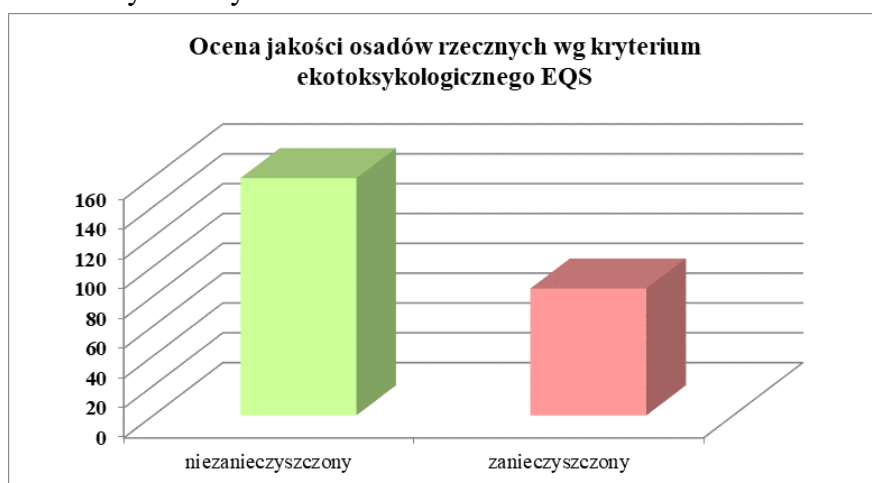
W 2022 r. została dokonana ocena stanu zanieczyszczenia osadów dennych rzek i jezior za 2022 rok na nowych zasadach. Ocena za 2023 rok będzie wykonana w połowie 2024 roku. Od 2022 roku ocena jakości osadów dennych jest przeprowadzana w oparciu o następujące dwa kryteria:

- kryterium ekotoksykologiczne EQS - podstawowe, umożliwiające ocenę stopnia wpływu zanieczyszczonych osadów na organizmy wodne na podstawie określonych wartości granicznych EQS, wykorzystywanych do rozdzielenia dobrego od złego stanu chemicznego osadów wodnych (wg GIOŚ 2015). Ocena jakości osadów dennych wg kryterium EQS została przeprowadzona jedynie dla tych prób osadów dennych, dla których zbadane zostały wszystkie wskaźniki wymagane w stosowanej metodyce, tj. wg kryterium EQS.
- kryterium ekotoksykologiczne (substancje organiczne) - dodatkowe, umożliwiające ocenę stopnia wpływu zanieczyszczonych osadów na organizmy wodne (wg D.D. MacDonald, C.G. Ingersol, T.A. Berger 2000; WT-732 2003).

Ocena jakości osadów pobranych z rzek i kanałów rzecznych zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym, umożliwiającym ocenę stopnia wpływu zanieczyszczonych osadów na organizmy wodne na podstawie określonych wartości granicznych EQS, wykorzystywanych do rozdzielenia dobrego od złego stanu chemicznego osadów wodnych (wg GIOŚ 2015).

Analiza wyników badań osadów dennych pobranych z rzek oraz kanałów rzecznych zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym dotyczyła oceny stanu ich czystości w zależności od zawartości wybranych metali oraz trwałych związków organicznych (TZO). Dla celu oceny jakości osadów rzecznych przyjęto, że osady, dla których wartości stężeń danego wskaźnika są niższe od wartości granicznej to osady niezanieczyszczone, natomiast stężenia przekraczające wartości graniczne określone dla danego wskaźnika – to osady zanieczyszczone. Jednocześnie ocena końcowa danego osadu jest negatywna (tzn. osad uznawany jest za zanieczyszczony),

jeżeli choć jeden wskaźnik - tj. czynnik degradujący – przekracza wartość graniczną określoną dla osadów niezanieczyszczonych.

Wykres 43. Ocena jakości osadów rzecznych pochodzących z 244 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2022 roku, zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym EQS – cieki

W szerokim zakresie oceną objęto 55 stanowisk, dla których osady analizowane były w pełnym spektrum, obejmującym 38 wskaźników. W pozostałych 189 stanowiskach, osady analizowane były w zakresie częściowym. Na podstawie uzyskanych wyników stwierdza się, że dodatkowe parametry badane w szerokim spektrum (decydujące o zakresie szerokim) nie tylko nie przekraczały wartości granicznych wyznaczonych dla osadów niezanieczyszczonych, ale w większości znajdowały się także poniżej granicy oznaczalności.

W przypadku większości badanych prób osadów dennych (159 stanowisk) spełnione były kryteria określone dla osadów dennych niezanieczyszczonych, co oznacza, że nie powinny one wpływać niekorzystnie na organizmy wodne. W przypadku 85 stanowisk jakość osadów dennych określona została jako osady zanieczyszczone.

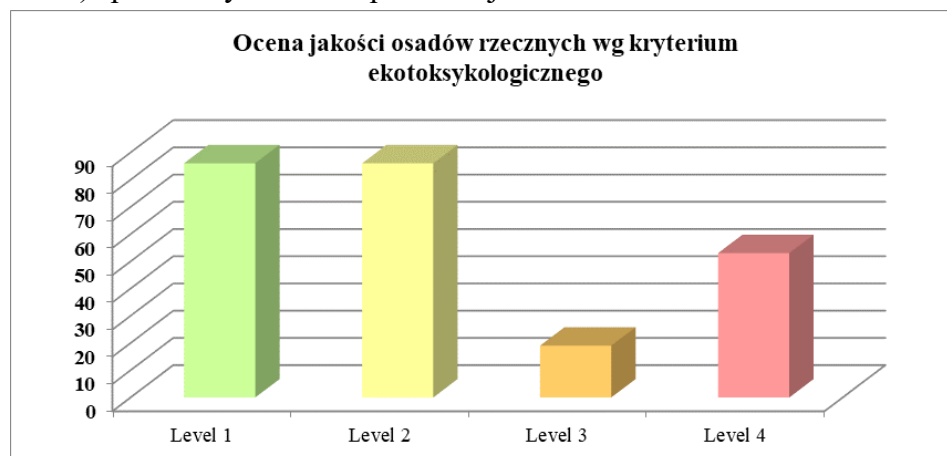
Ocena jakości osadów pobranych z rzek i kanałów rzecznych zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym, umożliwiającym ocenę stopnia wpływu zanieczyszczonych osadów na organizmy wodne (wg D.D. MacDonald, C.G. Ingersol, T.A. Berger 2000; WT-732 2003).

Analiza wyników badań osadów dennych pobranych z rzek oraz kanałów rzecznych zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym dotyczyła oceny stanu ich czystości w zależności od zawartości wybranych metali oraz trwałych zanieczyszczeń organicznych. Dla celu oceny jakości osadów rzecznych przyjęto, że osady, dla których wartości stężeń danego wskaźnika spełniają kryterium poziomu I (Level 1) to osady niezanieczyszczone, stężenia spełniające kryterium poziomu II (Level 2) to osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu, osady spełniające kryterium poziomu III (Level 3) to osady zanieczyszczone w średnim stopniu, natomiast stężenia przekraczające wartości graniczne określone dla III poziomu to osady silnie zanieczyszczone (Level 4). Jednocześnie ocena końcowa danego osadu, tj. poziom jakości jest równy poziomowi wskaźnika o najmniej korzystnej ocenie – tzw. czynnik degradujący.

Oceną objęte były 244 próby osadów dennych pobrane z rzek oraz kanałów rzecznych, 55 próbek osadów dennych oceniane były pod względem zawartości 48 wskaźników, pozostałe 189 próbek osadów podlegało ocenie w zakresie 42 wskaźników.

W przypadku większości badanych prób osadów dennych ich jakość (określona jako ocena końcowa) spełnia kryteria I i II poziomu jakości osadów.

Level 1	- osady niezanieczyszczone	Level 3	- osady zanieczyszczone w średnim stopniu
Level 2	- osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu	Level 4	- osady zanieczyszczone (silnie)

Wykres 44. Ocena jakości osadów rzecznych pochodzących z 244 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2022 roku, zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym (pomocniczym) – cieki

W 86 stanowiskach pomiarowych pobrane osady ocenione zostały jako niezanieczyszczone (Level 1) tj. w przypadku wszystkich oznaczanych wskaźników spełnione były kryteria graniczne określone dla I poziomu.

Pozostałe 158 próbki osadów dennych pobrane z rzek lub kanałów rzecznych oceniono jako zanieczyszczone z uwagi na zawartość metali i/lub trwałych związków organicznych, w tym: 86 próbek oceniono jako zanieczyszczone w niewielkim stopniu, 19 próbek oceniono jako zanieczyszczone w średnim stopniu (Level 3) oraz 53 próbki oceniono jako silnie zanieczyszczone (Level 4).

W 27 z 53 stanowisk pomiarowych na zaklasyfikowanie osadu do kategorii silnie zanieczyszczonego (Level 4) zadecydował 1 wskaźnik degradujący.

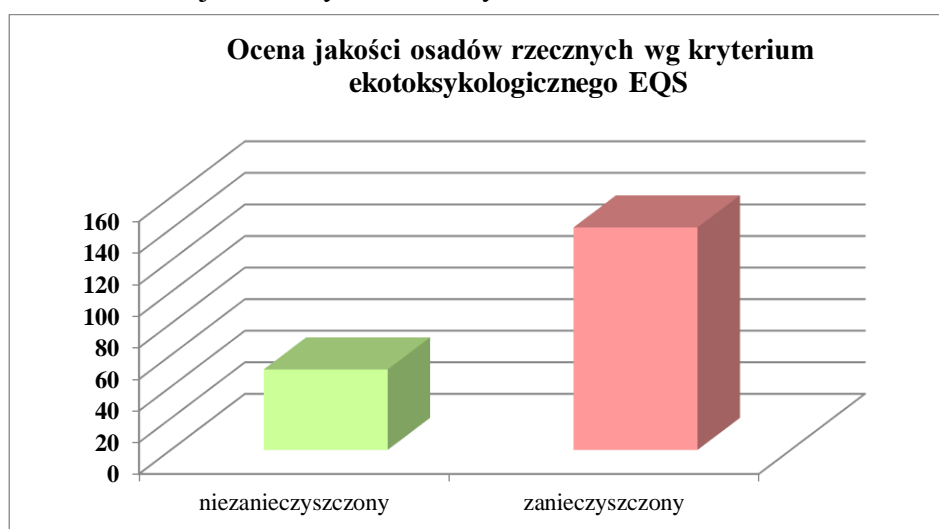
Ocena jakości osadów pobranych z jezior i zbiorników zaporowych zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym, umożliwiającym ocenę stopnia wpływu zanieczyszczonych osadów na organizmy wodne na podstawie określonych wartości granicznych EQS, wykorzystywanych do rozdzielenia dobrego od złego stanu chemicznego osadów wodnych (wg GIOŚ 2015)

Analiza wyników badań osadów dennych pobranych z jezior, podobnie jak w przypadku oceny przeprowadzonej dla osadów dennych pochodzących z rzek oraz kanałów rzecznych, zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym dotyczyła oceny stanu ich czystości w zależności

od zawartości wybranych metali oraz trwałych związków organicznych. Dla celu oceny jakości osadów jeziornych przyjęto, że osady, dla których wartości stężeń danego wskaźnika są niższe od wartości granicznej to osady niezanieczyszczone, natomiast stężenia przekraczające wartości graniczne określone dla danego wskaźnika – to osady zanieczyszczone. Jednocześnie ocena końcowa danego osadu jest negatywna (tzn. osad uznawany jest za zanieczyszczony), jeżeli choć jeden wskaźnik - tj. czynnik degradujący – przekracza wartość graniczną określoną dla osadów niezanieczyszczonych.

Oceną objęto 192 próbki osadów jeziornych. W szerokim zakresie badano 35 stanowisk, tj. z uwzględnieniem 38 wskaźników. Pozostałe 157 stanowisk analizowane były w zakresie częściowym, tj. 20 wskaźników.

W przypadku większości badanych prób osadów dennych (141 jezior) osady zakwalifikowane zostały jako zanieczyszczone. W przypadku 51 jezior jakość osadów dennych, określona została jako osady niezanieczyszczone.

Wykres 45. Ocena jakości osadów jeziornych pochodzących z 192 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2022 roku, zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym EQS – jeziora

W nawiązaniu do wykresu 45. - 141 próbek wykazało, że ich jakość (określona jako ocena końcowa) nie spełnia kryteriów określonych dla osadów dennych niezanieczyszczonych, co oznacza, że z uwagi na swój skład mogą wpływać niekorzystnie na organizmy wodne.

W 47 próbkach osadów czynnikiem degradującym, decydującym o klasyfikacji próby osadu jako zanieczyszczonego, było przekroczenie wartości granicznej EQS dla 1 wskaźnika oraz w 51 próbkach czynnikiem degradującym było przekroczenie wartości granicznej EQS dla 2 wskaźników.

W 17 próbkach osadów czynnikiem degradującym, decydującym o klasyfikacji próby osadu jako zanieczyszczonego, było przekroczenie wartości granicznej EQS dla 3 wskaźników, w 14 próbkach osadów czynnikiem degradującym, decydującym o klasyfikacji próby osadu jako zanieczyszczonego, było przekroczenie wartości granicznej EQS dla 4 wskaźników.

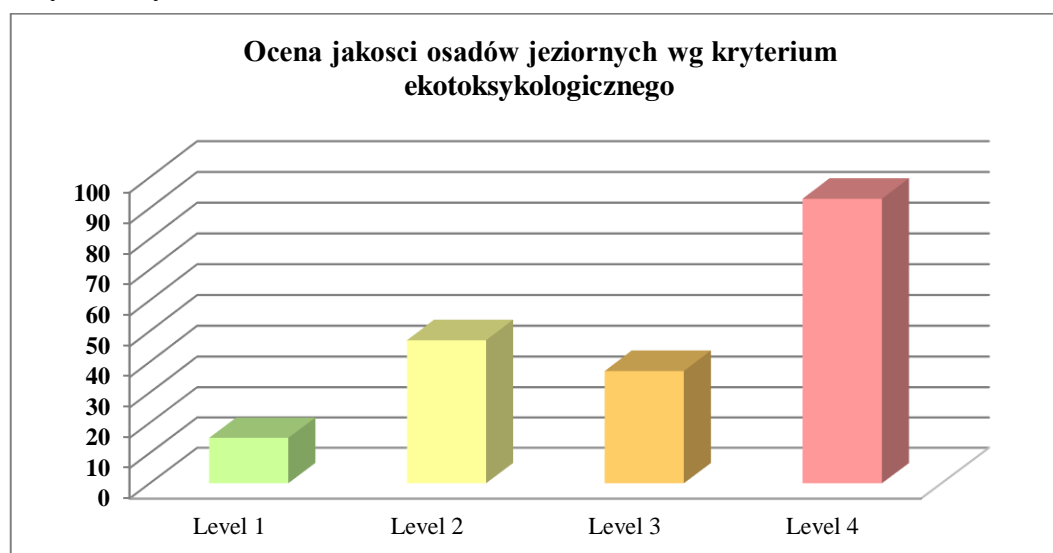
Ocena jakości osadów pobranych z jezior zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym, umożliwiającym ocenę stopnia wpływu zanieczyszczonych osadów

na organizmy wodne (wg D.D. MacDonald, C.G. Ingersol, T.A. Berger 2000; WT-732 2003).

Analiza wyników badań osadów dennych pobranych z jezior zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym dotyczyła oceny stanu ich czystości w zależności od zawartości wybranych metali oraz trwałych związków organicznych. Podobnie jak w przypadku oceny jakości osadów rzecznych przyjęto, że osady, dla których wartości stężeń danego wskaźnika spełniają kryterium poziomu I to osady niezanieczyszczone, stężenia spełniające kryterium poziomu II to osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu, osady spełniające kryterium poziomu III to osady zanieczyszczone w średnim stopniu, natomiast stężenia przekraczające wartości graniczne określone dla III poziomu to osady silnie zanieczyszczone. Jednocześnie ocena końcowa danego osadu, tj. klasa czystości jest równa poziomowi wskaźnika o najmniej korzystnej ocenie – tzw. czynnik degradujący.

Oceną objęte były 192 próbki osadów dennych pobieranych z jezior, 35 próbek osadów dennych oceniane było pod względem zawartości 48 wskaźników, pozostałe 157 próbek osadów podlegało ocenie w zakresie 42 wskaźników.

Jak wynika z wykresu 46., w przypadku 93 przebadanych próbek osadów dennych ich jakość (określona jako ocena końcowa) spełnia kryteria IV poziomu jakości osadów (osad silnie zanieczyszczony).

Level 1	- osady niezanieczyszczone	Level 3	- osady zanieczyszczone w średnim stopniu
Level 2	- osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu	Level 4	- osady zanieczyszczone (silnie)

Wykres 46. Ocena jakości osadów jeziornych pochodzących z 192 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2022 roku, zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym (pomocniczym) – jeziora

W 15 stanowiskach pomiarowych pobrane osady ocenione zostały jako niezanieczyszczone (Level 1) tj. w przypadku wszystkich oznaczanych wskaźników spełnione były kryteria graniczne określone dla I poziomu.

Pozostałe 177 próbek osadów dennych pobranych z jezior oceniono jako zanieczyszczone z uwagi na zawartość metali i / lub trwałych związków organicznych, w tym: 47 próbek oceniono jako zanieczyszczone w małym stopniu, 37 próbek oceniono jako zanieczyszczone w średnim stopniu oraz 93 próbki oceniono jako silnie zanieczyszczone.

Podsumowanie

Badania osadów dennych w roku 2022 wykazały zróżnicowanie w ocenie jakości osadów w odniesieniu do poszczególnych dorzeczy, zarówno w ciekach jak i w jeziorach.

Cieki

W 88 spośród 244 badanych próbek, ocena osadów dennych w ciekach wykazała osady zanieczyszczone. Najbardziej zanieczyszczonymi punktami pomiarowo – kontrolnymi były Kłodnica Gliwice na wysokości Mariny, Kanał Gliwicki, Gliwice Marina (dorzecze Odry) oraz Przemsza - wodowskaz "Jeleń" (dorzecze Wisły), w których wartości graniczne zostały przekroczone w przypadku 10 badanych wskaźników.

W dorzeczu Odry stwierdzono najwyższy odsetek osadów zanieczyszczonych, tj. 59%, w dorzeczu Wisły 34%, w dorzeczach Łaby i Niemna po 2% oraz w dorzeczach Jarftu i Dunaju po 1,5%.

Jeziora

W badanych jeziorach, w 141 spośród 192 badanych próbek ocena osadów dennych wykazała osady zanieczyszczone. Najbardziej zanieczyszczonym ppk wśród osadów był ppk jez. Dłusko - głęboczek – 12,3 m (dorzecze Odry), w którym 11 wskaźników przekroczyło wartości graniczne.

W przypadku jezior najwyższy odsetek osadów zanieczyszczonych stwierdzono w dorzeczu Wisły – 51%. W dorzeczu Odry stwierdzono odsetek osadów zanieczyszczonych, na poziomie 38%, w dorzeczu Pregoly 6%, w dorzeczu Niemna 4% oraz w dorzeczu Świeżej 1%.

3.4 Badania i ocena jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego

W 2023 r. Inspekcja Ochrony Środowiska realizowała równoległe dwa programy monitoringu:

- monitoring strefy płytkowodnej Bałtyku w obrębie wód przejściowych i przybrzeżnych⁷³ wykonywany przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Centralne Laboratorium Badawcze oddziały w Szczecinie, Gdańsku i Olsztynie oraz odpowiadające im Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska:
  - monitoring wód przejściowych,
  - monitoring wód przybrzeżnych w strefie do jednej mili morskiej,

---

⁷³ Zgodnie z art. 350 ust. 1 pkt 1), art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne i rozporządzeniami wykonawczymi.

- monitoring strefy głębokomorskiej Bałtyku⁷⁴ uwzględniający wytyczne HELCOM COMBINE wykonywany przez instytuty naukowo-badawcze na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska:
  - monitoring strefy głębokowodnej,
  - uzupełniający program badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów.

W 2023 r. badania jakości wód przejściowych i przybrzeżnych były prowadzone według programu monitoringu operacyjnego i badawczego, w ramach których były badane parametry biologiczne, elementy jakości fizykochemicznej oraz chemicznej wód. Zgodnie z uaktualnionym wykazem wód na cykl gospodarowania wodami 2022-2027, pobranie prób w wodach przejściowych i przybrzeżnych zostało wykonane w oddziałach i pracowniach CLB w 11 punktach pomiarowo-kontrolnych i odpowiadających im stanowiskach.

W województwie zachodniopomorskim monitoring wód przejściowych i przybrzeżnych był realizowany w ramach monitoringu operacyjnego i badawczego, w tym badawczego na wodach transgranicznych. Zaplanowany program badań został zrealizowany we wszystkich czterech jednolitych częściach, to jest dwóch jednolitych częściach wód przejściowych oraz dwóch jednolitych częściach wód przybrzeżnych zgodnie z „Programem wykonawczym monitoringu wód powierzchniowych na 2023 r.”.

W województwie pomorskim monitoring wód przejściowych i przybrzeżnych był realizowany w ramach monitoringu operacyjnego i badawczego. Zaplanowany program badań został zrealizowany w każdej z sześciu jednolitych części wód w tym czterech jednolitych częściach wód przybrzeżnych oraz dwóch jednolitych częściach wód przejściowych, zgodnie z „Programem wykonawczym monitoringu wód powierzchniowych na 2023 r.”.

W województwie warmińsko-mazurskim monitoring wód przejściowych był realizowany w ramach monitoringu operacyjnego i badawczego. Zaplanowany program badań został zrealizowany zgodnie z „Programem wykonawczym monitoringu wód powierzchniowych na 2023 r.”.

Ponadto na potrzeby oceny stanu ekologicznego wód zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, GIOŚ w 2023 r. przeprowadził badania ichtiofauny w trzech jcwpc przejściowych (Zalew Wiślany, Zalew Pucki, Zatoka Pucka zewnętrzna) oraz dwóch jcwpc przybrzeżnych (wody przybrzeżne Zatoki Pomorskiej, polskie wody przybrzeżne Basenu Bornholmskiego).

Przeprowadzone zostały również badania zmian chorobowych u dwóch gatunków ryb – dorsza i stroni. Badania przeprowadzono w dwóch rejonach Bałtyku (Basen Gdański, Basen Bornholmski).

W 2023 r wykonano klasyfikację⁷⁵ wskaźników stanu ekologicznego oraz wskaźników stanu chemicznego wód przejściowych i przybrzeżnych badanych w 2022 roku. W 2022 roku, rozpoczynającym czwarty cykl gospodarowania wodami w latach 2022-2027, nastąpiła zmiana w wyznaczeniu jednolitych części wód przejściowych i przybrzeżnych. W bieżącym cyklu gospodarowania wodami jest 7 jcwpc przejściowych (w poprzednim cyklu było 9) oraz 4 jcwpc

---

⁷⁴ Zgodnie z art. 351 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

⁷⁵ Klasyfikacja wykonana na podstawie wytycznych Głównego Inspektora oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1475).

przybrzeżne (w poprzednim cyklu było 10). Wszystkie jednolite części wód przejściowych i przybrzeżnych mają status naturalnych części wód. W 2023 roku wykonano klasyfikację wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód przejściowych i przybrzeżnych za 2022 rok. Elementy biologiczne uzyskały klasę od umiarkowanej (1) poprzez słabą (7) do złej (3), natomiast elementy fizykochemiczne poniżej dobrej we wszystkich jednolitych częściach wód.

W 2023 roku w ramach monitoringu strefy głębokomorskiej (8 stacji badawczych w rejonie Głębi Gotlandzkiej, Bornholmskiej i Gdańskiej, Rynnie Słupskiej) i uzupełniającego programu badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów (16 stacji badawczych w rejonie Zatoki Gdańskiej i Pomorskiej oraz Zalewu Wiślanego) oraz wysokiej częstotliwości (1 stacja w rejonie Zatoki Puckiej zewnętrznej), wykonano pomiary parametrów fizycznych, jak również pobrano próby i wykonano analizy chemiczne w wodach polskiej strefy głębokomorskiej Bałtyku w zakresie zawartości soli biogenicznych oraz określono warunki tlenowe. W ramach wdrożonej aktualizacji programu monitoringu wód morskich⁷⁶ kontynuowano, rozpoczęte w 2015 roku, pomiary hałasu podwodnego na 6 stacjach oraz obserwacje odpadów na powierzchni morza na 6 stacjach i 2 transektach, a także liczenie odpadów na brzegu morza na plaży na wyznaczonych 10 transektach, w skład których wchodzi 15 odcinków. Pobrano również próby do oznaczeń zmiennych biologicznych (fitoplanktonu, zooplanktonu, makrozoobentosu, fitobentosu oraz ichtiofauny) w ramach realizacji zobowiązań Polski względem HELCOM na podstawie zrewidowanego programu monitoringu Morza Bałtyckiego HELCOM COMBINE uwzględniającego nowe wymagania Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej, zgodnie z aktualizacją programu monitoringu wód morskich obejmującego lata 2020-2025. Kontynuowano rozpoczęte w 2020 roku badania osadów oraz ryb w celu oznaczenia mogących uwalniać się do wód morskich produktów rozpadu broni chemicznej oraz substancji pochodzących z paliwa z zatopionych wraków statków. Na podstawie oznaczeń próbek pobranych w 2022 roku, w 2023 roku wykonano po raz trzeci ocenę stanu środowiska polskich obszarów morskich ze względu na produkty rozpadu broni chemicznej oraz substancje pochodzące z paliwa z zatopionych wraków statków.

W 2023 roku Główny Inspektor opracowywał projekt drugiej aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich wraz z zestawem właściwości typowych w zakresie oceny cech stanu, włączając projekt opracowania drugiej aktualizacji analizy presji oraz projekt opracowania drugiej aktualizacji analizy społeczno-ekonomicznej wód morskich, uzgodnionych i przekazanych przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej.

W 2023 r. opracowano dane dotyczące monitoringu Bałtyku z rejsów wykonanych w 2022 roku. Wykonano i opublikowano na stronie GIOŚ dedykowanej ramowej dyrektywie w sprawie strategii morskiej – rds.m.gios.gov.pl, ocenę stanu środowiska morskiego Bałtyku pt. „Ocena stanu środowiska morskiego polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z 2022 roku na tle dziesięciolecia 2012–2021”. W publikacji przedstawiono ocenę polskich obszarów morskich na podstawie danych hydrochemicznych, chemicznych i biologicznych za 2022 rok. Ocenie poddano akweny, zdefiniowane w ramach współpracy regionalnej w związku z wdrażaniem RDSM. Ze względu na eutrofizację (cecha 5

---

⁷⁶ Uchwała nr 38 Rady Ministrów z dnia 22 marca 2021 roku w sprawie wyrażenia zgody na przedłożenie Komisji Europejskiej aktualizacji programu monitoringu wód morskich (M.P. z 2021 r. poz. 414).

zgodnie z Ramową Dyrektywą ws. Strategii Morskiej) jedynie wody Zalewu Kamieńskiego znalazły się w stanie dobrym, zgodnie z zasadą oceny uzgodnionej na poziomie regionalnym, tj. HELCOM. Elementy biologiczne oraz chemiczne zostały sklasyfikowane poniżej stanu dobrego.

Dane fizyko-chemiczne oraz biologiczne, jak również dane w zakresie zawartości trwałych zanieczyszczeń organicznych oraz metali ciężkich w wodzie, tkankach organizmów i osadach dennych za 2022 rok przekazano w 2023 r. do bazy danych HELCOM, prowadzonej przez Międzynarodową Radę Badań Morza (ICES) w Kopenhadze.

W 2023 roku przedstawiciel GIOŚ kontynuował udział w pracach grupy koordynacyjnej przy HELCOM (CG HOLAS 3) w związku z krajową koordynacją w części dotyczącej oceny stanu środowiska w opracowywanej przez HELCOM we współpracy z krajami członkowskimi trzeciej holistycznej oceny stanu Morza Bałtyckiego – HELCOM HOLAS 3.

W 2023 r. GIOŚ współpracował z HELCOM w zakresie zapewnienia obsługi merytorycznej stałych grup roboczych: GEAR, BioDiv, Source to sea, Sea-based pressures. GIOŚ współpracował w następujących grupach eksperckich HELCOM: Foodweb, Benthic, MaMa, JWG Bird, Eutro, Haz, MoRS, Marine Litter, Noise, JEG NIS oraz projekcie FISH PRO III. GIOŚ uczestniczył także w pracach grup roboczych Komisji Europejskiej WG GES, WG DIKE oraz grup technicznych KE: TG DATA, TG Noise, TG Litter, TG Seabed, Biodiversity.

3.5 Monitoring jakości wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych w 2023 roku był realizowany na poziomie krajowym oraz na poziomie regionalnym⁷⁷.

W 2023 roku na potrzeby spełniania wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej został przeprowadzony dwukrotnie (wiosną i jesienią) na poziomie krajowym monitoring operacyjny stanu chemicznego wód podziemnych, którym zostały objęte 42 jednolite części wód podziemnych (jcwpd) uznane za zagrożone nieosiągnięciem określonych dla nich celów środowiskowych (w cyklu planistycznym na lata 2022 – 2027). W ramach monitoringu operacyjnego zostały pobrane próbki wody z 361 punktów pomiarowych krajowej sieci monitoringu stanu chemicznego wód podziemnych. Zakres wskaźników fizyczno-chemicznych (nieorganicznych) badanych w próbkach wód podziemnych był adekwatny do rodzaju presji występującej na obszarze zagrożonych jcwpd i wynosił ok. 40 wskaźników. Ponadto w próbkach wody z 92 punktów pomiarowych wykonano dodatkowo oznaczenia następujących substancji organicznych: pestycydy (260 wskaźników), trichloroeten, tetrachloroeten, indeks fenolowy, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne - WWA (17 wskaźników) oraz lotne węglowodory aromatyczne – BTX (6 wskaźników). Wśród 184 próbek wody (92x2) na oznaczenia związków organicznych zaledwie 0,57% wszystkich oznaczeń było powyżej granicy oznaczalności (LOQ).

Ponadto jeden punkt pomiarowy nr 2194 (wg ID monitoring) zlokalizowany na obszarze zagrożonej jcwpd nr 44 w rejonie byłych Zakładów Chemicznych „Zachem” w Bydgoszczy został objęty dodatkowymi badaniami ze względu na zagrożenie wynikające

---

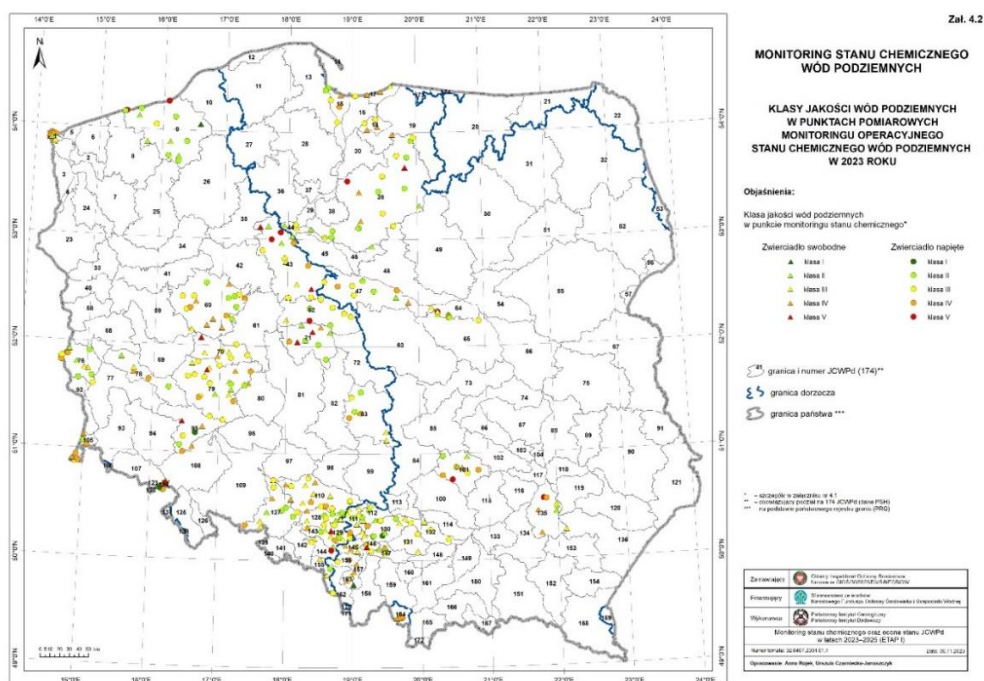
⁷⁷Monitoring jest realizowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1576).

z rozprzestrzeniania się w wodach podziemnych zanieczyszczeń pochodzących z ww. zakładów chemicznych. Badania przeprowadzone w tym punkcie w 2023 roku (wiosną i jesienią) nie wykazały przekroczeń wartości progowych żadnego z badanych wskaźników.

Na podstawie wyników analiz fizyczno-chemicznych próbek wody zostały określone klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych⁷⁸. Z przeprowadzonej klasyfikacji wynika, że w ok. 67 % punktów pomiarowych stwierdzono I - III klasę jakości oznaczającą dobry stan chemiczny, a w ok. 33 % klasę IV-V oznaczającą słaby stan chemiczny. Wyniki oceny klas jakości w punktach pomiarowych są przedstawione w poniższej tabeli oraz na poniższej mapie.

Tabela 18. Procent punktów pomiarowych monitoringu operacyjnego w klasach jakości wód podziemnych w 2023 roku

Zwierciadło wody	Liczba punktów pomiarowych	DOBRY STAN CHEMICZNY WÓD PODZIEMNYCH			SŁABY STAN CHEMICZNY WÓD PODZIEMNYCH	
		I klasa jakości	II klasa jakości	III klasa jakości	IV klasa jakości	V klasa jakości
Swobodne	161	1,24%	23,60%	34,79%	32,92%	7,45%
Napięte	200	2,50%	30,50%	40,00%	20,00%	7,00%
Suma	361	1,94%	27,42%	37,68%	25,76%	7,20%

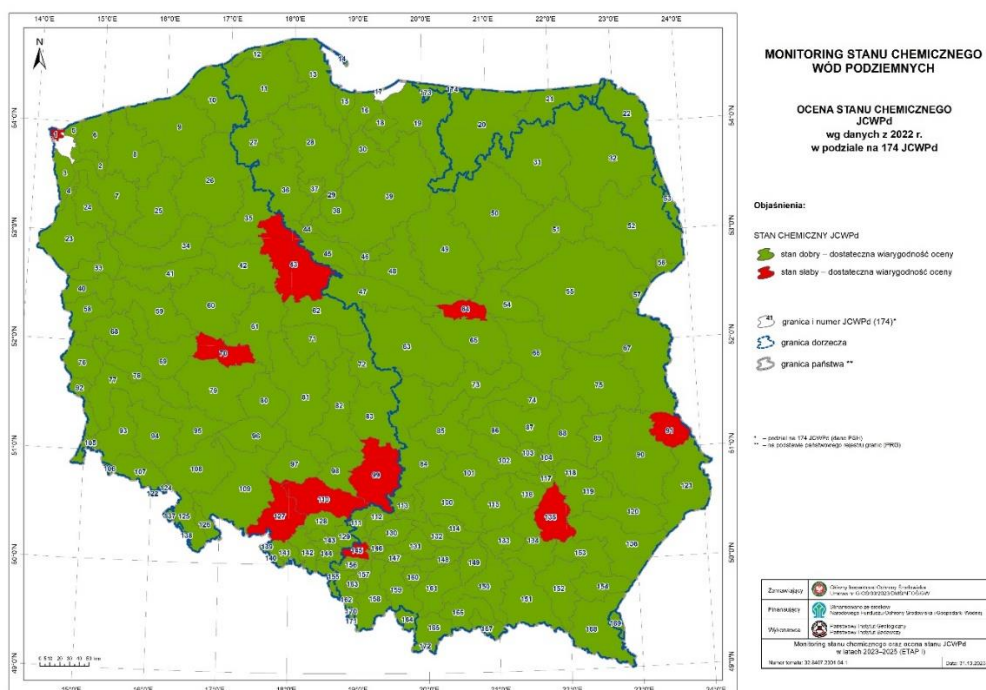
Ryc. 13. Klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych monitoringu operacyjnego w 2023 roku

⁷⁸ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 października 2019 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2148).

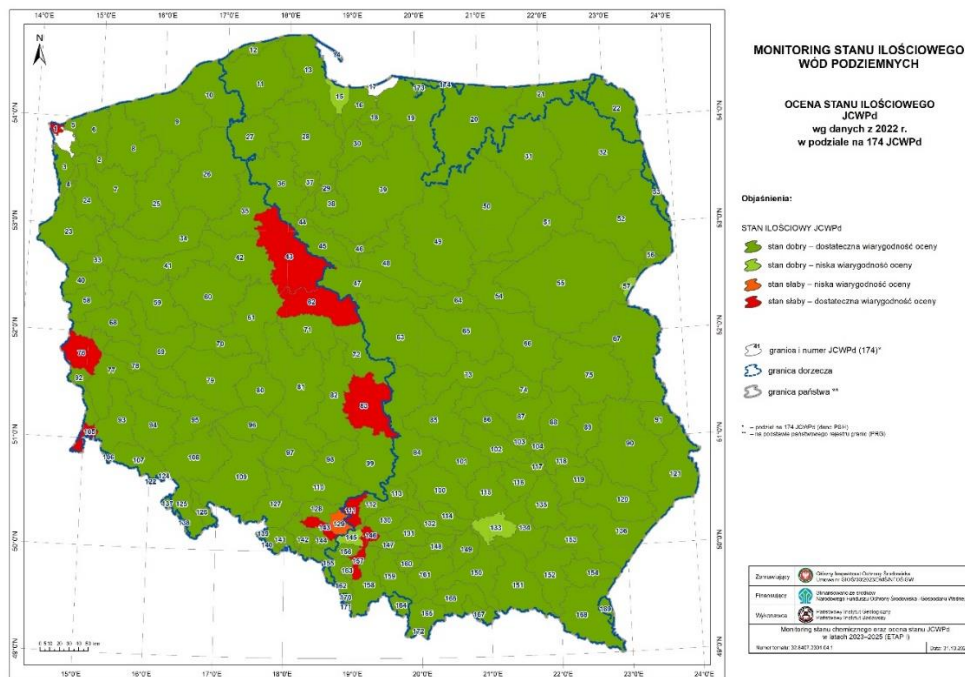
Wyniki badań i ocen klas jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych z 2023 roku zostały zgromadzone w bazie danych Monitoringu Wód Podziemnych (zostaną zamieszczone na stronie internetowej monitoringu jakości wód podziemnych w I kwartale 2024 roku w ramach jej corocznej aktualizacji). Ponadto uzyskane dane zostały opracowane w układzie zlewniowym i w układzie województw. Zebrane dane zostały również przygotowane zgodnie z wymaganiami sprawozdawczymi Europejskiej Agencji Środowiska na potrzeby Water Information System for Europe State of Environment (WISE SoE) oraz zgodnie z wymaganiami dyrektywy INSPIRE.

W 2023 roku została opracowana ocena stanu chemicznego i ilościowego wszystkich jednolitych części wód podziemnych⁷⁹, głównie w oparciu o wyniki badań uzyskane w ramach monitoringu diagnostycznego przeprowadzonego w 2022 roku oraz na podstawie danych o wielkości zasobów dostępnych jcwpd i wielkości poboru wód podziemnych gromadzonych przez PIG-PIB. Wyniki oceny stanu chemicznego 174 jcwpd za 2022 rok wykazują, że w 164 jcwpd stwierdzono dobry stan chemiczny, a w 10 jcwpd słaby stan chemiczny. Natomiast z oceny stanu ilościowego wynika, że 163 jcwpd charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym, a 11 jcwpd słabym stanem ilościowym. Ogólna ocena stanu jcwpd, uwzględniająca zarówno stan chemiczny jak i ilościowy, wykazała stan dobry w 155 jcwpd, a stan słaby w 19 jcwpd.

Ryc. 14. Stan chemiczny jednolitych części wód podziemnych w 2022 roku

⁷⁹Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 października 2019 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2148).

Ryc. 15. Stan ilościowy jednolitych części wód podziemnych w 2022 roku

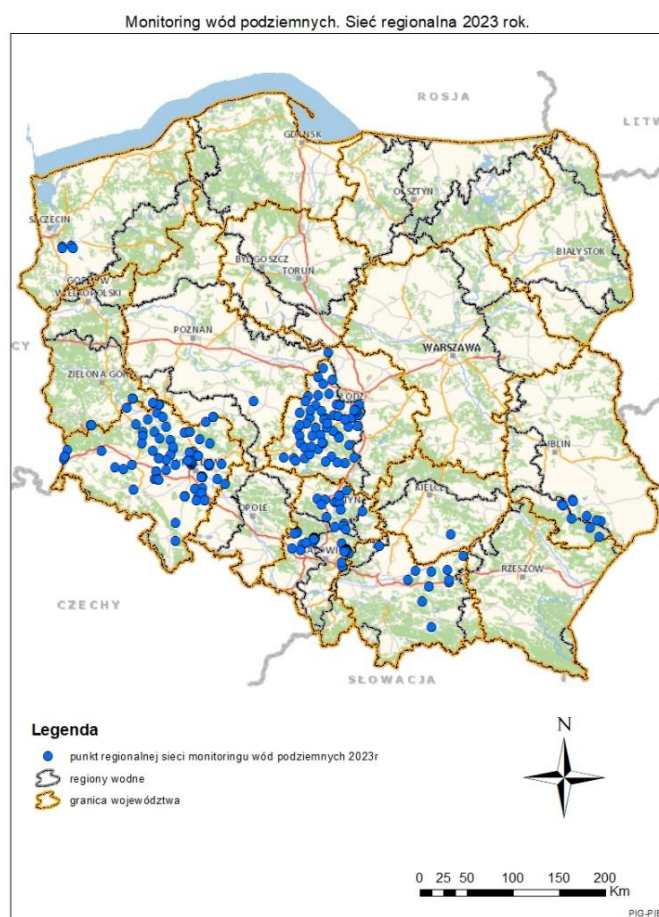
W uzupełnieniu do badań wykonanych na poziomie krajowym zostały zrealizowane uzupełniające badania jakości wód podziemnych na poziomie regionalnym. Badania zostały przeprowadzone na terenie województwa dolnośląskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, śląskiego, wielkopolskiego oraz zachodniopomorskiego.

Badania regionalne objęły 32 jednolite części wód podziemnych, 7 głównych zbiorników wód podziemnych (w woj. śląskim), 10 źródeł (w woj. lubelskim). Badania regionalne były prowadzone w rejonach 17 obiektów stwarzających zagrożenie dla jakości wód podziemnych lub będących ogniskami zanieczyszczeń wód podziemnych - składowiska odpadów przemysłowych i komunalnych oraz zakłady przemysłowe (w woj. dolnośląskim i śląskim), a także na obszarach lejów depresyjnych powstałych na skutek znacznego poboru wód podziemnych na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do picia oraz na skutek odwadniania kopalni Bełchatów (w woj. łódzkim). Kontynuowano także badania na terenie kilku byłych obszarów narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego (tzw. OSN-ach) w woj. wielkopolskim, zachodniopomorskim, lubuskim, lubelskim, dolnośląskim i śląskim.

Badania monitoringowe zostały przeprowadzone w 2023 roku łącznie w 239 punktach pomiarowych, w tym 166 studniach zlokalizowanych na 165 ujęciach wód podziemnych. W stosunku do prac zaplanowanych na 2023 rok badań nie przeprowadzono w 11 punktach pomiarowych głównie z powodów technicznych (awarie, uszkodzenia), ale także z powodu niemożności wykonania wszystkich zleconych badań przez CLB. Częstotliwość badań i zakres badanych wskaźników były zróżnicowane w zależności od celów prowadzenia badań oraz rodzaju i skali presji na wody podziemne. Częstotliwość prowadzenia badań wyniosła od 1 do 4 razy w roku, a liczba badanych wskaźników w pojedynczej próbie wody wyniosła od 7 do 42 wskaźników.

Z przeprowadzonej wstępnej analizy rezultatów badań wynika, że przekroczenia wartości progowych dla dobrego stanu chemicznego stwierdzono głównie w punktach pomiarowych

zlokalizowanych w rejonach obiektów będących źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych (składowiska odpadów przemysłowych i komunalnych oraz zakłady przemysłowe). Natomiast w odniesieniu do przekroczeń dopuszczalnych zawartości azotanów stwierdzono ich występowanie głównie w punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie byłych obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego, co świadczyłoby o tym, że zanieczyszczenia wód podziemnych azotanami pochodzenia rolniczego nadal utrzymują się na tych obszarach, a więc presja rolnicza nie maleje. Kompletnie oceny klas jakości wód podziemnych w badanych punktach pomiarowych będą dostępne w II kwartale 2024 roku.

Ryc. 16. Lokalizacja punktów pomiarowych regionalnego monitoringu jakości wód podziemnych objętych badaniami w 2023 roku.

4. Monitoring jakości gleby i ziemi

Badania gleb w krajowej sieci monitoringu w ramach Monitoringu chemizmu gleb ornych realizowane są w 5-letnich odstępach czasowych począwszy od 1995 r. Celem badań jest śledzenie zmian różnych cech gleb użytkowanych rolniczo zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. W ramach monitoringu wykonywane są oznaczenia fizykochemiczne próbek glebowych pobranych z warstwy 0–20 cm w 216 stałych punktach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na gruntach ornych całego kraju.

W 2023 r. nie prowadzono żadnych prac w ramach monitoringu chemizmu gleb ornych, ponieważ zakończona szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020–2022, a kolejny siódmy cykl pomiarowy rozpocznie się poborem prób w 2025 roku.

Fakultatywne wojewódzkie lub regionalne monitoringi gleb realizowane są stosownie do specyficznych potrzeb regionu. Programy dostosowane są do indywidualnych uwarunkowań w województwie i realizowane są w zależności od dostępności środków finansowych i zasobów ludzkich. W 2023 roku badania gleb w ramach monitoringu wojewódzkiego były prowadzone przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu.

W 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego, w ramach PMŚ zostały zrealizowane badania gleb na obszarach uprzemysłowionych i narażonych na oddziaływanie punktowych źródeł zanieczyszczeń.

Do badań pobrano 64 próbki gleb wokół 9 obiektów. W pracach realizowanych w ramach monitoringu gleb w 2023 roku uczestniczyli pracownicy RWMŚ Wrocław oraz Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ - Oddział we Wrocławiu, Poznaniu, Zielonej Górze, Opolu i Rzeszowie. Oznaczenia w pobranych próbkach gleb wykonała także Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza we Wrocławiu.

W ramach podsystemu monitoringu jakości gleby i ziemi w 2023 roku zrealizowano następujące zadania:

- badanie gleb wokół zakładów przemysłowych, w tym szczególnie tych które emitują węglowodory,
- ocena stopnia zanieczyszczenia gleb arsenem,
- badanie gleb wzdłuż tras komunikacyjnych,
- identyfikacja występowania podwyższonych wartości związków azotu lub metali ciężkich na obszarach działalności rolniczej.

Tabela 19. Badania w ramach monitoringu wojewódzkiego gleb na obszarach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami w 2023 roku – tereny uprzemysłowione oraz obszary chronione

Lp.	Obiekt	Zakres badań	Ilość ppk
Zadanie: Badanie gleb wokół zakładów przemysłowych, w tym szczególnie tych które emitują węglowodory			
1.	Teren w okolicy Wytwórni Mas Bitumicznych w Wierzchowicach (gm. Gaworzyce, pow. głogowski)	odczyn, C org., SG*, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, Hg, As, S-SO ₄ , WWA w tym B(a)P, BTX i etylobenzen oraz styren	4

Lp.	Obiekt	Zakres badań	Ilość ppk
2.	Teren w okolicy KGHM Polska Miedź S.A, Oddział Huta Miedzi „Cedynia” w Orsku (gm. Rudna, pow. lubiński)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, Hg, As, S-SO ₄ , B(a)P	6
3.	Teren w okolicy Ilpea w Chelstówku (gm. Twardogóra, pow. oleśnicki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, S-SO ₄ , WWA w tym B(a)P, BTX i etylobenzen oraz styren	5
4.	Teren w okolicy Podstrefy WSSE w Dzierżoniowie (m.Dzierżoniów, pow. dzierżoniowski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, Hg, As, S-SO ₄ , WWA w tym B(a)P, BTX i etylobenzen oraz styren	6
Zadanie: Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb arsenem			
5.	Teren wzdłuż biegu rzeki Nysa Kłodzka - wybrane punkty	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P, N min., makroelementy	12
6.	Teren wzdłuż biegu rzeki Barycz - wybrane punkty	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P, N min., makroelementy	12
Zadanie: Badanie gleb wzdłuż tras komunikacyjnych			
7.	DK5 i DK3 na odcinku Kostomłoty - Jelenia Góra (pow. średzki, świdnicki, jaworski, karkonoski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, S-SO ₄ , B(a)P, suma węglowodorów C6-C12 (składników frakcji benzyn) i C12-C35 (składników frakcji oleju)	8
Zadanie: Identyfikacja występowania podwyższonych wartości związków azotu lub metali ciężkich na obszarach działalności rolniczej			
8.	Przedsiębiorstwo Przemysłu Ziemniaczanego S.A. w Niechlowie (gm. Niechlów, pow. górowski) – użytki nawożone ściekami poprodukcyjnymi	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Ni, Cu, Cr, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P, N min., makroelementy	6
9.	Pola nawożone osadami ściekowymi z oczyszczalni ścieków w Mietkowie w m. Stradomia Dolna i Stradomia Wierzchnia (gm. Dziadowa Kłoda i Syców, pow. oleśnicki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Ni, Cu, Cr, As, Hg, S-SO, B(a)P, N min., makroelementy	5

* SG – skład granulometryczny

W stosunku do Programu Wykonawczego monitoringu jakości gleby i ziemi na 2023 rok nie wykonano badań wokół 7 obiektów, łącznie w 35 punktach pomiarowych. Przyczyną nie zrealizowania w całości zaplanowanego na 2023 rok monitoringu gleb były braki kadrowe w CLB, awarie wyposażenia oraz konieczność realizacji przez CLB innych zadań, w szczególności związanych z zagrożeniami środowiska (m.in. związanych z kryzysem ekologicznym na Odrze).

5. Monitoring przyrody

5.1 Monitoring ptaków

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska kontynuował realizację programu Monitoringu Ptaków Polski⁸⁰. Badania monitoringowe przeprowadzono w ramach programów przedstawionych w poniższej tabeli:

Tabela 20. Badania monitoringowe MPP (OSOP – obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000)

Program	Liczba gatunków*	Całkowita liczba powierzchni	Liczba pow. w granicach OSOP
monitoring populacji lęgowych			
Monitoring Czapli Siwej i Białej (MCZ)	2	195	121
Monitoring Dubelta (MDU)	1	79	67
Monitoring Flagowych Gatunków Ptaków (MFGP)	7	48	28
Monitoring Kraski (MKR)	1	10	6
Monitoring Kormorana (MKO)	1	77	50
Monitoring Lęgowych Sów Leśnych (MLSL)	4+(2)	45	24
Monitoring Łabędzia Krzykliwego (MLK)	1+(1)	110	63
Monitoring Łąkowych Siewek (MLS) (dawny Monitoring Kulika Wielkiego (MKW))	4	150	112
Monitoring Mewy Czarnogłowej (MMC)	1+(1)	53	32
Monitoring Orlika Grubodziobego (MOG)	1	20	18
Monitoring Orła Przedniego (MOP)	1	35	31
Monitoring Podgorzałki (MPO)	1	25	22
Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych (MPPL)	ok. 110	816	162
Monitoring Pospolitych Ptaków Miast (MPPM)	ok. 50	230	5
Monitoring Produktyności Bielika (MPB)	1	51	44
Monitoring Ptaków Drapieżnych (MPD)	14	49	33
Monitoring Ptaków Gór (MPG)	2+(4)	46	45

⁸⁰ Na podstawie art. 112 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.).

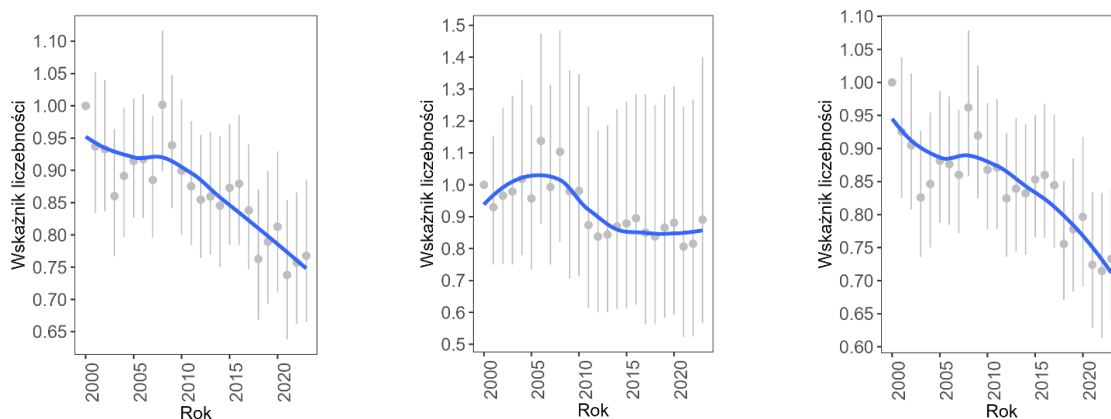
Monitoring Ptaków Mokradeł (MPM)	ok. 50	46	23
Monitoring Ptaków Wybrzeża i Rzek (MPWR)	4+(3)	173	154
Monitoring Puszczyka Mszarnego (MPS)	1	8	4
Monitoring Rybitw Bagiennych (MCH)	3+(4)	221	180
Monitoring Rybitwy Czubatej (MRC)	1	2	2
Monitoring Rybołowa (MRY)	1	38	32
Monitoring Rzadkich Dzieciolów (MRD)	2	158	108
Monitoring Sów Krajobrazu Rolniczego (MSKR)	3+(1)	60	16
Monitoring Ślepowrona (MSL)	1	17	14
Monitoring Wodniczki (MWO) <i>transekty + powierzchnie</i>	1	100+49	100+38
Monitoring Żołą (MZO)	1+(1)	120	41
monitoring populacji przelotnych			
Monitoring Gęsi Zbożowej - 4 liczenia (MGZ)	1	27	16
Monitoring Noclegowisk Gęsi - 4 liczenia (MNG)	2+(2)	92** (J: 40, Z: 77, W: 56)	67** (J: 31; Z: 77; W: 48)
Monitoring Noclegowisk Żurawia (MNZ)	1	99	75
monitoring populacji zimujących			
Monitoring Zimujących Ptaków Morskich (MZPM) <i>- transekty</i>	10+(5)	56	46
Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW)	14+(16)	558	277
Monitoring Zimujących Ptaków Wód Przejściowych (MZPWP)	14+(16)	39	29

*w nawiasie podano liczbę gatunków dodatkowych, liczonych w ramach monitoringu

** w Monitoringu Noclegowisk Gęsi liczba monitorowanych powierzchni zależna jest od pory roku liczenia. Kontrole prowadzi się jesienią (J), zimą (Z) oraz wiosną (W). Podana liczba 92 stanowi wszystkie powierzchnie liczone w danym cyklu monitoringu

Przeprowadzone prace monitoringowe dostarczyły wiarygodnych informacji na temat wartości wskaźników liczebności i rozpowszechnienia gatunków oraz ich trendów, na podstawie których można ocenić stan krajowej populacji dla ok. 180 gatunków lęgowych, 4 gatunków przelotnych i ok. 30 zimujących. Na podstawie badań cenzusowych dla ok. 16 gatunków lęgowych określono całkowitą liczebność i rozmieszczenie populacji.

W 2023 r. na podstawie danych uzyskanych w MPPL wyliczono wskaźniki liczebności ptaków krajobrazu rolniczego FBI22⁸¹ (*Farmland Bird Index*) oraz ptaków leśnych FoBI⁸² (*Forest Bird Index*), odzwierciedlające stan bioróżnorodności odpowiednio na terenach rolniczych i leśnych. W 2023 r. wartość wskaźnika zmian liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego wynosiła 0,767 i była to wartość zbliżona do wyników uzyskiwanych w latach 2018–2022, które należą do najniższych w całym okresie badań MPPL (Ryc. 17). Stabilna liczebność tej grupy ptaków utrzymywała się w OSOP Natura 2000. Na pozostałych powierzchniach odnotowano umiarkowany spadek liczebności. Wartość wskaźnika FoBI wyniosła 1,4 (Ryc. 18). W trakcie 24 lat badań, średnie roczne tempo zmian liczebności wynosiło 1,08% rocznie. W ciągu 24 lat badań pospolite ptaki leśne zwiększyły liczebność na obszarach chronionych w ramach sieci OSOP Natura 2000 o 56% ($p < 0,01$), a poza tymi obszarami o 23%.

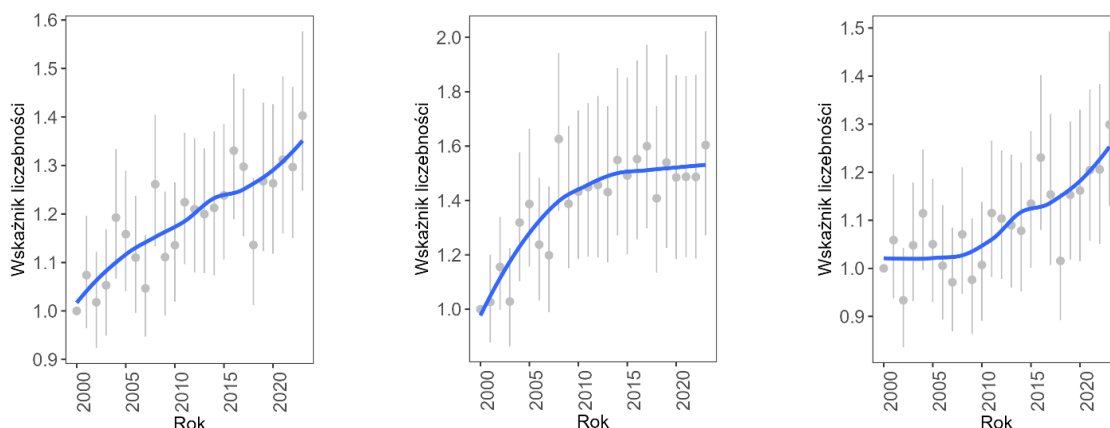
Ryc. 17. Zmiany wskaźnika liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego Farmland Bird Index (FBI, 22 gatunki) w latach 2000–2023 na obszarze całego kraju (lewy wykres) oraz w podziale na powierzchnie leżące w OSOP Natura 2000 (środkowy wykres) i poza nimi (prawy

⁸¹ Został on zatwierdzony w październiku 2004 roku przez Komisję Europejską jako jeden z oficjalnych wskaźników strukturalnych przemian krajów członkowskich UE (structural indicators). Indeks FBI22 charakteryzuje liczebność ptaków określoną w stosunku do roku bazowego, którym w przypadku Polski jest rok 2000. Dla roku bazowego przyjmuje się wartość 1. Przykładowa wartość wskaźnika wynosząca 0,70 oznacza, że w danym roku FBI jest o 30% niższy niż w roku bazowym. FBI22 jest średnią geometryczną wskaźników gatunków składowych, do których zaliczane są: bocian biały, czajka, cierniówka, dzierlatka, dudek, dymówka, gawron, kłaskawka, kulczyk, makolągwa, mazurek, ortolan, pliszka żółta, pokląskwa, potrzyszcz, pustułka, skowronek, szpak, świergotek łąkowy, trznadel, turkawka i rycyk. W przypadku Polski FBI nie obejmuje danych dla gawrona, gdyż jest to gatunek kolonijny, występujący skupiskowo. W trakcie prac terenowych MPPL rejestrowane są głównie ptaki z frakcji nielegowej lub żerujące z daleka od kolonii. Takie dane nie są reprezentatywne dla sytuacji gawrona w Polsce, a dobre wyniki dla tego gatunku uzyskuje się metodą cenzusową zastosowaną w Monitoring Flagowych Gatunków Ptaków.

⁸² Forest Bird Index – wskaźnik zmian liczebności pospolitych ptaków leśnych jest jednym z oficjalnie stosowanych wskaźników stanu środowiska w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Agreguje zmiany liczebności, w przypadku Polski, dla 34 gatunków ptaków typowych dla siedlisk leśnych. Jest on traktowany jako wskaźnik stanu "zdrowia" ekosystemów leśnych, stanowiących niemal 30% powierzchni naszego kraju. W przypadku Polski gatunkami wchodzącymi w skład FoBI są: raniuszek, świergotek drzewny, pełzacz ogrodowy, pełzacz leśny, grubodziób, siniak, dzięcioł średni, dzięcioł czarny, rudzik, muchołówka żałobna, muchołówka mała, zięba, sójka, czubatka, lerka, bogatka, sosnówka, pleszka, pierwiosnek, świstunka leśna, piecuszek, czarnogłówna, sikora uboga, pokrzywnica, gil, zniczek, mysikrólik, kowalik, czyż, kapturka, strzyżek, kos, śpiewak i paszkot.

wykres). Skala osi Y na każdym wykresie ma inny zakres. Liniją zaznaczono trend dopasowany za pomocą funkcji „loess”.

Ryc. 18. Zmiany wskaźnika liczebności pospolitych ptaków leśnych Forest Bird Index (FoBI, 34 gatunki) w latach 2000–2023 na obszarze całego kraju (lewy wykres) oraz w podziale na powierzchnie leżące w OSOP Natura 2000 (środkowy wykres) i poza nimi (prawy wykres). Skala osi Y na każdym wykresie ma inny zakres. Liniją zaznaczono trend dopasowany za pomocą funkcji „loess”.

W 2023 wprowadzono następujące zmiany w programach monitoringu ptaków:

- z Monitoringu Flagowych Gatunków Ptaków wyłączono 5 gatunków, które aktualnie objęte są innymi monitoringami: czapla siwa *Ardea cinerea* (Monitoring Czapli Siwej i Białej), rybitwa czarna *Chlidonias niger* (Monitoring Rybitw Bagiennych) oraz śmieszka *Chroicocephalus ridibundus* (Monitoring Mewy Czarnogłowej) i rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* (Monitoring Ptaków Wybrzeża i Rzek);
- w Monitoringu Łabędzia Krzykliwego zmieniono typ monitoringu z cenzusu na sondaż (z powodu dużego wzrostu liczebności gatunku).

W 2023 r. zaktualizowano stronę internetową (<https://monitoringptakow.gios.gov.pl>), Portal Mapowy GIS (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/PM-GIS>) i bazę danych MPP o wyniki wymienionych na wstępie programów monitoringowych.

Wszystkie dane zbierane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska – Monitoringu Ptaków Polski służą do przygotowania informacji do cyklicznego raportu, składanego co 6 lat do Komisji Europejskiej na podstawie art. 12 dyrektywy ptasiej⁸³.

5.2 Monitorung gatunków i siedlisk przyrodniczych

W 2023 r. rozpoczęto realizację kolejnego cyklu monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych (MGSP), obejmującego lata 2023-2025. W MGSP do monitoringu⁸⁴ wskazano głównie te gatunki bądź siedliska przyrodnicze, które są uważane za zagrożone w Unii

⁸³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7).

⁸⁴ Na podstawie art. 112 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.).

Europejskiej albo w Polsce, a więc wymienione w załącznikach do dyrektywy siedliskowej⁸⁵ i/lub w polskich czerwonych listach i księgach. Wyniki MGSP stanowią podstawę do opracowania sprawozdania do Komisji Europejskiej z wdrażania dyrektywy siedliskowej i zostaną wykorzystane do przygotowania kolejnego raportu w 2025 roku. Ponadto, dane gromadzone w Systemie Informatycznym Monitoringu Gatunków i Siedlisk Przyrodniczych (SI MGSP) wykorzystywane są przez podmioty wykonujące zadania z zakresu ochrony przyrody, m.in. regionalne dyrekcje ochrony środowiska i parki narodowe, np. przy zarządzaniu obszarami Natura 2000.

W ramach prowadzonego monitoringu na poszczególnych stanowiskach monitoringowych badaniu podlegają wskaźniki dotyczące wielkości i struktury populacji gatunków, jakości siedliska, w którym występują oraz powierzchni i stopnia zachowania charakterystycznych cech siedlisk przyrodniczych. Podczas wykonywania monitoringu gromadzone są również informacje o różnego rodzaju zagrożeniach, a także stosowanych sposobach ochrony, pozwalające na określenie perspektyw zachowania gatunków i siedlisk w ciągu najbliższych 10-20 lat. Dodatkowo, na każdym stanowisku badawczym zbierane są informacje o występowaniu gatunków obcych.

W 2023 r. w ramach realizacji projektu MGSP realizowano prace terenowe w zakresie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, które objęły:

- 1 typ siedliska przyrodniczego badany na 16 stanowiskach,
- 30 gatunków zwierząt badanych na 850 stanowiskach,
- 22 gatunki roślin badanych na 264 stanowiskach.

Monitoringiem objęto następujące typy siedlisk przyrodniczych i gatunki:

- siedliska przyrodnicze: 1230 Klify na wybrzeżu Bałtyku;
- gatunki zwierząt: barczatka kataks (*Eriogaster catax*), biegacz urozmaicony (*Carabus variolosus*), czerwończyk fioletek (*Lycaena helle*), kozica tatrzańska (*Rupicapra rupicapra tatica*)⁸⁶, krasopani hera (*Euplagia quadripunctaria*), kreślinek nizinny (*Graphoderus bilineatus*), łątka ozdobna (*Coenagrion ornatum*), modraszek arion (*Maculinea arion*), modraszek nausitous (*Maculinea nausithous*), modraszek telejus (*Maculinea telejus*), nadobnica alpejska (*Rosalia alpina*), niepylak mnemosyina (*Parnassius mnemosyne*), pływak szerokobrzeżek (*Dytiscus latissimus*), poczwarówka Geyera (*Vertigo geyeri*), poczwarówka jajowata (*Vertigo moulinsiana*), poczwarówka zwężona (*Vertigo angustior*), przeplatka aurinia (*Euphydryas aurinia*), przeplatka maturalna (*Euphydryas maturalna*), sichrawa karpacka (*Pseudogaurotina excellens*), skójka gruboskorupowa (*Unio crassus*), smużka stepowa (*Sicista subtilis*), strzępotek edypus (*Coenonympha oedippus*), strzępotek hero (*Coenonympha hero*), szlaczkoń szafraniec (*Colias myrmidone*), ślimak winniczek (*Helix pomatia*), świstak tatrzański (*Marmota marmota latirostris*)⁸⁷, trzepla zielona (*Ophiogomphus cecilia*), zagłębek bruzdkowany (*Rhysodes sulcatus*)⁸⁸, zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*), zgniotek cynobrowy (*Cucujus cinnaberinus*);

⁸⁵ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.07.1992, str. 7).

⁸⁶ Wyniki monitoringu pozyskano od Tatrzańskiego Parku Narodowego.

⁸⁷ Wyniki monitoringu pozyskano od Tatrzańskiego Parku Narodowego.

⁸⁸ Wyniki monitoringu ze stanowiska Las Murckowski pozyskano od Nadleśnictwa Katowice.

- gatunki roślin: bielistka siwa (*Leucobryum glaucum*), brzoza karłowata (*Betula nana*), bylica pontyjska (*Artemisia pontica*), bylica skalna (*Artemisia eriantha*), chrobotki (*Cladonia spp.* (subgenus *Cladina*)), goryczuszka czeska (*Gentianella bohemica*), koleantus delikatny (*Coleanthus subtilis*); lindernia mułowa (*Lindernia procumbens*); Inica wonna (*Linaria odora*); ponikło kraińskie (*Eleocharis carniolica*), rogownica alpejska (*Cerastium alpinum*), rzepik szczeciniasty (*Agrimonia pilosa*); sasanka otwarta (*Pulsatilla patens*); szyplin jedwabisty (*Dorycnium germanicum*), tojad morawski (*Aconitum firmum subsp. moravicum*), warzucha tatrzańska (*Cochlearia tatrae*)⁸⁹, wawrzynek główkowy (*Daphne cneorum*), widlicz alpejski (*Diphasiastrum alpinum*), widłaki (*Lycopodium spp.*), włosocień delikatny (*Vandenboschia speciosa*), zmienka górską (*Cryptogamma crispa*), żmijowiec czerwony (*Pontechium maculatum subsp. maculatum*).

Dodatkowo, sporządzony został *Raport z badania rozmieszczenia niedźwiedzia brunatnego w Polsce*⁹⁰ za rok 2022 r., przeprowadzonego we współpracy z Lasami Państwowymi, parkami narodowymi i regionalnymi dyrekcjami ochrony środowiska. Jednocześnie, rozpoczęto realizację monitoringu rozmieszczenia rysia (*Lynx lynx*) i wilka (*Canis lupus*) w sezonie 2023/2024 oraz niedźwiedzia za rok 2023.

Informacje o prowadzonych pracach i wyniki monitoringu są regularnie udostępniane na stronie internetowej: <http://siedliska.gios.gov.pl>

W 2023 r. prowadzono również prace w zakresie doskonalenia narzędzia, jakim jest System Informatyczny Monitoringu Gatunków i Siedlisk Przyrodniczych (SI MGSP), poprzez rozbudowę bazy o nowe funkcjonalności oraz usprawnienie już istniejących. W ramach realizowanego zadania rozpoczęto m.in. prace nad stworzeniem aplikacji mobilnej do SI MGSP, umożliwiającej wprowadzanie danych monitoringowych na urządzeniach mobilnych przez ekspertów wykonujących badania terenowe. Ponadto prowadzono prace nad rozwinięciem modułu użytkownika zewnętrznego oraz modułu do zarządzania stanowiskami monitoringowymi. Wyżej wymienione moduły zapewniają bezpośredni dostęp do wyników monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz do harmonogramu prac prowadzonych w ramach tegoż monitoringu użytkownikom spoza GIOŚ, w tym m.in. przedstawicielom Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, regionalnych dyrekcji lasów państwowych, nadleśnictw, urzędów morskich oraz parków narodowych. Dodatkowo, moduł do zarządzania stanowiskami umożliwia ww. podmiotom planowanie monitoringu na poszczególnych stanowiskach objętych również monitoringiem w ramach PMŚ. W 2023 r. z SI MGSP regularnie korzystało 122 użytkowników spoza GIOŚ, reprezentujących 65 instytucji.

W maju 2023 r. rozpoczęła się w GIOŚ kontrola NIK P/23/040 *Planowanie i realizacja monitoringu przyrody*. Zakres tej kontroli był wyjątkowo obszerny i obejmował lata 2012-2023. Prowadzona kontrola znacząco obciążyla niewielki zespół monitoringu przyrody, prowadząc do opóźnień w przygotowaniu dokumentacji związanej z wszczęciem postępowania na

---

⁸⁹ Wyniki monitoring pozyskano od Tatrzańskiego Parku Narodowego.

⁹⁰ T. Berezowska-Cnota, A. Olszańska, A. Sergiel 2023. Raport z badania rozmieszczenia niedźwiedzia brunatnego w Polsce. Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2023-2025. Etap I. Zadanie 4. Badanie rozmieszczenia niedźwiedzia. https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2023-2025/dla_zwierzat/Sprawozdanie_Etap_I_Monitoring_niewdzwiedzia_29092023.pdf

monitoring siedlisk w latach 2023-2025. Z tego powodu postępowanie na „Monitoring siedlisk przyrodniczych z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w latach 2023-2025” zostało opublikowane na platformie Zamawiającego dopiero w lipcu z terminem na składanie ofert do 21.08.2023 r. Dodatkowo ze względów proceduralnych termin na składanie ofert został przedłużony do 28.08.2023 r. W rezultacie umowa z wykonawcą na monitoring siedlisk przyrodniczych w latach 2023-2025 została zawarta dopiero 29.09.2023 r. W związku z późnym podpisaniem umowy wynikającym w dużej mierze z obciążenia zespołu trwającą w tym czasie kontrolą NIK, nie udało się w pełni zrealizować monitoringu wszystkich siedlisk, które zostały wskazane do monitoringu w Programie wykonawczym monitoringu przyrody na 2023 rok. Z siedlisk wymienionych w powyższym dokumencie w pełni udało się zrealizować jedynie monitoring siedliska 1230 Klify na wybrzeżu Bałtyku.

5.3 Monitoring gatunków i siedlisk morskich

W 2023 r. realizowano badania terenowe gatunków ujętych w załączniku II dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. W ramach zadania pn. „Monitoring morświna w latach 2022-2023” zakończono 24-miesięczny monitoring morświna. Kontynuowano realizację monitoringu foki szarej i foki pospolitej w ramach zadania pn. „Monitoring gatunków ssaków w latach 2022-2025 – foki i morświn.” Pozyskane dane zostały wprowadzone do bazy danych systemu informatycznego monitoringu gatunków i siedlisk morskich, utrzymywanej w GIOŚ.

W 2023 r. opracowano ocenę stanu środowiska wód morskich na podstawie wyników monitoringu dwóch gatunków ssaków⁹¹ (foka szara i morświn) za lata 2016-2021 z wykorzystaniem następujących wskaźników:

- liczebność i trend liczebności populacji fok - foka szara,
- rozmieszczenie fok bałtyckich - foka szara,
- stan reprodukcji foki szarej,
- stan odżywienia fok,
- liczebność morświna,
- rozmieszczenie morświna,
- liczba przyłowionych ssaków w narzędziach połowowych.

Ocena wykonana na podstawie ssaków morskich została ujęta w projekcie drugiej aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich 2016-2021, dostępnej na stronie <https://rdsm.gios.gov.pl/pl/oceny-6-letnie/druga-aktualizacja-wstepnej-oceny-2016-2021>.

5.4 Monitoring lasów

Monitoring lasów prowadzony był zgodnie z zasadami określonymi w Międzynarodowym Programie Koordynującym ICP-Forests⁹² w oparciu o sieć stałych powierzchni obserwacyjnych (SPO) założonych w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat

---

⁹¹ Oceną nie objęto foki pospolitej, która w granicach polskich obszarów morskich nie tworzy miejsc stałego występowania oraz foki obrączkowanej – sporadycznie odnotowywanej na polskim wybrzeżu.

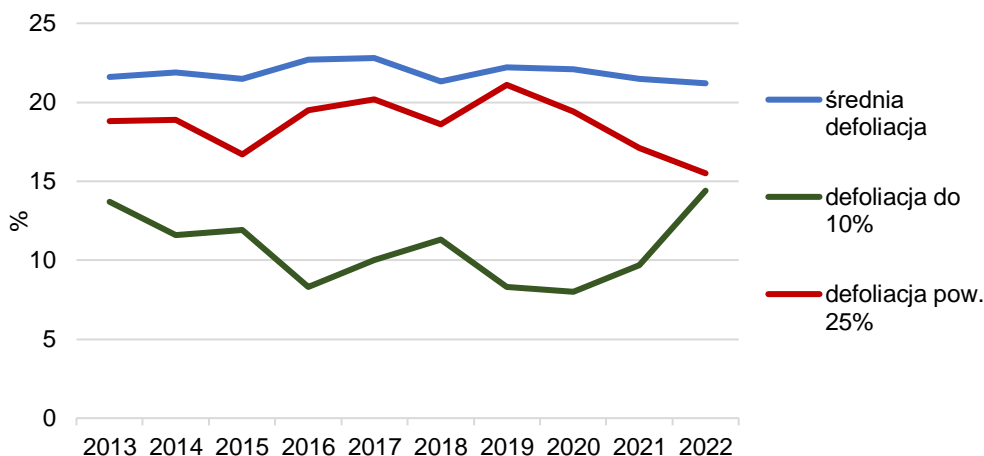
⁹² Program funkcjonuje w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości sporządzonej w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz. U. z 1985 r., Nr 60, poz. 311).

w lasach wszystkich kategorii własności. W 2023 r. łączna liczba SPO I rzędu wynosiła 2 379 (w tym: 2 071 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 308 – powierzchnie oczekujące), a SPO II rzędu – 148 (w tym: 133 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 15 – powierzchnie oczekujące). 12 spośród SPO II były powierzchniami monitoringu intensywnego (SPO MI).

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w 2023 r. odpowiadał za realizację badań stanu zdrowotnego lasów na 1 222 SPO I rzędu, wszystkich SPO II rzędu, w tym SPO MI. W gestii Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (DGLP) pozostawały badania na pozostałych 849 SPO I.

W ramach badań wykonanych w 2023 r. na SPO I rzędu i SPO II rzędu zostały przeprowadzone obserwacje cech morfologicznych koron drzew (przede wszystkim defoliacja i odbarwienie aparatu asymilacyjnego drzew), obserwacje symptomów uszkodzeń drzew. Na 12 powierzchniach obserwacyjnych monitoringu intensywnego⁹³ prowadzono ciągłe pomiary parametrów meteorologicznych, wykonano pomiary koncentracji SO₂ i NO₂ w powietrzu metodą pasywną oraz pomiary chemizmu wód opadowych na otwartej przestrzeni, wód opadowych pod okapem drzewostanów oraz roztworów glebowych. Ponadto w 2023 r. na 148 SPO II rzędu (w tym na 15 powierzchniach oczekujących) wykonano badania runa leśnego oraz ocenę odnowień naturalnych drzewostanów.

W 2023 r. wykonana została ocena stanu zdrowotnego lasów za rok 2022. Podstawę do jej wykonania stanowiły wyniki badań monitoringowych będących w gestii zarówno GIOŚ, jak i Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. W rezultacie powstało opracowanie pt. „Stan zdrowotny lasów w Polsce w 2022 roku na podstawie badań monitoringowych”, któremu towarzyszyła również wersja syntetyczna w języku polskim i angielskim.

Wykres 47. Średnia defoliacja i udział procentowy drzew w klasach defoliacji na stałych powierzchniach I rzędu w latach 2013-2022. Wiek drzew powyżej 20 lat, wszystkie formy własności.

Kondycja zdrowotna drzew oceniona została na podstawie: procentowego udziału drzew zdrowych (klasa 0, defoliacja 0-10%), procentowego udziału drzew uszkodzonych (klasy 2 do 4, defoliacja >25% i drzewa martwe) oraz średniej defoliacji. Zgodnie z wykonaną w 2023 r. oceną średnia defoliacja wszystkich gatunków drzew razem w 2022 r. wynosiła 21,2%, drzew iglastych – 21,3%, a drzew liściastych 21,2%. Gatunki liściaste charakteryzowały się wyższym udziałem drzew zdrowych (18,4%) oraz wyższym udziałem drzew uszkodzonych (17,6%) niż

⁹³ W przypadku 5 stacji wyniki pomiarów meteorologicznych pozyskano ze stacji DGLP.

gatunki iglaste (odpowiednio: 12,0% i 14,2%). Wyniki monitoringu lasów wskazują, że w 2022 r. defoliacja osiągnęła najniższą wartość w ostatnim dziesięcioleciu (Wyk. 51), co jest prawdopodobnie efektem relatywnie wysokiej dostępności wody dla drzew w 2021 r.

Podobnie jak w latach poprzednich wyniki badań stanu zdrowotnego lasów z 2022 roku zostały przesłane za pośrednictwem Instytutu Badawczego Leśnictwa do Centrum Koordynacyjnego programu ICP-Forests na potrzeby raportu o stanie lasów w Europie pt. „Forest Condition in Europe. The 2022 Assessment”. Wyniki badań z wybranych SPO MI (Krusz, Łąck, Piwniczna) z lat 2018-2021 zostały przekazane do Komisji Europejskiej w ramach sprawozdania z art. 10 pkt 4 lit. b) dyrektywy pułapowej⁹⁴ dotyczącego wyników monitorowania wpływu zanieczyszczeń powietrza na ekosystemy.

5.5. Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego

Program Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) był realizowany w 2023 r. na dwunastu stacjach bazowych: Wigry, Puszcza Borecka, Parsęta (dawna nazwa Storkowo), Pojezierze Chełmińskie (d. Koniczynka), Kampinos, Łysogóry (d. Święty Krzyż), Beskid Niski (d. Szymbark), Wolin, Roztocze, Karkonosze, Poznań-Morasko (d. Różany Strumień) oraz Pogórze Karpackie. Przedmiotem badań w ramach ZMŚP były zlewnie rzeczne (względnie jeziorne) obejmujące różne typy geosystemów reprezentatywnych dla struktur krajobrazowych Polski.

Stacje bazowe realizowały w 2023 r. program badawczo-pomiarowy ZMŚP obejmujący badania elementów abiotycznych i biotycznych geosystemów, takie jak: pomiary meteorologiczne, badania zanieczyszczenia powietrza, chemizmu opadów atmosferycznych, chemizmu opadu podkoronowego i spływu po pniach, chemizmu roztworów glebowych, chemizmu opadu organicznego, badania wód powierzchniowych i podziemnych, badania gatunków inwazyjnych roślin obcego pochodzenia, badania uszkodzeń drzew i drzewostanów. Stacje realizowały również zadania związane z wykonaniem modelowania zmian bilansu wodnego i biogeochemicznego dla zlewni reprezentatywnych ZMŚP, w ramach wykonywanego co 3 lata programu analitycznego. Program ZMŚP w 2023 r. prowadzony był przez stacje łącznie na 630 stanowiskach pomiarowych.

Ponadto, w 2023 roku w stacjach bazowych ZMŚP wykonywane były programy eksperckie, które dotyczyły określenia stanu środowiska przyrodniczego, głównie w odniesieniu do programów biotycznych realizowanych w różnych interwałach czasowych. We wszystkich stacjach zrealizowano badania na potrzeby określenia zanieczyszczenia mchów i porostów metalami ciężkimi i siarką. W stacjach bazowych: Puszcza Borecka, Wigry, Łysogóry i Pogórze Karpackie wykonano badania makrofitów w rzekach wraz z oceną hydromorfologiczną koryta rzecznoego, a w stacji bazowej Roztocze kartowanie glebowe. Dokonano również analizy i oceny usług geosystemów w stacjach bazowych: Wolin, Parsęta, Poznań-Morasko, Karkonosze. Zostały również przeprowadzone międzylaboratoryjne badania porównawcze metod oznaczania składników chemicznych w próbkach wody oraz szkolenie przedstawicieli stacji bazowych ZMŚP.

---

⁹⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylecia dyrektywy 2001/81/WE (Dz.U. L 344 z 17.12.2016, s. 1).

W 2023 roku zostało wykonane coroczne opracowanie o stanie geoekosystemów Polski w 2022 roku przygotowane w oparciu o roczne raporty z poszczególnych stacji bazowych ZMŚP. Opracowano również ocenę zanieczyszczenia powietrza na podstawie zawartości siarki i metali ciężkich w porostach i mchach w 2022 roku.

Dane pozyskane w ramach ZMŚP w 2022 roku zostały przekazane w 2023 r. do międzynarodowego programu Integrated Monitoring funkcjonującego w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości. Wyniki badań z wybranych stacji bazowych (Beskid Niski, Parsęta) z lat 2018-2021 zostały przekazane do Komisji Europejskiej w ramach sprawozdania z art. 10 pkt 4 lit. b) dyrektywy pałapowej⁹⁵ dotyczącego wyników monitorowania wpływu zanieczyszczeń powietrza na ekosystemy.

6. Monitoring hałasu

W 2023 r. w ramach PMŚ zrealizowano zadanie dotyczące badania i oceny stanu akustycznego środowiska, a CLB GIOŚ wykonało monitoringowe pomiary hałasu drogowego, szynowego oraz lotniczego. Dodatkowo, zgromadzono dane z:

- pomiarów hałasu komunikacyjnego wykonanych przez zarządzających, na podstawie art. 175 ustawy Poś;
- pomiarów wynikających z analiz porealizacyjnych;
- pomiarów hałasu przemysłowego wykonywanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska w ramach kontroli oraz przez prowadzących instalacje i użytkowników urządzeń, zgodnie z art. 147 ustawy Poś.

Wyniki pomiarów wykonanych w 2022 r. przez CLB w ramach PMŚ zostały wprowadzone do bazy EHAŁAS-P zgodnie z planem. Wyniki pomiarów wykonanych przez inne, prawnie zobowiązane podmioty lub organy zostały wprowadzone przez pracowników GIOŚ do bazy EHAŁAS-P w 2023 r. Mimo wysyłania przez GIOŚ pism w sprawie terminowego przesyłania sprawozdań z pomiarów, niektóre organy i instytucje przekazują wyniki pomiarów z dużym opóźnieniem.

W zakresie oceny stanu akustycznego środowiska Wykonawczy Program Państwowego Monitoringu Środowiska na rok 2023 został wykonany. Na podstawie danych zgromadzonych za rok 2022 pracownicy DMŚ wykonali oceny stanu akustycznego w województwach oraz opracowali lokalne mapy hałasu. Natomiast w zakresie zaplanowanych na rok 2023 pomiarów hałasu ww. Wykonawczy Program nie został w pełni zrealizowany na terenie województw: kujawsko-pomorskiego, małopolskiego oraz śląskiego. W pozostałych województwach program pomiarowy monitoringu hałasu wykonano w całości, zgodnie z założeniami.

W województwie kujawsko-pomorskim nie wykonano zaplanowanych pomiarów hałasu lotniczego oraz drogowego krótkookresowego w 5 punktach pomiarowych z powodu problemów techniczno-logistycznych, w tym braków kadrowych. Niezrealizowane pomiary hałasu lotniczego zostały przeniesione do realizacji w 2024 r.

W województwie małopolskim nie wykonano 1 długookresowego pomiaru hałasu drogowego z przyczyn niezależnych od GIOŚ. Zamiast tego wykonano dodatkowy pomiar krótkookresowy hałasu drogowego.

---

⁹⁵ Jw.

W województwie śląskim ze względu na remont linii kolejowej nie wykonano 1 pomiaru hałasu szynowego, który został przeniesiony do realizacji w 2024 r. Dodatkowo, na prośbę gminy Bobrowniki wykonano dodatkowy krótkookresowy pomiar hałasu drogowego.

W ramach obowiązku sprawozdawczego wynikającego z Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej przekazane zostały do GUS dane dotyczące poziomu hałasu w środowisku.

Tabela 21. Liczba punktów pomiarowych przebadanych w roku 2023 w ramach PMŚ dla poszczególnych rodzajów hałasu.

WOJEWÓDZTWO	LICZBA PUNKTÓW POMIAROWYCH (wykonane/zaplanowane*)			
	HAŁAS DROGOWY		HAŁAS SZYNOWY	HAŁAS LOTNICZY
	Pomiary krótkookresowe	Pomiary długookresowe		
Dolnośląskie	17	2	2	0
Kujawsko-pomorskie	4/9	8	1	0/2
Lubelskie	16	3	1	0
Lubuskie	8	2	1	0
Łódzkie	6	2	3	0
Małopolskie	15/14	1 / 2	1	1
Mazowieckie	10	3	3	4
Opolskie	6	2	1	0
Podkarpackie	8	3	0	0
Podlaskie	11	2	0	0
Pomorskie	8	2	2	0
Śląskie	12/11	3	1/2	2
Świętokrzyskie	11	2	1	0
Warmińsko-mazurskie	12	3	0	0
Wielkopolskie	14	2	4	4
Zachodniopomorskie	7	2	0	0
Razem	165/168	42/43	21/22	11/13

* w przypadku rozbieżności pomiędzy stanem faktycznym a zaplanowanym

Strategiczne mapy hałasu i programy ochrony środowiska przed hałasem

W 2023 r. zakończono proces przekazywania danych ze strategicznych map hałasu do Komisji Europejskiej. Mapy zostały przekazane w podziale na poszczególne źródła hałasu za pośrednictwem systemu Reportnet 3.0. Ze względu na awarię ww. systemu pod koniec 2022 r. i w I kwartale 2023 r. przekazanie danych w roku 2023 r. jest uznawane za wykonanie obowiązku raportowania w terminie.

Wykonano opracowanie pn. „Dobre praktyki wykonywania Programów Ochrony Środowiska przed Hałasem”, które miało na celu wsparcie merytoryczne organów zobowiązanych do sporządzenia Programów ochrony środowiska przed hałasem, jak również uregulowanie i uszczegółowienie wymagań odnośnie sposobu wykonywania i przekazywania

informacji z tych programów w celu zapewnienia jednolitego standardu ich wykonywania oraz zgodności z wymaganiami KE.

7. Monitoring pól elektromagnetycznych

Program pomiarowy w zakresie monitoringu PEM zaplanowany w Wykonawczym Programie Państwowego Monitoringu Środowiska na rok 2023 został w pełni zrealizowany. W 2023 r. rozpoczęto drugi dwuletni cykl stałej sieci monitoringu oraz kontynuowano pomiary w trzecim roku czteroletniego cyklu monitoringu badawczego. Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ w 2023 r. wykonało pomiary poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w 1 152 punktach pomiarowych w całej Polsce, w tym 778 pomiarów w ramach stałej sieci monitoringu oraz 374 pomiarów w ramach monitoringu badawczego. W żadnym sprawozdaniu z monitoringu PEM za rok 2023 nie odnotowano przekroczenia jego wartości dopuszczalnej w środowisku, która dla częstotliwości objętych monitoringiem, tj. 80 MHz – 40 GHz, wynosi 28 V/m. Ponieważ wartość wskaźnika WM_E w żadnym punkcie nie przekroczyła wartości 1 dopuszczalne poziomy PEM w obszarze pomiarowym uznaje się za dotrzymane.

Lokalizacje punktów pomiarowych PEM wskazanych w ww. programie zostały zweryfikowane w terenie przez pracowników CLB. W wyniku tej weryfikacji 8 punktów zmieniło lokalizację, natomiast w 191 punktach zweryfikowano współrzędne stosownie do miejsca wykonania pomiaru. W 3 punktach pomiarowych wpisanych do Wykonawczego programu stwierdzono oczywistą omyłkę współrzędnych.

Wszystkie wyniki pomiarów wykonanych w ramach państwowego monitoringu środowiska udostępniane są na stronie internetowej GIOŚ, pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gios/monitoring-pol-elektromagnetycznych>.

W 2023 roku dla obszaru całego kraju wykonano opracowanie pn. Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w Polsce w roku 2022 opracowana na podstawie pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Wykonano również 16 wojewódzkich ocen poziomów pól elektromagnetycznych w środowiska. Poziom pól elektromagnetycznych w środowisku (tło elektromagnetyczne) na terenie Polski utrzymuje się na niskim poziomie, zbliżonym do lat poprzednich. Średnia arytmetyczna ze wszystkich pomiarów wykonanych w roku 2022 wyniosła 0,66 V/m, w tym:

- dla stałej sieci monitoringu – 0,78 V/m;
- dla monitoringu badawczego – 0,43 V/m.

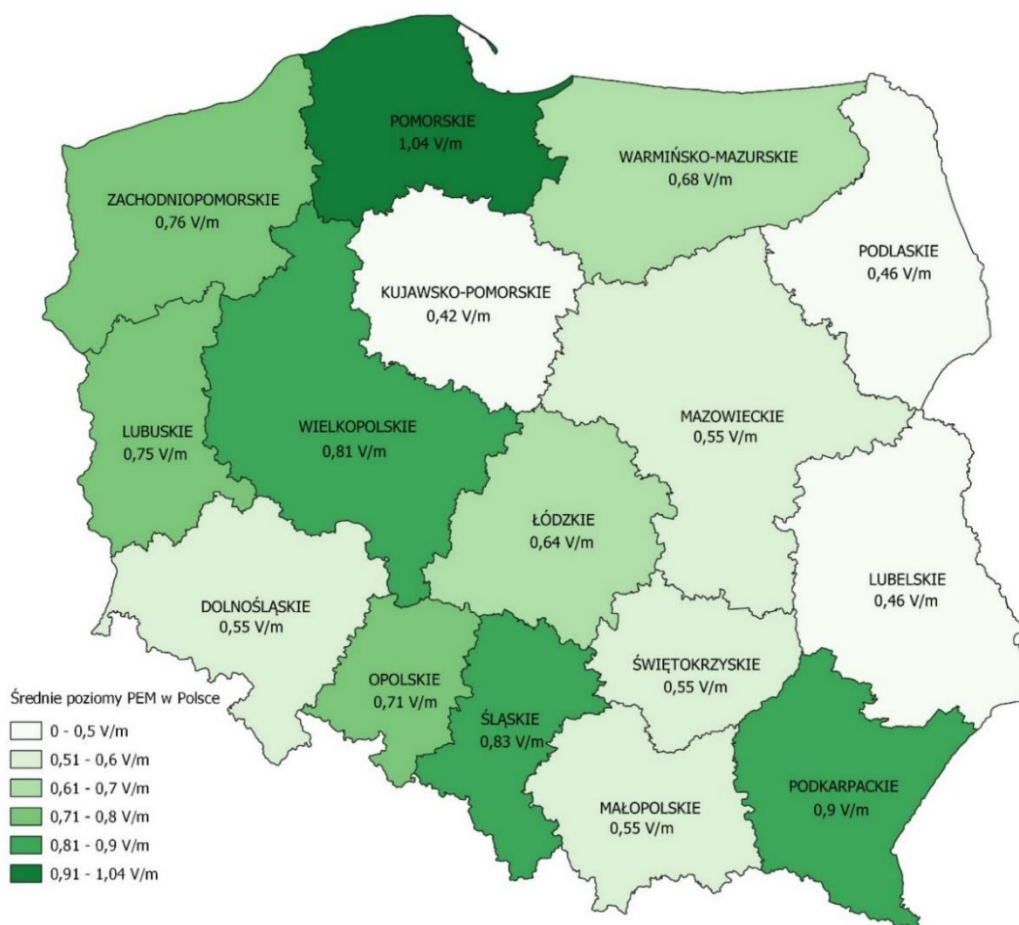
Najwyższe średnie wartości zmierzone w 2022 r. wynoszą:

stała sieć monitoringu:

- miasta powyżej 200 000 mieszkańców – 3,54 V/m – Kraków, woj. małopolskie;
- miasta w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców – 2,77 V/m – Gorzów Wielkopolski, woj. lubuskie;
- miasta w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców – 3,9 V/m – Będzin, woj. śląskie;
- miasta w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców – 2,92 V/m – Chrzanów, woj. małopolskie;
- miasta poniżej 20 000 mieszkańców – 2,5 V/m – Łęczyca, woj. łódzkie,

monitoring badawczy:

- gminy wiejskie – 2,32 V/m – Trzciana, woj. podkarpackie.

Ryc. 19. Średnie natężenie PEM w środowisku w 2022 r. wyliczone z pomiarów wykonanych w ramach państwowego monitoringu środowiska.

W 2023 r. w ramach obowiązku sprawozdawczego wynikającego z PBSSP przekazane zostały do GUS dane dotyczące poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku. Wypełniając również obowiązek ustawy⁹⁶ wyniki pomiarów zgromadzone w bazie JELMAG za rok 2022 zostały przekazane do Systemu Informacyjnego o Instalacjach Wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne (SI2PEM).

W 2023 roku został zaktualizowany Rejestr terenów z przekroczeniem pól elektromagnetycznych za rok 2022. Rejestr zawiera informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludności. Główny Inspektorat Ochrony

⁹⁶ Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 604).

Środowiska udostępnia ww. rejestr na stronie internetowej, pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gios/rejestr-terenow-z-przekroczeniem-pol-elektromagnetycznych>.

8. Monitoring promieniowania jonizującego

W 2023 roku w ramach monitoringu promieniowania jonizującego kontynuowano realizację poniższych programów:

- wykonywanie pomiarów na stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB,
- monitoring skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych,
- monitoring stężenia cezu-137 w glebie.

Program pomiarowy w zakresie monitoringu promieniowania jonizującego zaplanowany na rok 2023 został w pełni wykonany.

Na 9 stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB w 2023 r. były prowadzone odpowiednio ciągłe pomiary mocy dawki promieniowania gamma na wysokości 1 m od podłoża, średnich dobowych aktywności aerozoli powietrza, aktywności beta opadu całkowitego, aktywności cezu-137 i wybranych naturalnych radioizotopów gamma promieniotwórczych oraz aktywności strontu-90 opadu całkowitego. W 2023 roku został opracowany raport przedstawiający wyniki i analizy za rok 2022. Wyniki prowadzonych pomiarów wskazują na utrzymywanie się wartości mierzonych parametrów w granicach wartości notowanych w latach ubiegłych.

W ramach monitoringu skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych w 2023 r. pobrano dwukrotnie – w sezonie wiosennym i jesiennym – próbki wody i osadów dennych w 18 punktach, zlokalizowanych w dorzeczu Wisły, w dorzeczu Odry oraz w sześciu jeziorach (Wielkie Partęczyny, Drawsko, Wadąg, Rogózno, Niestysz, Wigry). W pobranych próbkach wody wykonano analizy cezu-137 i strontu-90 oraz w próbkach osadów dennych wykonano analizy cezu-137, plutonu-238, plutonu-239,240. W 2023 r. został opracowany raport przedstawiający wyniki i analizy za rok 2022. Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że zawartość cezu-137 i strontu-90 w wodach powierzchniowych jest niewielka i kształtuje się na poziomie z lat ubiegłych. Również zawartość cezu-137 i plutonu-239, 240 w osadach dennych pozostaje na niskim poziomie.

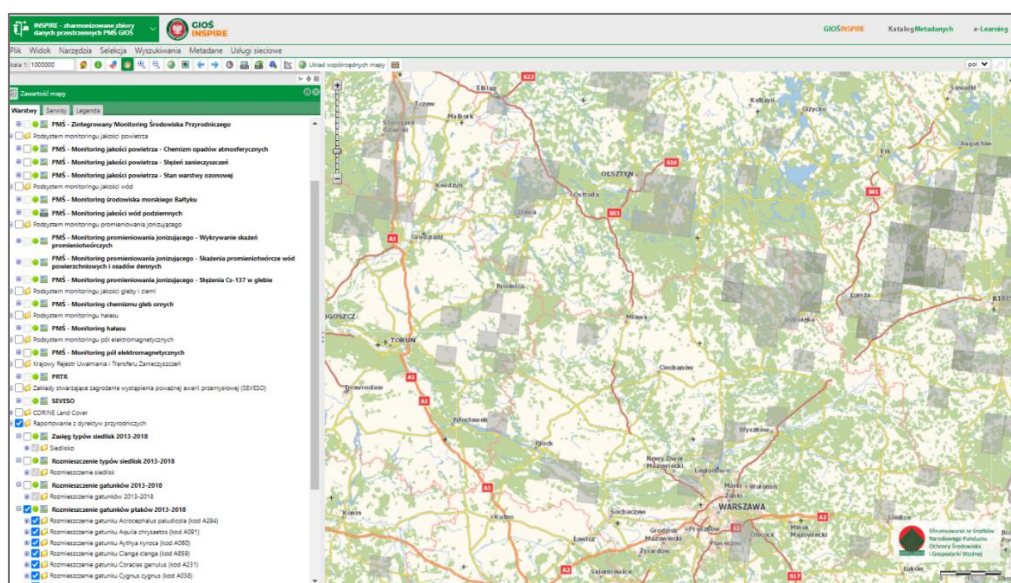
Monitoring stężenia cezu-137 w glebie jest prowadzony w 2-letnim cyklu pomiarowym. W 2023 r. wykonano pomiary spektrometryczne, w celu oznaczenia stężeń cezu-137 oraz radionuklidów naturalnych (rad-226, aktyn-228, potas-40) w próbkach gleb pobranych jesienią 2022 r. Pobór prób wykonany został w 144 punktach z terenu siedmiu województw (dolnośląskie, lubelskie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, śląskie, świętokrzyskie). Łącznie zostało pobranych 149 próbek gleby, w tym 144 próbki z warstwy powierzchniowej o grubości 10 cm oraz 5 próbek z warstwy o grubości 25 cm. Wykonane w 2023 r. pomiary były prowadzone zgodnie z metodykami zatwierdzonymi przez Państwową Agencję Atomistyki.

Dane i opracowania z monitoringu promieniowania jonizującego udostępniane są w ramach współpracy Prezesowi Państwowej Agencji Atomistyki. Również w ramach obowiązku sprawozdawczego wynikającego z PBSSP do GUS przekazane zostały dane dotyczące promieniowania jonizującego

9. GIOŚ INSPIRE

W 2023 r. GIOŚ, jako organ wiodący w zakresie tematu „Urządzenia do monitorowania środowiska”, realizując zadania wynikające z ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej⁹⁷ zapewnił utrzymanie funkcjonującego węzła infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE oraz tam gdzie to możliwe zaktualizował zharmonizowane zbiory danych przestrzennych i metadane. Ponadto w miarę możliwości rozwijał ww. infrastrukturę.

W ramach portalu GIOŚ INSPIRE oraz geoportalu GIOŚ INSPIRE (aplikacji mapowej) rozszerzono zakres prezentowanych zasobów o zharmonizowane zbiory danych przestrzennych dotyczący zbiorów danych przestrzennych sprawozdawanych do Komisji Europejskiej (KE) za lata 2013-2018, na podstawie art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej.

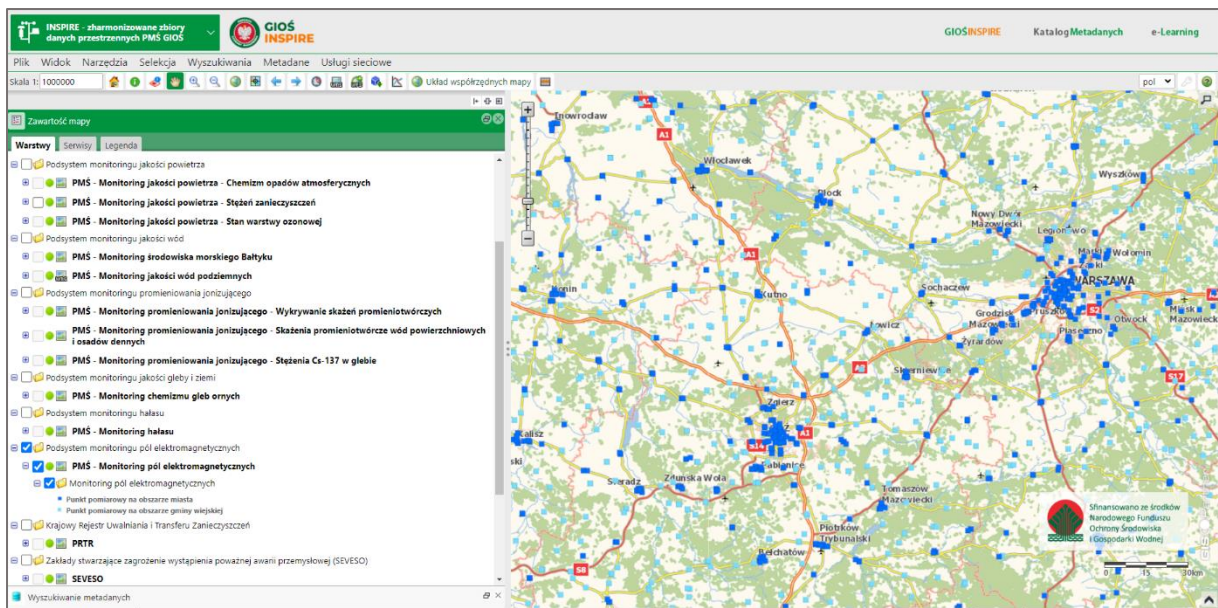

Ryc. 20. Geoportal GIOŚ INSPIRE - wizualizacja wybranych zharmonizowanych zbiorów danych przestrzennych w zakresie dyrektyw przyrodniczych raportowanych do KE.

Jednocześnie w zakresie zharmonizowanego zbioru danych przestrzennych PMS dotyczącego monitoringu pól elektromagnetycznych wprowadzono zmiany merytoryczne w metadanych oraz w wizualizacji tego zasobu (w ramach geoportalu GIOŚ INSPIRE), w związku ze zmianami wynikającymi z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku⁹⁸.

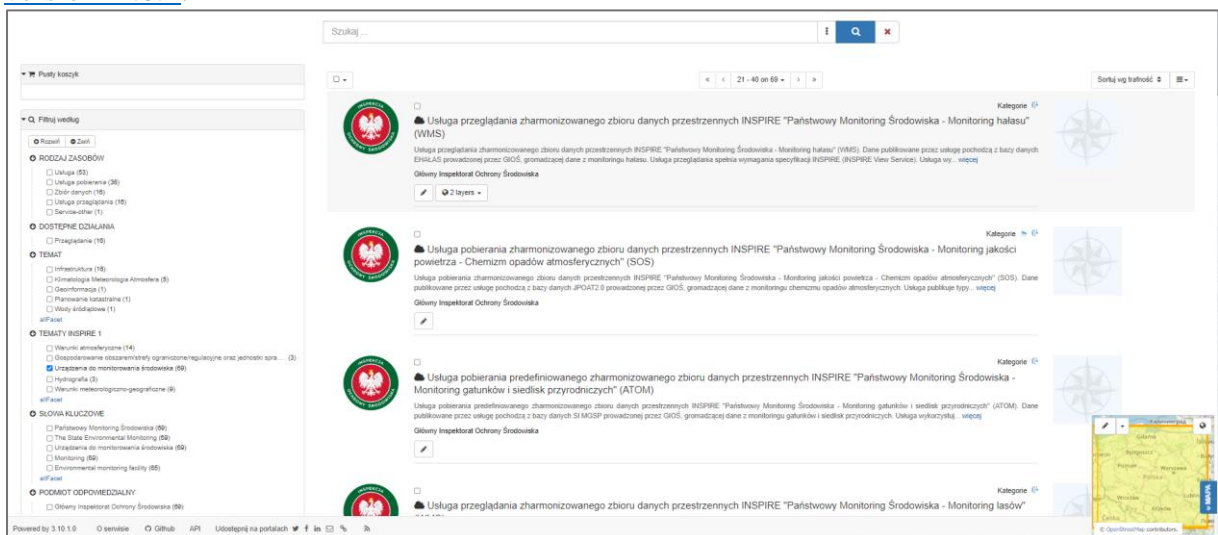
⁹⁷ Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. z 2021 r. poz. 214).

⁹⁸ Dz.U. 2020 poz. 2311.

Ryc. 21. Geoportal GIOŚ INSPIRE, wizualizacja zharmonizowanego zbioru danych przestrzennych pn. „Państwowy Monitoring Środowiska – Monitoring pól elektromagnetycznych”.

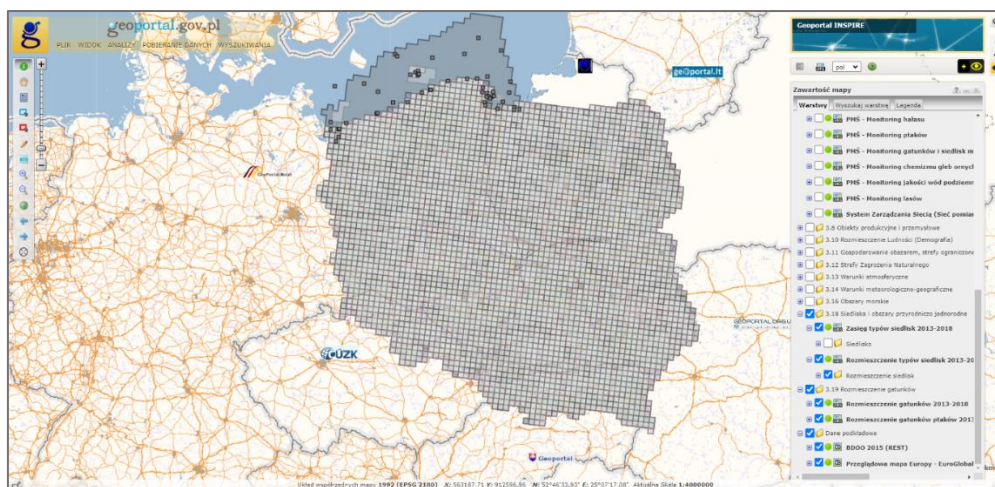
W odniesieniu do metadanych dla zharmonizowanych zbiorów i usług danych przestrzennych GIOŚ ich aktualizacja odbywa się od wielu lat poprzez wykorzystanie funkcjonującego w ramach infrastruktury GIOŚ INSPIRE serwera katalogowego. Metadane udostępniane są poprzez operacje wykonywane w ramach usługi CSW (Catalogue Service for the Web - usługa wyszukiwania). Można je znaleźć pod adresem: <https://inspire.gios.gov.pl/geonetwork/srv/pol/csw?service=CSW&request=GetCapabilities&version=2.0.2>.

Ryc. 22. Fragment katalogu metadanych GIOŚ – Przykłady metadanych udostępnione w ramach infrastruktury GIOŚ INSPIRE.

Dostęp do poszczególnych elementów infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE zapewniony jest pod następującym adresem <https://inspire.gios.gov.pl/portal/>.

Opublikowane w infrastrukturze GIOŚ INSPIRE zasoby dostępne są również w ramach serwisu krajowego geoportal.gov.pl i serwisu europejskiego (Geoportal INSPIRE KE).

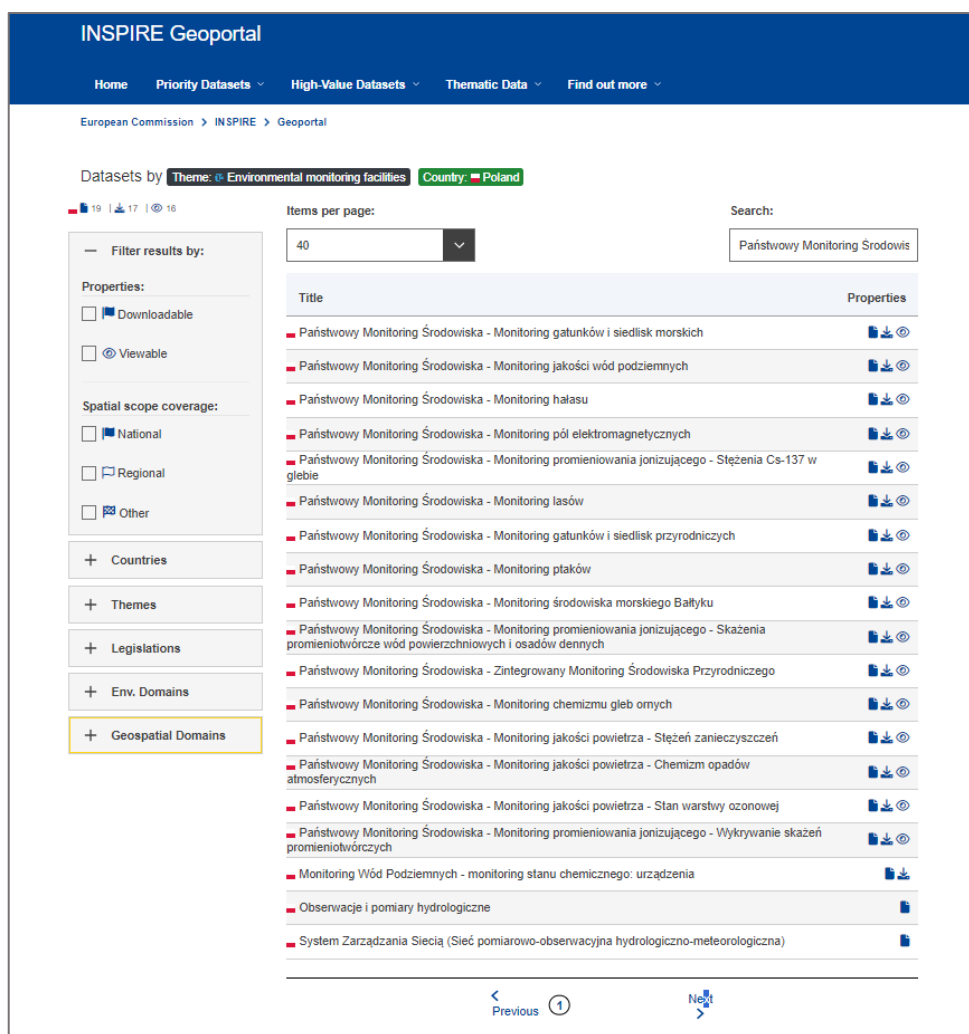
Ryc. 23. Geoportal krajowy (geoportal.gov.pl) - przykład zasobów GIOŚ, które są dostępne w ramach krajowej infrastruktury informacji przestrzennej.

Na potrzeby corocznego procesu monitorowania wdrażania INSPIRE, realizowanego przez Komisję Europejską, automatycznie obliczane są stosowne wskaźniki, według stanu metadanych zbiorów i usług danych przestrzennych utworzonych i opublikowanych przez państwa członkowskie w terminie do 15 grudnia każdego roku, które są dostępne w katalogu metadanych INSPIRE. Do obliczania ww. wskaźników dla Polski uwzględniane są także dostosowane do wymagań INSPIRE i opublikowane za pomocą usług sieciowych zasoby GIOŚ. Powyższe działania realizowane są w związku z wymaganiami dyrektywy INSPIRE⁹⁹ oraz rozporządzeń wykonawczych do dyrektywy, Decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2019/1372 z dnia 19 sierpnia 2019 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie monitorowania i sprawozdawczości.

W 2023 r. na potrzeby wypełnienia obowiązków sprawozdawczych wynikających z dyrektywy INSPIRE GIOŚ zapewnił wkład do sprawozdania pn.: „Status wdrożenia Dyrektywy INSPIRE – Karta informacyjna 2023 Karta informacyjna Polska”, współpracując w tym zakresie z Ministerstwem Klimatu i Środowiska (MKiŚ) oraz Głównym Geodetą Kraju.

Na podstawie obowiązujących przepisów państwa członkowskie zobowiązane są do składania sprawozdania w zakresie wyłącznie tych aspektów swojej infrastruktury informacji przestrzennej, które uległy zmianie od czasu przedłożenia ostatniego sprawozdania (aktualizacji takiej dokonuje się co roku).

⁹⁹ Dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz.Urz.UE.L 2007 Nr 108, str. 12019.06.26).

Ryc. 24. Serwis Komisji Europejskiej „INSPIRE Geoportal” zapewniający dostęp do metadanych państw członkowskich zbiorów danych przestrzennych i usług – przykłady metadanych zasobów Państwowego Monitoringu Środowiska, opublikowanych w zakresie tematu „Urządzenia do monitorowania środowiska”.

W związku z zapewnieniem utrzymania węzła infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE w 2023 r. ww. zadania były możliwe do wykonania.

W 2023 r. GIOŚ, jako organ wiodący, czynnie uczestniczył w pracach Rady Infrastruktury Informacji Przestrzennej (Rady IIP). W dniu 25 stycznia 2023 r. podczas posiedzenia Rady IIP przedstawiciele GIOŚ omówili i zaprezentowali elementy funkcjonującej w GIOŚ infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE, w tym przedstawili przykłady zaimplementowanych rozwiązań w kierunku otwartych danych tj. usługa pobierania OGC API Features.

Na podstawie zawartego w 2023 r. porozumienia pomiędzy GIOŚ a MKiŚ ws. wsparcia eksperckiego dotyczącego zagadnień INSPIRE, GIOŚ wykorzystał przyznaną przez MKiŚ pulę godzin eksperckich na prace w zakresie INSPIRE.

W 2023 r. przedstawiciele GIOŚ czynnie uczestniczyli w szkoleniach on-line organizowanych przez MKiŚ na potrzeby zadań z zakresu budowy, utrzymania i rozwoju infrastruktury informacji przestrzennej w obszarze środowiskowych tematów danych

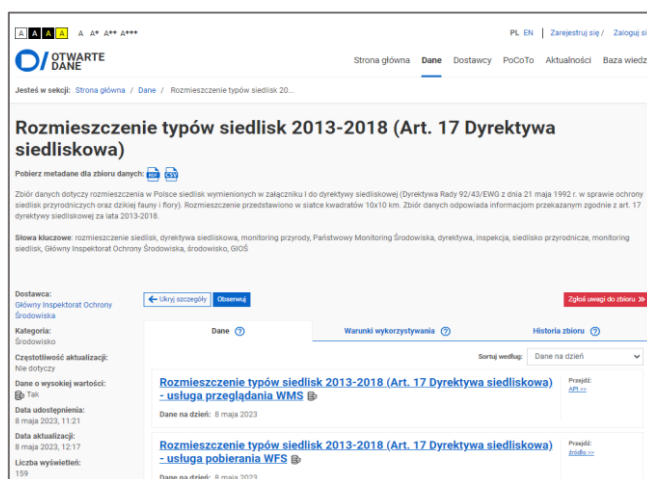
przestrzennych określonych dyrektywą INSPIRE. Szkolenia te przeprowadzono z wykorzystaniem otwartego oprogramowania m.in. QGIS.

Ponadto GIOŚ w zakresie swojej kompetencji przekazywał Ministerstwu Rozwoju i Technologii informacje o zrealizowanych i planowanych działaniach w zakresie INSPIRE, w szczególności dot. koordynacji, tworzenia, utrzymywania i rozwijania infrastruktury informacji przestrzennej oraz współpracował w tych sprawach z innymi organami.

Inne działania

W odniesieniu do działań dotyczących otwartych danych GIOŚ współpracował z MKiŚ (Pełnomocnikiem ds. otwartości danych w MKiŚ) w związku z zadaniami wynikającymi z ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego¹⁰⁰.

Ponadto na potrzeby udostępnienia zasobów w ramach portalu **dane.gov.pl** (<https://dane.gov.pl/pl>), zgodnie z zasadami określonymi dla dostawców danych, jak co roku, tam gdzie to było możliwe zaktualizowano informacje o udostępnianych przez GIOŚ zasobach PMS oraz zasobach dotyczących INSPIRE.

Ryc.25. Przykłady aktualizowanych przez GIOŚ zasobów w portalu dane.gov.pl

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1524).

VI. LABORATORIA

W strukturze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska istnieją trzy niezależne laboratoria: Centralne Laboratorium Badawcze (CLB), Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego (KLRP) oraz Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych (KLRW).

1. Centralne Laboratorium Badawcze

Centralne Laboratorium Badawcze, działające w oparciu o 16 Oddziałów, realizuje badania i pomiary (w tym pobieranie próbek) w zakresie Państwowego Monitoringu Środowiska oraz działalności kontrolnej WIOŚ. Zakres działań CLB obejmuje monitoring jakości wód powierzchniowych, podziemnych, powietrza atmosferycznego, natężenia pól elektromagnetycznych, hałasu komunikacyjnego, gleb oraz badania i pomiary w ramach działalności inspekcyjnej w celu oceny emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody oraz gleby przez podmioty korzystające ze środowiska. Ponadto realizuje pobieranie próbek i badania związane z poważnymi awariami.

Wszystkie Oddziały CLB posiadają wdrożony system zarządzania zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 potwierdzony certyfikatami akredytacji wydanymi przez Polskie Centrum Akredytacji.

CLB w swojej działalności stosuje szereg klasycznych i nowoczesnych technik pomiarowych, wykorzystując do tego celu najnowocześniejszy sprzęt zapewniający największą z możliwych dokładność. Prowadzone badania są zgodne z metodykami referencyjnymi lub równoważnymi referencyjnym, określonymi w rozporządzeniach, a także wytycznymi zalecanymi przez GIOŚ. Niezależnie od wyboru sposobu analizy, badania są wykonywane metodami wiarygodnymi i zweryfikowanymi lub zwalidowanymi, a jakość otrzymanych wyników badań i pomiarów zapewnia doświadczony i kompetentny personel.

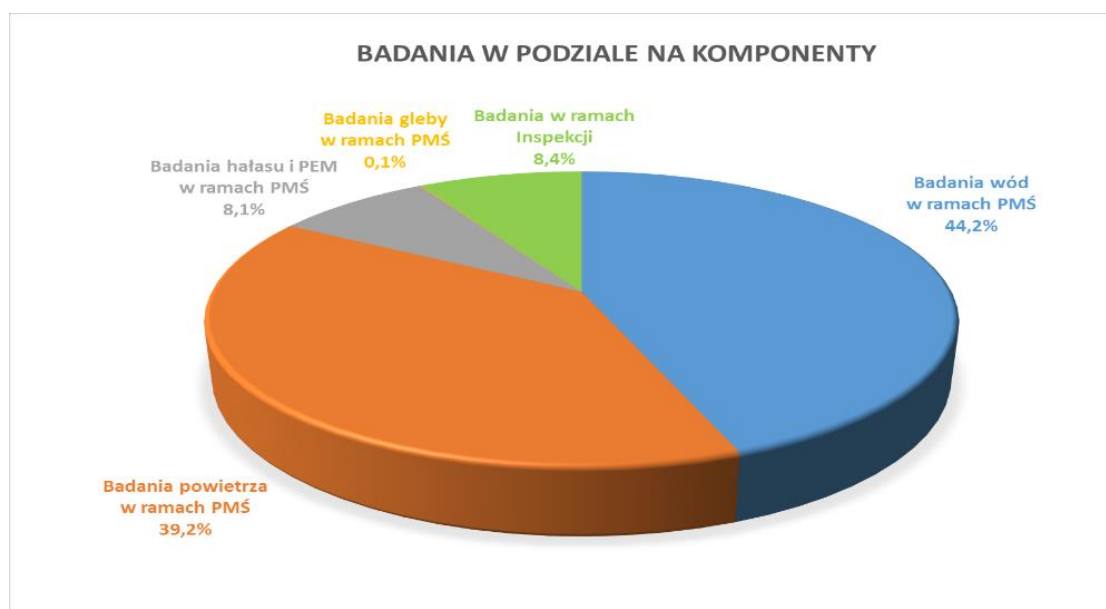
W 2023 roku CLB w oparciu o Program Państwowego Monitoringu Środowiska i zadania kontrolne wykonało ogółem 1 686 737 pomiarów/ oznaczeń. W stosunku do roku 2022 stanowi to wzrost o około 6%.

Tabela 22. Liczba pobranych przez CLB próbek w 2023 roku.

Obiekt	Liczba pobranych próbek w ramach w ramach PMŚ	Liczba pobranych próbek w ramach kontroli Inspekcji Ochrony Środowiska
Woda, ścieki	36 983	9 127
Powietrze atmosferyczne	323 162	1 119
Gleby	64	765
Odpady	0	281
RAZEM	360 209	11 292

Tabela 23. Badania wykonane w 2023 roku przez CLB

Obiekt	Liczba oznaczeń wykonanych w ramach PMŚ	Liczba oznaczeń w ramach kontroli Inspekcji WIOŚ
Woda, ścieki	746 017	96 097
Powietrze atmosferyczne	661 285	2 243
Hałas	131 803	24 631
PEM	4 874	4 340
Gleby	952	10 976
Odpady	0	3 519
RAZEM	1 544 931	141 806

Wykres 48. Badania zrealizowane przez CLB w podziale na komponenty

W ramach PMŚ w zakresie ochrony wód CLB oznacza łącznie ponad 120 różnych parametrów, nie licząc dodatkowych izomerów wpływających na sumę niektórych wskaźników. W 2023 r. przełożyło się to na konieczność wykonania 746 017 oznaczeń w 36 983 próbkach wszystkich rodzajów wód. Do badań wykonywanych przez CLB w zakresie monitoringu wód powierzchniowych należą elementy biologiczne: makrofity, fitoplankton, fitobentos oraz makrobezkręgowce bentosowe i chlorofil „a”, elementy fizykochemiczne, grupa wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (m.in. substancje priorytetowe w dziedzinie polityki wodnej), grupa wskaźników charakteryzujących występowanie innych substancji chemicznych

(tj. żelazo ogólne, mangan). Badania monitoringowe wód podziemnych w zakresie wybranych wskaźników fizyko-chemicznych realizowane są w województwach: śląskim, małopolskim, lubelskim, łódzkim, wielkopolskim, zachodniopomorskim, lubuskim, dolnośląskim.

Dodatkowo, w województwie dolnośląskim prowadzony był monitoring gleb w 64 punktach.

W 2023 roku, dla potrzeb monitorowania stanu jakości powietrza w ramach realizacji PMŚ, CLB prowadziło pomiary i badania na automatycznych i manualnych stacjach monitoringu zanieczyszczeń powietrza. Badania prowadzono na stałych stacjach kontenerowych, stacjach mobilnych oraz w punktach, w których pracowały wolnostojące poborniki pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 (razem 288 punktów pomiarowych zlokalizowanych poza siedzibami CLB na terenie kraju). Łącznie na stacjach monitoringu powietrza pracowało 1 467 urządzeń pomiarowych i pomocniczych, co umożliwiło realizację badań i raportowanie z tego obszaru badań różnych wskaźników (razem w skali roku wykonano 661 285 oznaczeń i pobrano 323 162 próbki). Dane z analizatorów automatycznych były przesyłane do laboratorium, a następnie weryfikowane i na bieżąco prezentowane na stronach internetowych, informując społeczeństwo o jakości powietrza. W laboratorium wykonywano również analizy na obecność w pył zawieszonym PM10 metali ciężkich i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Oddziały CLB wykonują również pomiary monitoringowe natężenia pól elektromagnetycznych, hałasu komunikacyjnego (w tym drogowego, szynowego, lotniczego). W ramach monitoringu pól elektromagnetycznych w 2023 r. w skali kraju realizowano pomiary na 1 152 stanowiskach pomiarowych, a w ramach monitoringu hałasu na 239 stanowiskach. Sumarycznie w ramach obu monitoringów zrealizowano w skali roku 136 677 pomiarów (w tym 131 803 pomiarów hałasu i 4 874 pomiary PEM).

Współpraca CLB z Inspekcją GIOŚ oraz WIOŚ w roku 2023, podobnie jak w roku ubiegłym, zdominowana była sytuacją związaną z zanieczyszczeniem rzeki Odry, starorzeczy, zbiorników oraz Kanałów Gliwickiego i Kędzierzyńskiego. Od stycznia 2023 roku laboratorium na bieżąco, z częstotliwością 2 razy w tygodniu (poniedziałki, czwartki), wykonywało badania w 20 punktach monitoringu interwencyjnego, w zakresie badań wskaźników fizyko-chemicznych tj. temperatura wody, zawartość tlenu rozpuszczonego, nasycenie tlenem, przewodnictwo elektrolityczne właściwe, pH, fosfor ogólny ($P_{og.}$), azot Kjeldahla ($N_{Kjeld.}$), azot azotynowy (N_{NO_2}), azot azotanowy (N_{NO_3}), azot ogólny ($N_{og.}$), siarczany, chlorki i sól oraz biologicznych – fitoplankton pod kątem *Prymnesium cf. parvum* tj. „złotej algi”. Dodatkowo, ze względu na stan zagrożenia zakwitami „złotej algi” na rzece Odrze, w okresie od lipca do listopada 2023 r., pracownicy laboratorium przez siedem dni w tygodniu w ustalonych 5 punktach pomiarowo-kontrolnych wykonywali pomiary terenowe i analizy mikroskopowe pod kątem obecności *Prymnesium cf. parvum*. Ze względu na częstotliwość pobieranych próbek i zakres badań wykonywanych dla WIOŚ w działania zaangażowane były wszystkie Oddziały CLB. Ponadto, na zlecenie WIOŚ, realizowano pomiary ciągłe na Zbiorniku Czernica jako dodatkowy zespół pomiarów informujący o potencjalnym zagrożeniu zakwitami „złotej algi”.

Dla potrzeb ww. badań laboratorium wykonało w roku 2023 około 36 000 pomiarów i analiz.

CLB w 2023 roku prowadziło badania pilotażowe rzeki Wisły w 10 ustalonych punktach pomiarowo-kontrolnych. Zakres badań obejmował pomiary terenowe oraz oznaczanie fitoplanktonu pod kątem obecności *Prymnesium cf. parvum*.

W związku z potrzebą wprowadzenia monitoringu automatycznego CLB realizowało działania związane z montażem i systematycznym nadzorem nad działaniem sondy w miejscowości Krapkowice.

Zdjęcie 39. Montaż sondy automatycznej w Krapkowicach

CLB w 2023 roku wykonywało badania, w tym pobierało próbki, na potrzeby działań kontrolnych prowadzonych przez Departamenty GIOŚ oraz WIOŚ. W ramach otrzymywanych zleceń, Laboratorium realizowało badania oraz pomiary próbek wód powierzchniowych, ścieków, odpadów (w tym osadów ściekowych), emisji do powietrza, badań hałasu komunikacyjnego, przemysłowego oraz impulsowego oraz gleby. W przypadku braku możliwości realizacji zlecenia w pełnym zakresie laboratorium podzlecało badania uzupełniające do jednostek zewnętrznych posiadających akredytację w danym zakresie.

Dodatkowo, dla potrzeb kontrolnych WIOŚ, CLB przeprowadziło postępowania na wykonanie badań LZO (lotnych związków organicznych w farbach i lakierach) oraz na oznaczenie zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym wykorzystywanym w instalacjach energetycznych i w paliwie do statków żeglugi śródlądowej.

W całym roku 2023, w ramach działań kontrolnych, Laboratorium pobrało 11 292 próbek środowiskowych i wykonało 141 806 analiz i pomiarów. W przypadku zgłoszeń dotyczących zdarzeń o znamionach poważnej awarii pracownicy CLB pobierali próbki lub wykonywali pomiary jakościowe przy użyciu wyposażenia do szybkiej oceny ryzyka wystąpienia poważnej awarii.

CLB współpracowało z Departamentem/Wydziałami Zwalczenia Przeszłości Środowiskowej w ramach działań związanych m.in. z nielegalnym magazynowaniem lub składowaniem i transportem odpadów.

Zdjęcie 40. Interwencyjne pobieranie próbek zanieczyszczonych wód powierzchniowych

Zdjęcie 41. Interwencyjne pobieranie próbek odpadów

W celu dostosowania działalności pomiarowo-badawczej dla realizacji celów kontrolnych IOŚ, CLB w roku 2023 wdrożyło i rozszerzyło zakres akredytacji o pomiary emisji gazów odlotowych w Oddziałach w Poznaniu oraz we Wrocławiu, pomiary ciepła spalania odpadów w Oddziale w Poznaniu, oznaczanie składu morfologicznego do badań interwencyjnych w Oddziale w Rzeszowie oraz oznaczanie wodoprzepuszczalności gleby w Oddziale w Kielcach.

Uwidoczniona podczas akcji Odra sytuacja niedoboru personelu CLB rodzi wysokie ryzyko braku zapewnienia kompletności badań oraz poborów próbek czy pomiarów terenowych prowadzonych w ramach działań kontrolnych WIOŚ, jak i w przypadku wystąpienia zdarzeń o znamionach poważnych awarii. Duży odsetek załogi stanowią pracownicy w wieku przedemerytalnym. Aby zapewnić zdolność do wykonywania specjalistycznych pomiarów w obszarze badań kontrolnych, a także monitoringowych, należy na bieżąco uzupełniać braki kadrowe.

Nadal utrzymującym się wyzwaniem dla Laboratorium, są badania wykonywane w ramach monitoringu wód (w szczególności jezior). Bezpośredni wpływ na procent niewykonania programu PMŚ mają uwarunkowania hydrograficzne niektórych oddziałów CLB, jak na przykład Olsztyn, Szczecin, czy Gdańsk, tj. z dużą ilością rzek, jezior oraz wodami przejściowymi i przybrzeżnymi Bałtyku. W 2023 roku CLB było w stanie przyjąć do realizacji ok. 49% spośród zleconych 767 jezior, biorąc właśnie pod uwagę specyfikę oraz czasochłonność pobierania próbek i wykonywania pomiarów terenowych na jeziorach, w odniesieniu do posiadanej kadry.

Innym powodem nieprzyjęcia do realizacji pełnego planu PMŚ w zakresie wód (w ok. 6 % cieków), oprócz ograniczonych zasobów kadrowych, był brak technicznych możliwości pobrania próbek ze wskazanego punktu, np. brak dojazdu do punktu, tereny bagienne, rozlewiska, wzmożone działania wojskowe, a także braku przepływu wody w rzekach.

Zbiorniki zaporowe i wody przejściowe i przybrzeżne zostały przyjęte do realizacji w pełnym zakresie. W celu poprawienia i zracjonalizowania funkcjonowania CLB, podejmowane są działania zmierzające do wprowadzenia zmian w dwóch głównych obszarach:

merytorycznym oraz logistycznym. W działalności merytorycznej jednym z priorytetów CLB jest dalsza specjalizacja w wykonywaniu badań i pomiarów w oparciu o specyfikę lokalizacji, w powiązaniu z rzeczywistym obciążeniem poszczególnych oddziałów. Z uwagi na szeroki zakres działania i związanych z tym potrzeb, a w szczególności zakupów towarów i usług, niezbędne jest zapewnienie w CLB wystarczających zasobów, koniecznych do jego funkcjonowania.

2. Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego

W roku 2023 Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego realizowało, na potrzeby laboratoriów, które wykonują badania/ pomiary i dostarczają dane na cele Państwowego Monitoringu Środowiska, zadania w obszarze nadzoru nad jakością badań powietrza atmosferycznego.

Podstawowe zadania zrealizowane w roku 2023 obejmowały:

- Organizację trzech sesji międzylaboratoryjnych badań biegłości dla zanieczyszczeń gazowych – dwie sesje dla zanieczyszczeń SO₂, CO, O₃, NO_x oraz jedną sesję dla C₆H₆.
- Sprawdzenia układów poboru prób i kalibracje analizatorów na stacjach monitoringu jakości powietrza w województwach: kujawsko-pomorskim, lubuskim, opolskim, podkarpackim, świętokrzyskim – w sumie sprawdzeniu poddano 38 stacji monitoringu jakości powietrza.
- Organizację seminarium szkoleniowego dla operatorów sieci monitoringu jakości powietrza, które zrealizowane zostało w dniach 07-08 listopada.
- Wykonywanie wzorcowania analizatorów ozonu, masowych kontrolerów przepływu w kalibratorach wielogazowych, sprawdzenia przepływomierzy, recertyfikacji butli z gazami wzorcowymi.

Zakończenie, rozpoczętych w roku 2022, badań wyznaczania współczynników korekcyjnych dla mierników do pomiarów ciągłych pyłu zawieszonego PM₁₀/PM_{2,5} – badania realizowane były w trzech lokalizacjach: Częstochowie, Kaliszu, Toruniu.

3. Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych

Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych funkcjonuje w strukturach GIOŚ od 3 lat. Zadaniem KLRW jest zapewnienie nadzoru nad jakością badań i analiz w zakresie wód powierzchniowych wykonywanych przez CLB oraz inne podmioty prowadzące badania monitoringowe.

W roku 2023 KLRW nadzorowało jakość badań w szczególności przez:

- organizację siedmiu badań biegłości (PT) oraz czterech porównań międzylaboratoryjnych (ILC) dla wód powierzchniowych,
- organizację międzynarodowego porównania międzylaboratoryjnego pn. „7. Eksperyment polowy (porównanie międzylaboratoryjne) ILC/3/2023 Polska-Niemcy-Czechy” we Wrocławiu w zakresie pomiarów terenowych jak i badań laboratoryjnych

- organizację 2-dniowego szkolenia w formie warsztatów stacjonarnych w Elblągu dla 49 pracowników CLB oraz 2 pracowników KLRW, pn. „Szkolenie stacjonarne z analizy jakościowej i ilościowej fitoplanktonu dla biologów laboratoriów GIOŚ”,

KLRW działa w oparciu o wymagania określone w normie PN-EN ISO/IEC 17043:2011 („Ocena zgodności. Ogólne wymagania dotyczące badania biegłości”). Gromadziło informacje dotyczących metod badawczych stosowanych przez laboratoria referencyjne państw członkowskich Unii Europejskiej do oznaczania związków priorytetowych, które są planowane do wdrożenia w nowej Dyrektywie Wodnej.

4. Wykaz aparatury pomiarowej zakupionej w roku 2023

CLB GIOŚ pozyskało nowe wyposażenie pomiarowe i pomocnicze:

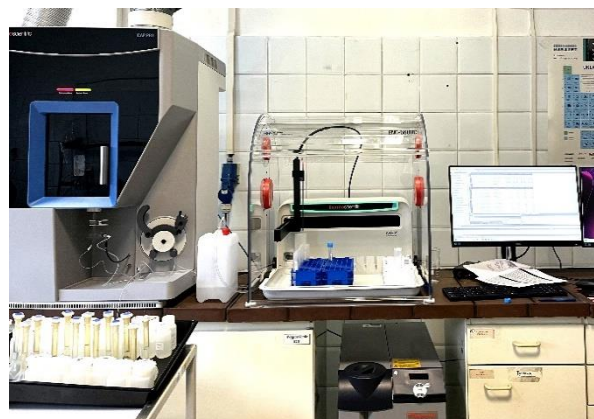
- optyczne spektrometry emisyjne z plazmą sprzężoną indukcyjnie ICP-OES – 9 szt.
- chromatografy jonowe – 16 szt.
- automatyczne mierniki do równoczesnego pomiaru pyłu zawieszonego – 6 szt.
- automatyczne analizatory dwutlenku siarki, ozonu – 3 szt.
- pobornik pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 – 3 szt.
- sondy wieloparametrowe do równoczesnego pomiaru pH, temperatury, tlenu rozpuszczonego przewodnictwa elektrycznego właściwego – 3 szt.
- mikroskopy odwrócone – 5 szt.
- generatory azotu - 13 szt.
- zmywarki – 8 szt.

Ponadto, w 2023 roku baza transportowa CLB została uzupełniona o:

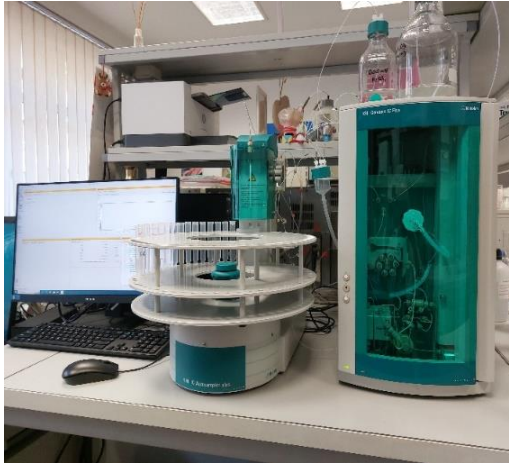
- samochody do przewożenia kontenerów pomiarowych hałasu - 14 szt.
- samochody elektryczne do działań terenowych – 3 szt.
- łodzie – 5 szt.

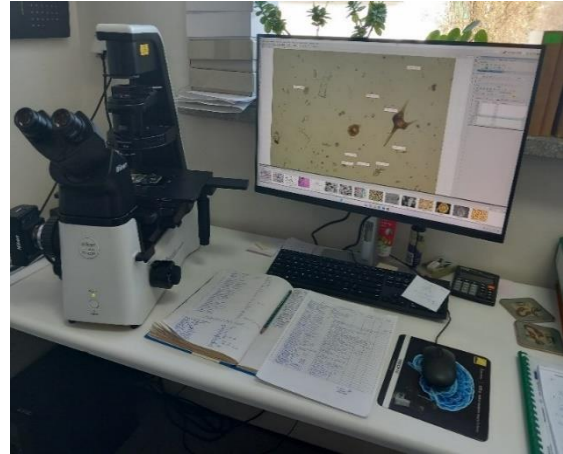
Zdjęcie 42. Optyczny spektrometr emisyjny z indukcyjnie sprzężoną plazmą ICP-OES

Zdjęcie 43. Optyczny spektrometr emisyjny z indukcyjnie sprzężoną plazmą ICP-OES

Zdjęcie 44. Chromatograf jonowy

Zdjęcie 45. Mikroskop odwrócony

**Zdjęcie 46. Automatyczny
analizator do pomiaru stężeń pyłu
zawieszonego PM10/ PM2,5**

Zdjęcie 47. Generator azotu

KLRP zakupiło kalibrator ozonu, natomiast KLRW zakupiło miernik wieloparametrowy – 1 szt. i mikroskop stereoskopowy – 1 szt.

Zdjęcie 48. Miernik wieloparametrowy

Zdjęcie 49. Mikroskop stereoskopowy

5. Organizacja i udział laboratoriów w badaniach PT/ILC

Zgodnie z wymaganiami wdrożonego systemu zarządzania zgodnego z wymaganiami normy PN-EN ISO /IEC 17025, CLB utrzymuje kompetencje techniczne do realizacji badań i pomiarów w każdym z badanych komponentów środowiska, co potwierdzają wyniki ocen przeprowadzonych cyklicznie przez Polskie Centrum Akredytacji. CLB bierze regularnie udział w porównaniach międzylaboratoryjnych i badaniach biegłości mających na celu potwierdzenie kompetencji do realizacji badań. W 2023 r. CLB wzięło udział w PT/ILC organizowanych przez KLRP oraz KLRW, jak również przez organizatorów zewnętrznych.

W programie badań biegłości w zakresie wykonywanych badań fizykochemicznych ścieków, zorganizowanych przez dostawcę zewnętrznego, udział wzięły łącznie 42 Pracownicy z 16 Oddziałów CLB. Badania biegłości obejmowały: biochemiczne zapotrzebowanie tlenu BZT₅, chemiczne zapotrzebowanie tlenu, zawiesiny ogólne, stężenie fosforu ogólnego, stężenie azotu ogólnego, w tym: azotu Kjeldahla, azotu azotynowego i azotu azotanowego, stężenie ogólnego węgla organicznego.

Ponadto w celu potwierdzenia swoich kompetencji w zakresie metod zgłaszanych do rozszerzenia zakresu akredytacji oraz w zakresie metod już akredytowanych, Oddziały CLB wzięły również udział w badaniach biegłości w zakresie wodoprzepuszczalności gleby i składu granulometrycznego, pH, przewodności elektrycznej właściwej, stężenia siarczanów, azotanów, chlorków, azotu amonowego, metali (w opadzie atmosferycznym), suchej masy i substancji organicznych w osadach ściekowych i glebie.

Pracownicy Pracowni Terenowych ze wszystkich Oddziałów CLB brali także udział w PT/ILC w zakresie pomiarów pola elektromagnetycznego – pomiary szerokopasmowe (monitoring środowiska, natężenie pola elektrycznego w otoczeniu instalacji radiokomunikacyjnych, natężenie pola elektrycznego i magnetycznego w otoczeniu stacji elektroenergetycznych i linii elektroenergetycznych).

Ponadto, CLB w 2023 r. zorganizowało oraz przeprowadziło wewnętrzne porównania międzylaboratoryjne w zakresie:

- wykrywania i oznaczania liczby żywych jaj pasożytów *Ascaris sp.*, *Trichuris sp.*, *Toxocara sp* w osadach ściekowych oraz wykrywania bakterii z rodzaju *Salmonella* w osadach ściekowych;
- pobierania próbek gleby - próbki pojedynczej, próbki złożonej oraz badań pH i suchej masy;
- pomiaru strumienia objętości, prędkości gazu, stężenia NO_x, stężenia O₂, stężenia CO₂ w gazach odlotowych.

W roku 2023 KLRP zorganizowało i jednocześnie uczestniczyło w:

- badaniach biegłości dla analizatorów zanieczyszczeń gazowych: SO₂, CO, O₃, NO_x (w dniach 20-23 marca), w których uczestniczyło 5 oddziałów CLB (Białystok, Bydgoszcz, Katowice, Rzeszów, Zielona Góra) oraz Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy;
- badaniach biegłości dla analizatorów zanieczyszczeń gazowych: SO₂, CO, O₃, NO_x (w dniach 20-23 marca), w których uczestniczyło 4 oddziały CLB (Kielce, Kraków,

Opole, Wrocław), Fundacja „Agencja Regionalnego Monitoringu Atmosfery Gdańsk-Gdynia-Sopot” oraz Instytut Geofizyki Polskiej Akademii Nauk;

- badaniach biegłości dla analizatorów zanieczyszczeń gazowych C₆H₆ (w dniach 16-18 października), w których uczestniczyło 8 oddziałów CLB (Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Olsztyn, Poznań, Szczecin, Warszawa, Zielona Góra).

W 2023 roku KLRW przeprowadziło badania biegłości/porównania międzylaboratoryjne dla polskich laboratoriów, obejmujące: 3 pomiary terenowe, 8 parametrów fizykochemicznych, 3 metale, 25 parametrów chemicznych oraz 4 parametry biologiczne.

Szczegółowy zakres PT/ILC zorganizowanych przez KLRW przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 24. Szczegółowy zakres PT/ILC zorganizowanych przez KLRW w 2023 r.

Lp.	Zakres	Liczba uczestników
1.	<u>ILC/6/2022</u> ^{a)} – parametry chemiczne: związki tributyllocyny (kation tributyllocyny), pentachlorofenol (PCP), kwas perfluorooktanosulfonowy (PFOS)	6
2.	<u>ILC/1/2023</u> – parametr biologiczny: oznaczenie taksonomiczne makrofitów rzecznych	34
3.	<u>PT/1/2023</u> ^{a)} – parametry chemiczne: ftalan di(2-etyloheksylu) (DEPH), endosulfan α, endosulfan β, heksachlorocykloheksan α-HCH, heksachlorocykloheksan β-HCH, heksachlorocykloheksan γ-HCH, heksachlorocykloheksan δ-HCH, pentachlorobenzen, trifluralina, aldryna, dieldryna, endryna, izodryna, para-para DDT	15
4.	<u>ILC/2/2023</u> – parametry chemiczne: przezroczystość, tlen rozpuszczony, nasycenie tlenem, pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (BZT ₅), fosfor ogólny	34
5.	<u>PT/2/2023</u> ^{a)} – parametry terenowe (jezioro): przezroczystość, tlen rozpuszczony, nasycenie tlenem; parametry fizykochemiczne: pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu – BZT ₅ , fosfor ogólny	37
6.	<u>PT/3/2023</u> ^{a)} – parametry fizykochemiczne: chrom sześciowartościowy, fluorki	33
7.	<u>PT/4/2023</u> ^{b)} – parametry chemiczne: antracen, fluoranten, benzo(a)piren	33
8.	<u>PT/5/2023</u> ^{b)} – metale: arsen, cynk, nikiel	21
9.	<u>PT/6/2023</u> ^{b)} – parametry fizykochemiczne: krzemionka, aldehyd mrówkowy, cyjanki wolne, cyjanki związane	28
10.	<u>PT/7/2023</u> ^{a)} – parametr biologiczny: chlorofil <i>a</i>	31
11.	<u>ILC/4/2023</u> ^{a)} – parametr biologiczny: oznaczenie taksonomiczne makrofitów w jeziorach	17
12.	<u>ILC/6/2023</u> ^{a)} – parametr biologiczny: oznaczenie taksonomiczne makrofitów w jeziorach (zakończone 22.01.2024 r.)	6
13.	<u>ILC/3/2023</u> ^{a)} – międzynarodowe porównanie polsko-niemiecko-czeskie, parametry terenowe: temperatura wody, przewodność elektrolityczna właściwa w 25°C, tlen	27

rozpuszczony, nasycenie tlenem, pH; <u>parametry fizykochemiczne</u> : BZT ₅ , OWO, DOC, zawiesiny ogólne, chlorki, siarczany, azot azotanowy, azot azotynowy, azot amonowy, azot ogólny, fosfor fosforanowy, fosfor ogólny; <u>metale</u> : rtęć og., rtęć rozp., miedź og., miedź rozp., cynk og., cynk rozp., mangan og., mangan rozp., żelazo og., żelazo rozp., kadm og., kadm rozp., nikiel og., nikiel rozp., ołów og., ołów rozp., chrom og., chrom rozp., arsen og., arsen rozp., tal rozp.; <u>parametry chemiczne</u> : metazachlor ESA Metabolit*, fluoranten, benzo(a)pyren, benzo(b)fluoranten, benzo(ghi)perylene, indeno(1,2,3 cd)piren, benzo(k)fluoranten, EDTA*, NTA*, kation tributyllocyny, ibuprofen*, diclofenac*, carbamazepin*, Sulfamethoxazol*, Gabapentin*, AMPA*, Benzotriazol*, PFOS, PFOA*, PFNA*, PFHxS*, Melamin*, Guanylarnstoff*, Venlafaxin*, o- Desmethylvenlafaxin* (zakończone 29.02.2024 r.)	
---	--

a) organizacja i jednocześnie uczestnictwo KLRW

b) badania biegłości, w których KLRW podzleciło zewnętrznemu laboratorium część etapu porównania (przygotowanie obiektu badań biegłości, dystrybucja próbek do uczestników, badanie jednorodności i stabilności obiektu badań), pozostałe etapy, tj. program, instrukcję postępowania z próbkami do badań, karty wyników, ocenę statystyczną oraz wydanie sprawozdania realizowało KLRW.

* parametry nie badane przez laboratoria polskie

KLRW poza udziałem w niektórych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych przez siebie, wskazanych w powyższej tabeli, uczestniczyło również w dwóch zewnętrznych badaniach biegłości, obejmujących badania wód powierzchniowych:

- parametrów fizykochemicznych: odczyn pH, przewodność elektryczna właściwa (w temp. 25°C), zasadowość ogólna, chlorki, siarczany, fluorki, fosforany (ortofosforany), fosfor ogólny, zawiesiny ogólne, substancje rozpuszczone ogólne, chemiczne zapotrzebowanie, tlenu (ChZT - Cr), utlenialność (ChZT - Mn), biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (BZT-5), azot azotanowy, azot azotynowy, azot amonowy, azot ogólny,
- pomiary terenowe: temperatura wody, odczyn pH, przewodność elektryczna właściwa (w 25°C) oraz w zakresie pobierania próbek (chlorki, azotany).

Zdjęcie 50. Badanie biegłości PT/2/2023

Zdjęcia 51-52. Porównanie międzylaboratoryjne ILC/3/2023 Polska-Niemcy-Czechy

Wyniki udziału w PT/ILC potwierdziły kompetencje techniczne CLB do wykonywania badań i pomiarów realizowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz działalności kontrolnej IOŚ.

6. Inne zadania podjęte w 2023 r.

Pracownicy KLRP oraz pracownicy CLB w roku 2023 brali udział w realizowanym w GIOŚ projekcie pt. „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie” w ramach programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”, obszaru „Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków”, finansowany ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 (MF EOG 2014-2021). Projekt ten był realizowany we współpracy z partnerem norweskim – Instytutem Badań Klimatu i Środowiska NILU.

Zadania realizowane przez KLRP oraz CLB w ramach projektu obejmowały nadzór nad dwoma działaniami: „opracowaniem koncepcji uruchomienia systemu zapewnienia jakości / kontroli jakości (QA/QC) do pomiarów depozycji” oraz „zakupami urządzeń do pomiarów depozycji”. CLB dodatkowo zaangażowane było w działanie „opracowania koncepcji modernizacji i optymalizacji pomiarów depozycji w Polsce”.

CLB w 2023 roku uczestniczyło w działaniach promocyjnych i edukacyjnych. W ramach działań edukacyjnych realizowane były praktyki i staże dla studentów różnych kierunków (farmacja, analityka chemiczna, technologia i inżynieria chemiczna itp.). Wielokrotnie prezentowano stacje monitoringu jakości powietrza dla uczniów i studentów różnych uczelni. Dodatkowo CLB zaangażowało się w organizację Dnia Dziecka w Warszawie, a prawie wszystkie Oddziały CLB zorganizowały spotkania dla dzieci szkół podstawowych, w ramach których demonstrowano działanie mierników hałasu, wykonywano proste doświadczenia chemiczne i umożliwiono dzieciom obserwacje mikroskopowe różnych organizmów.

Zdjęcie 53. Działania edukacyjne

Zdjęcie 54. Działania edukacyjne

W 2023 r. CLB otrzymało wsparcie ze strony Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego, Straży Granicznej oraz Urzędu Morskiego w Szczecinie i Gdyni w zakresie pobierania próbek wód przejściowych i przybrzeżnych na potrzeby badań fizykochemicznych i biologicznych.

Laboratorium kontynuowało także współpracę z Instytutem Ochrony Roślin - Państwowym Instytutem Badawczym w zakresie programu badania zlewni polskich rzek na narażenie ze strony działalności rolniczej, realizując pobieranie próbek wód powierzchniowych na obecność zanieczyszczeń (w tym pozostałości środków ochrony roślin) w 78 punktach pomiarowo-kontrolnych na terenie całej Polski.

W związku z sytuacją na rzece Odrze w 2023 roku KLRW brało udział w następujących działaniach:

- 1) opracowanie i wdrożenie *Procedury monitorowania interwencyjnego Prymnesium parvum „złotej algi”*, na podstawie której przeprowadzano analizę ryzyka wystąpienia potencjalnego zakwitów „złotej algi”, a następnie przypisywano odpowiednie stopnie zagrożenia, w celu podjęcia stosownych działań przez pozostałe służby;
- 2) opracowanie i aktualizacja procedury badawczej dot. pobierania i oznaczania *Prymnesium cf. parvum* w wodzie (3 wydanie PB-01/KLRW) w oparciu o ogólnodostępny i obowiązujący *Podręcznik do monitoringu elementów biologicznych i klasyfikacji stanu ekologicznego wód powierzchniowych*;
- 3) w projektowaniu wraz z DINF dashboardu (panelu) z wynikami badań rzeki Odry na potrzeby RCB (*dashboard prezentuje liczbowo oraz na wykresach i mapach wyniki badań oraz aktualną liczbę punktów pomiarowych ze stwierdzonymi przekroczeniami dopuszczalnych wartości wg zatwierdzonej metodyki. Zaimplementowane wykresy oraz mapy są interaktywne, a dane zawarte na dashboardzie są uaktualniane bieżącymi wynikami badań.*

VII. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Wprowadzenie

Art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska¹⁰¹ zobowiązuje Głównego Inspektora Ochrony Środowiska do zapewnienia informowania społeczeństwa o stanie środowiska oraz nieodpłatnego udostępniania organom administracji publicznej informacji określonych w przepisach prawa.

Dane i informacje dotyczące stanu środowiska uzyskane w ramach realizacji programów państwowego monitoringu środowiska rozpowszechniane są zarówno na indywidualny wniosek, jak i w postaci raportów, biuletynów, komunikatów oraz usług internetowych, opracowywanych i rozpowszechnianych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

W 2023 roku, zgodnie z ustawami o dostępie do informacji publicznej i o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie¹⁰² organy Inspekcji dostarczyły społeczeństwu, organom administracji publicznej, uczelniom, organizacjom ekologicznym i innym zainteresowanym podmiotom informacji o działalności Inspekcji oraz o środowisku, w tym wyniki badań i obserwacji oraz oceny stanu środowiska, jak również rezultaty kontroli przestrzegania przepisów przez podmioty korzystające ze środowiska. Popularyzowano również działania podejmowane przez organy Inspekcji podczas różnego rodzaju spotkań, konferencji i imprez masowych.

Systematycznie prowadzone były prace edytorsko-redakcyjne dotyczące rozwoju stron internetowej i intranetowej oraz Biuletynu Informacji Publicznej.

W celu wypracowania i doskonalenia wspólnej polityki informacyjnej całej Inspekcji Ochrony Środowiska w 2023 r. zostało zorganizowane stacjonarne dwudniowe spotkanie rzecznika prasowego GIOŚ z rzecznikami prasowymi wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska połączone z prezentacjami, warsztatami oraz szkoleniami. Na bieżąco organizowano również tego typu spotkania on-line.

Ponadto, w 2023 r. opracowana i zamieszczona na stronie intranetowej GIOŚ została „Strategia komunikacji kryzysowej”.

2. Informacje udzielone na podstawie wniosków

Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie

W 2023 r. organy Inspekcji Ochrony Środowiska udzieliły 11 942¹⁰³ informacje o środowisku i jego ochronie, w zakresie i formie wskazanej przez wnioskodawców. Zdecydowana większość z nich (8 904) dotyczyła stanu jakości powietrza (w tym 8 541 tła substancji w powietrzu).

---

¹⁰¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 425.

¹⁰² Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.).

¹⁰³ Nie uwzględniono wniosków przedstawicieli mediów.

W zakresie monitoringu jakości powietrza w ramach ww. informacji udzielono 363 odpowiedzi. Pytania najczęściej dotyczyły aktualnej jakości powietrza, funkcjonowania i lokalizacji stacji pomiarowych, wyników pomiarów jakości powietrza, emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz zasobów danych monitoringu jakości powietrza.

W zakresie monitoringu jakości wód w 2023 r. odpowiadano na 334 wnioski o udostępnienie danych. Wnioski dotyczyły prośby o przekazanie danych z monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, informacji na potrzeby opracowania profili wody w kąpieliskach, a także informacji dotyczących środowiska morskiego Bałtyku. Wnioski pochodziły od instytucji rządowych, a także od firm prywatnych, które zajmowały się sporządzaniem ocen oddziaływania na środowisko. Ponadto w roku 2023 zaopiniowano 384 projekty uchwał w sprawie określenia sezonu kąpielowego oraz wykazu kąpielisk, a także przygotowano 198 opinii w sprawie zgłoszenia utworzenia miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli.

W zakresie monitoringu przyrody rozpatrzono 132 wnioski o udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie. Wnioski najczęściej dotyczyły monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych, monitoringu gatunków i siedlisk morskich, monitoringu ptaków, monitoringu lasów oraz zintegrowanego monitoringu środowiska przyrodniczego.

W odniesieniu do monitoringu pól elektromagnetycznych udzielono informacji w odpowiedzi na 31 wniosków, monitoringu hałasu – 64 wnioski, monitoringu gleb – 19 wniosków dotyczących jakości gleby i ziemi.

Ponadto udzielono 368 odpowiedzi w sprawie wniosków dotyczących więcej niż jednego komponentu. Najczęściej wnioski dotyczyły informacji o stanie jakości środowiska na potrzeby opracowania programów ochrony środowiska (w gminach i powiatach na potrzeby gminnych i powiatowych programów ochrony środowiska) oraz przygotowania raportów z ich realizacji, a także na sesje rad powiatów/gmin, stanu środowiska naturalnego w miejscowościach wypoczynkowych.

Wnioski kierowane do Inspekcji Ochrony Środowiska dotyczyły również, m.in., próśb o udostępnienie protokołów kontroli podmiotów korzystających ze środowiska i dokumentacji pokontrolnej, informacji o kontrolach przeprowadzonych w konkretnych podmiotach gospodarczych, informacji o występowaniu poważnych awarii i zdarzeniach o znamionach poważnej awarii na wskazanym terenie, informacji o obecności na danym terenie zakładów zaliczanych do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) lub o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii (ZZR), informacji o wydanych decyzjach administracyjnych wymierzających pieniężne kary administracyjne oraz informacji na potrzeby opracowywania raportów z wykonania Programu ochrony środowiska dla gmin, jak również raportów o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym oraz decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Udostępnianie informacji publicznej

W 2023 r. do organów Inspekcji Ochrony Środowiska wpłynęło 615 wniosków o udostępnienie informacji publicznej.

Wnioski te dotyczyły w szczególności: planów kontroli danego wojewódzkiego inspektoratu ochrony środowiska na rok 2023 i na rok 2024, zatrudnienia oraz wynagrodzeń w danym Inspektoracie, a także wyników rozstrzygnięć przetargów w ramach realizowanych

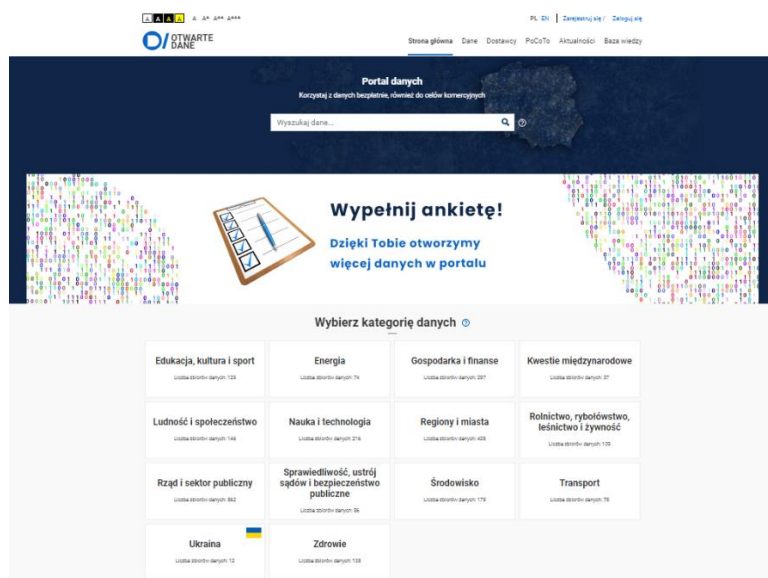
zamówień publicznych, systemu informacji prawnej, zawieranych przez GIOŚ umów cywilnoprawnych, transgranicznego przemieszczania odpadów, akredytacji laboratoriów, działalności CLB, zarządzenia GIOŚ w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego GIOŚ, przekazania środków finansowych dla poszczególnych podmiotów, zapytań ofertowych, kar umownych.

3. Przekazywanie i udostępnianie danych związanych ze środowiskiem i jego ochroną, z uwzględnieniem danych otwartych w rozumieniu ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego

Dane i informacje dotyczące stanu środowiska, wytwarzane m.in. w ramach PMŚ i/lub w ramach prac Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska EIONET, przekazywane są także do innych instytucji, w tym m.in. do Komisji Europejskiej i Europejskiej Agencji Środowiska (EEA). Udostępniane i przetwarzane są w licznych publikacjach i narzędziach internetowych, tworzonych przez EEA i konsultowanych z GIOŚ. Zapewniają one każdemu obywatelowi dostęp do kompleksowej oceny stanu środowiska Europy, w tym oddziałujących na niego presji i powiązanej z nimi jakości życia oraz dokonywania porównań między państwami. Na poziomie krajowym GIOŚ przekazuje dane m.in. do GUS. Więcej informacji w rozdziałach „Monitoring środowiska” oraz „Współpraca międzynarodowa”.

Otwarte dane - informacje o udostępnianych danych związanych ze środowiskiem

W związku z obowiązkami wynikającymi z ustawy o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego, w 2023 r. w GIOŚ realizowano prace mające na celu zwiększenie zakresu informacji udostępnianych w ramach rządowego portalu **dane.gov.pl** <https://dane.gov.pl/pl>. W tym celu zapewniono dostęp do zasobów Państwowego Monitoringu Środowiska, udostępnianych za pośrednictwem odpowiednich rozwiązań technologicznych oraz zapewniono aktualizację zasobów danych GIOŚ.

Ryc. 26. Portal otwarte dane

Udostępnianie danych

GIOŚ w zależności od zasobu zapewnia dostęp do zharmonizowanych zbiorów danych przestrzennych za pomocą usług sieciowych, zgodnie z wymaganiami dyrektywy INSPIRE (tj. WMS, WFS, ATOM, SOS), jak również udostępnia wybrane zbiory danych przestrzennych poprzez usługę pobierania OGC API Features.

GIOŚ zapewnia możliwość pobierania krajowych baz danych o pokryciu terenu Corine Land Cover poprzez dedykowaną stronę internetową. W 2023 r. odnotowano 10 000 odwiedzających ww. stronę.

4. Informacje upowszechnione za pomocą mediów społecznościowych i serwisów internetowych

Pod względem działań media relations 2023 rok był rekordowy, w niektórych obszarach odnotowaliśmy niemal dwukrotny wzrosty statystyk. Przyczyniła się do tego aktywna postawa osób odpowiedzialnych za media relations – zarówno w jednostkach centralnych, jak i na szczeblu wojewódzkim. Aktywność w tym zakresie generowała zainteresowanie działaniami Inspekcji Ochrony Środowiska wśród przedstawicieli mediów, a poprzez media wśród obywateli.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska udzieliły znacznie więcej wywiadów i odpowiedzi na zapytania niż w 2022 roku. Nastąpił znaczny wzrost interakcji w tym obszarze. Podobną aktywność odnotowano przy udzielaniu odpowiedzi mediom - prasie, telewizji, radiu, redakcjom internetowym. Media interesowały się przede wszystkim tematami związanymi z nielegalnymi składowiskami i magazynowaniem odpadów oraz ich transportem. Dużym zainteresowaniem cieszyły się także tematy dotyczące stanu rzeki Odry. Ponadto zapytania dotyczyły zanieczyszczenia wód powierzchniowych, zanieczyszczenia i stanu jakości powietrza w konkretnych miejscach, jak również stanu jakości wód powierzchniowych. Poruszano przy okazji kwestie importu wyrobów drewnianych.

GIOŚ odnotował znaczący wzrost aktywności i interakcji w social mediach (Facebook, Instagram, portal X, TIK TOK czy YouTube). Coraz większą popularnością cieszył się profil na platformie LinkedIn, który także zanotował duży wzrost liczby obserwujących. To szczególnie istotne, ponieważ tego typu platformy są ważnym elementem działań z zakresu employer branding i promocji urzędu wśród profesjonalistów, którzy mogą stać się potencjalnymi pracownikami Inspekcji.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się także strona internetowa GIOŚ, która była jednym z podstawowych narzędzi komunikacji ze społeczeństwem.

W 2023 r. profil GIOŚ na Facebooku odnotował 68 864 odwiedzin przy zasięgu 371 809 tys. Na koniec 2023 r. profil GIOŚ na Facebooku odnotował 3215 obserwujących (wzrost o ponad 26% w porównaniu z 2022 r.).

Kanał GIOŚ na Youtube odnotował 105,3 tys wyświetleń. Kanał odnotował 437 obserwujących (wzrost o ponad 33% w porównaniu z 2022 r.).

Konto na portalu X odnotowało w 2023 roku 418 nowych obserwujących, a ogółem konto obserwuje 2833 użytkowników (wzrost o ponad 18% w porównaniu z 2022 r.).

Kanał na TikToku pozyskał 288 nowych obserwujących, a ogółem miał na koniec 2023 roku 438 obserwujących (wzrost o ponad 200% w porównaniu z 2022 r.).

Nastąpił również duży wzrost obserwacji na platformie LinkedIn z 1162 obserwujących na początku 2023 roku do 2706 na koniec roku 2023 (wzrost o ponad 135% w porównaniu z 2022r.).

Profil GIOŚ na Instagramie odnotował 600 obserwujących (wzrost o ponad 100% w porównaniu z 2022 r.).

Organy Inspekcji zarządzały również portalami, stronami tematycznymi oraz produktami internetowymi, z których wymienić należy:

- portal „Jakość powietrza” (<https://powietrze.gios.gov.pl>), stanowiący kompleksowe źródło informacji w zakresie monitoringu jakości powietrza. Na portalu udostępniane były dane pomiarowe z 288 stacji pomiarowych funkcjonujących w sieci Państwowego Monitoringu Środowiska, rozmieszczonych na terenie całego kraju, z których 215 to stacje automatyczne, prezentujące bieżącą informację o jakości powietrza na podstawie wyników pomiarów z ostatniej pełnej godziny. Informacja o aktualnym stanie jakości powietrza prezentowana była również na mapie danych pomiarowych w postaci wskazań indeksu jakości powietrza. Na portalu „Jakość Powietrza” udostępniano także m.in. powiadomienia o ryzyku i wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10, komunikaty o aktualnym i prognozowanym stanie jakości powietrza, informacje o sieci pomiarowej, wyniki ocen jakości powietrza, analizy i raporty z przeprowadzonych w ramach PMSŚ badań jakości powietrza, informacje na temat uchwalonych programów ochrony powietrza oraz wiele map tematycznych, w tym m.in. mapy rozkładów stężeń zanieczyszczeń.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza¹⁰⁴ oraz zastępującym je rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza¹⁰⁵ na portalu „Jakość Powietrza” publikowano również trzydniowe prognozy jakości powietrza, prezentowane w postaci statycznych i dynamicznych map dla obszaru całej Polski, opracowywane przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy.

W 2023 roku, w ramach projektu „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie”, realizowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska we współpracy z partnerem norweskim – Instytutem Badań Klimatu i Środowiska NILU, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2021 (MF EOG 2014 – 2021), utworzono stronę internetową do prezentowania danych o depozycji atmosferycznej, funkcjonującą w ramach portalu „Jakość Powietrza”. Nowa strona internetowa jest publicznie dostępna od połowy lutego 2024 r.;

- usługi API portalu Jakość Powietrza: w 2023 roku udostępniono rozbudowaną usługę API GIOŚ udostępniającą dane o jakości powietrza. W ramach przeprowadzonych prac rozwojowych poszerzono zakres udostępnianych zasobów oraz podniesiono poziom ich otwartości;

---

¹⁰⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 2221.

¹⁰⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 350.

- aplikację mobilną „Jakość powietrza w Polsce” na urządzenia z systemem Android i iOS, prezentująca bieżące dane o jakości powietrza (dane aktualizowane co godzinę), mapy prognoz jakości powietrza opracowywane przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, informacje o przekroczeniach oraz aktualności;
- portal projektu „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie” (<https://mfeog.gios.gov.pl/index.php/pl/>) w ramach programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”, obszaru „Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2021 (MF EOG 2014 – 2021). Projekt realizowany był przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, we współpracy z partnerem norweskim – Norweskim Instytutem Badań Powietrza (NILU);
- stronę monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/>, która w 2023 r. została zaktualizowana merytorycznie;
- strony Monitoringu Ptaków Polski <https://monitoringptakow.gios.gov.pl/> oraz Portal Mapowy PM GIS <http://monitoringptakow.gios.gov.pl/PM-GIS/>, które w 2023 r. również zostały zaktualizowane merytorycznie;
- stronę monitoringu gatunków i siedlisk morskich <http://morskiesiedliska.gios.gov.pl/> – zaktualizowana merytorycznie bez wprowadzania nowych/nowoczesnych narzędzi;
- stronę Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) <http://zmsp.gios.gov.pl/> – zaktualizowana merytorycznie bez wprowadzania nowych/nowoczesnych narzędzi;
- stronę Monitoringu Lasów <https://www.gios.gov.pl/monlas/>, której modernizacja rozpoczęła się w 2023 r. i zakończy się w 2024 r.;
- portal GIOŚ INSPIRE - utrzymano i rozwijano funkcjonujący portal GIOŚ INSPIRE <https://inspire.gios.gov.pl/portal/>. Portal zapewnia dostęp do zharmonizowanych zbiorów i usług danych przestrzennych oraz metadanych w zakresie zasobów PMŚ, SEVESO, PRTR. W 2023 r. w ramach portalu rozszerzono zakres prezentowanych informacji i danych. Więcej informacji na temat GIOŚ INSPIRE znajduje się w rozdziale Monitoring Środowiska;
- strona internetowa Corine Land Cover (CLC) <https://clc.gios.gov.pl/> - w ramach dedykowanej krajowym projektom CLC stronie internetowej w 2023 r. utrzymano możliwość pobierania zbiorów danych przestrzennych Corine Land Cover poprzez aktualizację zaimplementowanej w ramach strony usługi, tj. aktualizację modułu środowiska informatycznego strony umożliwiającego bezpośrednie pobieranie danych.

5. Informacje udzielone przedstawicielom tradycyjnych mediów - prasa, radio i telewizja

Organy Inspekcji w roku 2023 udzieliły 793 (wzrost o blisko 93% w porównaniu z 2022 r.) wywiadów i odpowiedzi na zapytania w prasie oraz 497 (wzrost o 55,3% w porównaniu z rokiem 2022) wywiady w radio i telewizji. Przedmiotem zainteresowania przedstawicieli mediów były w szczególności: nielegalne składowiska i magazynowanie odpadów, transport nielegalnych odpadów, przypadki pojawiania się śniętych ryb w rzekach i zbiornikach wodnych, stan rzeki Odry, zanieczyszczenia wód powierzchniowych,

zanieczyszczenie i stan jakości powietrza w konkretnych lokalizacjach, import wyrobów drewnianych, jak również stan jakości wód powierzchniowych.

6. Działalność wydawnicza

W 2023 r. organy Inspekcji opracowały i udostępniły społeczeństwu w wersji drukowanej lub elektronicznej 133 publikacje tematyczne i 1 biuletyn dotyczące głównie monitoringu środowiska, 43 materiały informacyjno-edukacyjne, jak również 1 447 komunikatów dotyczących, m.in., ważnych zdarzeń środowiskowych i działań organów Inspekcji, przekroczeń (lub ich braku) dopuszczalnych poziomów zanieczyszczenia powietrza, przekroczeń poziomu alarmowego oraz prognozy informowania dla pyłu zawieszonego PM10 i ozonu, a także wyników pomiarów hałasu, monitoringu pól elektromagnetycznych, stanu czystości wód rzek i jezior oraz informacji na temat składowisk odpadów, gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi, współpracy z innymi organami, m.in. Europejską Agencją Środowiska.

Przykłady publikacji opracowanych i upowszechnionych w 2023 r.:

1. „Zwalczanie przestępczości środowiskowej w Polsce. Działania Inspekcji Ochrony Środowiska” (publikacja wydana w nakładzie 10 tys. egzemplarzy).
2. Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2022.
Tego typu raporty zostały również opracowane dla województwa kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, pomorskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.
3. Zanieczyszczenie powietrza wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi na stacjach tła miejskiego w 2022 roku.
4. Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2022. Zbiorczy raport krajowy z rocznej oceny jakości powietrza w strefach wykonanej przez GIOŚ według zasad określonych w art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska.
5. Raport problemowy na temat jakości powietrza w uzdrowiskach w Polsce w roku 2022.
6. Ocena zanieczyszczenia powietrza rtęcią na stacjach tła regionalnego w Polsce za 2022 rok.
7. Monitoring chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża w 2023 roku. Raport roczny z chemizmu opadów za 2022 rok.
8. Monitoring tła zanieczyszczenia atmosfery w Polsce dla potrzeb EMEP, GAW/WMO i Komisji Europejskiej. Raport syntetyczny za 2022 r.
9. Raport o stanie warstwy ozonowej i natężenia promieniowania UV-B za 2022 r.
10. Raport syntetyczny o stanie warstwy ozonowej i natężeniu promieniowania UV-B za 2022 rok.
11. Analiza wyników modelowania na potrzeby oceny udziału źródeł transgranicznych w Polsce w roku 2022; wykonana przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy.

Zdjęcia 55-56. Przykładowe strony tytułowe publikacji tematycznych

12. Jakość powietrza na obszarze Wrocławia. Informacja za rok 2022 na podstawie Państwowego Monitoringu Środowiska.
Tego rodzaju opracowanie zostało przygotowane również dla obszaru Legnicy i powiatu kłodzkiego.
13. Wyniki badań chemizmu opadów atmosferycznych w 2021 roku.
14. Wyniki pomiarów pasywnych benzenu w województwie opolskim w 2022 roku.
15. Wyniki rocznej oceny jakości powietrza w województwie podstawą tworzenia programów ochrony powietrza.
16. Dobre praktyki wykonywania programów ochrony środowiska przed hałasem.
17. Wytyczne oceny wskaźników zdrowotnych hałasu przemysłowego.
18. Dobre praktyki tworzenia OPZ do strategicznych map hałasu.
19. Dobre praktyki tworzenia OPZ do programu ochrony przed hałasem.
20. Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w Polsce w roku 2022.
21. Wykonywanie pomiarów w sieci wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych - Raport przedstawiający wyniki i analizy za rok 2022.
22. Monitoring skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych - Raport za rok 2022.
23. Lokalne mapy hałasu dla miejscowości Chojnice, wykonane na podstawie pomiarów hałasu drogowego wykonanych w roku 2022 w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.
Lokalne mapy hałasu zostały również opracowane dla 18 innych lokalizacji.

24. Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa dolnośląskiego w 2022 roku.
Tego typu raporty zostały również opracowane dla województwa kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, pomorskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.
25. Raport z monitoringu hałasu w województwie pomorskim w roku 2022.
26. Opracowanie wyników badań hałasu komunikacyjnego na terenie miasta/gminy .....
– dla 6 lokalizacji.
27. Opracowanie wyników badań i ocena klimatu akustycznego kształtowanego przez hałas lotniczy na terenie miasta Gliwice w 2022 roku.
28. Opracowanie wyników badań i ocena klimatu akustycznego w 2022 roku – wykonane dla 5 lokalizacji.
29. Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2022 w województwie dolnośląskim.
Tego typu raporty zostały również opracowane dla województwa kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, pomorskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.
30. Ocena jakości wód podziemnych na podstawie wyników regionalnego monitoringu wód podziemnych uzyskanych w 2022 roku z terenu województwa dolnośląskiego.
Tego typu raporty zostały również opracowane dla województwa lubuskiego, łódzkiego, śląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.
31. Ocena jakości wód podziemnych na obszarach uprzemysłowionych, narażonych na oddziaływanie punktowych źródeł zanieczyszczeń na terenie województwa dolnośląskiego w 2022 roku.
32. Ocena jakości wód podziemnych na podstawie monitoringu regionalnego na terenie województwa lubelskiego w 2022 roku.
33. Ocena stanu wód podziemnych w województwie śląskim na podstawie wyników badań Państwowego Monitoringu Środowiska – artykuł w czasopiśmie „Ekologia” nr 1/105/2023.
34. Stan geosystemów Polski w 2022 r.
35. Stan zdrowotny lasów w Polsce w 2022 roku na podstawie badań monitoringowych.
36. Synteza pt. Stan zdrowotny lasów Polski w 2021 r. (w języku polskim i angielskim).
37. Synteza pt. Stan zdrowotny lasów Polski w 2022 r. (w języku polskim i angielskim).
38. Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w sezonie lęgowym w 2023 roku.
39. Sprawozdanie z prac terenowych i opracowania wyników uzyskanych w okresie migracji i zimowania w sezonie 2022/2023.
40. Raport z badania rozmieszczenia niedźwiedzia brunatnego w Polsce za rok 2022.
41. Sprawozdanie z monitoringu cieku Narwica oraz działań kontrolnych w otoczeniu Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi prowadzonych przez Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w roku 2022.

Dodatkowo, w ramach realizacji projektu pt. „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 (MF EOG 2014-2021) w ramach programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”, obszaru „Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków” zostały opublikowane dwa raporty:

42. Raport „Optymalizacja sieci depozycji atmosferycznej w Polsce – metoda statystyczna” – NILU raport 27/2023;
43. Raport „Przegląd metod, które można wykorzystać w ocenie depozycji atmosferycznej” – NILU raport 33/2023.

Ponadto, opracowano i opublikowano materiały pokonferencyjne z konferencji pt. „Współczesne wyzwania ochrony środowiska w Polsce na przykładzie województwa zachodniopomorskiego”.

Odbiorcami publikacji opracowanych w ramach państwowego monitoringu środowiska są przede wszystkim organy administracji rządowej i samorządowej odpowiedzialne za strategiczne planowanie i operacyjne zarządzanie środowiskiem, poprzez instrumenty, takie jak: postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwolenia na wprowadzenie do środowiska substancji lub energii, programy i plany ochrony środowiska jako całości i poszczególnych jego elementów. Ponadto, opracowania te są podstawą do przygotowania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz służą do planowania zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach zarządzania. Z publikacji korzystają również jednostki naukowo-badawcze, uczelnie, podmioty wykonujące opracowania z zakresu ochrony środowiska, organizacje ekologiczne, studenci i uczniowie.

W roku 2023 Departament Monitoringu Środowiska GIOŚ opublikował i upowszechnił Biuletyn informacyjny nr 4/2023 poświęcony projektowi pt. „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie” finansowanemu ze środków MF EOG 2014-2021.

Zdjęcie 57. Zdjęcie pierwszej strony biuletynu
(<https://mfeog.gios.gov.pl/index.php/pl/publikacje/biuletyny/>)

Wśród innych materiałów informacyjno-edukacyjnych i promocyjnych, opracowanych i upowszechnionych przez IOŚ w 2023 roku można również wymienić:

- 1) broszura informacyjno-promocyjna projektu POIŚ pn. "Wzmocnienie monitoringu hałasu w zakresie opracowywania map hałasu".
- 2) „Stan jezior w województwie lubuskim na podstawie badań państwowego monitoringu środowiska w latach 2016-2021 (poster) *RWMŚ w Zielonej Górze*”.
- 3) „Stan rzeki Odry na tle badań realizowanych w ramach państwowego monitoringu środowiska (poster) *RWMŚ w Zielonej Górze*”.

7. Inne formy upowszechniania informacji w społeczeństwie

W roku 2023 pracownicy Inspekcji Ochrony Środowiska angażowali się w wiele inicjatyw i przedsięwzięć, podczas których była możliwość edukowania i informowania społeczeństwa o najważniejszych problemach związanych ze stanem i ochroną środowiska. Były to m.in. konferencje i seminaria o zasięgu zarówno ogólnopolskim, jak i lokalnym oraz różnego rodzaju debaty, posiedzenia, sesje organów władz lokalnych i/lub otwarte dla szerszych grup odbiorców, podczas których wygłoszono łącznie około 120 prezentacji.

Przykładowe tytuły prezentacji:

1. „Monitoring jakości powietrza w Polsce w kontekście wykorzystywania produktów opracowywanych w ramach Konwencji o Transporcie Zanieczyszczeń na Dalekie Odległości” – wystąpienie wygłoszone w części powitalnej międzynarodowego spotkania grupy Zadaniowej ds. Pomiarów i Modelowania (TFMM), działającej w strukturach Konwencji o Transporcie Zanieczyszczeń na Dalekie Odległości.
2. „Rola Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w systemie informowania społeczeństwa i organów Państwa o jakości powietrza w Polsce” wygłoszona w ramach Konferencji pn. „Stan powietrza w Polsce – czynniki zmiany stanu obecnego”.
3. *Monitoring powietrza w woj. podlaskim* – XVII posiedzenie Grupy Roboczej ds. Współpracy Przygranicznej, działającej w ramach Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej.
4. „Zmiana stanu jakości powietrza na terenie woj. śląskiego w latach 2017-2023, na podstawie badań i ocen w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska” – Konferencja Urzędu Marszałkowskiego i Śląskiego Związku Gmin i Powiatów „Wdrażanie tzw. Uchwały antyśmogowej dla woj. śląskiego: rekomendacje dotyczące obowiązków jst, Katowice.
5. *Informacje dotyczące zanieczyszczenia powietrza i pozytywnych tendencji na terenie Śląska* – Konferencja podsumowująca 5 lat funkcjonowania Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”.
6. *Monitorowanie jakości powietrza na obszarze województwa świętokrzyskiego* – Posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego dotyczące przygotowania służb Wojewody do sezonu zimowego 2023/2024.

7. *Jakość powietrza i poziom zanieczyszczeń na obszarze województwa świętokrzyskiego (stan obecny i trendy zmian) – Konferencja WFOŚiGW „Projekt Doradztwa Energetycznego elementem troski o czyste powietrze”.*
8. *Ocena jakości powietrza za 2022 rok. Raport wojewódzki za 2022 rok – Sesja rady Sejmiku Województwa warmińsko-mazurskiego.*
9. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim. Raport wojewódzki za rok 2022 - wygłoszona 3 razy, na sesji Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle, na posiedzeniu Komisji Rodziny, Zdrowia, Środowiska i Spraw Społecznych Sejmiku Województwa Opolskiego oraz na posiedzeniu Sejmiku Województwa Opolskiego.*
10. *Monitorowanie zanieczyszczeń powietrza w okresie zimowym – posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego nt. oceny stanu przygotowań administracji publicznej oraz przedsiębiorców energetycznych województwa opolskiego do sezonu zimowego 2023/2024.*
11. *„Stan środowiska w woj. podkarpackim ze szczególnym uwzględnieniem jakości powietrza w świetle badań PMŚ” – konferencja inauguracyjna akcję pn. „Czyste powietrze jest w naszym interesie” zorganizowaną przez Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego.*
12. *Monitoring powietrza – spotkanie z delegacją z Ukrainy.*
13. *„Czym oddychamy - jakość powietrza w województwie podkarpackim” w ramach konferencji pn. „Wszystko o dobrym powietrzu”, zorganizowanej przez Województwo Podkarpackie;*
14. *„Wyniki rocznej oceny jakości powietrza w województwie podstawą tworzenia programów ochrony powietrza” – podczas Konferencji pt. „Współczesne wyzwania ochrony środowiska w Polsce na przykładzie województwa zachodniopomorskiego” - panel „Stan ochrony środowiska w województwie zachodniopomorskim – uwarunkowania faktyczne i prawne”.*
15. *Analiza zanieczyszczeń komunikacyjnych na obszarze województwa zachodniopomorskiego – XI Konferencja Naukowo – Techniczna pt. "Kierunki rozwoju transportu miejskiego i regionalnego 2023".*
16. *„Monitoring wód płynących i stojących” – Konferencja Naukowa „Łączy Nas Woda” zorganizowana przez Parki Narodowe (Biebrzański, Narwiański i Wigierski).*
17. *Państwowy system monitoringu rzek płynących – w ramach Debaty obywatelskiej organizowanej przez Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolię „Ocena wyzwań i potrzeb przyrodniczych oraz społecznych dotyczących rzek w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w świetle katastrofy ekologicznej na Odrze w 2022 roku oraz w kontekście Ramowej Dyrektywy Wodnej Unii Europejskiej i Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.*
18. *Monitoring i ocena Wielkich Jezior Mazurskich w latach 2016-2021– Konferencja: „Wpływ różnego rodzaju zanieczyszczeń na czystość jezior”.*
19. *Wyniki badań jakości polsko-niemieckich wód granicznych prowadzonych w roku 2022 - Zalew Szczeciński – Spotkanie Grupy ekspertów ds. badania wód Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej przy Grupie Roboczej W2 Polsko-Niemieckiej Komisji Wód Granicznych.*

20. Item 5. Reporting on Sustainable Development Goal indicator 6.5.2 and under the Convention *"The progress in the designation of common transboundary groundwater bodies between Poland and Slovakia"* – 18th Meeting of the Working Group on Monitoring and Assessment – Geneva.
21. *Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim – uwarunkowania prawne i realizacja zadań Państwowego Monitoringu Środowiska* – Konferencja pt. „Współczesne wyzwania ochrony środowiska w Polsce na przykładzie województwa zachodniopomorskiego”, panel „Stan ochrony środowiska w województwie zachodniopomorskim – uwarunkowania faktyczne i prawne”.
22. Prezentacje wygłoszone w ramach konferencji podsumowującej projekt pn. "Wzmocnienie monitoringu hałasu w zakresie opracowywania map hałasu".
23. *Zagrożenie hałasem* – Konferencja samorządowa – Czas na regiON 2023.
24. *Najnowszy raport o stanie środowiska (2022) oraz działań rozwojowych w zakresie monitoringu i ocen dot. środowiska* – 25 spotkanie Grupy Roboczej ds. Monitoringu i Ocen Stanu Środowiska przy Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (Genewa).
25. *„Infrastruktura informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE i jej rozwój w kierunku otwartych danych”* – posiedzenie Rady Infrastruktury Informacji Przestrzennej, pod przewodnictwem Głównego Geodety Kraju.
26. *Zastosowanie bezzałogowych statków powietrznych w pracy WIOŚ w Katowicach, a w szczególności ich zastosowanie w realizacji zadań Wydziału Zwalczenia Przystępczości Środowiskowej.*
27. *Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oraz obowiązki gmin w zakresie kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne.*
28. *„Działania antysmogowe prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach”* – podczas posiedzenia Zespołu Zarządzania Kryzysowego poświęconego ocenie przygotowania służb inspekcji, straży oraz instytucji wsparcia do zapewnienia bezpieczeństwa w województwie, w sezonie zimowym 2023/2024 (Kielce 17.10.2023 r.).
29. *„Przeciwdziałanie nielegalnym praktykom w zakresie gospodarki odpadami w kontekście wystąpienia potencjalnych zagrożeń kryzysowych”* – w ramach udziału w grze decyzyjnej pn.: „Kierowanie realizacją zadań obronnych w województwie świętokrzyskim w sytuacji podwyższenia gotowości obronnej państwa” (Sandomierz 27.10.2023 r.).
30. Prezentacja dotycząca działalności Inspekcji Ochrony Środowiska – Konferencja tematyczna dotycząca projektu „LAKES CONNECT”, polegającego między innymi na pilotażowym badaniu zanieczyszczeń mikroplastikiem w jeziorach (Zadanie realizowane w ramach programu INTERREG Baltic Sea Region).
31. *Odpady powstające w gospodarstwach rolnych* – prezentacja przedstawiona na posiedzeniu Rady Powiatowej Warmińsko-Mazurskiej Izby Rolniczej.
32. *„Współpraca straży miejskich i gminnych z Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz z delegaturami w Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile”* oraz *„Współpraca straży miejskich i gminnych z WIOŚ w zakresie prowadzenia czynności kontrolnych po ujawnieniu spalania odpadów lub substancji zabronionych”* – wystąpienia w ramach zorganizowanych przez Komendanta Straży Miejskiej Miasta

- Poznania konferencji szkoleniowych dla straży miejskich i gminnych województwa wielkopolskiego (Poznań oraz Będlewo k. Mosiny).
33. „*Rola wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w Programach Ochrony Powietrza*” - wystąpienie w ramach konferencji pn. „*Kontrolowanie przepisów uchwał antyśmogowych - województwo wielkopolskie*”.
  34. „*Zasady ponoszenia odpowiedzialności administracyjnoprawnej w ochronie środowiska*”.
  35. „*Kompetencje organów Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie prowadzenia kontroli w szczególności dotyczących gospodarki wodno -ściekowej*”.
  36. „*Substancje typu Endocrine Disrupting Compounds (EDCs) – ich obecność w ściekach komunalnych i wodach powierzchniowych*”.
  37. „*Kompetencje organów Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie prowadzenia kontroli w szczególności dotyczących ochrony przed hałasem*”.
  38. „*Rolnicze wykorzystanie odpadów z uwzględnieniem funkcjonowania biogazowni rolniczych oraz rolniczym wykorzystaniem komunalnych osadów ściekowych*”.
  39. „*Prawa i obowiązki rolników w świetle przepisów ochrony środowiska*”.
  40. „*Prawo wodne i gospodarka wodami opadowymi. Kompetencje organów w zakresie gospodarowania wodami wynikające z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.*”
  41. „*Decyzje administracyjne – problematyka w zakresie egzekucji należności*”.
  42. „*Rzeka Odra. Ekologiczne aspekty zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Postępowanie w przypadku zanieczyszczenia wód*”.
  43. „*Właściwe gromadzenie i ocena materiału dowodowego w postępowaniu kontrolnym oraz postępowaniu administracyjnym*”.
  44. „*Magazynowanie odpadów w praktyce – nowe wymagania. Wskazówki metodyczne w sprawie uznania odzieży za odpad z uwzględnieniem przepisów dotyczących transgranicznego przemieszczania odpadów*”.
  45. „*Prowadzenie kontroli z trudnym podmiotem, postępowanie w przypadku trudnego petenta, asertywność inspektora. Właściwe gromadzenie materiału dowodowego i prowadzenie czynności w trybie art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska*”.
  46. „*Strategia komunikacji i rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o działaniach podejmowanych przez IOŚ. Udostępnianie informacji o środowisku z uwzględnieniem aspektu finansowego*”.
  47. „*Transgraniczne aspekty bezpieczeństwa środowiskowego ze szczególnym uwzględnieniem transgranicznego przemieszczania odpadów*” – prezentacja przedstawiona podczas konferencji naukowej pn. „*Bezpieczeństwo pogranicza*”.
  48. „*Kontrola przedsięwzięć OZE przez IOŚ – uwarunkowania prawne kontroli i obowiązki inwestora*” – prezentacja wygłoszona podczas konferencji: „*Biogaz i biomasa – energia z odpadów – teoria i praktyka odnawialnych źródeł energii*”.
  49. Prezentacja przybliżająca sposób wykonywania obserwacji hydromorfologicznych rzek i jezior w ramach badań Państwowego Monitoringu Środowiska w ramach Nocy Muzeów 2023 w Wigierskim Parku Narodowym.
  50. Prezentacja dotycząca monitoringu wód powierzchniowych podczas warsztatów dla mediów „*Dziennikarze nad Odrą*”.

W 2023 r. przedstawiciele organów Inspekcji Ochrony Środowiska brali również udział w innych wydarzeniach, seminariach, sympozjach i imprezach masowych, takich jak np.:

- 1) Seminarium Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Procesy ekstremalne i ich wpływ na przemiany środowiska przyrodniczego Polski w warunkach zmian klimatu i narastającej antropopresji” – Warszawa (online).
- 2) Ogólnopolska Konferencja Klimatyczna, Wyzwania klimatyczne - edukacja na rzecz ochrony powietrza i klimatu (Supraśl, 06.06.2023 r.).
- 3) Konferencja Europejskiej Sieci Interesariuszy U-SPACE.
- 4) Obchody Europejskiego Dnia Numeru Alarmowego 112.
- 5) XXIII Targi Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami EKOTECH.
- 6) Konferencja „Lasy o szczególnym znaczeniu społecznym w aglomeracji Miasta Kielce”.
- 7) XXXV Barzkowickie Targi Rolne "Agro Pomerania" 2023.

Kampanie edukacyjno-informacyjne i inne działania o charakterze promocyjnym

W roku 2023 zarówno Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, jak i wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, w celu upowszechniania informacji o środowisku i o działalności Inspekcji, angażowały się w wiele działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym i promocyjnym, jak np.:

1. Projekt edukacyjny pn. „*Współczesne wyzwania ochrony środowiska w Polsce na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*”, realizowany przez Zachodniopomorski WIOŚ ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, w wyniku którego:
  - w serwisie YouTube na kanale WIOŚ w Szczecinie (@wios_szczecin) opublikowano nagrania wideo każdego panelu (wystąpienia wszystkich uczestniczących w panelach prelegentów) zorganizowanego w ramach dwóch dwudniowych konferencji edukacyjnych (22-23.05.2023 r. w Szczecinie i 19-20.06.2023 r. w Kołobrzegu) – łącznie 12 filmów opublikowanych w serwisie; podczas konferencji w Szczecinie była prowadzona transmisja na żywo, a podczas konferencji podsumowującej projekt (Szczecin, 26.10.2023 r.) wyświetlono film stanowiący podsumowanie całego cyklu konferencji;
  - w ramach działań podsumowujących cykl konferencji dot. ww. projektu wydano publikację pokonferencyjną w liczbie 150 egzemplarzy, w której znalazły się abstrakty dotyczące poszczególnych wystąpień zreferowanych szerokiej publiczności w trakcie wszystkich dni konferencji.
2. Kampania „#Naturalnie, że chronimy” – realizowane przez WIOŚ w Katowicach szerokie i innowacyjne działania na rzecz ochrony środowiska, w ramach których w szkołach przeprowadzono szkolenia i warsztaty ekologiczne.
3. Program edukacyjny „Aktywni Błękitni - Szkoła przyjazna wodzie”, mający na celu zapoznanie uczniów z różnymi aspektami dotyczącymi racjonalnej regionalnej gospodarki, ochrony przed powodzią i suszą oraz zasad bezpieczeństwa w trakcie rekreacji nad wodą. Wsparcie organizacyjne i czynny udział w pikniku edukacyjnym

podsumowującym program, obejmujący przeprowadzenie warsztatów i pokaz działań związanych z wykorzystaniem bezzałogowych statków powietrznych zapewnił WIOŚ w Katowicach.

4. Cykl spotkań edukacyjnych dla dzieci pod wspólnym tytułem „Poznajmy środowisko”, prowadzony przez GIOŚ w I kwartale 2023 r. W ramach tego cyklu spotkania odbyły się m.in. w Płocku, Żurominie, Starych Pieścirogach, Łęgu Probstwo oraz Liszynie.
5. Spotkania informacyjno-edukacyjne ze studentami, m.in. Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach i Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu.
6. Zajęcia edukacyjne z zakresu ochrony środowiska prowadzone w przedszkolach, szkołach podstawowych i szkołach zawodowych.
7. Obchody Światowego Dnia Ziemi, Światowego Dnia Ochrony Środowiska oraz Dnia Dziecka. W dniu 03.06.2023 r. pracownicy Głównego Inspektoratu wzięli udział w zorganizowanym przez KPRM Dniu Dziecka w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Stoisko GIOŚ zorganizowane z okazji festynu odwiedziło ponad 20 tys. osób.
8. Wydarzenia pn.: „Dzień z Tatą” i „Eko Kino” oraz różnego rodzaju pikniki ekologiczne.

Zdjęcie 58. Piknik Ekologiczny - Naloty dronem

Zdjęcia 59-60. Piknik Ekologiczny - Pokaz sprzętu

VIII. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

1. Wprowadzenie

Współpraca międzynarodowa GIOŚ w roku 2023 polegała w głównej mierze na:

- udziale w pracach instytucji i agend Unii Europejskiej, w tym w szczególności Europejskiej Agencji Środowiska, Europejskiej Sieci Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL) oraz komitetów i grup roboczych, a także uczestnictwie w programach UE,
- wypełnianiu zobowiązań wynikających z konwencji i umów międzynarodowych,
- współpracy bilateralnej, głównie z krajami sąsiadującymi z Polską.

2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej

2.1 Udział w pracach Europejskiej Agencji Środowiska (EEA)

Zgodnie z zadaniami ustawowymi Inspekcji Ochrony Środowiska, do których należą m.in. prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, a w jego ramach udział w międzynarodowej wymianie informacji o stanie środowiska, realizowano współpracę z Europejską Agencją Środowiska (EEA), w tym w ramach Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET).

W 2023 r. ulokowany w Departamencie Monitoringu Środowiska GIOŚ, zgodnie z ustawą o Inspekcji Ochrony Środowiska, Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) ds. współpracy z EEA w ramach Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) koordynował współpracę Polski z Europejską Agencją Środowiska. Merytoryczny wkład GIOŚ we współpracę w określonych tematach EIONET dotyczących środowiska i działań człowieka realizowany był przez KPK (oficjalnie nominowana do tej roli osoba w każdym kraju EEA) oraz innych pracowników DMS GIOŚ specjalizujących się w poszczególnych zagadnieniach. Ogółem realizacja współpracy z EEA obejmowała przede wszystkim: organizację struktury i pracy krajowej EIONET oraz kontrolę jej działań, przekazywanie do Agencji danych i informacji, udział w tworzeniu i opiniowanie działań, projektów i produktów EEA, wymianę doświadczeń z innymi krajami.

Zapewniono bieżące funkcjonowanie sieci EIONET, obejmującej kilkanaście instytucji i ponad 30 ekspertów. W realizację zadań odpowiednio włączano także jednostki spoza sieci. Wiązało się to także z realizacją licznych zadań o charakterze administracyjno-zarządczym w zakresie procedur krajowych, jak i systemu informatycznego EEA. Realizowano w ramach struktur EIONET w Polsce wymianę informacji i wiedzy nt. działań na poziomie EEA i na poziomie kraju oraz odnośnie do prac z zakresu tematyki dotyczącej środowiska i powiązanej z jego stanem jakości życia. Ponadto z pozycji KPK udzielano niezbędnego doradztwa ekspertom w kraju.

Rok 2023 był kolejnym rokiem testowania zmian w sieci EIONET, w ramach kontynuowanego przez EEA procesu modernizacji, całkowicie zmieniającego utrwalane i rozwijane przez blisko 30 lat rozwiązania. Obowiązujące w ostatnim okresie przed modernizacją główne 24 tematy współpracy dotyczyły: jakości powietrza, zanieczyszczeń przemysłowych, emisji gazów cieplarnianych, emisji do wód, jakości wód śródlądowych, zasobów wód śródlądowych, wód i gospodarki morskiej, gleb, różnorodności biologicznej, lasów, pokrycia terenu, użytkowania terenu, energii, rolnictwa, transportu, hałasu, odpadów, gospodarki o obiegu zamkniętym, oddziaływania i adaptacji do zmian klimatu, zdrowia, systemów informacji o środowisku, zintegrowanych ocen stanu środowiska, scenariuszy i prognoz, komunikacji społecznej. Nowa struktura tematyczna obejmowała pierwotnie 13, a od końca 2023 r. 12 większych, bardziej przekrojowych tematów oraz powiązane z częścią z nich szczegółowe podtematy, stanowiące dodatkowe, nowe poziomy struktury sieci. Nowe główne tematy to m.in. systemy zaopatrzenia w żywność, emisje gazów cieplarnianych w połączeniu z systemami zaopatrzenia w energię, systemy mobilności, systemy lądowe, czy wreszcie rozszerzona tematyka zdrowia integrująca m.in. kwestie jakości powietrza, hałasu, narażenia na substancje chemiczne. Istotą modernizacji jest zwrócenie uwagi na konieczność bardziej przekrojowego podejścia do ocen stanu środowiska i dostrzegania wzajemnych relacji między elementami środowiska, działaniami człowieka oraz między środowiskiem a człowiekiem, a także uzyskanie większego zaangażowania krajów we współtworzenie wiedzy z EEA. Kluczowym wyzwaniem roku 2023 było zatem zapewnienie ciągłości współpracy oraz podjęcie nowych tematów w nadal nie w pełni operacyjnej nowej strukturze tematycznej, dla której EEA nie zapewniła jeszcze wymaganych procedur, narzędzi i zasad. W praktyce funkcjonowano w 2023 r. w 2 równoległych sieciach, utrzymując na poziomie krajowym dotychczas wypracowane kontakty eksperckie. W ramach modernizacji EEA kontynuowała także prace nad zmianą narzędzi informatyczno-komunikacyjnych dla realizacji współpracy. W 2023 r. EEA praktycznie nie konsultowała się z krajami, niemniej polski KPK opiniował, na ile było to możliwe, modernizację, proponował usprawnienia w odpowiedzi na pojawiające się na bieżąco problemy oraz zgłaszał potrzeby krajowe, związane m.in. z kwestią dostępu do nowego systemu oraz określonych funkcjonalności.

W 2023 r. EEA zmieniła sposób konsultowania Dokumentu Programowego (DP), oczekując wyłącznie wspólnego krótkiego stanowiska wszystkich KPK, zamiast uwag z poszczególnych krajów. Polski KPK zapewnił odpowiedni wkład do DP 2024-2026 oraz zawartego w nim programu pracy na rok 2024 i uczestniczył we wspólnych uzgodnieniach. Ponadto, poprzez stały kontakt elektroniczny na bieżąco zgłaszał EEA uwagi i wnioski odnośnie zakresu zadań EIONET w 2023 r., sposobu ich realizacji, narzędzi współpracy. Wymieniał się także pisemnie informacjami i sugestiami z innymi państwami. Ponadto podczas regularnych spotkań Krajowych Punktów Kontaktowych uczestniczył w dyskusji dotyczącej działań Agencji, współpracy i zakresu prac do realizacji na poziomie krajowym. Prowadzono także regularne rozmowy on-line między KPK a wyznaczonym dla Polski pracownikiem EEA na spotkaniach roboczych dedykowanych wybranym zagadnieniom efektywności współpracy. Polski KPK został też wybrany do wąskiego grona osób z rolą KPK, z którymi przeprowadzono wywiady w ramach wieloletniej ewaluacji EEA i EIONET za lata

2017-2021 prowadzonej przez Komisję Europejską. Wypełnił także dedykowany wszystkim krajom kwestionariusz zbierający informacje na potrzeby ww. ewaluacji.

W zakresie spotkań rok 2023 był kolejnym zdominowanym przez tryb on-line. Agencja standardowo zorganizowała 3 główne kilkudniowe spotkania dla KPK, w tym drugie w nietypowym harmonogramie i trybie on-line, w których aktywnie uczestniczył polski KPK. Dla poziomu KPK Agencja zorganizowała też dodatkowo 17 krótszych webinarów. Lutowe posiedzenie KPK w Kopenhadze połączono z konferencją „Dzień EEA i EIONET”. Zorganizowano ją w związku ze zbliżającym się końcem kadencji Dyrektora Wykonawczego EEA oraz modernizacją EIONET. Celem wydarzenia było podkreślenie pozycji EEA i EIONET jako kluczowych dostawców kompleksowej i rzetelnej wiedzy dotyczącej środowiska i powiązanej z nim jakości życia, w świetle potrzeb wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu i 8. Programu Działań na rzecz Środowiska oraz Strategii EEA/EIONET na lata 2021-2030. W konferencji obejmującej warsztaty i prezentację dobrych praktyk uczestniczył polski KPK oraz Dyrektor DMSŚ, jak również reprezentant poziomu tematycznego EIONET z MKiŚ. W części transmitowanej on-line brali także udział niektórzy inni członkowie EIONET. Wybrani pracownicy DMSŚ uczestniczyli też on-line w drugim wydarzeniu wiążącym się z podsumowaniem prac i pożegnaniem Dyrektora Wykonawczego EEA. Była to marcowa konferencja wyższego szczebla w Brukseli, gdzie omawiano m.in. wyzwania Europejskiego Zielonego Ładu i związaną z tym rolę EEA. W zakresie poszczególnych tematów EIONET – spotkania dotychczasowych krajowych centrów referencyjnych oraz inne spotkania eksperckie – szczególnym wyzwaniem była liczba organizowanych przez EEA webinarów. Na około 70 takich spotkań on-line zapewniono udział odpowiednich pracowników GIOŚ lub jednostek zewnętrznych, w tym także uzgadniając stanowisko strony polskiej na wymagające tego obrady, w ponad połowie. Trudnością była częstość spotkań oraz niejednolite procedury rejestracji i udostępniania materiałów przez EEA. W wybranych spotkaniach tematycznych, z uwagi na ich zakres, wziął udział KPK, co stanowiło kolejne dla KPK zadanie. KPK zapewnił też udział strony polskiej w 6, na 7, fizycznych spotkaniach tematycznych w 2023 r., odpowiednio zatwierdzając stanowisko w przypadku ekspertów innych instytucji. W 2 z tych spotkań udział wziął KPK, w pozostałych byli to pracownicy innych instytucji. Należy nadmienić, że w przypadku spotkań fizycznych Agencja zapewnia refinansowanie udziału (standardowo 1 reprezentant na kraj). Ogółem, spotkania w roku 2023, podobnie jak w ubiegłym, stanowiły kluczowy element współpracy, wymagający od krajów znacznie większych nakładów pracy i czasu niż w poprzednich latach. Pozwoliły na wymianę wiedzy i opinii odnośnie do m.in. modernizacji i priorytetów współpracy, wyzwań związanych z potrzebami wiedzy dla wsparcia polityki działań na poziomie UE, sprawozdawczości, tworzenia ocen dotyczących środowiska oraz odnośnie do konkretnych produktów tematycznych EEA. Szczególnie eksplorowaną tematyką były m.in. kwestie dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym i efektywnego gospodarowania zasobami, emisji gazów cieplarnianych i dekarbonizacji, systemów zaopatrzenia w żywność, tworzenia ocen prognostycznych, w tym identyfikacja sygnałów świadczących o istotnych zmianach dotyczących systemów konsumpcji i produkcji oraz rozwoju technologii. W zakresie zintegrowanych ocen stanu środowiska kluczowe było omówienie planów EEA względem raportu o stanie środowiska Europy i prognozach jego zmian SOER 2025.

W ramach realizacji sprawozdawczości do EEA lub do Komisji Europejskiej poprzez narzędzia EEA, wykorzystując dane Państwowego Monitoringu Środowiska oraz inne opracowania wykonane przez właściwe komórki resortu, w 2023 r. przekazano do Centralnego Repozytorium Danych (CDR) EEA lub nowej platformy Reportnet 3.0 zbiory dotyczące: powietrza w zakresie jego jakości, wód śródlądowych, wód przejściowych i przybrzeżnych, hałasu, Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i dużych obiektów energetycznego spalania. W systemach EEA wykonano przy tym liczne obowiązkowe testy jakości danych. W zakresie jakości powietrza, oprócz ustalonego raportowania do CDR, z bazy danych GIOŚ przesyłano co godzinę na serwer EEA dane bieżące (on-line) z automatycznych stanowisk pomiarowych w zakresie stężeń określonych substancji. W podlegającej konsultacjom w 2023 r. ocenie wywiązywania się Polski ze sprawozdawczości w 2022 r. kluczowych dla EEA danych, objętych też przekazami realizowanymi przez inne jednostki w kraju, Polska zajęła szóste miejsce wraz z innym państwem.

Proces konsultacji w kraju Krajowy Punkt Kontaktowy zorganizował dla około 50 różnych produktów EEA. Były to najczęściej różnego rodzaju opracowania, w tym oceny dotyczące stanu środowiska, oddziałujących presji i wpływu środowiska na człowieka, prezentowane w formie raportów-publicacji lub krótkich materiałów o tematyce przekrojowej albo koncentrującej się na danych elementach środowiska lub sektorach gospodarki. Drugim najczęściej konsultowanym produktem były wskaźniki, w tym opisy ich metodologii. Wkład merytoryczny w część konsultacji zapewnili pracownicy GIOŚ, w tym największy KPK. W przypadku kilkunastu konsultowanych produktów stanowisko opracował i przekazał do EEA KPK, w tym do wybranych większych opracowań tematycznych oraz raportu dotyczącego postępów we wdrażaniu 8. Programu Działań w zakresie środowiska. Przekazywane komentarze i informacje obejmowały wkład własny i/lub wkłady pozyskane. W około 10 przypadkach odpowiedzi do EEA udzielali inni pracownicy, w tym w większości pracownicy innych jednostek. Dla pozostałych produktów strona polska nie miała uwag ani sugestii. KPK zorganizował także proces wypełniania kilku kwestionariuszy tematycznych zbierających dane lub informacje o badaniach, projektach lub inicjatywach w Polsce lub opinie o priorytetach prac w ramach nowych grup EIONET. W obszernym kwestionariuszu dotyczącym systemów wczesnego ostrzegania i oceny zagrożeń opracował odpowiedzi i przekazał zbiorczy wkład. W roku 2023 EEA również zachęcała do dzielenia się przykładami tzw. dobrych praktyk i ilustracji konkretnych przypadków. Działania te wspomagał KPK, m.in. w zakresie uzyskania z poziomu kraju informacji związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym.

W obszarze promocji EEA i EIONET możliwe było prowadzenie ograniczonych działań związanych z rozpowszechnianiem raportów EEA. Informowano też o pracach i produktach EEA i EIONET. Kontynuowano rozpowszechnianie wyników projektu Corine Land Cover. Opracowywano również informacje dla MKiŚ dotyczące współpracy Polski z EEA.

2.2 Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w pracach Europejskiej Sieci Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL)

Europejska Sieć Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska - IMPEL (ang. *Implementation and Enforcement of Environmental Law*) jest międzynarodowym stowarzyszeniem non-profit zrzeszającym organy administracji państwowej zajmujące się sprawami środowiska w państwach należących bądź kandydujących do Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA) oraz Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA). Misją i celem działalności IMPEL jest przyczynienie się do ochrony środowiska poprzez promowanie i usprawnianie wdrażania i egzekwowania unijnego prawa ochrony środowiska. Międzynarodowa współpraca prowadzi przede wszystkim do wypracowywania najlepszych praktyk związanych z prowadzeniem kontroli, wydawaniem pozwoleń lub egzekwowaniem przepisów środowiskowych.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) od 2003 r. jest jednym z 58 członków sieci IMPEL i jedynym z Polski. Przedstawiciel GIOŚ pełni obowiązki Krajowego Koordynatora IMPEL. W 2023 r. przedstawiciele GIOŚ wzięli udział w szeregu projektów oraz wydarzeń organizowanych w ramach IMPEL:

- **XXIV Zgromadzeniu Ogólnym IMPEL** (ang. *General Assembly*), stanowiącym najwyższe ciało decyzyjne tej organizacji, na którym zapadają najważniejsze decyzje dotyczące funkcjonowania, finansowania i kierunków dalszych prac sieci IMPEL.
- **spotkaniu roboczym Krajowych Koordynatorów IMPEL**, będącym cyklicznym wydarzeniem towarzyszącym Zgromadzeniom Ogólnym IMPEL, stanowiącym okazję do wymiany doświadczeń oraz wzajemnego wsparcia technicznego;
- **Konferencji 4 Sieci IMPEL** (ang. *4 Networks Conference*). Była to kolejna edycja konferencji czterech sieci współpracujących na rzecz wzmocnienia skutecznego egzekwowania prawa ochrony środowiska: IMPEL, Unijnej Sieci Prokuratorów ds. Środowiska (ENPE), Europejskiego Forum Sędziów ds. Środowiska (EUFJE) oraz sieci funkcjonariuszy policji zajmujących się zwalczaniem przestępstw przeciwko środowisku (EnviCrimeNet). Celem konferencji była identyfikacja praktycznych rozwiązań i najlepszych praktyk z Europy i świata w celu rozwiązania problemów związanych z wdrażaniem prawa środowiskowego;
- **Konferencji IMPEL „Water and Land”** poświęconej omówieniu najbardziej aktualnych informacji nt. działań Unii Europejskiej (UE) w zakresie ochrony wód i powierzchni ziemi, w tym dotyczących aktualizacji unijnego Zielonego Ładu oraz projektu dyrektywy w sprawie monitorowania i odporności gleb (ang. *Soil Monitoring and Resilience Directive*);
- **Konferencji IMPEL „Water and Land Remediation”**, na której przedstawiono najbardziej aktualne informacje nt. działań UE w zakresie remediacji skażonych gruntów oraz zaprezentowano liczne przykłady takich działań prowadzonych w różnych krajach europejskich;

- dwóch **spotkaniach w ramach projektu IMPEL dotyczącego wdrażania dyrektywy o emisjach przemysłowych** (ang. *Supporting IED Implementation*). Grupa projektowa zajmuje się sektorami chowu przemysłowego drobiu i trzody chlewnej podlegającymi również dyrektywie azotanowej;
- **15 seminarium IMPEL pn. „Nauka płynąca z poważnych awarii”** (ang. *Lessons Learnt*), w trakcie którego omówiono przyczyny, przebieg i skutki wybranych poważnych awarii, a także wnioski mające na celu zapobieżenie wystąpieniu takich zdarzeń w przyszłości;
- **warsztatach w ramach projektu IMPEL Transfrontier Shipment of Wastes - WG1 Ship recycling** (transgraniczne przemieszczanie odpadów – grupa robocza Recykling statków). Na spotkaniu obecni byli przedstawiciele urzędów do spraw ochrony środowiska, przedstawiciele urzędu OLAF oraz Frontexu, służb śledczych i organizacji pozarządowych (*NGO Shipbreaking Platform*) oraz kancelarii prawniczej doradzającej Komisji Europejskiej (KE), dzięki czemu możliwe było wzmocnienie współpracy GIOŚ z innymi europejskimi instytucjami oraz omówione zostały zagadnienia praktyczne związane z zapobieganiem nielegalnemu recyklingowi statków;
- **webinarze** w ramach projektu IMPEL Transfrontier Shipment of Wastes - WG1 Ship recycling;
- **spotkaniu dotyczącym art. 17 dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE)**, na którym omówiono sposoby weryfikacji wywiązywania się przez przedsiębiorców z obowiązków nałożonych na wprowadzających do obrotu sprzęt elektryczny i elektroniczny, sposoby wyszukiwania informacji o podmiotach obchodzących obowiązki związane z rozszerzoną odpowiedzialnością producenta oraz sposoby na przeciwdziałanie nielegalnemu przemieszczaniu odpadów zużytego sprzętu elektrycznego wewnątrz UE oraz do UE;
- **dwóch spotkaniach Komitetu Sterującego IMPEL Odpady i TPO – transgraniczne przemieszczanie odpadów** (ang. *Waste and TFS*), w ramach których wyznaczono kierunki dalszych działań Zespołu Ekspertskiego IMPEL Waste & TFS;
- **dwóch cyklicznych spotkaniach Krajowych Punktów Kontaktowych** (ang. *NCP – National Contact Points*) w ramach projektu IMPEL Waste & TFS poświęconych wymianie wiedzy i doświadczeń oraz dyskusji nt. najlepszych praktyk w zakresie wykonania rozporządzenia (WE) nr 1013/2006, zebraniu informacji na temat projektów prowadzonych w ramach Europejskich Akcji Inspekcyjnych oraz wzmocnieniu współpracy pomiędzy organami właściwymi w sprawach transgranicznego przemieszczania odpadów;
- **spotkaniach Zespołu Ekspertskiego IMPEL ds. Przekrojowych**, których celem był monitoring realizacji projektów IMPEL w ww. obszarze tematycznym, dyskusja nad propozycjami nowych projektów na lata 2025-2027 oraz o zakresie współpracy z KE;
- **spotkaniach on-line Komitetu Rekrutacyjnego IMPEL**, którego głównym zadaniem jest organizacja obsadzania stanowisk funkcyjnych w sieci, w tym określanie zasad i wymogów rekrutacyjnych IMPEL oraz zapraszanie odpowiednich kandydatów do procesu rekrutacyjnego;
- **webinarze** poświęconym tematyce korupcji w zarządzaniu i handlu odpadami.

3. Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej

W 2023 roku przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wzięli udział w pracach następujących komitetów i grup roboczych:

3.1 Grupy ds. wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej

Grupa robocza ds. stanu ekologicznego

Odbyły się dwa spotkania w trybie zdalnym, z których drugie połączone było z warsztatami na temat cieków epizodycznych.

Grupa robocza ds. chemikaliów

Uczestniczono w pracach, w tym w dwóch spotkaniach on-line, omawiając m.in. kwestie tzw. piątej listy obserwacyjnej, rewizji listy substancji priorytetowych, dalszych prac nad metodami opartymi na mierzeniu efektu zanieczyszczeń na elementy biologiczne.

Grupa robocza ds. wód podziemnych (powołana pierwotnie dla wsparcia wdrażania dyrektywy dotyczącej wód podziemnych)

W ramach prac grupy odbyło się spotkanie stacjonarne i spotkanie on-line. W ich trakcie omówiono m.in. stan prac nad zmianami do dyrektywy dotyczącej wód podziemnych, integrację polityki zarządzania wodami podziemnymi i wodami do picia, sztuczne ich zasilanie oraz odwrócenie trendów zanieczyszczeń wód, wyniki badań nowych zanieczyszczeń w ramach dobrowolnej listy obserwacyjnej i propozycje nowych grup substancji do włączenia oraz propozycje nowych wskaźników. Uczestniczono również w warsztatach dotyczących monitoringu wód podziemnych w kontekście zmian klimatycznych.

3.2 Grupy ds. wdrażania Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej

Grupa robocza ds. dobrego stanu środowiska

Kontynuowano prace nad przygotowaniem nowych formularzy do raportowania według zaktualizowanego przewodnika do wykonania drugiej aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich. Weryfikowano listy kodowe (słowniki) stanowiące zasób informacji niezbędnych do wypełnienia formularzy raportowych. Pracowano nad przyjęciem nowo wyznaczonych wartości granicznych dobrego stanu środowiska, a także wskaźników i wartości granicznych do wykorzystania do oceny w państwach członkowskich. Uczestniczono w jednym spotkaniu on-line.

Grupa techniczna ds. wód morskich

Zapewniono udział ekspertów w pracach grupy dla tzw. cech dobrego stanu: różnorodność biologiczna (awifauny, ichtiofauny), gatunki obce, integralność dna morskiego, substancje szkodliwych, eutrofizacja, odpady w środowisku morskim, hałas podwodny.

Grupa robocza ds. wymiany danych, informacji i wiedzy

Opracowano aktualizację przewodnika do wykonania wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich oraz kontynuowano prace nad przygotowaniem nowych formularzy do raportowania. Uczestniczono w jednym spotkaniu on-line.

3.3 Grupy ds. wdrażania dyrektyw przyrodniczych i unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030

Grupa ekspercka ds. raportowania na podstawie dyrektyw przyrodniczych

Uczestniczono zdalnie w dwóch spotkaniach grupy. W ramach prac konsultowano listę referencyjną gatunków i siedlisk przyrodniczych do sprawozdania z art. 17 dyrektywy siedliskowej, listę referencyjną gatunków ptaków do sprawozdania z art. 12 dyrektywy ptasiej oraz listę jednostek dodatkowych do określania wielkości populacji gatunków. Ponadto, wypełniono ankietę dotyczącą przewodników do opracowywania właściwych wartości referencyjnych na potrzeby raportowania z art. 17 dyrektywy siedliskowej.

Grupa robocza ds. owadów zapylających

Uczestniczono w czterech spotkaniach on-line dotyczących wdrażania inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających. W ramach prac konsultowano propozycje współpracy i wymiany wiedzy między państwami członkowskimi, zakomunikowano zakończenie projektu SPRING, w którym prowadzone były prace terenowe w celu zebrania danych na temat skuteczności opracowanej metodyki i wskaźników monitoringowych oraz omawiano postępy w projekcie STING w zakresie aktualizacji metodyki i wskaźników. Omówione zostały również bieżące problemy i zagrożenia w zakresie administracyjnym oraz finansowym w związku z wdrażaniem inicjatywy w krajach członkowskich.

3.4 Grupy ds. wdrażania dyrektyw dotyczących jakości powietrza

Grupa ekspertów ds. jakości powietrza

Uczestniczono w pracach grupy skoncentrowanych wokół założeń do projektu dyrektywy w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (2008/50/WE), który został opublikowany po raz pierwszy na stronach KE pod koniec października 2022 r. Omawiano również wdrażanie obecnie obowiązującego prawa UE w zakresie ochrony powietrza w państwach członkowskich, monitoringu i ocen jakości powietrza, działań naprawczych oraz prezentacji danych. Ponadto, uczestniczono w spotkaniu poświęconym raportowaniu danych o jakości powietrza do Komisji Europejskiej (spotkanie techniczne IPR online) w ramach decyzji sprawozdawczej 2011/850/UE.

3.5 Współpraca ekspercka na rzecz wdrażania dyrektywy w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych (dyrektywa NEC)

Przekazano do Komisji Europejskiej, poprzez umieszczenie w centralnym repozytorium danych Europejskiej Agencji Środowiska, informację o danych uzyskanych w wyniku badań monitoringowych w zakresie negatywnego oddziaływania wpływu zanieczyszczeń powietrza na ekosystemy realizując obowiązek wynikający z dyrektywy NEC oraz ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska.

3.6. Współpraca ze Wspólnym Centrum Badawczym (JRC) Komisji Europejskiej

Prowadzono współpracę w zakresie programów zapewnienia jakości badań i wdrażania nowoczesnych technik monitoringowych.

Przedstawiciele GIOŚ (KLRP) uczestniczyli w roku 2023 w spotkaniu europejskich sieci krajowych laboratoriów referencyjnych AQUILA. Głównym tematem spotkania, które odbyło się w Dublinie (Irlandia), było omówienie propozycji zapisów nowej wersji dyrektywy Unii Europejskiej w sprawie jakości powietrza i czystszej jakości powietrza dla Europy. AQUILA wspiera Komisję Europejską swoją wiedzą ekspercką w kierunku badań i metod badawczych, które mają wejść w życie wraz z nową dyrektywą.

Dodatkowo, w roku 2023 uczestniczono w trzech spotkaniach organizowanych w ramach projektu badawczego RI-URBANS – wzmocnienie zdolności monitorowania jakości powietrza w europejskich obszarach miejskich i przemysłowych. Pierwsze ze spotkań miało na celu przedstawienie podmiotom zaangażowanym w pomiary jakości powietrza możliwości i korzyści związanych z tzw. upscalingiem stacji pomiarowych zlokalizowanych w miastach, funkcjonujących w ramach rozproszonej infrastruktury badawczej Aerozoli, Chmur i Gazów Śladowych – ACTRIS. Proces ten umożliwiłby dostęp do istniejącej zaawansowanej infrastruktury badawczej jako dopełnienie pomiarów realizowanych w ramach PMŚ. Spotkania pozostałe poświęcone były omówieniu propozycji nowych pomiarów zawartych w projekcie nowej wersji dyrektywy Unii Europejskiej w sprawie jakości powietrza i czystszej jakości powietrza dla Europy.

Ponadto na jednym ze spotkań przedstawiciel AQUILA wskazał obszary, które są problematyczne z punktu widzenia dostępności metodyk pomiarowych oraz utrzymania pomiarów w odpowiednim rygorze nadzoru nad jakością.

3.7. Grupa robocza Rada ds. Środowiska (ENV) (prace nad nowym rozporządzeniem ws. przemieszczania odpadów, które ma zastąpić obecnie obowiązujące)

W 2023 r. zakończone zostały prace na forum Grupy Roboczej Rady ds. Środowiska nad projektem nowego rozporządzenia, które zastąpić ma obecnie obowiązujące rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów¹⁰⁶.

W 2023 r. odbyło się dwanaście spotkań grupy roboczej poświęconych temu tematowi, a przedstawiciel GIOŚ wziął udział w ośmiu z nich. Ponadto pracownicy GIOŚ, po każdym ze spotkań opracowali szereg szczegółowych uwag pisemnych, które za pośrednictwem Stałego Przedstawicielstwa RP przy UE zostały przekazane Prezydencjom szwedzkiej oraz hiszpańskiej. Wynikiem prac grupy było opracowanie mandatu Rady na potrzeby negocjacji z Parlamentem Europejskim, które odbyły się w listopadzie 2023 r. W toku prac przyjęto kilka istotnych poprawek zgłaszanych przez przedstawicieli GIOŚ, w tym w szczególności taką, która przyczyni się w przyszłości do skuteczniejszej egzekucji zwrotu do kraju pochodzenia odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski z zagranicy.

Ponadto, w tekście nowego rozporządzenia, uwzględniono zaproponowaną przez GIOŚ istotną poprawkę dotycząca tzw. procedury informowania (tj. procedury transgranicznego

---

¹⁰⁶ Dz.U. L 190 z 12.7.2006, z późn. zm.

przemieszczania odpadów, która nie wymaga pisemnego zezwolenia właściwych organów). To właśnie procedura informowania jest najczęściej wykorzystywana jako przykrywka dla działań przestępczych w obszarze przemieszczania odpadów. Przyjęta poprawka w tym zakresie przyczyni się do ograniczenia tego zjawiska.

3.8. Ekspercka grupa robocza ds. SEVESO (dyrektywy w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi)

W trakcie spotkania grupy wymieniono doświadczenia z przedstawicielami innych państw członkowskich UE w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, a także zapoznano się z aktualnym stanem prac KE w ww. obszarze, w tym głównymi celami przeglądu decyzji ustanawiającej format przekazywania przez państwa członkowskie informacji na temat wdrażania dyrektywy Seveso III.

Ponadto, w związku z planowanym przejęciem przez Europejską Agencję Środowiska sprawozdawczości w zakresie Dyrektywy 2012/18/UE (SEVESO III), w listopadzie 2023 r. przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w spotkaniu zorganizowanym przez EEA, podczas którego omówiono szczegółowo planowany proces przejścia sprawozdawczości wynikającej z ww. dyrektywy przez Agencję, która od 2026 r. będzie prowadzić unijny rejestr zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz unijny rejestr poważnych awarii. Przedstawiono plan pracy w zakresie transferu danych z aktualnie wykorzystywanych unijnych systemów raportowania zakładów niebezpiecznych eSPIRS i poważnych awarii eMARS, jak również wstępny model danych dla eSPIRS oraz wersję demonstracyjną platformy sprawozdawczej.

3.9. Grupa Robocza Komisji Europejskiej ds. rozporządzenia w sprawie weryfikacji legalności drewna FLEGT/ EUTR)

Odbyły się trzy spotkania w formule on-line, w trakcie których wymieniono doświadczenia z przedstawicielami innych państw członkowskich UE w zakresie obrotu drewnem oraz zapoznano się z aktualnym stanem prac KE w tym obszarze. Szczególną uwagę zwrócono m in. na nielegalne pozyskanie drewna w krajach azjatyckich i Afryki Środkowej oraz na omijanie restrykcji importowych dotyczących drewna i produktów z drewna z Rosji i Białorusi.

3.10. Grupa Robocza ds. Współpracy Administracyjnej przy Komisji Europejskiej, w zakresie dyrektywy 2000/14/WE „Hałas na zewnątrz” (ADCO NOISE)

Spotkanie grupy, które odbyło się w zdalnie, miało na celu wymianę doświadczeń z przedstawicielami organów nadzoru rynku innych państw członkowskich UE sprawującymi nadzór nad tym obszarem.

3.11. Grupa Robocza Stron Protokołu PRTR¹⁰⁷ oraz Grupa robocza ds. Międzynarodowych Aspektów Środowiska (WPIEI PRTR)

W ramach 10. spotkania Grupy Roboczej Stron Protokołu PRTR m.in. dokonano przeglądu planu pracy grupy, omówiono jakie cele określone w Protokole zostały osiągnięte oraz jakie wyzwania stoją przed Stronami protokołu.

3.12. Inne prace, programy i inicjatywy Komisji Europejskiej

Od 2018 roku Komisja Europejska realizuje inicjatywę pn. *Environmental Compliance and Governance* (ECG), mającą na celu poprawę implementacji prawa UE, w tym implementacji prawa środowiskowego. W ramach inicjatywy powołana została grupa ekspercka KE pod nazwą *Environmental Compliance and Governance Forum*, która ma za zadanie organizować pracę oraz wymianę informacji między ekspertami w państwach członkowskich UE w zakresie zapewnienie zgodności działania podmiotów z przepisami środowiskowymi.

W latach 2018-2021 opracowano i przekazano do stosowania w krajach członkowskich UE wytyczne w zakresie:

- 1) zwalczania przestępstw przeciwko środowisku, ze szczególnym nastawieniem na przestępstwa w zakresie gospodarowania odpadami - działanie ECG nr. 4;
- 2) zgodności z wymogami środowiskowymi na obszarach wiejskich (w zakresie ochrony powierzchni ziemi oraz wód) - działanie ECG nr. 5;
- 3) skutecznych krajowych mechanizmów rozpatrywania skarg oraz skarg, jako źródeł wiedzy dla społeczeństwa w zakresie unijnego prawa ochrony środowiska – działanie ECG nr. 7.

Ponadto, Komisja Europejska opracowała plan działań inicjatywy ECG na lata 2020+.

W 2021 r., w ramach Forum ECG, została powołana Grupa Robocza ds. sankcji karnych za przestępstwa przeciwko środowisku, w której pracach uczestniczą przedstawiciele GIOŚ. Celem prac powyższej Grupy Roboczej jest wsparcie Komisji Europejskiej przy rewizji dyrektyw 2008/99/WE ws ochrony środowiska poprzez prawo karne. W roku 2022 oraz 2023. odbyły się warsztaty dotyczące nowej *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/99/WE* w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne.

W ubiegłym roku uczestniczono m.in. w:

- pierwszym spotkaniu krajowym użytkowników serwisu monitoringu atmosfery CAMS (The Copernicus Atmosphere Monitoring Service) w ramach krajowego programu współpracy oraz w wymianie doświadczeń pomiędzy krajami UE, z wykorzystania produktów CAMS do odliczeń udziału źródeł naturalnych w stężeniach pyłu zawieszonego, w ramach spotkań roboczych;

---

¹⁰⁷ Protokół w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń do Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzonego w Kijowie dnia 21 maja 2003 r.

- dwóch spotkaniach organizowanych w ramach projektu badawczego RI-URBANS – wzmocnienie zdolności monitorowania jakości powietrza w europejskich obszarach miejskich i przemysłowych finansowanego przez Komisję Europejską ze środków UE – spotkania miały na celu m.in. przedstawienie możliwości i korzyści związanych z tzw. upscalingiem stacji pomiarowych funkcjonujących w ramach Rozproszonej Infrastruktury Badawczej Aerozoli, Chmur i Gazów Śladowych – ACTRIS.

4. Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych

4.1 Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska)

Uczestniczono w ośmiu naradach on-line czterech grup roboczych HELCOM: ds. podejścia ekosystemowego, ds. monitoringu oceny stanu i zachowania środowiska, ds. redukcji presji ze zlewiska Morza Bałtyckiego oraz ds. redukcji presji pochodzenia morskiego. Rok 2023 był pierwszym z w pełni funkcjonującą nową strukturą HELCOM, będącą wynikiem reorganizacji po przyjęciu zaktualizowanego Bałtyckiego Planu Działania. W wyniku tego kontynuowano prace nad zasadami i planami pracy grup. Pracownicy GIOŚ lub nominowani przez GIOŚ eksperci zewnętrzni uczestniczyli w pracach dwunastu grup eksperckich dedykowanych poszczególnym oddzielnym tematom dotyczącym: eutrofizacji, siedlisk dennych, siedlisk pelagicznych, łańcuchów troficznych, ssaków, ptaków morskich, gatunków obcych, klimatu, hałasu podwodnego, substancji szkodliwych, radioaktywnych oraz odpadów.

Kontynuowano współpracę nad opracowywaniem raportu o stanie środowiska Morza Bałtyckiego – HELCOM HOLAS 3 nad weryfikacją treści raportów wskaźnikowych, tematycznych, a także raportu końcowego.

Prowadzono bieżącą współpracę z Krajowym Sekretariatem HELCOM w Ministerstwie Infrastruktury w zakresie przekazywania stanowiska do dokumentów na posiedzenia Przewodniczących delegacji HELCOM (HELCOM HoD).

4.2 Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych

Grupa robocza ds. Międzynarodowych Aspektów Środowiska (WPIEI Basel)

W roku 2023 r. przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska uczestniczyli w spotkaniach grupy WPIEI Basel, 13. spotkaniu Open-Ended Working Group oraz 16 spotkaniu Konferencji Stron Konwencji Bazylejskiej, Rotterdamskiej i Sztokholmskiej.

Zagadnieniami Konwencji Bazylejskiej w strukturze Rady Unii Europejskiej zajmuje się Grupa Robocza ds. Międzynarodowych Aspektów Środowiska ds. Konwencji Bazylejskiej (WPIEI Basel). Zadaniem grupy jest przygotowywanie wspólnego stanowiska państw UE wobec zagadnień omawianych na forum Konwencji Bazylejskiej. Podczas spotkań przygotowano stanowisko państw UE na 13. spotkanie Open-Ended Working Group Konwencji Bazylejskiej oraz 16. Konferencję Stron Konwencji Bazylejskiej m.in. dotyczące usprawnienia procedury uprzedniego zgłoszenia transgranicznego przemieszczania odpadów,

przeгляdu Aneksów I, III i IV oraz niektórych elementów Aneksów VIII i IX do Konwencji Bazylejskiej, a także technicznych wytycznych dotyczących zagospodarowywania konkretnych strumieni odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska. Decyzje dotyczące dalszego procedowania w zakresie ww. zagadnień zostały podjęte podczas 16. Konferencji Stron Konwencji Bazylejskiej. Decyzje dotyczące dalszego procedowania w zakresie ww. zagadnień zostały podjęte podczas 16. Konferencji Stron Konwencji Bazylejskiej.

Podczas dyskusji dotyczącej usprawnienia procedury uprzedniego zgłoszenia transgranicznego przemieszczania odpadów Polska popierała stanowisko UE, że należy w pierwszej kolejności przeanalizować sposoby poprawienia samej procedury, wprowadzenia konkretnych terminów określających czas realizowania etapów procedury przez właściwe organy zaangażowanych państw, wprowadzenie milczącej zgody dla krajów tranzytu, uzgodnienie wspólnej definicji kraju tranzytu oraz przeanalizowanie przyczyn i znalezienie rozwiązania problemów wynikających z braku lub niekompletnej informacji na temat właściwych organów państw zaangażowanych w planowane przemieszczanie odpadów. Polska popierała ww. propozycje z zastrzeżeniem, że należy przeprowadzić analizę, czy proponowane zmiany mogą zostać przeprowadzone w ramach aktualnych przepisów konwencji, a dopiero w sytuacji, gdy nie będzie to możliwe, zostaną podjęte prace w celu przygotowania zmian konkretnych przepisów. Konferencja Stron podjęła decyzję o utworzeniu grupy roboczej, której zadaniem będzie zidentyfikowanie wyzwań w dotychczasowym stosowaniu procedury uprzedniego zgłoszenia transgranicznego przemieszczania odpadów w zakresie najlepszych praktyk oraz potencjalnych rozwiązań pozwalających na jej usprawnienie i skuteczniejsze wdrożenie. Polska zgłosiła przedstawicieli GIOŚ do udziału w pracach ww. grupy.

W zakresie przeglądu Aneksów I, III i IV do Konwencji Bazylejskiej Unia Europejska wniosła propozycje dotyczące zmian w załączniku IV i niektórych zapisów w załączniku II i IX. Ponieważ dotychczasowe negocjacje pokazały, że UE jest odosobniona w zakresie swoich propozycji i nic nie wskazuje na to, aby udało się przekonać inne państwa do wdrożenia pełnego stanowiska UE, Polska popierała taktykę negocjacyjną w tej kwestii polegającą na skupieniu się na wybranych zagadnieniach, co do których istnieje szansa ich uzgodnienia z jednoczesnym wykazaniem elastyczności w zakresie innych propozycji, których przeforsowanie przez UE jest bardzo mało prawdopodobne. Podczas 16 Konferencji Stron nie osiągnięto kompromisu w zakresie konkretnych uzgodnień, ale przygotowano szczegółowe zestawienie zagadnień, które powinny przedmiotem dalszych prac. Unia Europejska wyjaśniła szczegółowo wszystkie aspekty praktyczne i prawne, które były podstawą zaproponowanych przez nią zmian w Aneksach do konwencji. Konferencja Stron Konwencji Bazylejskiej podjęła decyzję o kontynuowaniu prac przez Ekspertką Grupę Roboczą ds. Aneksów i dalszej dyskusji podczas 14. spotkania Open-Ended Working Group.

Prace Grupy kontaktowej ds. technicznych prowadził przedstawiciel GIOŚ wraz z przedstawicielem Wielkiej Brytanii. Grupa ds. technicznych omawiała dokumenty dotyczące ogólnych wytycznych dotyczących trwałych zanieczyszczeń organicznych oraz wytycznych szczegółowych dotyczących konkretnych substancji trwałych zanieczyszczeń organicznych, wytycznych technicznych dotyczących transgranicznego przemieszczania odpadów elektrycznych i elektronicznych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Przedmiotem prac grupy były także wytyczne techniczne dotyczące gospodarowania odpadami tworzyw sztucznych oraz wytyczne techniczne dotyczące bezpiecznego dla środowiska

gospodarowania zużytych bateriami kwasowo-ołowiowymi oraz innymi zużytych bateriami. Grupie ds. technicznych udało się osiągnąć najważniejszy cel założony na 16 Konferencji Stron Konwencji Bazylejskiej tj. wynegocjować ostateczny tekst wytycznych dotyczących gospodarowania odpadami tworzyw sztucznych, które zostały zatwierdzone decyzją 16 Konferencji Stron.

4.3 Konwencja EKG ONZ w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości

Kontynuowano badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce, wypełniając tym samym zobowiązania wynikające z protokołu w sprawie EMEP (European Monitoring and Evaluation Programme) do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (*szerzej opisano w rozdziale „Monitoring jakości powietrza”*). Do bazy danych EMEP w Norwegii przekazano wyniki badań za 2022 r.

Dodatkowo, wzięto udział w międzynarodowym spotkaniu Grupy Zadaniowej ds. Pomiarów i Modelowania (TFMM), działającej w strukturach Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości.

Ponadto, realizując wspomagający Konwencję program International Co-operative Programme on Integrated Monitoring on Air Pollution Effects, przekazano do Szwedzkiego Uniwersytetu Nauk Rolniczych wyniki badań za 2022 rok z realizacji Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego na 9 stacjach bazowych. Oprócz tego, wyniki monitoringu lasów za 2022 rok zostały przekazane przez Instytut Badawczy Leśnictwa do Międzynarodowego Programu Koordynującego ICP Forest.

4.4 Konwencja Wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej

Kontynuowano pomiary stanu warstwy ozonowej nad Polską oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B. Wyniki pomiarów przekazywano odpowiednim organom międzynarodowym, wypełniając tym samym zobowiązania wynikające z protokołów do Konwencji (*szerzej opisano w rozdziale „Monitoring jakości powietrza”*). Odbiorcami danych były: Światowe Centrum Danych Ozonowych w Toronto, Norweski Instytut Ochrony Powietrza i Globalna Sieć Detekcji Zmian Składu Atmosfery w Maryland. Dane z Polski zostały wykorzystane m.in. do sporządzania map ozonu dla półkuli północnej.

4.5 Konwencja EKG ONZ o Ochronie i Racjonalnym Wykorzystaniu Transgranicznych Cieków i Jezior Międzynarodowych

Uczestniczono w pracach Grupy Roboczej ds. monitorowania i oceny. Wzięto udział w spotkaniu ekspertów na temat dobrych praktyk i wniosków w zakresie transgranicznej wymiany danych, w warsztatach dotyczących zarządzania wodami podziemnymi i powierzchniowymi oraz w spotkaniu grupy, gdzie omówiono sprawy związane z monitoringiem, oceną i wymianą informacji o wodach transgranicznych powierzchniowych i podziemnych, realizację programu pracy na lata 2022-2024, a także postanowienia z ostatniej narady państwo-stron. W trakcie spotkania przedstawiono informację o postępie w wyznaczaniu wspólnych transgranicznych jednolitych części wód podziemnych pomiędzy

Polską a Słowacją. Na spotkaniach omawiano także prace nad publikacją dotyczącą transgranicznej wymiany danych, do której wkład przygotowywany jest przez delegację polską.

4.6 Konwencja EKG ONZ w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Konwencja awaryjna)

W trakcie 2 narad Polsko-Niemiecko-Czeskiej Grupy Roboczej ds. wdrażania Konwencji EKG ONZ w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Konwencja awaryjna) omówione zostały zagrożenia awariami przemysłowymi o skutkach transgranicznych na obszarze granicy polsko-niemieckiej, polsko-czeskiej i czesko-niemieckiej oraz współpraca służb ratowniczych na terenach przygranicznych i wspólne ćwiczenia..

4.7 Współpraca z Europejską Komisją Gospodarczą EKG ONZ (UNECE)

Uczestniczono w spotkaniu grupy roboczej ds. monitoringu i ocen stanu środowiska, gdzie poruszane były kwestie m.in. oceny paneuropejskiej, rozwoju systemów informacji o środowisku oraz prezentowane były produkty i działania wytworzone przez wybrane kraje, jednostki programowe ONZ, a także inne organizacje. Zaprezentowano na spotkaniu opracowany w GIOŚ (DMS) najnowszy raport o stanie środowiska w Polsce (2022 r.) oraz działania rozwojowe w zakresie monitoringu i ocen dot. środowiska. W ramach prac grupy wypełniono także dedykowany tym zagadnieniom kwestionariusz.

4.8 Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOpZ)

Uczestniczono w pracach, w tym w dwóch spotkaniach podgrupy „Monitoring”, gdzie przeanalizowano: opinie dot. propozycji nt. prezentacji parametrów biologicznych w module IMS-Odra oraz propozycje nt. jednolitej wersji przekazywania danych z trzech krajów, wymianę informacji nt. monitoringu w zakresie wód powierzchniowych i podziemnych oraz projektów dotyczących odpadów w rzekach i badań mikroplastiku w poszczególnych krajach, a także informacje z komisji wód granicznych.

Przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli również udział w 31. naradzie Grupy Roboczej G-3 „Zanieczyszczenia awaryjne” w ramach Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOpZ). Tematyka narady obejmowała m.in. sprawy związane z aktualizacją Międzynarodowego Planu Ostrzegawczo-Alarmowego (MPOA) oraz Planu awaryjnego dla Odry. Przedstawiciel GIOŚ pełni funkcję rzecznika delegacji polskiej w grupie G-3.

5. Inne formy współpracy wielostronnej i dwustronnej

5.1 Grupy robocze Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju – OECD

5.1.1. Grupa robocza ds. informacji o środowisku

Uczestniczono w pracach, w tym corocznym spotkaniu grupy w OECD. Wzięto udział w konsultacjach odpowiednich dokumentów, włączając także według potrzeby inne instytucje. Opiniowano także dokumenty dotyczące OECD, przesyłane przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Dwukrotnie w ciągu roku, zgodnie z harmonogramem, zaktualizowano

Kwestionariusz dla Polski dotyczący informacji o środowisku w ramach wspólnego opracowania będącego przeglądem wszystkich krajów.

W grudniu 2023 r. rozpoczęto prace nad rozszerzonym krajowym profilem w ramach opracowania OECD pn. *Environment at a Glance*, w tym także zwracając się do odpowiednich instytucji i uzgadniając z nimi potrzebne wkłady. W związku z dyskusją nt. wsparcia wdrażania i rozpowszechniania Rekomendacji OECD dot. informacji i sprawozdawczości w zakresie środowiska przeprowadzono konsultacje z innymi instytucjami w kraju i przedstawiono OECD uzgodnione stanowisko.

Ponadto, zgodnie z harmonogramem, przekazano do OECD dane w ramach kwestionariusza dotyczącego stanu środowiska oraz uzyskano z OECD potrzebne wyjaśnienia w zakresie sprawozdawczości. Analizowano także prace OECD w kontekście synergii z pracami EIONET.

5.1.2. Grupa robocza ds. wypadków z udziałem substancji chemicznych

Dodatkowo, podczas 33. spotkania grupy roboczej OECD ds. wypadków z udziałem substancji chemicznych, przedstawiona została informacja nt. wybranych krajowych działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom oraz omówiono wnioski wynikające z zaistniałych na terenie kraju zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych.

5.2 Demeter IX

We współpracy ze Światową Organizacją Celną (WCO), Inspekcja Ochrony Środowiska wzięła udział w operacji DEMETER IX, której celem jest przeciwdziałanie nielegalnemu międzynarodowemu przemieszczaniu odpadów, substancji zubożających warstwę ozonową, fluoryzowanych gazów cieplarnianych w obrocie lotniczym, morskim oraz ruchu lądowym. Współpraca polega na skoordynowanym udziale z innymi organami w kontrolach na drogach transportu odpadów w ruchu międzynarodowym. W Polsce nadzór nad akcją sprawuje Krajowa Administracja Skarbowa. W akcji wzięli udział funkcjonariusze administracji celno-skarbowej, policji i Inspekcji Transportu Drogowego oraz inspektorzy wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska.

5.3 Kontakty z Norweskim Instytutem Badań Powietrza (NILU)

W ramach realizacji projektu pt. „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie” w ramach programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”, obszar „Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021, we współpracy z partnerem norweskim – Instytutem Badań Klimatu i Środowiska NILU, kontynuowano prace nad uruchomieniem nowego systemu pomiarów i ocen depozycji atmosferycznej w Polsce. Wykonano finalne procedury zapewnienia jakości/kontroli jakości (QA/QC) do pomiarów depozycji i przeszkolono pracowników GIOŚ w zakresie wdrażania systemu QA/QC oraz opracowano wytyczne do wykonywania oceny depozycji atmosferycznej w Polsce. Opracowano również stronę internetową do prezentowania danych.

6. Współpraca dwustronna

6.1 Republika Czeska

Przedstawiciele Inspekcji uczestniczyli w pracach grupy ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem działającej w ramach Polsko-Czeskiej Komisji ds. Wód Granicznych. Wykonano wszystkie zadania grupy określone w planie pracy na rok 2023, w tym ocenę jakości wód granicznych za 2022 r. i opracowano sprawozdanie o stanie jakości wód granicznych za 2022 rok. Inspekcja wzięła udział w naradzie, w trakcie której m.in. omówiono ujednoczenie wyników badań, działania służące poprawie jakości wód granicznych oraz zaktualizowano zasady współpracy grupy.

W ramach ustaleń polsko-czeskiej grupy roboczej ds. jakości powietrza w rejonach przygranicznych, kontynuowano wymianę danych o jakości powietrza. Przekazywano do Czech na bieżąco (co godzinę) wyniki automatycznych pomiarów jakości powietrza dla rejonów przygranicznych, a wyniki pomiarów z Czech były przekazywane do Inspekcji.

6.2 Republika Litewska

Kontynuowano współpracę w ramach Polsko-Litewskiej Komisji ds. Wód Granicznych. Zorganizowano posiedzenie on-line grupy roboczej ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem, gdzie omówiono klasyfikację wskaźników badanych jednolitych części wód powierzchniowych w 2022 r., realizację monitoringu wód transgranicznych w 2023 roku oraz stosowane w obu krajach metodyki badań. Przeprowadzono monitoring 5. rzek oraz 2. jezior. Na jednej z rzek przeprowadzono wspólny pobór próbek po stronie litewskiej i dokonano wymiany wyników badań z porównania międzylaboratoryjnego. Uzgodniono program monitoringu wód powierzchniowych transgranicznych na 2024 r.

Ponadto, w ramach monitoringu powietrza uczestniczono w XVII posiedzeniu Grupy Roboczej ds. Współpracy Przygranicznej, działającej w ramach Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej do spraw Współpracy Transgranicznej, gdzie zaprezentowano działanie systemu monitoringu powietrza w Polsce, ze szczegółowym omówieniem monitoringu jakości powietrza w województwie podlaskim.

6.3 Republika Federalna Niemiec

Kontynuowane były prace w grupie roboczej ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem, działającej w ramach prac Polsko-Niemieckiej Komisji do spraw Wód Granicznych. Odbyło się spotkanie on-line grupy, na którym przedstawiono wyniki badań i ocenę jakości wód Nisy Łużyckiej, Odry, Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej oraz

omówiono zanieczyszczenie w rejonie Forst, monitoring przerzutu wody z Nysy Łużyckiej oraz wyniki badań osadów w Odrze. Uczestniczo w spotkaniach grup eksperckich działających przy ww. grupie: ds. monitoringu, ds. zapewnienia jakości analiz oraz ds. badania wód Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej.

Ponadto, Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych zorganizowało we Wrocławiu tzw. porównanie międzylaboratoryjne z udziałem 12. laboratoriów polskich, 9. niemieckich i 6. czeskich.

Komisji Wód Granicznych został przekazany „Raport o jakości polsko-niemieckich wód granicznych za rok 2021”.

6.4. Republika Słowacka

Kontynuowano udział w polsko-słowackiej grupie roboczej do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem, działającej w ramach Polsko-Słowackiej Komisji ds. Wód Granicznych. Odbyla się narada dwustronna, w trakcie której ujednotcono wyniki monitoringu wód powierzchniowych za 2022 r. Przygotowane zostało roczne sprawozdanie o jakości powierzchniowych wód granicznych, uzgodniono zakres i częstotliwość badań monitoringowych na rok 2024. Wymieniono informacje na temat zmian legislacyjnych, realizacji inwestycji w strefie przygranicznej, monitoringu podziemnych wód granicznych oraz planie badań. Ponadto, zostały zrealizowane i omówione wnioski przesłane do strony słowackiej w celu zweryfikowania zanieczyszczenia cieków granicznych: Dunajca, Popradu i Kacwinianki.

6.5 Ukraina

Kontynuowane były prace w grupie roboczej ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem, działającej w ramach Polsko - Ukraińskiej Komisji do Spraw Wód Granicznych. Przeprowadzono naradę, gdzie omówiono realizację monitoringu za 2022 rok, przedstawiono ocenę jakości wód granicznych za rok 2022, omówiono wyniki badań ze wspólnych poborów, zaprezentowano informacje na temat funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej po stronie polskiej i ukraińskiej (ustalono zakres i formę przekazywania danych w przyszłości), uzgodniono program monitoringu na 2024 rok, opracowano plan pracy grupy na 2024 rok. W ramach współpracy realizowano badania monitoringowe w dziewięciu transgranicznych jednolitych częściach wód oraz dokonano wspólnego poboru na wybranych rzekach. Regularnie wymieniało się wynikami badań ze stroną ukraińską. Uczestniczo w XXI posiedzeniu Komisji, na której przedstawiono zadania zrealizowane przez grupę oraz zatwierdzono plan pracy grupy na rok następny.

IX ASPEKTY ORGANIZACYJNE, PRAWNE I EKONOMICZNE

1. Zmiany w organizacji Inspekcji Ochrony Środowiska

Od roku 2020 zadania w zakresie zwalczania przestępczości środowiskowej realizuje w GIOŚ Departament Zwalczania Przestępczości Środowiskowej (DZPŚ). W roku 2023 miało miejsce dalsze wzmacnianie struktur organizacyjnych Inspekcji związanych ze zwalczaniem przestępczości środowiskowej. Na podstawie rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 22 marca 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad i sposobu organizacji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska oraz ich delegatur¹⁰⁸, które umożliwiło wyodrębnienie w strukturach wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska komórek dedykowanych zwalczaniu przestępczości środowiskowej, w 2023 r. powstały Wydziały Zwalczania Przestępczości Środowiskowej w WIOŚ Białymstoku, Krakowie, Lublinie i Szczecinie. Były to kolejne Wydziały Zwalczania Przestępczości Środowiskowej utworzone w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska. Wcześniej, w 2022 r., tego rodzaju Wydziały powstały w WIOŚ w Poznaniu, Gdańsku, Zielonej Górze, Wrocławiu, Kielcach, Opolu i Katowicach. W pozostałych WIOŚ zadania związane ze zwalczaniem przestępczości środowiskowej realizują wydziały inspekcji.

2. Charakterystyka udziału GIOŚ w pracach legislacyjnych

Główny Inspektor Ochrony Środowiska uczestniczy w opiniowaniu i tworzeniu projektów aktów dokumentów rządowych, w tym ustaw, rozporządzeń, zarządzeń.

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach uzgodnień zaopiniował 266 projektów aktów prawnych.

Działając na podstawie pełnomocnictw udzielonych przez Ministra Klimatu i Środowiska Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2023 r. opracował i przeprowadził uzgodnienia, opiniowanie i konsultacje publiczne następujących aktów prawnych:

- 1) obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 15 lutego 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie nadania statutu Głównemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska¹⁰⁹;
- 2) obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 5 kwietnia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie danych objętych Krajowym Rejestrem Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń¹¹⁰;
- 3) obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 lipca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji¹¹¹;

---

¹⁰⁸ Dz. U. poz. 676.

¹⁰⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 221.

¹¹⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 857.

¹¹¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1706.

4) obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 18 października 2023 r. w sprawie wysokości stawek kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu na rok 2024¹¹²;

5) obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu.

Ponadto, kontynuowane były prace legislacyjne nad projektem ustawy o zmianie ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów.

3. Porozumienia organów Inspekcji Ochrony Środowiska zawarte w 2023 r. z innymi organami

Oprócz wymienionego w Rozdziale IV „Zwalczanie przestępczości środowiskowej”, zawarte zostały następujące porozumienia:

- 1) Porozumienie zawarte w dniu 13 listopada 2023 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, Szefem Krajowej Administracji Skarbowej oraz Komendantem Głównym Straży Granicznej w sprawie współdziałania w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów;
- 2) Porozumienie nr B/UMWM-UU/POR/PZ/671/2023 zawarte w dniu 23.11.2023 r. pomiędzy Marszałkiem Województwa Mazowieckiego a Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska oraz Wojewodą Mazowieckim o współpracy między organami, dotyczącej powiadamiania o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu oraz o wystąpieniu przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu, zgodnie z art. 94 ust. 1c ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska¹¹³.

4. Materiały przedłożone w 2023 r. przez GIOŚ Ministrowi Klimatu i Środowiska lub przekazane innym organom, po konsultacji z Ministerstwem Klimatu i Środowiska

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przedłożył Ministrowi Klimatu i Środowiska oraz innym organom, krajowym i unijnym, następujące opracowania o charakterze informacyjno-sprawozdawczym:

- 1) Raport w zakresie wyników oceny jakości powietrza w strefach i klasyfikacji tych stref (raport dla Komisji Europejskiej),
- 2) Raport w zakresie danych pomiarowych jakości powietrza (raport dla Komisji Europejskiej),
- 3) Raport w zakresie informacji dotyczących planowanego systemu oceny jakości powietrza (raport dla Komisji Europejskiej),
- 4) Wskaźnik średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} dla miast powyżej 100 tys. Mieszkańców i aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia w 2022 roku.

---

¹¹² M.P. z 2023 r. poz. 1135.

¹¹³ Dz. U. z 2024 r. poz. 54.

- 5) Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2022 roku,
- 6) Raport o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami za rok 2020,
- 7) Raport o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami za rok 2021,
- 8) Raport na temat wykonywania przez GIOŚ zadania: Prowadzenie wydzielonego ośrodka krajowego ds. Konwencji Bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych,
- 9) Sprawozdanie dla Ministerstwa Klimatu i Środowiska z przestrzegania przepisów dotyczących substancji kontrolowanych, nowych substancji oraz fluorowanych gazów cieplarnianych w 2022 r.,
- 10) Sprawozdanie dotyczące przeprowadzonej przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli producentów i użytkowników produktów zawierających lotne związki organiczne – farby i lakiery przeznaczone do malowania budynków i ich elementów wykończeniowych, wyposażeniowych oraz związanych z budynkami i tymi elementami konstrukcji oraz mieszaniny do odnawiania pojazdów, w zakresie spełniania wymagań w 2022 r.,
- 11) Raport dla Komisji Europejskiej z realizacji przepisów rozporządzenia PEiR (UE) Nr 995/2010 z dnia 20.10.2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna w 2022 r.,
- 12) Raport z przeprowadzonej przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym oraz w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej w 2022 r. (raport dla UOKiK),
- 13) Sprawozdanie z przeprowadzonych kontroli wyrobów przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2022 r.,
- 14) Raport z przeprowadzonego w latach 2020-2022 cyklu kontrolnego dotyczącego oczyszczalni ścieków położonych w aglomeracjach o wielkości RLM równej lub większej niż 10 000 – raport przekazany do MKiŚ, MI, KZGW PGW WP, WIOŚ i urzędów marszałkowskich,
- 15) Sprawozdanie do Komisji Europejskiej z realizacji dyrektywy Rady 2012/18/UE w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii związanych z substancjami niebezpiecznymi (dyrektywa Seveso III) za okres 2019-2022,
- 16) Sprawozdanie do Sekretariatu Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych (EKG ONZ) z wdrażania konwencji EKG ONZ o transgranicznych skutkach awarii przemysłowych za okres 2019-2022,
- 17) Raport o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami za rok 2022,
- 18) Raport o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym za rok 2022,
- 19) Sprawozdanie do Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń za 2022 r.,
- 20) Informacja dla Komisji Europejskiej o realizacji przez Inspekcję Ochrony Środowiska zadań z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów za 2022 r. – Kwestionariusz w związku z obowiązkiem sprawozdawczym Państw Członkowskich

zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady Europy nr 1013/2006 w sprawie przemieszczania odpadów,

- 21) Informacja dla Sekretariatu Konwencji Bazylejskiej, Rotterdamskiej i Sztokholmskiej o wdrażaniu przez Polskę Konwencji Bazylejskiej zawierająca dane za 2022 r.

5. Przykłady szkoleń zorganizowanych lub przeprowadzonych w 2023 r. przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska

W 2023 r., poza szkoleniami, o których mowa w Rozdziałach III, IV i V, organizowano lub prowadzono również szkolenia dla innych grup odbiorców, jak np.:

- 1) szkolenie dla gmin online, w temacie rolnictwa, zorganizowane przez WIOŚ w Gdańsku;
- 2) szkolenie online dla Starostw powiatowych, zorganizowane przez WIOŚ w Gdańsku;
- 3) szkolenie dla Polskiego Związku Wędkarskiego w Gdańsku dotyczące spraw związanych z ochroną środowiska;
- 4) szkolenie dotyczące sprawozdawczości przypominające o obowiązkach sprawozdawczych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi – zorganizowane przez WIOŚ w Lubelskim Centrum Konferencyjnym;
- 5) szkolenie dotyczące uchwały antysmogowej – prezentacja WIOŚ o obowiązkach wynikających z ustawy Prawo ochrony środowiska;
- 6) szkolenie on-line „Nakładanie na Gminy kar pieniężnych wynikających z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Procedura zawieszania i umarzania kar pieniężnych.” (12 października 2023 r.) adresowane do wszystkich urzędów gmin z terenu województwa mazowieckiego. W szkoleniu wzięło udział 127 uczestników;
- 7) szkolenie on-line „Czy mój zakład zalicza się do zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej? Podstawowe przepisy z zakresu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym” (1 grudnia 2023 r.) skierowane do przedstawicieli zakładów, na terenie których mogą występować substancje niebezpieczne, niezaliczonych do zakładów zwiększonego lub dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz do Komendantów Powiatowych oraz Komendantów Miejskich Państwowej Straży Pożarnej. W szkoleniu wzięło udział 74 uczestników.

6. Zagadnienia kadrowe

Zatrudnienie w Inspekcji Ochrony Środowiska na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosiło 2 904,85 etatu (wobec 2 810,24 etatu w 2022 r.) przy 2 982 osobach zatrudnionych (wobec 2 899 osób w 2022 r.).

W Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, uwzględniając CLB i RWMŚ, na dzień 31 grudnia 2023 r. zatrudnione były 1 333 osoby (1 290 w 2022 r.), co stanowiło blisko 46 % całkowitego zatrudnienia w Inspekcji Ochrony Środowiska.

W porównaniu do 2022 r. w całej Inspekcji nastąpił wzrost zatrudnienia o 94,6 etatu tj. o blisko 3,4 %.

Największy wzrost zatrudnienia w IOŚ odnotowano w pionie Inspekcji – o 6,5% (ze 1 138 osób w 2022 r. do 1 212 w 2023 r.).

7. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe

W 2023 r. budżet Inspekcji Ochrony Środowiska na wydatki wynosił łącznie 538,8 mln zł., z tego:

- środki budżetowe – 528,5 mln zł, w tym:
  - środki otrzymane w ramach rezerwy celowej budżetu państwa z funduszy ochrony środowiska 98,7 mln zł (z NFOŚiGW – 94,9 mln zł, z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska 3,8 mln zł),
- środki budżetowe z UE 10,3 mln zł.

Dochody oraz wpływy ze świadczonych usług wyniosły w 2023 r. 11,3 mln zł.

X. PODSUMOWANIE

W roku 2023 Inspekcja Ochrony Środowiska kontynuowała realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, w szczególności w zakresie kontrolowania podmiotów korzystających ze środowiska, zwalczania przestępczości środowiskowej oraz prowadzenia państwowego monitoringu środowiska.

Priorytetem dla organów Inspekcji Ochrony Środowiska w ubiegłym roku były działania związane ze ściganiem przestępstw w zakresie gospodarki odpadami oraz ochroną wód przed zanieczyszczeniem, w tym pochodzącym ze źródeł rolniczych.

Na początku 2023 r. w GIOŚ przeprowadzono również analizę danych zebranych pod koniec 2022 r. pod kątem zależności parametrów fizyko-chemicznych i liczebności *Prymnesium cf. parvum*. Efektem końcowym prac było ustalenie parametrów kluczowych do oceny ryzyka wystąpienia potencjalnego zakwitu, jak również ich poziomów alarmowych. Na podstawie prowadzonych badań został opracowany w GIOŚ dokument pn. *Procedura monitorowania interwencyjnego Prymnesium parvum „złotej algi”*, który ma charakter wewnętrznych wytycznych określających m.in. wskaźniki fizykochemiczne i biologiczne objęte badaniem wody, wartości alarmowe wskaźników fizykochemicznych świadczące o wystąpieniu ryzyka zakwitu, sposób raportowania wyników badań oraz sposób i drogę informowania odpowiednich służb. Procedura w 2023 r. została zaktualizowana dwukrotnie i zatwierdzona przez Ministra Klimatu i Środowiska, co umożliwiło wprowadzenie przez GIOŚ tzw. monitoringu interwencyjnego, który początkowo obejmował 20 punktów pomiarowo – kontrolnych zlokalizowanych wzdłuż rzeki Odry i jej dopływów, a od dnia 13 grudnia 2023 r. wykonywany był w 11 punktach. Od początku stycznia 2023 r., do dnia 31 grudnia 2023 r. Centralne Laboratorium Badawcze (CLB) GIOŚ pobrało 2 926 próbek i wykonało 36 214 oznaczeń.

W zakresie działalności kontrolnej w ubiegłym roku organy Inspekcji Ochrony Środowiska przeprowadziły 44 755 kontroli, o 1 421 więcej niż w 2022 r. W 2023 r. kontrole zakładów z wyjazdem w teren stanowiły 31,35%, a kontrole dokumentacyjne 57,79% wszystkich kontroli. Pozostałe 10,86% to kontrole z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu (np. rozpoznanie zanieczyszczenia w terenie) oraz kontrole dokumentacyjne bez ustalonego podmiotu (np. oceny towarów, przed wydaniem opinii dla urzędów celnych na podstawie okazanych dokumentów).

Na koniec 2023 r. w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska znajdowało się 171 448 zakładów. W porównaniu z 2022 r. liczba zakładów wzrosła o 7 496 (tj. o ponad 4,5%), natomiast w stosunku do 2010 r. – o 102 102 zakłady (tj. 147%).

Z 44 755 kontroli przeprowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2023 r., w przypadku 9 979 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, co stanowi 22% wszystkich kontroli. W stosunku do roku 2022 udział liczby kontroli z naruszeniami spadł o 2 punkty procentowe.

W 2023 r. przeprowadzono 14 030 kontroli zakładów w terenie, z czego w przypadku 6 843 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 4 627 kontroli wykazało naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,

- 2 216 kontroli wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku z naruszeniami wymagań ochrony środowiska stwierdzonymi w wyniku przeprowadzonych kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska zastosowali 26 902 sankcje i działania pokontrolne.

Najczęściej stosowanym działaniem pokontrolnym były wystąpienia do innych organów administracji publicznej i Policji (6 122), które stanowiły 22,8% wszystkich działań pokontrolnych. Pozostałe sankcje i działania pokontrolne liczbowo przedstawiają się jak poniżej: decyzje administracyjne o charakterze pieniężnym (6 105), zarządzenia pokontrolne (4 848), pouczenia (3 728), mandaty karne (2 695), postanowienia (2 481), inne decyzje (436), wnioski do organów ścigania (327), wnioski do sądów powszechnych (160).

W zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów do najważniejszych zadań Inspekcji w 2023 r. należało: kontrola prawidłowości realizacji transgranicznego przemieszczania odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, w szczególności poprzez kontrolę instalacji wytwarzających lub przetwarzających te odpady, a także prowadzenie wspólnych akcji inspekcyjnych z Krajową Administracją Skarbową, Strażą Graniczną, Inspekcją Transportu Drogowego i Policją.

Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydawał decyzje na przywóz odpadów do kraju, ich wywóz za granicę oraz tranzyt przez Polskę, jak również prowadził postępowania w celu zwrotu odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski lub zagospodarowania w kraju.

W 2023 r. wydano ogółem 216 decyzji (w 2022 r. – 202 decyzje), z których 130 (w 2022 r. – 143) dotyczyły przemieszczania odpadów niebezpiecznych.

W roku 2023 liczba wydanych decyzji (216) była o prawie 7% większa niż liczba decyzji wydanych w roku 2022 (202).

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2023 r. wydał 51 zezwoleń na przywóz odpadów, z których 43 dotyczyło odpadów niebezpiecznych oraz 7 decyzji sprzeciwiających się przywozowi odpadów (o 4 więcej niż w roku 2022). Zezwolenia oraz sprzeciwy dotyczyły głównie przywozu odpadów z krajów Unii Europejskiej.

W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na przywóz odpadów, w 2023 r. przywieziono do Polski ok. 199 tys. Mg odpadów. Po raz piąty od 2013 r. zaobserwowano spadek ilości sprowadzanych odpadów w stosunku do roku poprzedniego (o 40%!).

Wśród odpadów, na przywóz których GIOŚ wydał zgodę, największy udział miały odpady stałe z oczyszczania gazów odlotowych wykorzystywane w Polsce do odzysku metali w hutach, odpady w postaci popiołów lotnych z drewna i słomy do produkcji nawozów i środków polepszających właściwości gleby, odpady akumulatorów ołowiowych, z których w hutach odzyskuje się ołów oraz gleba i kamienie przeznaczone do procesu odzysku, jakim jest rekultywacja (wypełnienie) wyrobiska położonego w pobliżu granicy z Niemcami.

Należy również podkreślić, że Główny Inspektor wyraził sprzeciw wobec przywozu do Polski odpadów z Niemiec na łączną masę ok. 400 tys. Mg. z powodu nieprzestrzegania przez odbiorcę odpadów, w okresie poprzedzającym przywóz odpadów, przepisów ochrony środowiska, a także warunków posiadanych decyzji administracyjnych.

W 2023 r. ujawniono 131 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów (z wyłączeniem pojazdów) o łącznej masie 29 841,08 Mg. Wśród 131 przypadków nielegalnego

przemieszczania odpadów odnotowano 77 przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski, na łączną masę 9 883,97 Mg. Przedmiotem nielegalnego przywozu do Polski były głównie odpady z zielonej listy wysłane do nieuprawnionych odbiorców. Ponadto w 2023 r. ujawniono 177 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów w postaci pojazdów, z czego 125 przypadków dotyczyło nielegalnego przywozu pojazdów do Polski. Nieznacznie zmniejszyła się liczba sztuk pojazdów, będących przedmiotem nielegalnego przemieszczania z 649 szt. w 2022 r. do 545 szt. w 2023 r. ogółem, z czego przywóz do Polski dotyczył 480 szt. pojazdów.

Nieznacznie zmniejszyła się liczba przemieszczeń odpadów pojazdów z 649 szt. w 2022 r. do 545 szt. w 2023 r. W 2022 r. 641 szt. było przedmiotem przywozu do Polski, w 2023 r. liczba ta spadła do 480 szt. Ponad dwukrotnie zwiększyła się liczba ujawnionych przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów używanych/zużytych części pochodzących z pojazdów, tj. z 215,62 Mg w 2022 r. do 526,88 Mg oraz 1 627 szt. części w 2023 r.

Inspektorzy WIOŚ, podobnie jak w latach ubiegłych, uczestniczyli w kontrolach transportów odpadów wspólnie z przedstawicielami innych organów kontrolnych. W 2022 r. podczas wspólnych akcji kontrolnych, łącznie skontrolowano 4 411 transportów, w wyniku których ujawniono 39 przypadków nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów oraz 4 przypadki naruszeń decyzji GIOŚ.

W ramach zwalczania przestępczości środowiskowej, w 2023 r. przeprowadzono 8 377 czynności na podstawie art. 10b ustawy o IOŚ oraz 5 379 analiz na potrzeby realizacji działalności kontrolnej. Na uwagę zasługuje również udział w ogólnopolskich działaniach prewencyjnych prowadzonych pod nazwą „Nielegalne Odpady 2023” oraz „Demeter IX”, jak również w ogólnopolskich działaniach kontrolnych prowadzonych pod nazwą „Wyrobiska 2023”. Istotną kwestią było także uzyskanie przez Departament Zwalczania Przestępczości Środowiskowej GIOŚ, w grudniu 2023 r., dostępu do Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców.

W roku 2023 kontynuowana była realizacja zadań Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zgodnie z Strategicznym Programem PMŚ na lata 2020–2025, zatwierdzonym przez Ministra Klimatu oraz opracowanymi na jego podstawie wykonawczymi programami monitoringu środowiska. W Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska prowadzone były pomiary w zakresie jakości powietrza, analiz fizyko-chemicznych opadów atmosferycznych, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, poziomu hałasu i pól elektromagnetycznych (PEM) oraz wykonywane były oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska za rok 2022.

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadził monitoring stężeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszzonego PM10 i PM2,5 w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Pomiary prowadzono metodami aspiracyjnymi na 1 044 stanowiskach automatycznych i 789 stanowiskach manualnych oraz metodami pasywnymi na 8 stanowiskach. Sumaryczna liczba stanowisk pomiarowych w 2023 r. zmniejszyła się w stosunku do liczby stanowisk działających w 2022 r., ze względu na redukcję liczby stanowisk pomiarowych zanieczyszczeń, dla których nie występują przekroczenia

poziomów dopuszczalnych/ docelowych, podobnie jak to miało miejsce w 2020 r. w odniesieniu do roku 2019.

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonał oceny poziomu substancji w powietrzu za 2022 rok na poziomie wojewódzkim, oddzielnie dla kryteriów ochrony zdrowia ludzi i kryteriów ochrony roślin. Ocena została wykonana dla 46 stref, tj. dla: aglomeracji powyżej 250 tys. mieszkańców (12), dużych miast (18) oraz pozostałych obszarów województw (16) wymienionych w załączniku do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Następnie, Główny Inspektor dokonał zbiorczej oceny jakości powietrza za 2022 r. w strefach w skali kraju. Z oceny tej wynika, że w 34 strefach na 46 podlegających rocznej ocenie ze względu na ochronę zdrowia ludzi, wystąpiły przekroczenia norm jakości powietrza dla jednego lub więcej niż jednego zanieczyszczenia. Dwanaście stref położonych w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, mazowieckim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim oraz zachodniopomorskim uzyskało klasę A dla każdego z ocenianych zanieczyszczeń. Jest to wynik lepszy od wyników ocen z dwóch poprzednich lat i zbliżony do roku 2019 (36 stref z przynajmniej jedną klasą C). W przypadku wszystkich zanieczyszczeń można mówić o znaczącej poprawie w stosunku do lat poprzednich, zwłaszcza dla roku 2018 i wcześniejszych.

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazał wyniki ocen jakości powietrza za rok 2022 dla poszczególnych województw zarządom województw, które odpowiadają m.in. za sporządzanie i aktualizację programów ochrony powietrza.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, realizując obowiązki sprawozdawcze Ministra Klimatu i Środowiska wynikające z dyrektyw i decyzji, opracował i przekazał do Komisji Europejskiej w 2023 r.: informacje o działającym w 2022 r. systemie oceny jakości powietrza, wyniki pomiarów zanieczyszczenia powietrza uzyskane na stacjach monitoringu jakości powietrza (do europejskiej bazy danych EEA), wyniki modelowania matematycznego wykorzystane w rocznej ocenie jakości powietrza, a także wyniki rocznej oceny jakości powietrza za 2022 r. i raport dotyczący systemu oceny jakości powietrza planowanego na 2024 r. Jednocześnie w 2023 r. przekazywał na bieżąco (co godzinę) dane o zanieczyszczeniu powietrza z automatycznych stacji pomiarowych do EEA.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza i zweryfikowane wyniki pomiarów za 2022 r. zostały zamieszczone na portalu internetowym GIOŚ „Jakość powietrza”.

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zaplanował monitoring 2 360 jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) w 2 385 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) (2 344 ppk na rzekach i 41 ppk na zbiornikach zaporowych), zgodnie z programem obejmującym monitoring diagnostyczny, operacyjny i badawczy. Był to drugi rok realizacji monitoringu wód w ramach czwartego cyklu gospodarowania wodami na lata 2022-2027.

Spośród zaplanowanych do badań na 2023 r. 2 360 jcwp, poboru prób dokonano w 2 236 jcwp, na 4 764 stanowiskach. Zakres badań obejmował, zgodnie z rozporządzeniem monitoringowym, wskaźniki biologiczne (fitoplankton, fitobentos, makrofity i makrobezkręgowce bentosowe w ilości 2 801 oznaczeń), wskaźniki fizykochemiczne (w tym specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) w ilości 308 944 oznaczeń oraz wskaźniki chemiczne (w tym substancje priorytetowe w dziedzinie polityki wodnej) w ilości 219 392 oznaczeń.

Wykonanie obserwacji hydromorfologicznych zaplanowano w 801 jcwp (788 jcwp rzecznych i 13 zbiorników zaporowych), i badania zrealizowano we wszystkich jcwp.

Realizowany w 2023 r. monitoring jakości wód obejmował również badania i ocenę jakości wód w jeziorach, badania osadów dennych w rzekach i jeziorach, badania i ocenę jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego, jak również monitoring jakości wód podziemnych.

W 2023 r. zaktualizowano stronę internetową (<https://monitoringptakow.gios.gov.pl>), Portal Mapowy GIS (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/PM-GIS>) i bazę danych MPP.

Ponadto, w 2023 r. rozpoczęto realizację kolejnego cyklu monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych (MGSP), obejmującego lata 2023-2025. W MGSP do monitoringu wskazano głównie te gatunki bądź siedliska przyrodnicze, które są uważane za zagrożone w Unii Europejskiej albo w Polsce, a więc wymienione w załącznikach do dyrektywy siedliskowej i/lub w polskich czerwonych listach i księgach. Informacje o prowadzonych pracach i wyniki monitoringu są regularnie udostępniane na stronie internetowej: <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/>.

W 2023 r. prowadzono również prace w zakresie doskonalenia narzędzia, jakim jest System Informatyczny Monitoringu Gatunków i Siedlisk Przyrodniczych (SI MGSP), poprzez rozbudowę bazy o nowe funkcjonalności oraz usprawnienie już istniejących. W ramach realizowanego zadania rozpoczęto m.in. prace nad stworzeniem aplikacji mobilnej do SI MGSP, umożliwiającej wprowadzanie danych monitoringowych na urządzeniach mobilnych przez ekspertów wykonujących badania terenowe. W 2023 r. z SI MGSP regularnie korzystało 122 użytkowników spoza GIOŚ, reprezentujących 65 instytucji.

Monitoring lasów prowadzony był zgodnie z zasadami określonymi w Międzynarodowym Programie Koordynującym ICP-Forests w oparciu o sieć stałych powierzchni obserwacyjnych (SPO) założonych w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat w lasach wszystkich kategorii własności. W 2023 r. wykonana została ocena stanu zdrowotnego lasów za rok 2022. Podstawę do jej wykonania stanowiły wyniki badań monitoringowych będących w gestii zarówno GIOŚ, jak i Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. W rezultacie powstało opracowanie pt. „Stan zdrowotny lasów w Polsce w 2022 roku na podstawie badań monitoringowych”, któremu towarzyszyła również wersja syntetyczna w języku polskim i angielskim.

Program Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) był realizowany w 2023 r. na dwunastu stacjach bazowych. Przedmiotem badań w ramach ZMŚP były zlewnie rzeczne (względnie jeziorne) obejmujące różne typy geosystemów reprezentatywnych dla struktur krajobrazowych Polski. W 2023 roku zostało wykonane coroczne opracowanie o stanie geosystemów Polski w 2022 roku przygotowane w oparciu o roczne raporty z poszczególnych stacji bazowych ZMŚP. Opracowano również ocenę zanieczyszczenia powietrza na podstawie zawartości siarki i metali ciężkich w porostach i mchach w 2022 roku.

W 2023 r. w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zrealizowano zadanie dotyczące badania i oceny stanu akustycznego środowiska, a Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ wykonało monitoringowe pomiary hałasu drogowego, szynowego oraz lotniczego. W zakresie oceny stanu akustycznego środowiska Wykonawczy Program

Państwowego Monitoringu Środowiska na rok 2023 został zrealizowany. Na podstawie danych zgromadzonych za rok 2022 pracownicy DMS wykonali oceny stanu akustycznego w województwach oraz opracowali lokalne mapy hałasu. Natomiast w zakresie zaplanowanych na rok 2023 pomiarów hałasu ww. Wykonawczy Program nie został w pełni zrealizowany na terenie województw: kujawsko-pomorskiego, małopolskiego oraz śląskiego. W pozostałych województwach program pomiarowy monitoringu hałasu wykonano w całości, zgodnie z założeniami.

Program pomiarowy w zakresie monitoringu PEM zaplanowany w Wykonawczym Programie Państwowego Monitoringu Środowiska na rok 2023 został w pełni zrealizowany. W 2023 r. rozpoczęto drugi dwuletni cykl stałej sieci monitoringu oraz kontynuowano pomiary w trzecim roku czteroletniego cyklu monitoringu badawczego. Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ w 2023 r. wykonało pomiary poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w 1 152 punktach pomiarowych w całej Polsce, w tym 778 pomiarów w ramach stałej sieci monitoringu oraz 374 pomiarów w ramach monitoringu badawczego. W żadnym sprawozdaniu z monitoringu PEM za rok 2023 nie odnotowano przekroczenia jego wartości dopuszczalnej w środowisku, która dla częstotliwości objętych monitoringiem, tj. 80 MHz – 40 GHz, wynosi 28 V/m. Ponieważ wartość wskaźnika W_{ME} w żadnym punkcie nie przekroczyła wartości 1 dopuszczalne poziomy PEM w obszarze pomiarowym uznaje się za dotrzymane.

Wszystkie wyniki pomiarów wykonanych w ramach państwowego monitoringu środowiska udostępniane są na stronie internetowej GIOŚ, pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gios/monitoring-pol-elektromagnetycznych>.

W 2023 roku dla obszaru całego kraju wykonano opracowanie pn. Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w Polsce w roku 2022 opracowana na podstawie pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Wykonano również 16 wojewódzkich ocen poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Poziom pól elektromagnetycznych w środowisku (tło elektromagnetyczne) na terenie Polski utrzymuje się na niskim poziomie, zbliżonym do lat poprzednich.

W ramach monitoringu promieniowania jonizującego w 2023 r. kontynuowano wykonywanie pomiarów na stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB, monitoring skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych oraz monitoring stężenia cezu-137 w glebie. Program pomiarowy w zakresie monitoringu promieniowania jonizującego zaplanowany na rok 2023 został w pełni wykonany.

W 2023 r. w strukturze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska swoją działalność kontynuowały również trzy niezależne laboratoria: Centralne Laboratorium Badawcze (CLB), Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego (KLRP) oraz Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych (KLRW).

W 2023 roku CLB w oparciu o Program Państwowego Monitoringu Środowiska i zadania kontrolne wykonało ogółem 1 686 737 pomiarów/ oznaczeń, co w stosunku do roku 2022 stanowi wzrost o ok. 6%.

W ramach PMŚ w zakresie ochrony wód CLB oznacza łącznie ponad 120 różnych parametrów, nie licząc dodatkowych izomerów wpływających na sumę niektórych wskaźników. W 2023 r. przełożyło się to na konieczność wykonania 746 017 oznaczeń w 36 983 próbkach wszystkich rodzajów wód.

W 2023 roku, dla potrzeb monitorowania stanu jakości powietrza w ramach realizacji PMS, CLB prowadziło pomiary i badania na automatycznych i manualnych stacjach monitoringu zanieczyszczeń powietrza, łącznie w 288 punktach pomiarowych zlokalizowanych poza siedzibami CLB na terenie kraju. Na stacjach monitoringu powietrza pracowało łącznie 1 467 urządzeń pomiarowych i pomocniczych, co umożliwiło realizację badań i raportowanie z tego obszaru badań różnych wskaźników (razem w skali roku wykonano 661 285 oznaczeń i pobrano 323 162 próbki).

Terenowe oddziały CLB wykonują również pomiary monitoringowe natężenia pól elektromagnetycznych, hałasu komunikacyjnego, lotniczego oraz przemysłowego. W ramach monitoringu pól elektromagnetycznych w 2023 r. w skali kraju realizowano pomiary na 1 152 stanowiskach pomiarowych, a w ramach monitoringu hałasu na 232 stanowiskach. W sumie, w ramach obu monitoringów zrealizowano w skali roku 136 677 pomiarów (w tym 131 803 pomiary hałasu i 4 874 pomiary PEM).

W roku 2023, podobnie jak w roku ubiegłym, dużym wyzwaniem była realizacja badań związanych z zanieczyszczeniem rzeki Odry, starorzeczy, zbiorników oraz Kanałów Gliwickiego i Kędzierzyńskiego. Dla potrzeb ww. badań CLB wykonało w roku 2023 około 36 000 pomiarów i analiz. CLB w 2023 r. prowadziło również badania pilotażowe rzeki Wisły w 10 ustalonych punktach pomiarowo-kontrolnych. Zakres badań obejmował pomiary terenowe oraz oznaczanie fitoplanktonu pod kątem obecności *Prymnesium cf. parvum*.

Ponadto, w 2023 r. CLB wykonywało badania, w tym pobierało próbki, na potrzeby działań kontrolnych prowadzonych przez Departamenty GIOŚ oraz WIOŚ. Na potrzeby ww. działań Laboratorium pobrało 11 292 próbek środowiskowych i wykonało 141 806 analiz i pomiarów.

W 2023 r., w ramach realizacji zadań w obszarze nadzoru nad jakością badań powietrza atmosferycznego na potrzeby laboratoriów wykonujących badania i pomiary oraz dostarczających dane na cele PMS, Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego (KLRP) GIOŚ m.in. zorganizowało trzy sesje międzylaboratoryjnych badań biegłości dla zanieczyszczeń gazowych, sprawdziło układy poboru prób i kalibracje analizatorów na 38 stacjach monitoringu jakości powietrza oraz zorganizowało dwudniowe seminarium szkoleniowe dla operatorów sieci monitoringu jakości powietrza.

Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych (KLRW) GIOŚ w 2023 r. m.in. zorganizowało międzynarodowe (Polska-Niemcy-Czechy) porównanie międzylaboratoryjne w zakresie pomiarów terenowych, jak i badań laboratoryjnych oraz zorganizowało siedem badań biegłości oraz cztery porównania międzylaboratoryjne dla wód powierzchniowych.

W zakresie współpracy międzynarodowej w 2023 r. Inspekcja Ochrony Środowiska nadal aktywnie uczestniczyła w pracach instytucji i agend Unii Europejskiej, w szczególności Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) i Europejskiej Sieci Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL), wypełniała swoje zobowiązania wynikające z konwencji i umów międzynarodowych oraz kontynuowała współpracę bilateralną z krajami sąsiadującymi z Polską.

Ponadto, w roku 2023, organy Inspekcji Ochrony Środowiska, realizując obowiązki wynikające z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska udzieliły 11 942 informacje o środowisku i jego ochronie na wniosek oraz rozpatrzyły 615 wniosków o udostępnienie informacji publicznej.

W celu ułatwienia dostępu zarówno do informacji publicznych, jak i informacji o środowisku i jego ochronie, w 2023 roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska i wojewódzcy inspektorzy na bieżąco aktualizowali i dostosowywali narzędzia internetowe do aktualnie obowiązujących standardów prezentacji informacji.

W 2023 r. do upowszechniania informacji o środowisku oraz o działalności Inspekcji aktywnie wykorzystywano media społecznościowe, za pośrednictwem których organy Inspekcji komunikowały się ze społeczeństwem.

Inspekcja Ochrony Środowiska stoi przed wieloma trudnymi wyzwaniami, dlatego bardzo istotną kwestią pozostaje sprawna organizacja pracy i skoncentrowanie uwagi na zadaniach najistotniejszych z punktu widzenia ochrony środowiska.